

Klasszikus és Jazz

750 Ft

GRAMOFON

VIII. évfolyam 2. szám

2003. nyár

Zempléni
Művészeti
Napok

Eszterháza újjászületése

Gyerekkoncertek:
műsorvezető kerestetik

Interjú: Ligeti András,
Sólyom-Nagy Sándor,
Szabadi Vilmos

Vendégünk volt

Charlie Mariano

az altszaxofon élő legendája

ISSN 1416-1109

771416110003

Jegyek válthatók a Zeneakadémia jegypénztárában. Budapest VI. Liszt Ferenc tér 8. Tel: 342-0179

Strém Koncertek Jakobi Koncertek

Harmóniában a *matáv*val

A zongora

2003-2004

Zeneakadémia Nagyterem

2003. szeptember 15.

Vásáry Tamás

2003. szeptember 21.

Schiff András

2003. november 10.

Bogányi Gergely

2003. november 22.

Gregory Sokolov

2003. december 21.

Frankl Péter

2004. január 4.

Kocsis Zoltán

2004. január 26.

Emmanuel Ax

2004. február 1.

Várjon Dénes

2004. február 10.

Ránki Dezső

2004. március 1.

Jandó Jenő

BMC CD 085

Eötvös Péter – IMA

IMA (2001-02)

WDR Rundfunkchor Köln

WDR Sinfonieorchester Köln – vezényel Sylvain Cambreling

Cosmos (1961/99) Andreas Grau, Götz Schumacher – zongora

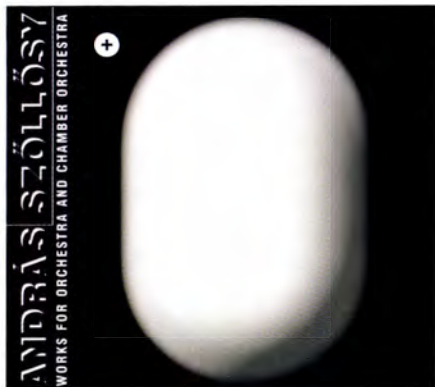
Correspondence (1992-93) Pellegrini Quartet

BMC CD 069

Sáy László – Tánczene

*Magyar Tánc '95 > Blues I. > Echo Rag I. > Keringőféle Esterháznak
Emlék > Tangó > Echo Rag II. > Blues II. > Broadway boogie-woogie
Echo Rag III. > Blues III. > Nagymama tánca > Lassú és friss*

BMC CD 080

Szőllősy András – Zenekari és kamarazenekari darabok

Musica Per Orchestra (1972)

Sonoritá (1974)

BBC Symphony Orchestra, karmester: Eötvös Péter

Musica Concertante (1973)

Elegia (1993)

Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok, karmester: Wilhelm András

BMC CD 075

Vidovszky László – Zwölf Streichquartette, Twelve duos

Tizenkét vonós négyes (2000)

Auer Quartet

Tizenkét duó (1987-89)

Keller András, Gál Zoltán

A BMC LEMEZEIT KERESSE AZ ALÁBBI ÜZLETEKBEN: > **Agria Audio**, 3300 Eger, Arany János u. 1. > **Asylum Antikvárium**, 2890 Tata, Csapó u. 2-4. > **Bibliofilus Kft. Főtéri Könyvesbolt**, 8300 Tapolca, Fő tér 10. > **BMC lemezbolt**, 1093 Bp. Lónyay u. 41. > **CD Bár**, 1108 Bp. Krúdy Gyula u. 6. > **CD Bár – Buda**, 1027 Bp. Kacska u. > **CD Box Kft.**, 7400 Kaposvár, Fő u. 8. > **CD Café**, 2000 Szentendre, Alkotmány u. 5. > **Concerto Records**, 1074 Bp. Dob u. 33. > **Deák Könyvesház**, 8800 Nagykanizsa, Deák tér 2. > **Fonó Budai Zeneház**, 1116 Bp. Sztregova u. 3. > **Fonó Records Palota Könyveskert**, 1053 Bp. Károlyi M. u. 16. (Károlyi Palota) > **Fotex Records – MOM Park**, 1123 Bp. Alkotás u. 53. > **Hungaroton Records – Virgin Megastore (Duna Plaza)**, 1138 Bp. Váci út 178. > **Írók Boltja**, 1061 Bp. Andrásy út 45. > **KO 2002 Music Kft.**, 9700 Szombathely, Kossuth L. u. 8/3. > **KO 2002 Music Kft.**, 9700 Kőszeg, Városház u. 1. > **KO 2002 Music Kft.**, 8900 Zalaegerszeg, Kossuth u. 22. > **Kodály Zoltán Zeneműbolt**, 1053 Bp. Múzeum krt. 21. > **Líra és Lant Rt. Fókusz Könyvárúháza**, 7621 Pécs, Jókai u. 25. > **Lyra Könyvesbolt és Kereskedelmi Kft.**, 2600 Vác, Piac utca > **Ludwig Múzeum Könyvesbolt**, 1014 Bp. Budavári palota A ép. > **MCD Könyv- és Zeneárúháza**, 1052 Bp. Deák Ferenc u. 19. > **MCD Zeneárúháza**, 1066 Bp. Jókai u. 40. > **Music Box**, 5000 Szolnok, Hild János tér 1. > **MUSIC DR.**, 8360 Keszthely, Kossuth L. u. 23. > **Múzeumi Könyvesbolt**, 2100 Gödöllő, Szabadság tér 5. > **Művész Mozi könyvesbolt**, 1066 Bp. Teréz krt. 30. > **Nyitott Műhely**, 1123 Bp. Ráth György u. 4. > **Petőfi Sándor Könyv- és Zeneműbolt**, 9022 Győr, Árpád u. 44. > **Roger's Music**, 4024 Debrecen, Baththyány u. 22. > **Rózsavölgyi Zeneműbolt**, 1052 Bp. Szervita tér 5. > **Új Színház**, 1061 Bp. Paulay Ede u. 35. > **Unicus Antikvárium**, 9400 Sopron, Szt. György u. 14. > **Úde Színpont**, 8000 Székesfehérvár, Koronázó tér 3. > **Vince Kiadó – Mücsarnok Könyvesbolt** > 1146 Bp. Dózsa György út 37. > **White-Fül Bt.** > 1024 Bp. Lövőház u. 29. > **Zeneakadémia** > 1061 Bp. Liszt Ferenc tér 8. > **Zenebona Internet CD bolt**, www.zenebona.hu

GRAMOFON DOSSZIE

Eszterháza újjászületése
– célegyenesben? 6

KALEIDOSZKÓP

Beethoven-estek
a Brunszvik-kastélyban 13
Bécs négy arca – 2. rész
A Wiener Festwochen 14
Tűzmadár az aranyalmafán
(Bartók Fesztivál) 16
Reneszánsz és barokk
az Ikva-parton (Soproni Régi
Zenei Napok) 17
A Zongora Ünnepe Keleten ... 18
Földvári Napok: Ligeti és Jeney
köszöntése 18
Zene és internet 20
Széderest és zsolozsma
Grazban 21

ZEMPLÉNI MŰVÉSZETI NAPOK

Műzsák randevúja
Zemplénben 22
Félszavakból is értik egymást
(Negyvenéves a Liszt Ferenc
Kamarazenekar) 24
A gregoriántól
a kortárszenéig (Portré Horváth
Máriáról) 25
A szent téboly határán (Horváth
Kornél ütőhangszeres duója és
Lantos Zoltán) 26
David Yengibarjan tangó-
szenvedélye 27
Regényes és bájos helyszínek
Zemplénben 28

TALENTUM

Rovat a zenei nevelésről és az ifjú-
sági zenekultúráról
Öten, világszínvonalon fújják
ugyanazt (Ewald Quintet) ... 31
Műsorvezető kerestetik 32

6 *Eszterháza újjászületése –
Haydn-kultusz és műemlék-
védelem Fertődön*

24 *Félszavakból értik egymást:
Rollák négy évtizede*

72 *Ibrahim Ferrer – a Buena
Vista-sztár új lemeze*

ZENÉS SZÍNHÁZ

„Sosem tudtam igazán kikapcsolni”
(Sólyom-Nagy Sándor opera-
énekes) 34
Miskolc vendége Bartók és
Mozart (Nemzetközi Opera-
fesztivál) 36
„Tizenhét évet töltöttem szálló-
dában” – Arcképvázlat Budai
Líviáról 39
Az Operaház fantomja: szuperpro-
dukció a Madách Színházban .. 40

KLASSZIKUS

„A karmesternek nem önmagát
kell megvalósítania”
(Ligeti András) 42
Kritika 45

JAZZ

„A zene jó kezekben van
a fiataloknál” (Charlie Mariano
Budapest) 60
Kritika 62

VILÁGZENE, CROSSOVER, FILMZENE

Kritika 72

GRAMOFON-HANG

A valóság vagy annak égi mása?
(A hangfelvétel-készítés törté-
netéről és esztétikájáról) ... 78
Stradivari kontra „némahegedű”
– Szabadi Vilmos a technokrácia
határaitól 81

Eszterháza újjászületése – célegyenesben?

Idén is Haydn-fesztiválokkal vonja magára a figyelmet Fertőd-Eszterháza. Kilencedik alkalommal rendezik meg a Budapesti Vonósok Haydn-fesztiválját (július 11–20.), a Magyar Haydn Társaság hatodik fesztiválja (Haydn Eszterházában) pedig augusztus 30. és szeptember 7. között várja az érdeklődőket. Új kezdeményezésként jön létre az a koncertsorozat (szeptember 12–16.), mely egy előadóművész köré szerveződik. Idén Schiff András és barátai muzsikálnak a kastély zenetermében.

Óvatosan reménykedhetünk abban, hogy a nem túl távoli jövőben a hazai Haydn-kultusz megteremtésén fáradozók legmerészebb álma – az eszterházi operaház felépítése – is megvalósuljon. Néhány éve még naivitásnak, álmოდásnak tűnt, hogy Haydn zenéje a magyar Versailles-ként is emlegetett műemlék-együttes rekonstrukciójának katalizátorává váljon. A különböző szakterületeket (műemlékvédelem, regionális politika, idegenforgalom stb.) képviselők azonban mára egy kérdésben közös nevezőre jutottak: a kastélyhasznosítás „húzóágazata” Haydn zenéje.

1995-ben, amikor a Budapesti Vonósok először rendeztek Haydn-fesztivált Eszterházában, Lencsés Lajos oboaművésszel és Strém Kálmán koncertrendezővel együtt arra az elhatározásra jutottak, hogy az épület rekonstrukcióját nem kivárva, hangversenyeket rendeznek, melyek középpontjába Haydn művészetét állítják. Biztak benne, hogy fesztiváljuk ráirányítja a figyelmet egy olyan kulturális örökségre, melyet – meghatározhatatlanul magas értéke ellenére – évtizedeken át feledésre kárhoztattak. Három évvel később a kastély koncertkinálata újabb fesztivállal bővült. A Magyar Haydn Társaság – Malina János zenetörténész és Strém Kálmán közreműködésével – a Budapesti Vonósok fesztiváljától eltérő szemléletű (de azzal nem rivalizáló, inkább kiegészítő) Haydn-sorozatot rendezett.

Malina János, a Magyar Haydn Társaság elnöke az első általuk rendezett fesztivál után tette közzé „Eszterháza-téziseit” (Eszterháza-tézisek – *Lesz-e nemzetközi Haydn-zarándokhely Nyugat-Dunántúlon*, Muzsika 1999. február). Malina igyekezett a közvélemény figyelmét ráirányítani arra a tényre, hogy „Eszterháza jellegében páratlan, jelentőségében a legelsőek közé tartozó kulturális monumentuma a világnak: a szó eszményi értelmében kulturális világörökség”. Különösen kiemelkedő Eszterháza zenetörténeti szerepe. Azzal, hogy Haydn „két és fél évtizeden át (legnagyobb részben) itt alkotta műveit, Eszterházát egy történel-

„Nem túlzás, ha az érett bécsi klasszikus stílus létrejöttét kifejezetten Eszterházához kötjük” – véli Malina János zenetörténész, a Műemlékek Állami Gondnokságának programigazgatója, a Magyar Haydn Társaság elnöke

Illusztrációk: Gramofon-archív

mí pillanatra az európai magaskultúra egyik centrumává tette. Magyarországnak ez a pontja 1766 és 1790 között nem Európa perifériájához, nem Kompországhoz tartozott, hanem – mint Párizs, Velence vagy Bécs annyi évszázadon át – maga is központ volt, ahonnan a zene fejlődését több emberöltőn át döntően befolyásoló impulzusok sugároztak ki Európa minden tájára. Eszterháza jelentőségének felismerését jóhiszemű, de elterjedt téveszmék is nehezítik. Közkeletű vélekedés például, hogy Haydn idejében az eszterházi zenekar és az ottani zenei élet fontos volt ugyan, de a hely (kulturálisan? zeneileg? általában?) mégiscsak másodhegedős/provincia/periféria maradt Kismartonhoz képest. A valóság ezzel szemben az, hogy az 1760-as évek második felében „Fényes” Miklós teljesen Eszterházára helyezte át a rezidenciáját, s a kastélytól távol töltött téli időszakban – amely az évek múlásával egyébként egyre rövidebbé vált – elsősorban Bécsben időzött, nem pedig Kismartonban.

Hogy csak egy-két példát ragadjunk ki: vonósnegyes oeuvre-jének több mint a felét, továbbá több mint ötven szimfóniáját – egészen az úgynevezett párizsi szimfóniáig és az Oxford-szimfóniáig – itt, a (részben) ma is álló muzsika-házban komponálta Haydn, s ezek a művek legnagyobb részt az itteni zeneteremben hangzottak fel először, nem pedig Kismartonban; és akkor az eszterházi operaház meghatározó jelentőségét még nem is említettük. (...) Nagyon kevesen vannak tudatában annak, hogy mind Haydn pályáján belül, mind pedig az európai zenetörténet alakulása szempontjából milyen felbecsülhetetlen jelentősége van az Eszterháza el-töltött évtizedeknek. Haydn jó nevű kismester volt, amikor másodkarnagyként az Esterházy-család szolgálatába lépett; kevéssel Miklós herceg halála, tehát itteni működésének befejezése után viszont Angliában már mint a legnagyobb élő zeneszerzőt, a kor zenei Shakespeare-jét ünne-

pelték. Ha figyelembe vesszük, hogy csupán a szimfónia és a vonósnegyes műfajában itt alkotott műveivel döntő hatással volt Mozarthra és Beethovenre, nem túlzás, ha az érett bécsi klasszikus stílus létrejöttét kifejezetten Eszterházához kötjük."

Malina fontosnak tartotta, hogy a kastély jövőbeni kulturális arculatának középpontjába azt állítsák majd, amit egyedül és csakis itt lehet megvalósítani: „a helyben született, a díszterem akusztikája által ihletett, korszakformáló zeneművek *in situ* történő bemutatása, a lehető legmagasabb művészi színvonalon.” Ehhez speciális Haydn-szakértelemre van szükség, mely úgy biztosítható

Schiff András és barátai

Schiff András és barátai címmel kamarafesztiválnak ad otthont Eszterháza. Az érdeklődésre jellemző, hogy a szeptember 12-én kezdődő koncertsorozatra májusban már minden jegy elkel. Schiff András egy szóló-, Yuuko Shiokawa és Perényi Miklós társaságában pedig két trióestet ad. A fesztiválon két alkalommal lép fel az 1985-ben alapított korhű hangszeres vonósnegyes, a Quatour Mosaïques (tagjai: Erich Höbarth, Andrea Bischof, Anita Mitterer, Christophe Coin). Az együttest a bécsi klasszikus repertoár specialistájaként jegyzi a világban. A tervek szerint jövőre Ránki Dezső, két év múlva Pauk György lesz Eszterháza harmadik fesztiváljának díszvendége.

Joseph Haydn – korának „zenei Shakespeare-je”

álló súllyal, ha a fesztivál koncepcióját a világ legtekintélyesebb Haydn-kutatóinak és előadóinak bevonásával alakítják ki.

Kétségtelen, hogy 1999-ben a legkevésbé kivitelezhető tervnek az egykori operaház felépítése tűnt. Esterházy Miklós a leégett első opera helyébe új operaházat építtetett, melyet 1781-ben avattak fel. Ettől kezdve a színház a rezidencia zenei – és egész kulturális – életének középpontja volt. Az operaelőadások tervezése, előkészítése és zenei lebonyolítása, valamint saját operák komponálása ettől kezdve Haydn első számú feladatává vált. Malina szerint „az 1780-as évek eszterházi zenei életét operajátszási lehetőség nélkül érzékeltetni *nem lehet*. Ami pedig az idegenforgalmat illeti, az opera többet jelenthet Eszterháza hírneve és eladhatósága szempontjából (magyar Bayreuth! Glyndebourne! Drottningholm!), mint összes többi erőfeszítésünk, könnyünk és verité-

künk együttvéve. A szituáció *valóban* egyedülálló, hiszen nincs még egy olyan hely a világon, ahol a zenetörténet *top ten*jének egyike sok éven át folyamatosan operaigazgatóként működött volna. (...) Hallatlan balszerencse, hogy az eredeti kastélyegyüttesből éppen a második legjelentősebb épület, az opera pusztaul el teljesen. (...) Egy újjáépített XVIII. századi operaház itt, a bécsi kertek alján kulturális jelentőségén túl igen jelentős idegenforgalmi vonzerőt jelentene, sőt döntően javíthatná országunk egész arculatát.”

Malina János 2000-ben a fesztivált már az Esterházy-kastély új-

jáéledésének húzóágazataként említi. S amire talán kevesen számítottak, 2001. május 14-én a Műemlékek Állami Gondnoksága (MÁG), a megyei és a helyi önkormányzat közös rehabilitációs tervet fogadott el, melyben már néhány Eszterháza-tézis is felbukkant. A tervdokumentáció kiemelte, hogy „az a barokk-rokoko hercegi udvar, amelyet Eszterházy Fényes Miklós 1762–1790 között létrehozott Fertődön, Magyarország művészet- és kultúrtörténetének legfontosabb teljesítményei közé tartozik. Olyan pro-

Pietro Travaglia jelmeztervei az Armida című Haydn-operához (1784)

dukció ez, amely messze a 18. század hazai horizontja fölé emelkedik, az európai feudális központokhoz mérte magát, s azok között alkotott kiválót, a vizuális keretet (építészet, enteriőrök, kertművészet), a színházi és zenei produkciót illetően egyaránt.” A terv külön kitért „Joseph Haydnra, akinek neve és zenéje összenőtt Eszterházával, amely évtizedekig irányította Európa zenei fejlődését. A projekt egyik leglényesebb eleme ezért a kastélyban kialakítandó Haydn központ a zeneszerző tevékenységét bemutató interaktív múzeummal, kutatóbázissal, az erre épülő posztgraduális zenei kurzushelylyel és koncert központtal, a rekonstruálandó korabeli operával. A világ számára Joseph Haydn személye a fertődi projekt

munka, mely alkalmassá teszi a helyszínt arra, hogy Haydn halálának 200. évfordulóját méltóképpen, és a világ figyelmét Eszterházára irányítva ünnepeljük meg. Bár a teljes költséghez képest nem tűnik soknak az a 600 millió forint, amit a MÁG 2003-ban a kastélyra tud fordítani, de a korábbi évek – zömében csak az állammegóvást biztosító – forrásaihoz képest ez is nagyon jelentős előrelépés.

A külső szemlélőnek úgy tűnhet, hogy a Fertőd-Eszterházában tartott évi két fesztivál sikertörténet. Ha arra gondolunk, hogy ezek a fesztiválok sokat lendítettek Eszterháza ügyén, akkor valóban az. A fesztiválok finanszírozási helyzete azonban az elmúlt közel egy év-

legfontosabb auditora, Eszterháza húzóágazata.” A rehabilitáció költségét 2001-ben 15 milliárd forintba becsülték.

Hol tart ma a Haydn-fesztivál és a kastélyrekonstrukció? Lesz-e operajátszás Eszterházában? Erről kérdeztük Strém Kálmánt. Mai árakon számolva egy teljes rekonstrukció – ami már az operaház felépítését is tartalmazza – 25–30 milliárd forintba kerülne. Strém bízik abban, hogy 2009-re Eszterháza ügye jelentős mértékben előremozdulhat. Úgy véli, hogy a következő hat évben elvégezhető az a

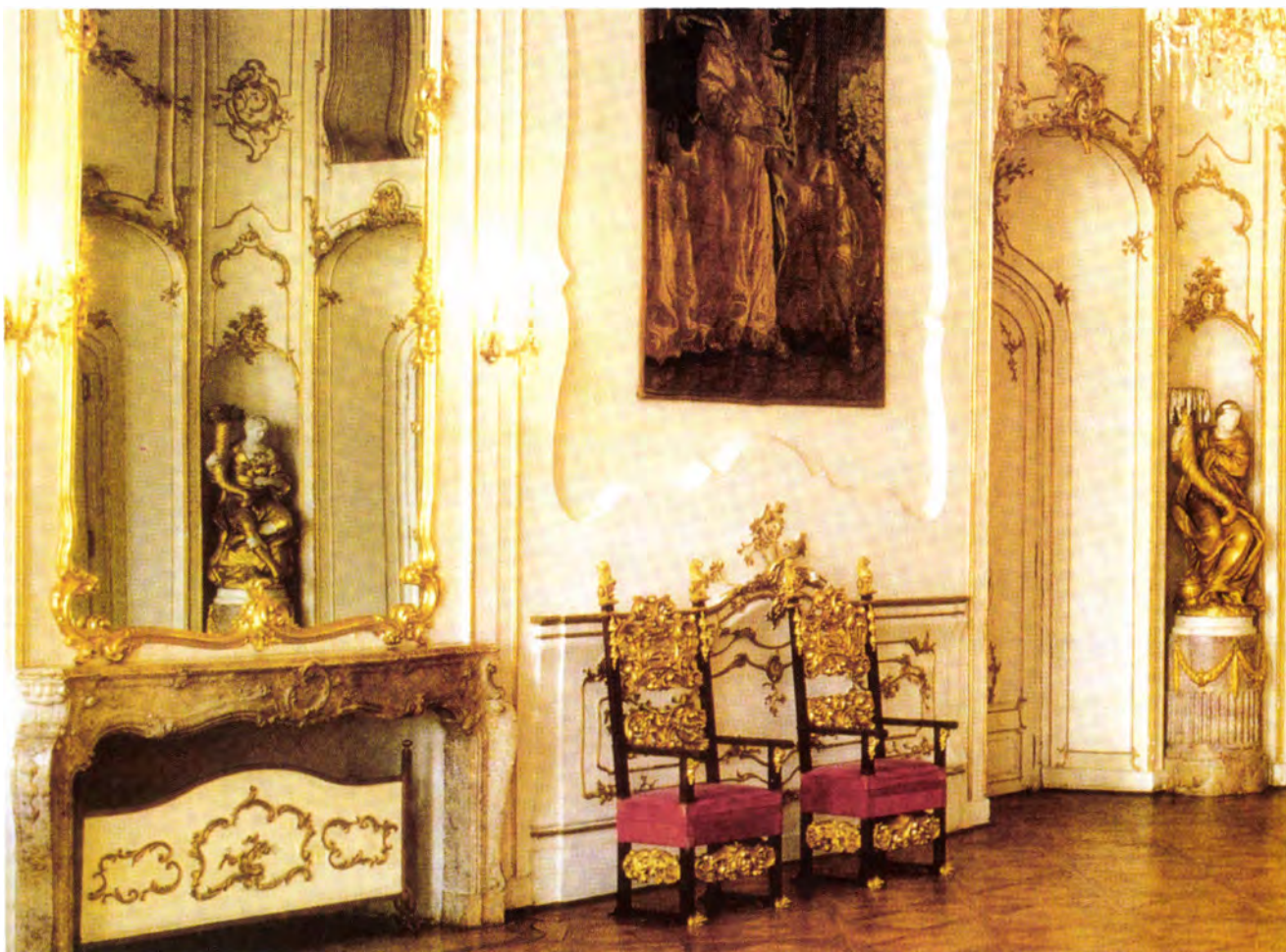
Rekonstrukciós elképzelések: múlt és jövő harmóniája

A Magyar Haydn Társaság és a Műemlékek Állami Gondnoksága (MÁG) kétnapos szimpóziumot szervezett (május 9–10.) Eszterháza két operaházáról, valamint az eszterházihoz hasonló barokk színházépületek rekonstrukciójával és hasznosításával kapcsolatos külföldi tapasztalatokról. A rendkívül izgalmas és számos témát érintő előadássorozat alaphangulatát a Budapesti Műszaki Egyetem rajz tanszéke által elkészített virtuális színházlátogatás adta meg. A fennmaradt tervek és leírások alapján az első épületet fikciószerűen, az 1781-től működő másodikat viszont – Molnár Csaba vezetésével – pontosan újra tervezték, és térbeli animáció segítségével érzékenyen megjelenítették.

Közismert, hogy a második színház eredeti formájának visszaállítása – annak ellenére, hogy egyetlen téglá sem maradt meg belőle – könnyebb feladat, mint például az egykori bábszínházé, holott ez utóbbinak a mai napig állnak a falai, viszont belső kialakításáról igen kevés információnk van. Csány Éva, a Műemlékek Állami Gondnokságának igazgatója sajtótájékoztatóján elmondta, hogy a szimpózium része annak a tudományos megbeszélés-sorozatnak, amelyre támaszkodva a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal és a MÁG meg kívánja alapozni Eszterháza re-

konstrukcióját és későbbi szerepének meghatározását. Ebben a tervben komoly szerep jut a hajdani fertődi zenei élet feltámasztásának. Elmondta, hogy a most folyó rekonstrukciós munkák idején egyre komolyabban kerül szóba az operaház újjáépítése: a tudományos konferenciák során alakulhat ki konszenzus arról, hogy a barokk operát élesszék-e fel vagy egy modern koncerttermet emeljenek a zenei élet otthonául.

A színházépítészettől a színpadtechnikán át az akusztikáig és a zenetörténetig számos előadás hangzott el. Bardi Terézia az Eszterházában is alkotó Pietro Travaglia díszletterveiről beszélt. A Cremonából érkező Eugenio Bettinelli, a müncheni Hermann Neumann és a potsdami Barbara Spindler egy korabeli színházat és mai arculatát mutatta be (Sabbioneta, François Cuvillies operaháza a müncheni rezidencián és a rheinsbergi színház). Rajk László a barokk színpadképeket meghatározó perspektívaszerkesztésben rejlő új lehetőségekről beszélt. Talán a legizgalmasabb, és az eszterházi rekonstrukcióhoz a legtöbb támpontot adó előadások a Český Krumlov-i barokk színház helyreállításával kapcsolatban hangzottak el (Pavel Slavko és Ludmila Ourodova). Český Krumlov (Csehország) rezidenciális színházát az elmúlt

A Magyar Haydn Társaság és a Műemlékek Állami Gondnoksága májusi szimpóziumán elhangzott: Eszterháza rekonstrukciós tervében komoly szerep jut a hajdani fertődi zenei élet feltámasztásának

húsz évben építették újjá. Belső kialakítása arra a Münchenben (a Theaterrmuseumban) őrzött Gouache-festményre emlékeztet, melyről sokáig azt feltételezték, hogy egy eszterházi előadást (talán Haydn *L' incontro improvviso* című művének 1775-ös premierjét) ábrázol.

Két előadás foglalkozott a barokk színházak világítástechnikájával: Petr Perina (Kanada) és Francis Reid (Anglia). Bugár Mészáros Károly a rendelkezésre álló forrásokat és a lehetséges analógiákat tekintette át, a Bayreuthból érkező Klaus-Dieter Reus az 1780-as évek európai színpadtechnikájának ismeretében megkísérelte rekonstruálni Eszterháza második teátrumának színpadtechnikáját, Ian Mackintosh (Anglia) pedig az eszterházi színház egyedülálló jellemzőit tekintette át. További három előadás foglalkozott színházakusztikával, ebből kettő – Derek Sugden (Anglia) és Edward McCue (USA) – kifejezetten az eszterházi színház akusztikájának jellemzésére vállalkozott.

Másnap a szimpózium Fertőd-Eszterházán folytatódott, ahol a park és kastély bejárása mellett három zenetörténeti előadás hangzott el, mindhárom az operaszerző Haydnal foglalkozott. Andreas Hoffmann (Csehország) Ha hiányzik a pénz – Haydn

„alternatív” operái; Gerhard Winkler (Németország) Operarepertoár és dinasztikus előképek – megfigyelések Haydn Eszterháza számára írt operáival kapcsolatban; míg Robert von Zahn (Németország) Haydn opera-átdolgozásai Eszterháza számára címmel tartott előadást.

Amikor az eszterházi opera felépítésének gondolata évekkel ezelőtt felvetődött, az 1964-es Velencei Charta szellemétől – mely szerint az újonnan emelt épületeknek, az eszterházi opera esetében a teljes épületnek „korunk jegyeit kell magukon viselniük” – idegen volt egy korhű rekonstrukció ötlete. Malina János szerint azonban ennek „nem szabad eltántoritania bennünket az opera rekonstrukciójának gondolatától. Nem elsősorban azért, mert a Velencei Charta szellemét manapság sokan konzervatívként, túlhaladottként bélyegzik meg, hanem inkább azért, mert az eszterházi opera kérdése rendkívül egyedi: nem tisztán műemléki, hanem elsősorban zenei – és csak azután műemléki – kérdés. Így rá a tisztán műemléki szempontok csak másodsorban alkalmazhatók.” A kétnapos szimpózium alatt érezhetően megerősödött ez a gondolat, s úgy tűnik, hogy – a szimpózium alap gondolatát átalakítva – Eszterháza jövője Eszterháza múltja lesz.

„Régizenészek” Eszterházán – a Magyar Haydn Társaság fesztiválja

A Magyar Haydn Társaságot zenetörténészek, előadóművészek, művészettörténészek és a Haydn-kultusz ügye mellett elkötelezett szakemberek hozták létre 1996-ban. 1998 óta minden szeptemberben megrendezik Haydn-fesztiváljukat, melynek célja az eszterházi hangversenyélet megújítása. A társaság fontosnak tartja, hogy Haydn művei a komponálás és a feltételezett első előadás helyszínén korabeli hangszereken és az eredeti előadási gyakorlat szellemében szólaljanak meg. A koncertek szerkesztésében kiemelkedő szempont, hogy a fesztivál magját azok a művek alkossák, melyek bizonyosan Eszterházához köthetők (elsősorban vonósnégyesek, szimfóniák, billentyűs szonáták). Eszterháza továbbá kitűnő helyszín és egyben alkalom, hogy a közönség számára ismeretlen Haydnról – barytondarabok, ritkán hallható egyházi művek, fúvós divertimentók szerzőjéről – is képet alkosson. Eszterháza egyben találkozási pont is, ahol a világ kiemelkedő Haydn-előadói találkozhatnak, inspirációt nyerhetnek a hely szelleméből és egymás művészetéből. A felkért művészeket a szerkesztőbizottság arra kéri, hogy programjaikat kizárólag Haydn-művekből állítsák össze, ettől csak abban az esetben térjenek el, ha a mű vagy szerzője valamilyen szempontból kötődik Haydnhoz, Eszterházához vagy az Esterházy családhoz. A fesztivál tanácsadó testületében világszerte ismert zenetörténészek, illetve zenetörténész-előadóművészek – Malcolm Bilson, Komlós Katalin és Somfai László – foglalnak helyet.

Az elmúlt években olyan külföldi kiválóságok léptek fel, mint Andrew Manze az Academy of Ancient Music élén, a Salomon Vonósnégyes, Malcolm Bilson, Tom Beghin, Siegbert Rampe (billentyűs hangszerek), Jaap Schröder, Simon Standage és Sergiu Luca (hegedű). A hazai historikus előadómód jeles képviselői – a Festetics Vonósnégyes, a Vashegyi György által vezetett Purcell Kórus és Orfeo Zenekar, Máté Balázs és Varga Tamás (gordonka), Csalog Benedek és Kertész Ildikó (fuvola), Komlós Katalin, Spányi Miklós (billentyűs hangszerek) Zádori Mária, Korondi Anna, Németh Judit (ének), s a sor közelről sem teljes – a fesztivál visszavisszatérő művészei.

A koncertek mellett igen izgalmas volt a mesterkurzusok és előadások kínálata is. 2001-ben Komlós Katalin és Somfai László fortepiano-kurzust, 2002-ben Jaap Schröder hegedű-, Tom Beghin billentyűs hangszer-kurzust vezetett. A legutóbbi mes-

terkurzusok negatív tapasztalatát Somfai László foglalta össze, aki szerint „megengedhetetlen luxus, hogy ha Schröder és Beghin Magyarországon mesterkurzust tart, azokon négy-öt aktív hallgató legyen csupán jelen”. A fesztiválvezetés csak a kurzusok meghirdetését és lebonyolítását tudja vállalni, a kurzusokról minden felsőoktatási zenei intézményt időben tájékoztatnak. Egy olyan továbbképzési lehetőség elmulasztása, mint a tavalyi, elsősorban a tanintézmények felelőssége – véli Strém Kálmán, s hozzáteszi, hogy egy majdani, nagyobb kapacitással működő fesztiváliroda többek között a kurzusok teljes körű szervezését is vállalhatná. Idén Malcolm Bilson fortepiano-kurzust, Spányi Miklós klavichord- és csembaló-kurzust vezet majd a kastélyban.

Az idei hangversenysorozat külföldi sztárzenekara az Il Giardino Armonico. A fesztivált nyitó hangversenyükön Haydn művei mellett (G-dúr hegedűverseny, Hob. VIIa:4, Búcsú szimfónia, Hob. I:45) egy-egy Sammartini és C. Ph. E. Bach kompozíció szerepel. Utóbbi szerző komoly hatást gyakorolt Haydn stílusára, s e hatást a Haydn Társaság hatodik fesztiválja igen sokoldalúan mutatja be. Csalog Benedek, Petőfi Erika, Máté Balázs és Spányi Miklós Haydn és C. Ph. E. Bach kamarakompozícióiból játszik (augusztus 31.). Ebből a szempontból igen izgalmasnak ígérkezik Spányi Miklós klavichord hangversenye (szeptember 2.), hiszen a megszólaló Haydn-kompozíciók előtt elhangzanak a művek előképeként is értelmezhető C. Ph. E. Bach darabok.

Malcolm Bilson három koncerten lép fel. Szeptember 1-én kizárólag Haydn-művekből összeállított fortepiano-estet, szeptember 5-én Spányi Miklóssal, Kertész Ildikóval és a Festetics Vonósnégyessel meglepetésnek ígérkező délutáni „kávékonzert” ad. Bilson szeptember 7-én Rosemary Hardyval (szoprán), Paulik Lászlóval (hegedű) és Máté Balázzsal (gordonka) Haydn Skót dalaiból és zongorás trióiból összeállított programmal búcsúzik. Szeptember 2-án a Festetics Vonósnégyes muzsikál, szeptember 4-én Spányi Miklós csembalón ad elő Haydn-szonátákat. A reprezentatív művek előadását idén is Vashegyi György vezényli. Augusztus 31-én az Évszakok című oratóriumot, szeptember 6-án – Mozart és Kraus művek mellett – a 39. (g-moll) szimfóniát dirigálja. Az „ismeretlen” Haydn bemutatásra a Campanile együttes divertimentókból összeállított koncertje, valamint az Esterházy Ensemble barytontriókat bemutató estje vállalkozik.

tizedben gyakorlatilag semmit sem változott. Szerencsére még soha nem kellett egyetlen koncertet sem lemondani, ami annak is köszönhető, hogy az itt fellépő külföldi sztárok szokásos gázsijuk töredékéért is szívesen játszanak ezen a helyszínen. Ha Eszterháza és benne a Haydn-fesztiválok sorsa reményeink szerint alakul, akkor feltétlenül szükség lesz egy önálló fesztiváliroda létrehozására – véli Strém Kálmán. A nehéz körülmények ellenére a fesztivált külföldről is egyre nagyobb érdeklődés kíséri. Néhány jellemző adat. 1995-ben a jegyek átlagára 400 forint volt, így sikerült 128 ezer forintos bevételre szert tenni. 2001-ben már 5 millió, 2002-ben 7 millió volt az árbevétel. 2003-ban már elővételben is 10 millió forint értékben keltek el a jegyek, zömmel külföldi vendégek jóvoltából, akik nem sokallták a 12 ezer forintos jegyárat. Strém Kálmán a kulturális turizmus és a környék gyógyfürdőire alapozható gyógy-

turizmus összekapcsolásában nagy lehetőséget lát, ám infrastrukturális beruházások nélkül e lehetőségek kiaknázhatatlanok maradnak. Az Eszterháza-fesztiválok külföldi szakmai megítélése Strém Kálmán megítélése szerint igen dinamikusan változott, s mértékadó nyugati szakértők egy része már a kismartoni (eisenstadti) fesztivál elé sorolják. Kismarton előnye azonban, köszönhetően a tudatos és jól felépített PR-munkának, még mindig jelentős. Kismarton ráadásul igen komoly tartományi támogatást is élvez. Bár Eszterházát Kismarton riválisnak tekintik, a kismartoni Haydn-ünnepek törzset adó, Fischer Ádám vezette Osztrák-Magyar Haydn Zenekarral jó kapcsolatokat tart fenn az Eszterháza-fesztivál is. Idén ugyan egyeztetési gondok miatt nem sikerült a zenekart Eszterházára hozni, de a jövőben az ő fellépésükre is számítanak a szervezők.

Az összeállítást készítette: *Molnár Szabolcs*

Raiffeisen Bank a művészetekért

Hogy ne csak a Múzsákra számíthassunk...

Arra törekszünk, hogy mindennapi munkánk során ügyfeleinknek valódi értéket nyújtó szolgáltatásokat kínáljunk. Emellett kötelességünknek érezzük a hazai művészek támogatását, akik mindannyiunk életét szebbé és könnyebbé teszik. Büszkék vagyunk, hogy kiválóságuk támogatásunk által mindannyiunk javára kiteljesedhet.

VELÜNK KÖNNYEBB

**Raiffeisen
BANK**

www.raiffeisen.hu

Hívja a 06 40 48 48 48-as telefonszámot!

HAYDN

FESZTIVÁLOK ESZTERHÁZÁN

A Budapesti Vonósok fesztiválja

Művészeti vezető:

Botvay Károly

Hangversenymester:

Bánfalvi Béla

július 11., 19.00

Zenekari nyitókoncert

Vez.: Drahos Béla, közr. Drahos Béla

és Lencsés Lajos

C. Ph. E. Bach, Soproni, Haydn, Dvorák

július 12., 19.00

Falvai Sándor zongoraestje

Közr.: Keveházi Gyöngyi, Bánfalvi Béla,

Botvay Károly

Haydn, Beethoven, Schubert

július 13., 19.00

Marielle Nordmann és Patrice

Fontanarosa kamaraestje

Corelli, Haydn, Bach, Schubert,

Saint-Saëns, Gounod, Dvorák

július 14., 19.00

Zenekari koncert

Közr.: Marielle Nordmann és Patrice

Fontanarosa

Haydn

július 16., 19.00

A Somogyi-vonósnégyes estje

Haydn, Beethoven, Soproni

július 18., 19.00

A Budapesti Vonósok tagjainak

kamarahangversenye

Haydn, Beethoven, Brahms

július 19., 19.00

Zenekari koncert

Joseph és Michael Haydn, Mozart

július 20., 19.00

Koncertszerű

operaelőadás

Vezényel: Vashegyi György

Haydn: L'Infedeltà delusa

A Magyar Haydn Társaság fesztiválja

augusztus 30., szombat este 7

Il Giardino Armonico,

műv. vez.: **Giovanni Antonini**

C. Ph. E. Bach: h-moll szimfónia, H 661

Haydn: G-dúr hegedűverseny, Hob. VIIa:4

G. Sammartini: F-dúr furulyaverseny

Haydn: fisz-moll („Búcsú”) szimfónia,

Hob. I:45

augusztus 31., vasárnap de. 11

PEREMHANGVERSENY

Csalog Benedek (fuvola), **Petőfi Erika**

(hegedű, mélyhegedű), **Máté Balázs**

(gordonka), **Spányi Miklós** (csembaló)

C. Ph. E. Bach: G-dúr kvartett, H 539

Haydn: A-dúr trió, Hob. XV:9

C. Ph. E. Bach: a-moll kvintett, H 537

Haydn: D-dúr trió, Hob. XV:16

augusztus 31., vasárnap este 7,

fertőszentmiklósi katolikus templom

Korondi Anna (szoprán), **Timothy**

Bentch (tenor), **Kovács István** (basszus),

Orfeo-zenekar, Purcell-kórus,

vez.: **Vashegyi György**

Haydn: Az évszakok, Hob. XXI:3

zeptember 1., hétfő este 7

Malcolm Bilson (fortepiano)

Haydn: Asz-dúr szonáta, Hob. XVI:43

Haydn: c-moll szonáta, Hob. XVI:20

Haydn: G-dúr capriccio („Acht

Sauschneider müssen sein”), Hob. XVII:1

Haydn: Esz-dúr szonáta, Hob. XVI:49

Haydn: G-dúr szonáta, Hob. XVI:39

zeptember 2., kedd este 7

Festetics-vonósnégyes

Haydn: A-dúr vonósnégyes, op. 20 no. 6

Haydn: A-dúr vonósnégyes, op. 55 no. 1

Haydn: fisz-moll vonósnégyes, op. 50 no. 4

zeptember 2., kedd este 10, Sala

Terrena PEREMHANGVERSENY

Spányi Miklós (klavichord)

C. Ph. E. Bach: Asz-dúr („Württembergi”)

szonáta, H 31

Haydn: Asz-dúr szonáta, Hob. XVI:46

C. Ph. E. Bach: c-moll szonáta/variációk,

H 140

Haydn: f-moll szonáta/variációk, Hob.

XVII:6

zeptember 3., szerda este 7

Campanile együttes

Haydn: G-dúr divertimento, Hob. X:12

Haydn: G-dúr divertimento, Hob. II:2

Haydn: D-dúr divertimento, Hob. X:2

Haydn: Esz-dúr divertimento, Hob. II:21

Haydn-Salomon: a D-dúr („Óra”)

szimfónia, Hob. I:101 átírtára

zeptember 4., csütörtök este 7

Spányi Miklós (csembaló)

Haydn: A-dúr szonáta, Hob. XVI:26

Haydn: E-dúr szonáta, Hob. XVI:22

Haydn: A-dúr szonáta, Hob. XVI:30

Haydn: Esz-dúr szonáta, Hob. XVI:28

zeptember 5., péntek du. fél 6

KÁVÉKONCERT

Malcolm Bilson, Spányi Miklós

(fortepiano), **Kertész Ildikó** (fuvola),

Festetics-vonósnégyes

Haydn-művek átírtatai

zeptember 5., péntek este fél 8

Esterházy Ensemble

Haydn: a-moll barytontrió, Hob. XI:87

Haydn: D-dúr barytontrió, Hob. XI:107

L. Tomasini: D-dúr barytontrió, Korcak 20

Haydn: D-dúr barytontrió, Hob. XI:52

L. Tomasini: C-dúr barytontrió, Korcak 19

Haydn: D-dúr barytontrió, Hob. XI:97

zeptember 6., szombat de. 11

PEREMHANGVERSENY

Jánosi-együttes

Haydn és a magyar zenei hagyomány

zeptember 6., szombat este 7

Orfeo-zenekar, vez.: Vashegyi György

Haydn: g-moll szimfónia, Hob. I:39

W. A. Mozart: g-moll szimfónia, K 183

J. M. Kraus: c-moll szimfónia

zeptember 7., vasárnap de. 11

Rosemary Hardy (szoprán), **Paulik László**

(hegedű), **Máté Balázs** (gordonka),

Malcolm Bilson (fortepiano)

Haydn: Skót dalok, Hob. XXXIa

Haydn: esz-moll trió, Hob. XV:31

Haydn: Skót dalok, Hob. XXXIa

Haydn: G-dúr Adagio Hob. XV:22

Haydn: C-dúr fantázia, Hob. XVII:4

Haydn: Skót dalok, Hob. XXXIa

Fortepiano-kurzus: Malcolm Bilson;

klavichord- és csembalókurzus:

Spányi Miklós

A Schiff András és barátai című fesztiválra

minden jegy elővételben elkelt

A hangversenyek színhelye általában a kastély díszterme – az ettől eltérő helyszíneket külön jelezzük!

Beethoven-estek a Brunszvik-kastélyban

A Nemzeti Filharmonikusok 39 szerző műveit játsszák a jövő évadban

A Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a Nemzeti Énekkar idén három Beethoven-hangversennyel jelentkezik a martonvásári Brunszvik-kastélyban. A zenetörténeti jelentőségű környezetben, ahová a német zeneköltő többször is visszatért, már több mint négy évtizede rendeznek nyári hangversenyeket.

A természetvédelmi területté nyilvánított – különleges fáknak is otthont adó –, gyönyörű parkban három karmester vezényli majd a Nemzeti Filharmonikus Zenekart és a Nemzeti Énekkart. Az első koncerten, július 19-én Hamar Zsolt dirigálja a Fidelio keresztmetszetét, amelynek a Magyar Állami Operaház művészei lesznek közreműködői. A második hangversenyen Baráti Kristóf tolmácsolja Beethoven szólóhegedűre és zenekarra írt két románcát. Ezek mellett elhangzik még a Szélcsend és szerencsés hajózás című Goethe-vers Beethoven általi megzenésítése, valamint a Nyolcadik szimfónia is, Kocsis Zoltán vezényletével. A zenekar és az énekkar utolsó nyári koncertjén Jandó Jenő szólózik a C-dúr zongoraversenyben, amely mellett megszólaltatják a Beethoven korában páratlan sikernek örvendő Krisztus az olajfák hegyén című oratóriumot is. (Ezt egyébként a szerző csak „sebtében összecsapott, alkalmi szerzeménynek” minősítette...) A Vashegyi György által vezényelt, ritkaságszámba menő előadásnak Cserekyei Andrea, Mukk József és Kovács István lesznek az énekes szólistái.

Az együttes következő – jubileumi – koncertidényével jogelődére, az éppen nyolcvan éve megalakult Székesfővárosi Zenekarra is emlékezik. Az évad tíz hónapja alatt harminckilenc zeneszerző összesen hetven alkotása csendül föl, kettő kivételével a Zeneakadémia nagytermében. Ez a kettő – Kobayashi Ken-Ichiro, illetve Marton Éva vendégszereplése – várhatóan nagy számú közönséget vonz majd, ezért is tartják a Budapest Kongresszusi Központban. Az énekkar többször vállal részt olyan nagyszabású művek előadásában, amelyek alapos technikai felkészültséget és rendkívüli állóképességet követelnek.

Az NFZ jóvoltából számos világhírű vendég látogat Budapestre – többek közt a briliáns hegedűsként számon tartott Salvatore Accardo is. A jó néhány Stradivariust birtokló olasz hegedűművészen kívül a francia Jean-Efflam Bavouzet-t is vendégül látja a zenekar. Ő azon a hangversenyen játssza Ravel „Balkezes” zongoraversenyét, amelyen a Lille-i Nemzeti Zenekar zeneigazgatója, Jean-Claude Casadesu vezényel. Külföldi karmesterek közül a zenekar elé áll majd Serge Baudo, a Prágai Szimfonikusok zeneigazgatója, valamint a zongorista pályát is maga mögött tudó Philippe Entremont. A külföldi vendégénekesek sorában ott találjuk a Kolozsvári Opera egykori igazgató-rendezőjének, Ionel Panteának a nevét, valamint megismerhetjük a grúziai születésű zongoristát, Alexander Toradzét és a fiatalabb korosztályhoz tartozó Gianluca Casciolit. Renaud Capuçon és Szergej Krilov hegedűművészek szintén a karrierjük elején álló, tehetséges előadóként lépnek majd a Zeneakadémia pódiumára. A magyar szólistákat foglalkoztató koncertek közül kiemelkedik a karácsonyi, amelyen a zenekar Ránki Dezsővel adja elő Brahms B-dúr zongoraversenyét. Ezeken kívül is számos izgalmas műsor-összeállítású koncertben lesz részünk. Hallhatjuk Schönberg néhány igencsak nehéz, s ezért ritkán megszólaltatott humoros kórusművét. Talán még sohasem adott elő magyar együttes ennyi Berlioz-alkotást egy évadon belül. Webern opuszai szintén kuriózumnak számítanak a magyar hangversenyéletben, és nagy várakozással nézhetünk Janáček Glagolita miséjének előadása elé is. A hangversenyek közül kettőt a francia kulturális évad, a FranciArt műsorába is beválogattak.

Idén a költészet, a népzene és a jazz világát mutatja be a zenekar három ifjúsági koncert keretében. A már jól bevált műsorvezető-páros, Geszti Péter és Batta András ezúttal a Millenáris Teátrumban kalauzolja a fiatalokat. Ebben az évben a Nemzeti Filharmonikus Zenekarnak még két lemeze jelenik meg: az egyik a legjobban sikerült koncertekből ad válogatást, a másikon pedig – ha az örökös is úgy akarja – Bartók-művek hallhatók Kocsis Zoltán hangszerelésében. Már a boltokban van az a könyv, amely magyar írók zenei tárgyú novelláit tartalmazza. A kötet a Nemzeti Filharmonikusok együttműködésével, Kocsis Zoltán előszavával jelent meg.

Várkonyi Tamás

A természetvédelmi területté nyilvánított, gyönyörű martonvásári parkban három karmester, Hamar Zsolt, Kocsis Zoltán és Vashegyi György vezényli a Nemzeti Filharmonikusokat

Fotó: Nemzeti Filharmonikusok Kht.

Ötvenkét évvel ezelőtt, a szövetségesek által megszállt Bécsben néhányan úgy gondolták, hogy érdemes lenne egy sokszínű kulturális rendezvénysorozattal ismét felhívni a művészszerető Európa figyelmét az osztrák fővárosra. 1951-ben megszületett, s azóta is virágzik a Bécsi Ünnepi Hetek, a Wiener Festwochen rendezvénysorozata.

A klasszikus zenei műsorokon túl modern tánc-, színházi és film-programokat is felvonultató, hat héten át tartó ünnepi heteket voltaképpen maga Bécs városa tartja el, de a két főszponzor, a Casinos Austria, továbbá az A1 Mobilkom Austria anyagi támogatása sem elhanyagolható. „Amíg tavaly Ligetivel, Kurtággal, Eötvössel a kor magyar zeneszerzői termése is teljes mellszélességgel jelen volt a Bécsi Ünnepi Hetek műsorkínálatában, idén a magyar előadók közül csak Eötvös Péter lép fel: maga vezényli egyik kompozícióját. Igaz, máris tervezzük 2004-re Schiff András koncertjét” – üzen a Gramofon olvasóinak a rangos bécsi fesztivál zenei programjaiért második éve felelős direktor, Hans Landesmann, aki 2001 őszén váltotta fel Salzburgi Ünnepi Játékok-beli működését a bécsi megbízatással.

Az ünnepi hetek programjából

Verdi Aida: június 7., 10., 12., 15.
 Az ég könnyei: június 11., 13., 14.
 Vladimir Ashkenazy és a Cseh Filharmonikusok: június 2., 3.
 Matthias Goerne dalestje: június 4.
 Concertgebouw Zenekar: június 12.
 A Klangforum Wien estje: június 15.
 Sir Simon Rattle és az Orchestra of The Age of Enlightenment: június 18.
 Rudolf Buchbinder Beethoven-estje: június 19.

amit beépítettem a műsorba, a barokk opera volt. Idén Francesco Cavalli velencei mester La Calisto című operája hangzik el négy alkalommal, René Jacobs vezényletével. Az efféle régi színpadi zeneművek eljátszására a Theater an der Wien ideálisnak tűnik.” Cavalli remeke mellett még egy barokk program hívogatja a régizene kedvelőit. Joachim Schlömer rendezésében és koreográfiájával – Az ég könnyei címmel – táncos zenés színházi estére is sor kerül, többek között Gagliano, Gesualdo, Legrenzi, Monteverdi, Peri, Scarlatti és Vivaldi zenéjére.

„A XX. század egy-egy, immár klasszikusnak tekinthető operája is számíthat a bécsi zenekedvelők érdeklődésére, tehát fix pontként érdemes lesz ezt a repertoárt is beépíteni a fesztivál programjába. Ezt a korszakot ezúttal Helmut Lachenmann egyik darabja képviseli” – meséli Hans Landesmann, majd így folytatja: „a harmadik pillér a kortárs opera. Idén egy megrendelésünkre komponált dalmű, az osztrák Wolfgang Mitterer öt énekesre, kilenc zenészre és elektronikus hangszerekre írott Massacre című darabjának ősbemutatójára kerül sor.” Ez az opera tulajdonképpen nem más, mint az 1572-es párizsi mérszárlás történetét feldolgozó Christopher Marlowe-szindarab megzenésítése. Az 1958-as születésű Mitterer az elektronikus kísérleti zene egyik leginnovatívabb képviselőjének számít. Ami persze önmagában még semmiféle biztosítékot nem jelent arra, hogy legújabb zenedarabja sikert is arat. „Járva az ország dalszínházait, arra is rájöttem – folytatja a gondolatsort Landesmann –, hogy Ausztriában korántsem csak Bécs tekinthető operavárosnak, mert a vidéki városokban éppúgy vannak kiváló előadások, amelyeknek érdemes volna a Festwochen keretében fórumot teremteni. Idén a klagenfurti társulattól a Pillangókisasszonyt tekinthetik meg azok a bécsiek, akiknek eddig nem adatott meg, hogy a produkciót a karintiai fővárosban megnézzék, de a nagyszerű Peter Konwitschny rendezésében, Grazban már korábban hatalmas sikert aratott Aidát is importálom Stájerországból.”

A zeneszínházi produkciók mellett a bécsi Konzerthaus által szervezett 31. Nemzetközi Zeneünnep (Musikfest) hangversenyei gazdagítják még a fesztiválprogramot – többek között fellép az amszterdami Concertgebouw Zenekara Christian Thielemann, a San Francisco-i Szimfonikusok Michael Tilson Thomas és a Cseh Filharmonikusok Vladimir Ashkenazy vezényletével. Lesz egy koprodukciós hangverseny is az ünnepi hetek és a Konzerthaus közös szervezésében, ahol a Claudio Abbado nevével fémjelzett Bécsi Nemzetközi Zeneszerzői Verseny győztese, a 31 esztendőes litván Vykontas Baltakas három kompozíciója hangzik el.

Lindner András

A Pillangókisasszonyt Klagenfurtból „importálják” az osztrák fővárosba, Peter Konwitschny nagy sikert aratott rendezésében. Fotó: Wiener Festwochen

A polgárpukkasztó Gerard Mortier mellett Salzburgban több mint tíz éven át gazdasági igazgatóként és a koncertprogramok felelőseként tevékenykedő Landesmann most Luc Bondy-val dolgozik együtt a Festwochen sikeréért. „Tökéletesen ismerem Bécsset – mondja Landesmann –, és a város vitathatatlanul gazdag klasszikus zenei műsorkínálatát. És nem kevésbé a bécsi publikumot, amely fesztiválunk látogatóinak mintegy hetven százalékát adja. Igyekszem tehát olyasmivel előrukkolni, ami e látogatói kör számára érzésem szerint eddig fehér foltnak számíthatott. Az első,

Mindannyian fémes jövő előtt állunk!

V-LINK
COSM

Roland East Europe Kft.
2046 Törökbálint, DEPO Pf.83.
Tel.: (23) 338-041, Fax: (23) 338-087
E-mail: info@rolandee.hu
Web: www.rolandee.hu

Roland

Az új Fantomok professzionális célokra nyújtanak professzionális megoldásokat. A 61 billentyűs Fantom-S és a 88 billentyűs (kalapácsmechanikás) Fantom-S88 tökéletes kombinációi a MIDI és audió alkalmazásoknak. A hangszerek tartalmaznak egy továbbfejlesztett samplert valósidejű Time-Strech, Chop, és a vadonatúj „Skip Back Sampling” funkciókkal. A dinamikus padok, az új gyári hangszínek, a beépített Mastering processzor és az USB-n keresztül történő fájlcsere segítségével pillanatok alatt válik az ötletből kész mű. A Fantom-S modellek elsősorban az egyre inkább népszerűbb egyéni produkciókat célozzák meg, hogy a lehető legmegbízhatóbb kombinációját használhassuk az audió és MIDI adatoknak, kiegészítve vadonatúj ROM hullámformákkal.

Mezzo televízió az igényes zene kedvelőinek

Mezzo

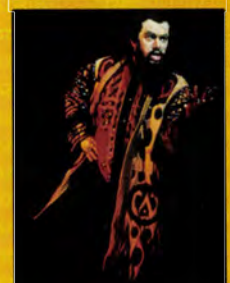
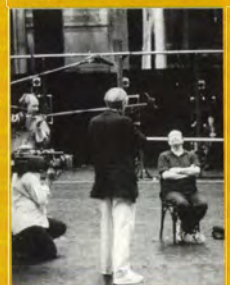
A maga nemében egy egyedi
csatorna,
24 órában a kábeltévén !

Klasszikus zene

Jazz

Blues

Világzene

Keresse a csatornát a kábeltelvízió szolgáltatójánál!

„Vegetáló Bartók Fesztivált nem érdemes szervezni, és méltatlan is lenne múltjához” – mondja Tihanyi László, a Zeneakadémia rektor-helyettese, a fesztivál szerkesztő-bizottságának tagja, utalva a szombathelyi rendezvény anyagi nehézségeire. A modern zene – harminchat éves múltra visszatekintő – seregszemléje ennek ellenére a nyár egyik fontos hazai kulturális eseménye.

A Bartók Szeminárium megrendezésének ötlete arra az időszakra tehető, amikor erőteljesen élt még a világ közvéleményében az a nézet, miszerint Bartók zenéjét a magyar művészek tolmácsolják a leghitelesebben. Ennek a véleménynek – ha más nem is – az szolgálhatott alapjául, hogy sokan éltek még azon magyar művészek közül, akik személyes kapcsolatban álltak Bartók Bélával. A Művelődésügyi Minisztérium 1966 első felében úgy érezte, hogy kötelessége a külfölddel is megosztani ezt a kincset, és továbbadni a fiatal hazai és külföldi művészeknek. Így jött létre az első Bartók Szeminárium Budapesten, 1967-ben. A tanári karban Kadosa Pál, Solymos Péter, Hernádi Lajos, Mihály András, Tátrai Vilmos és Sándor Frigyes foglalt helyet, mellettük pedig olyan neves Bartók-szakértők tartottak előadásokat, mint Szabolcsi Bence, Denis Dille és Ujfalussy József.

A lendületes indulás után a hetvenes évek fiataljai számára már konzervatív légkört sugárzott a szeminárium. Csak radikális változtatás által születhetett újjá, melyet az Interart élére 1982-ben kinevezett Klenjanszky Tamás valósított meg. Szerinte a „fesztiválok tűzmadarak: mindegy, hogy az elégséges folyamat tíz vagy tizenöt évre korlátozódik, egy fesztivált csakis izzásban lehet éltetni.” A szerkesztőbizottságot a Bartók – új zene mottó értelmében számos más célkitűzés is vezette. Klenjanszky „öt pontja” továbbra is tartalmazta Bartók műveinek hiteles interpretációját – elméleti és gyakorlati téren egyaránt. Ehhez kapcsolódott még a bartóki életmű aktualitásának demonstrálása, annak mindenfajta ideológiától való megtisztítása, a XX. század más klasszikus szerzőivel együtt való tanulmányozása, valamint a magyar zeneéletben is tapasztalható szakterületi elszigeteltség felszámolása.

Kurtág Márta és Kurtág György négykezes koncertje a Szombathelyi Bartók Fesztiválon

Fotó: HungaroFest Kft.

Ízelítő az idei programból

A szeminárium és a fesztivál fő témái
Bartók Béla és Ligeti György zenéje, valamint az etnozenei hatások szerepe a kortárs zenében

Kurzusok

ütőhangszerek: James Wood, Gordon Stout

tradicionalis zene: Váczi Zoltán

oboa: Lencsés Lajos

vonós kamarazene, gordonka: Éder Pál, Déri György

zongora és zongorás kamarazene: Florent Boffard, Csalog Gábor

zeneszerzés és számítógépes zene: Michael Jarrell, Jonathan Harvey, Johannes Kretz

A Bartók Fesztivál koncertjeiből

Jeney Zoltán: Halotti szertartás

Szakcsi Lakatos Béla (zongora) és Kathy Horváth Lajos (hegedű) improvizációs estje

Az Ökrös Együttes táncchazzal egybekötött népzenei estje

Az UMZE Kamaraegyüttes hangversenye

Bővebb információ

a www.hungarofest.hu weboldalon található.

Ezt az összetett, de mégis egységes egészet alkotó programot csak a legkiválóbbakkal lehetett megvalósítani. Kialakult egy olyan magas szakmai színvonalat képviselő csapat, amilyen csak ritkán adatik meg: Eötvös Péter, Kocsis Zoltán, Rohmann Imre, Kurtág György, Somfai László, Csengery Adrienne, Wilhelm András, Devich Sándor, Perényi Miklós. A fenti koncepció magával vonta olyan világhírű zenészek meghívását is, mint John Cage, Ligeti György, Tristan Murail, Jonathan Harvey, Brian Farneyhough. A XX. századi zenére szakosodott kiváló külföldi kamaraegyüttesek közül pedig az Ensemble Inrecontemporain, az Ensemble Modern, az Asko, a Contrechamps adott koncertet Szombathelyen. Marco Stroppa és az Amadinda együttes rendszeres jelenléte mellett olyan előadóegyenísek is színesítették a fesztivált, mint Végh Sándor, Dorothy Dorow, Pierre-Laurent Aimard, Saschko Gawriloff vagy Luisa Castellani.

A Bartók Szeminárium és Fesztivál néhány éve ismét a kötelező átalakulás szakaszán megy keresztül. Ahogyan azonban az 1985-ös megújulás előkészítése is három évbe telt, az új szakasz megtervezése most is hosszabb folyamatot jelent. Az egyik szerkesztőbizottsági tag, Tihanyi László zenészerző, a Liszt Ferenc Zeneakadémia rektor-helyettese szerint a legfontosabb teendő mindenekelőtt az új tanári gárda verbuválása és összekovácsolása. Ezt lényegesen megnehezíti, hogy anyagi nehézségek miatt ez a rendezvény is egyik évről a másikra él. „Csak hosszú távon gondolkodva lehet igényes szervezőmunkát végezni. Vegetáló Bartók Fesztivált nem érdemes szervezni és méltatlan is lenne múltjához” – fogalmaz Tihanyi. Jelenleg tehát nagy kérdés, hogy a magyar zenei élet nagy aranyalmafájáról újra felröppen-e az a bizonyos tűzmadár.

Várkonyi Tamás

Soproni Régi Zenei Napok 2003

Reneszánsz és barokk az Ikva-parton

Idén tizenkilencedik alkalommal rendezik meg a Soproni Régi Zenei Napokat. A kurzusokat, koncerteket és zenetudományi előadást magában foglaló bő egy hét alatt most is neves, olykor világhírű művésztanárokkal találkozhatunk.

Az 1985 nyarán útjára indított rendezvény profilja az évek folyamán némileg átalakult: kezdetben sokkal több elméleti-történeti előadást hallhatott az érdeklődő, és mesterkurzusokat sem tartottak. Mára a hangsúly inkább a gyakorlati muzsikálás irányába tolódott el, de a játszott-tanított zenék továbbra is a reneszánsz és a barokk korszak alkotásai közül kerülnek ki. Ezen a nyáron öt előadóművész-tanár látogat Sopronba: Barthold Kuijken (fuvola), Anneke Boeke (furulya), Széll Rita (barokk táncok), Martin Klietmann (ének) és Komlós Katalin (fortepiano). A tervek szerint Barthold Kuijken, Malcolm Bilson és Simon Standage a következő években váltják egymást, így minden nyáron más hangszer (és művész) kap majd kiemelt helyet a rendezvényen. Idén először vesz részt tanárként Komlós Katalin, a nemzetközi hírű fortepianista és billentyűs zenei szakértő.

A fesztivál koncertkinálata szinte minden napra színvonalas és érdekes esti hangversenyt ígér, melyeken a reneszánsz és a barokk zene számos műfaja képviselteti magát. A koncertek „szívében” Bach Máté-passiója áll, melyet az Orfeo Zenekar, a Cappella Savaria és a Purcell Kórus ad majd elő, Vashegyi György vezényl-

Malcolm Bilson (jobbra) mesterkurzusai mindig sok érdeklődőt vonzanak Sopronba

Fotó: HungaroFest Kft.

tével, neves szólisták közreműködésével. Idén a németországi Il Desiderio, valamint a prágai székhelyű Ensemble Tourbillon lépnek fel, mint vendégegyüttesek. Barthold Kuijken pedig a Festetics Vónónségegyüttessel ad hangversenyt Haydn és Mozart műveiből a fertői kastélyban.

VT

Befejeződött a British Council nyolc hónapon át tartó művészeti sorozata

Megtelt és sikert hozott a Showcase

Májusban fejeződött be a British Council nyolc hónapon át tartó művészeti sorozata, a Showcase, amelynek a Gramofon is támogatója volt. Állandó telt házak kísérték a zenei, színházi, filmművészeti és képzőművészeti eseményeket. A népszerű, de érdekes zenéket, művészeket felvonultató seregszemle alatt nem egy olyan produkciót hallhattunk, amely hiányzó színeket pótol az ideai hangverseny-palettáról.

A British Council kezdeményezésére két világhírű együttes látogatott el Magyarországra: a barokk zenét játszó English Concert és a kortárs művek előadásában jeleskedő BBC Singers. Ez a két együttes híven tükrözte a brit alapítvány arra irányuló törekvéseit, hogy a magyar közönség ne csak a hagyományait gondosan őrző Nagy-Britanniát ismerje meg, hanem annak újításokra fogékony, dinamikusan fejlődő oldalát is. Ezt a képet színesítette a reneszánsz

zenét megszólaltató Polyphony énekegyüttes, a Korunk zenéjén fellépő Brunel Ensemble, valamint az extravagáns Smith Quartet. Május közepén Britten-esten lépett fel az egyik legkeresettebb brit tenor, James Gilchrist, aki már többször dolgozott együtt Gardinerrel. A budapesti koncerten a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar kísérte, az egyre szélesebb körben ismertté váló Alpaslan Ertüngaalp vezényletével.

A British Council alapelvei magukban foglalják a fiatal tehetségek támogatását, a még nem annyira ismert, de már „bizonyított” együttesek felléptetését. Az alapítvány céljai közt szerepel továbbá az általa meghívott produkciók vidékre való eljuttatása is – mondta kérdésünkre Simon Andrea művészeti vezető. Ezért hallhatja majd novemberben nemcsak Budapest, de a keleti országrész zeneszerető közönsége is a Tallis Scholarst. Programjait általában magyar társrendező-céggel közösen valósítják meg, hiszen a British Council fő feladata a brit-magyar kulturális kapcsolatokat gondozása, s benne a magyarországi hangversenyélet gazdagítása.

VT

Fesztivál a tiszadobi Andrassy-kastély kertjében

A Zongora Ünnepe Keleten

Idén hatodik alkalommal tartják meg Tiszadobon a Zongora-fesztivált. A rendezvény öt éves története alatt eddig mintegy harminc zongoraművész adott hangversenyt az Andrassy-kastély franciakertjében vagy a református templomban.

Ezen a nyáron öt magyar és egy külföldi pianista lép fel a 3500 lelket számláló községben.

A koncertek sorát augusztus 7-én Rohmann Imre zongoraestje nyitja, aki az idén játszik itt először. A fellépők között most is ott találjuk a fesztivál művészeti vezetőjét, Hauser Adrienne-t, a Párizsban élő Mocsári Károlyt és a Németországból hazautazó Hernádi Ákost. Szintén először jár itt a francia François-Frédéric Guy, aki augusztus 9-én lép fel. Az eddigi évek gyakorlatához híven, idén is Kocsis Zoltán zárja a koncertsorozatot, ezúttal kamarazenei műsorral. A közönség és a fellépő művészek egyaránt visszatérő „vendégként” üdvözölhetik azt a Fazioli zongorát, amely Kárász Szilvia segítségével jut el a rendezvényre. A hangszert egy észak-olaszországi erdő különleges fájából készítik, és minden egyes darabját kézzel munkálják meg, szerelik össze.

A hangulatos, idén is hét-nyolcszáz főre számító szabadtéri koncertek mellett ebben az évben rendeznek Notturmo-hangversenyt. Ezen fiatal zongoristák lépnek pódiumra a kastély szalonjában. Abban, hogy a fellépő zongoraművészek nagy örömmel és felszabadultan játszanak, nagy szerepe van annak, hogy a hangversenyek műsorát csak két héttel a fesztivál kezdete előtt rögzí-

tik. Nem hónapokkal korábban kell tehát megmondaniuk, mit szeretnének itt előadni, hanem azokat a műveket tolmácsolhatják, amelyek a fellépést megelőző időben foglalkoztatják őket. Nyugodt, természetközeli környezetben muzsikálhatnak, és – az ő tapasztalatuk szerint – ideális publikum hallgatja őket. Ez utóbbit Debrecen, Miskolc, Nyíregyháza és a környező települések zeneszerető lakosai alkotják, de sok közöttük a turista is. A koncertek után gyakori a közös muzsikálás, a művészek és a közönség tagjainak beszélgetése. Mindezek a tényezők közösen járulnak hozzá, hogy a tiszadobi fesztivál nemcsak a zongora, hanem a zene ünnepe is Kelet-Magyarországon.

VT

Földvári Napok – továbbra is az évfordulók jegyében Ligeti és Jeney köszöntése

Az előző két évhez hasonlóan, idén is az évfordulók jegyében rendezik meg a Földvári Napokat. Két évvel ezelőtt Kurtág Györgyöt köszöntötték – a világon először – nemzetközi konferenciával, tavaly Szöllösy András életműve állt a középpontban, míg az idén június 18–22. között zajló Földvári Napok programsorozata a nyolcvanéves Ligeti Györgyöt és a hatvanéves Jeney Zoltánt köszönti.

Ligeti és Jeney művészetén kívül a XX. századi zene és a pedagógia viszonyával is foglalkozik majd számos zenetudományi előadás Balatonföldváron. Apagyi Mária, Esztényi Szabolcs, és Lantos Ferenc zenét és vizualitást összekapcsoló improvizációs bemutatót és előadásokat tart, Sáry László pedig a gyakorlatban ismerte-

ti meg az érdeklődőkkel könyv alakban is megjelent alapvető munkáját, a Kreatív zenei gyakorlatokat.

Négy koncerten lépnek föl a kortárs zene olyan avatott előadói, mint a Componensemble (karmester: Serei Zoltán), a Trio Lignum (tagjai: Klenyán Csaba, Rozmán Lajos és Lakatos György), Jónás Krisztina, Csalog Gábor, Gyöngyösy Zoltán. Az irodalmi esten Jeney művészetéhez szorosan kapcsolódó költők (Petri, Orbán, Tandori) verseiből szaval Vallai Péter. A Huszárik Zoltán rendezte Szindbád-film műsorra tűzése nemcsak azért telitalálat, mert zenéjét Jeney Zoltán írta, de azért is, mert köztudott, milyen nagy hatással volt Krúdy Gyula világa a fiatal Ligetire. A rendezvény ideje alatt Lantos Ferenc festőművész alkotásait bemutató kiállítás is látható.

Noha a Földvári Napok eddig minden évben több száz fős hallgatóságot vonzott, és a magyar zenei élet egyik fontos fórumává vált, nem tudni, ünnepelheti-e majd saját tizedik évfordulóját. Szellemi atyja és lebonyolítója, Strém Kálmán – a bizonytalan pénzügyi helyzet miatt – a fesztivál bezárását fontolgatja. Ez a magyar zeneélet számára óriási veszteséget jelentene. Ami azonban még biztos: 2004-ben a jövőre hatvanéves Eötvös Péter munkássága köré szerveződnek a balatonföldvári események, előreláthatóan a világhírű zeneszerző-karmester jelenlétében.

VT

budapesti fesztiválzenekar

SOLTI-BÉRLET/A-B

2003. SZEPTEMBER 27. SZOMBAT

ZENEAKADÉMIA 19:45
Stravinsky: Kártyajáték
Reinecke: D-dúr fuvalverseny
Rimskij-Korszakov: Seherezáde
szólista: **Emmanuel Pahud**
vezényel: **Fischer Iván**

2003. OKTÓBER 11. SZOMBAT

ZENEAKADÉMIA 19:45
André Hajdu: Égető gyermekkorom
Grieg: a-moll zongoraverseny
César Franck: d-moll szimfónia
szólista: **Yundi Li**
vezényel: **Asher Fisch**

2003. NOVEMBER 29. SZOMBAT

ZENEAKADÉMIA 19:45
Schumann: Zwickau szimfónia
Schumann: a-moll zongoraverseny
Schumann: 4. szimfónia
szólista: **Ránki Dezső**
vezényel: **Carlo Rizzi**

2003. DECEMBER 19/20. PÉNTEK/SZOMBAT

OLASZ INTÉZET 19:45 (A BÉRLET 19-ÉN, B BÉRLET 20-ÁN)
Beethoven összes zongoraversenye/1.
Beethoven: 1. zongoraverseny
Beethoven: 5. zongoraverseny
szólista/vezényel: **Schiff András**

2003. DECEMBER 27. SZOMBAT

ZENEAKADÉMIA 19:45
Chabrier: Idill
Chabrier: Habanéra
Chausson: Poème
Bartók: 1. (fiatalkori) hegedűverseny
Beethoven: 4. szimfónia
szólista: **Mark Kaplan**
vezényel: **Fischer Iván**

2004. JANUÁR 16. PÉNTEK

ZENEAKADÉMIA 19:45
Liszt: Tasso – szimfonikus költemény
Wagner: Walkür – 1.felvonás
szólisták: **Petra Lang, Robert Dean-Smith, Alfred Reiter**
vezényel: **Fischer Iván**

2004. FEBRUÁR 28. SZOMBAT

ZENEAKADÉMIA 19:45
Hanns Eisler: Öt zenekari darab
Hindemith: Gyászzene brácsára és vonózenekarra
Kurtág: Tétel brácsára és zenekarra
Debussy: Images (Zenekari képek)
szólista: **Lars Anders Tomter**
vezényel: **Sylvain Cambreling**

2004. MÁRCIUS 20. SZOMBAT

ZENEAKADÉMIA 19:45
Akira Miyoshi: Kyomon gyermekkara és zenekarra
Schumann: a-moll gordonkaverseny
Sosztakovics: 15. szimfónia
szólista: **Truls Mork**
közreműködik: **Magyar Rádió Gyermekkara**
vezényel: **Michiyoshi Inoue**

2004. ÁPRILIS 3. SZOMBAT

ZENEAKADÉMIA 19:45
Beethoven összes zongoraversenye/2.
Beethoven: 2. zongoraverseny
Beethoven: 3. zongoraverseny
Beethoven: 4. zongoraverseny
szólista/vezényel: **Schiff András**

2004. ÁPRILIS 17. SZOMBAT

ZENEAKADÉMIA 19:45
J.M.Kraus: c-moll (Gyász) szimfónia
Haydn: D-dúr zongoraverseny
Csajkovszkij: 6. (Patetikus) szimfónia
szólista: **Rudolf Buchbinder**
vezényel: **Claus-Peter Flor**

2004. MÁJUS 28. PÉNTEK

BKK 19:45
Bartók: 3. zongoraverseny
Mahler: 9. szimfónia
szólista: **Richard Goode**
vezényel: **Fischer Iván**

A Solti-bérlet tartalmazza a BFZ összes nagyzenekari hangversenyt és a szóló jegyárból 25% kedvezményt ad. Az „A” és „B” sorozat azonos, különbség csak a decemberi Schiff hangversenyek dátumában van: az „A” bérlet koncertje 19-én, a „B” bérleté 20-án van. Ha a bérletet a zenekartól vásárolja meg, bonus-jegyet kap Fischer Iván májusi „Titok koncertjére” és a Haydn-Mozart sorozat egyik hangversenyére. Ára: I. kategória 39.400 Ft., II. kategória 26.900 Ft., III. kategória 20.400 Ft.

DORÁTI-BÉRLET/A-B

2003. SZEPTEMBER 26. PÉNTEK

ZENEAKADÉMIA 19:45
Stravinsky: Kártyajáték
Reinecke: D-dúr fuvalverseny
Rimskij-Korszakov: Seherezáde
szólista: **Emmanuel Pahud**
vezényel: **Fischer Iván**

2003. OKTÓBER 18/19. SZOMBAT/VASÁRNAP

OLASZ INTÉZET 19:45 (A BÉRLET 18-ÁN, B BÉRLET 19-ÉN)
"Titok koncert"
szólisták: ???
vezényel: **Fischer Iván**

2003. DECEMBER 26. PÉNTEK

ZENEAKADÉMIA 19:45
Chabrier: Idill
Chabrier: Habanéra
Chausson: Poème
Bartók: 1. (fiatalkori) hegedűverseny
Beethoven: 4. szimfónia
szólista: **Mark Kaplan**
vezényel: **Fischer Iván**

2004. FEBRUÁR 27. PÉNTEK

ZENEAKADÉMIA 19:45
Hanns Eisler: Öt zenekari darab
Hindemith: Gyászzene brácsára és vonózenekarra
Kurtág: Tétel brácsára és zenekarra
Debussy: Images (Zenekari képek)
szólista: **Lars Anders Tomter**
vezényel: **Sylvain Cambreling**

2004. MÁRCIUS 19. PÉNTEK

ZENEAKADÉMIA 19:45
Akira Miyoshi: Kyomon gyermekkara és zenekarra
Schumann: a-moll gordonkaverseny
Sosztakovics: 15. szimfónia
szólista: **Truls Mork**
közreműködik: **Magyar Rádió Gyermekkara**
vezényel: **Michiyoshi Inoue**

2004. ÁPRILIS 2. PÉNTEK

ZENEAKADÉMIA 19:45
Beethoven összes zongoraversenye/2.
Beethoven: 2. zongoraverseny
Beethoven: 3. zongoraverseny
Beethoven: 4. zongoraverseny
szólista/vezényel: **Schiff András**

2004. ÁPRILIS 16. PÉNTEK

ZENEAKADÉMIA 19:45
J.M.Kraus: c-moll (Gyász) szimfónia
Haydn: D-dúr zongoraverseny
Csajkovszkij: 6. (Patetikus) szimfónia
szólista: **Rudolf Buchbinder**
vezényel: **Claus-Peter Flor**

2004. MÁJUS 28/29. PÉNTEK

SZOMBAT BKK 19:45 (A BÉRLET 28-ÁN, B BÉRLET 29-ÉN)
Bartók: 3. zongoraverseny
Mahler: 9. szimfónia
szólista: **Richard Goode**
vezényel: **Fischer Iván**

A bérlet a szóló jegyárból 20% kedvezményt ad. Az „A” és „B” sorozat azonos, különbség csak az októberi és májusi koncertek dátumában van: az „A” bérletben ezek október 18-án és máj. 28-án vannak, a „B” bérletben október 19-én és máj. 29-én. Ha a bérletet a zenekartól vásárolja meg, bonus-jegyet kap a Vasárnapi kamarazene sorozat egyik hangversenyére. Ára: I. kategória 27.600 Ft., II. kategória 18.600 Ft., III. kategória 14.700 Ft.

FRICSAY-BÉRLET/A-B

2003. OKTÓBER 18/19. SZOMBAT/VASÁRNAP

OLASZ INTÉZET 19:45 (A BÉRLET 18-ÁN, B BÉRLET 19-ÉN)
"Titok koncert"
szólisták: ???
vezényel: **Fischer Iván**

2003. OKTÓBER 25. SZOMBAT

BFZ PRÓBATEREM 18:00
Haydn: D-dúr szimfónia No.57.
Sperger: D-dúr nagybőgőverseny
Mozart: Szabadkőműves gyászzené
Mozart: Prágai szimfónia
szólista: **Fejérvári Zsolt**
vezényel: **Lukács Ervin**

2003. NOVEMBER 8. SZOMBAT

BFZ PRÓBATEREM 18:00
Mozart: g-moll szimfónia K.183
Mozart: G-dúr hegedűverseny K.216
Haydn: fisz-moll (Bücsű) szimfónia
Beethoven: Nagy fűga
szólista: **Selmeczi János**
vezényel: **Rudolf Barshai**

2003. DECEMBER 26. PÉNTEK

ZENEAKADÉMIA 19:45
Chabrier: Idill
Chabrier: Habanéra
Chausson: Poème hegedűre és zenekarra
Bartók: 1. (fiatalkori) hegedűverseny
Beethoven: 4. szimfónia
szólista: **Mark Kaplan**
vezényel: **Fischer Iván**

2004. FEBRUÁR 7. SZOMBAT

BFZ PRÓBATEREM 18:00
Haydn: D-dúr szimfónia No.31.
M.Haydn: D-dúr kettősverseny harsonára és kürtre
Vivaldi: d-moll gordonkaverseny
Mozart: Esz-dúr szimfónia K.543
szólisták: **Szakszon Balázs, Szöke Zoltán, Kertész György**
vezényel: **Kovács János**

2004. FEBRUÁR 27. PÉNTEK

ZENEAKADÉMIA 19:45
Hanns Eisler: Öt zenekari darab
Hindemith: Gyászzene brácsára és vonózenekarra
Kurtág: Tétel brácsára és zenekarra
Debussy: Images (Zenekari képek)
szólista: **Lars Anders Tomter**
vezényel: **Sylvain Cambreling**

2004. MÁJUS 15. SZOMBAT

OLASZ INTÉZET 19:45
"Titok koncert"
szólisták: ???
vezényel: **Fischer Iván**

2004. MÁJUS 28. PÉNTEK

BKK 19:45
Bartók: 3. zongoraverseny
Mahler: 9. szimfónia
szólista: **Richard Goode**
vezényel: **Fischer Iván**

A bérlet a szóló jegyárból 20% kedvezményt ad. Az „A” és „B” sorozat azonos, különbség csak az októberi „Titok-koncert” dátumában van: az „A” bérletben ez 18-án van, a „B” bérletben 19-én. Ha a bérletet a zenekartól vásárolja meg, bonus-jegyet kap a Vasárnapi kamarazene sorozat egyik hangversenyére. Ára: I. kategória 22.500 Ft., II. kategória 17.000 Ft., III. kategória 14.400 Ft.

REINER-BÉRLET

2003. SZEPTEMBER 28. VASÁRNAP

ZENEAKADÉMIA 19:45
Stravinsky: Kártyajáték
Reinecke: D-dúr fuvalverseny
Rimskij-Korszakov: Seherezáde
szólista: **Emmanuel Pahud**
vezényel: **Fischer Iván**

2003. OKTÓBER 12. VASÁRNAP

ZENEAKADÉMIA 19:45
André Hajdu: Égető gyermekkorom
Grieg: a-moll zongoraverseny
César Franck: d-moll szimfónia
szólista: **Yundi Li**
vezényel: **Asher Fisch**

2003. NOVEMBER 28. PÉNTEK

ZENEAKADÉMIA 19:45
Schumann: Zwickau szimfónia
Schumann: a-moll zongoraverseny
Schumann: 4. szimfónia
szólista: **Ránki Dezső**
vezényel: **Carlo Rizzi**

2004. JANUÁR 15. CSÜTÖRTÖK

ZENEAKADÉMIA 19:45
Liszt: Tasso – szimfonikus költemény
Wagner: Walkür – 1.felvonás
szólisták: **Petra Lang, Robert Dean-Smith, Alfred Reiter**
vezényel: **Fischer Iván**

2004. MÁJUS 29. SZOMBAT

BKK 19:45
Bartók: 3. zongoraverseny
Mahler: 9. szimfónia
szólista: **Richard Goode**
vezényel: **Fischer Iván**

A bérlet a szóló jegyárból 10%-os kedvezményt ad. Ha a bérletet a zenekartól vásárolja meg, bonus-jegyet kap a Vasárnapi kamarazene sorozat egyik hangversenyére. Ára: I. kategória 19.500 Ft., II. kategória 13.500 Ft., III. kategória 10.000 Ft.

Bérletek vásárolhatók a BFZ Titkárságán (XII., Alkotás u.39/c. tel. 355-4015, 489-4332) és az alábbi jegyirodáknak: Zeneakadémia (VI., Liszt Ferenc tér 8.), Filharmónia Jegyiroda (VII., Madách Imre út 3.), Ticket Express (VI., Andrássy út 18.), Matáv Jegyiroda (VI., Nagymező u.19.), Rózsavölgyi Zeneműbolt (V., Szervita tér 5.)

Rolláék a világhálón

A Liszt Ferenc Kamarazenekar már korábban is rendelkezett saját internetes oldallal, az együttes negyvenedik születésnapja alkalmából azonban a korábbi honlapot kívül-belül újjávarázsolták és kibővítették. A www.lfkz.hu címen található, szinte teljes egészében kétnyelvű (magyar és angol) honlap Flash-animációval – s Lisztékhez illően Bartók Divertimentójának első taktusaival – üdvözlő látogatóját. A főoldalon a zenekar elmúlt négy évtizedének impozáns eseményeiről olvashatunk, valamint itt találjuk az egykori, s jelenlegi tagok névsorát is. Bár a Repertoár menüpont alatt található műjegyzék hossza is tiszteletre méltó, igazán csak a Diszkográfiára kattintva, s a négy oldalra szétosztottan is terjedelmes listát böngészve áll el az ember lélegzete: döbbenetes, hogy az együttes mennyi mindenből – köztük alig ismert szerzők műveiből is – készített már felvételt.

A Műsorajnlathoz a koncertszervezők munkáját hivatott megkönyviteni két tucat előre összeállított koncertprogrammal, a nosztalgizálni vágyók kedvenc oldala pedig minden bizonnyal a Galéria, ahol a bélyegképekre kattintva közel hetven – köztük számos, első alkalommal publikált – fotót nézhetnek meg. Megtalálható itt a zenekar első nyilvános – az alapító-mentor Sándor Frigyes által vezényelt – koncertjének meghívója éppúgy, mint jó néhány „nem hivatalos” turnéfelvétel. Szintén a rajongók érdeklődésére tarthat számot a vendégművészek által írt elismerő, s néha meghatóan

személyes sorok, valamint az ezeket illusztráló fotók gyűjteménye. Fentiekén túl az oldal nemcsak olvasni- és nézegetni-, hanem hallgatnivalót is tartalmaz. C. Ph. E. Bach, Mendelssohn, Mozart, Csajkovszkij, Dvorák és Vivaldi egy-egy tétele mellett Bach teljes V. Brandenburi versenyt találjuk az Auditóriumban: ez utóbbit ráadásul nem is audio-, hanem – ma még ritkaságszámba menően – streamelt, tehát előzetes letöltés nélkül is azonnal lejátszható videóformátumban. *Zsoltos Dávid*

(Cikkünk a negyvenéves Liszt Ferenc Kamarazenekarról a 24. oldalon)

A napsütötte Kalifornia Zeneakadémiája

Végy egy csodálatos, halastavakkal és szökőkutakkal övezett spanyol villát a kaliforniai tengerparton, pályáztasd meg a legjobb fiatal muzsikusokat a világ minden tájáról, s hívd meg hozzájuk az USA művészeti egyetemének legnépszerűbb tanárait. Így szól a Music Academy of the West (MAW) receptje, immár 1947 óta.

A santa barbarai nyári kurzus és fesztivál alapítói között olyan hírességeket találunk, mint a német szopránénekesnő, Lotte Lehmann – az ő nevét viseli a villa diszterme is – vagy Otto Klemperer, aki 1933 és 1939 között a Los Angeles Philharmonic Orchestra zeneigazgatója volt. Az alapítás körül bábáskodók között volt – mások mellett – Ernst Bloch, Darius Milhaud, Arnold Schönberg, William Pilmrose és Gregor Piatigorsky is. Mivel a környékbeli vagyonos családok is felkarolták az ötletet, a MAW évtizedek óta az egyik legjobb – és legdrágább – nyári akadémiának számít, ahol 1998 óta minden hallgató teljes ösztöndíjban részesül.

A MAW honlapja (www.musicacademy.org) tipikusan amerikai stílusú: nem túl csicsás, nem használ semmiféle speciális technológiát – ellenben jól áttekinthető, gyors és informatív, valamint böngészőfüggetlen, ami idehaza ugyan csak kicsit számít, az USA-piacon jelenlévő Netscape- és Apple-felhasználók miatt azonban ott elengedhetetlen. A honlapon meglátszik, hogy lelkiismeretes kezek gondozzák: minden apró adat megtalálható az idei szezonnal kapcsolatban, s a korábbi évek archívuma is meglepően teljes. Valamennyi tanár fényképpel ellátott, részletes életrajzzal szerepel a honlapon, a nyári akadémia teljes nyomtatott katalógusa letölthető és kinyomtatható PDF-formátumban – a jelentkezéshez szükséges űrlapokkal együtt –, néhány kattintással pedig akár támogatóvá is válhatunk! Profi munka. Aki pedig multimédiára vágya, az is megtalálja itt a neki való oldalt, hiszen több mint egy tucat hang- és egy videófelvétel is várja a látogatókat. *ZsD*

www.gramofon.hu – Klasszikus és Jazz az interneten
Együttműködésben a www.fidelio.hu Online Zenei Magazinnal

Széderest és zsolozsma Grazban

Tavaszi egyházzenei fesztivál Európa kulturális fővárosában

Évszázadok óta magától értetődően kapcsolódik egymáshoz zene és vallás. Művészet és hit ilyen összeolvadásában a zene a szentséget közvetíti: Bach János-passiójában a keresztre feszítés kínszenvedéses áldozathalálát, a Lumen Christi himnuszában a feltámadás örömeit éli meg újra és újra a kereszteny hívő. A dervisek táncát kísérvő vad dobolás éppúgy a transzcendencia megtapasztalásának misztikus élményéhez vezet, mint ahogy a zsidó ünnepi ének is a Teremtő akaratával történő feltétlen azonosulást hirdeti.

Ezekből az ősi, nagyon intenzív energiákból kívánt érzékeltetni valamit idén tavasszal a grazi Psalm (Zsoltár) fesztivál, melyhez ritka naptári egybeesések adták az ötletet. A három nagy monoteista világvallás 2003-ban szinte azonos időben tartotta meghatározó ünnepét. Március 5-e egyszerre volt a kereszténység hamvazószerdája, azaz a böjti időszak kezdete, és az iszlám 1424. évének első napja. Március 14-én a muzulmánok közös énekléssel és étkezéssel ünnepelték az asurát (mely arra emlékeztet, hogy Noé bárkája elérte az Ararátot), a siiták ugyanekkor a harmadik imám, Hüszsein mártírhalálát gyászolják. A zsidó időszámítás 5763. évének első pészah-napja, a széderest pedig éppen a keresztény nagycsütörtökre esett.

A hitet kinyilvánító zene egyetemes gyökere az énekelt ima, a zsoltár. Mindhárom nagy világvallásban a spiritualitás egyik legfontosabb forrásának tekintik őket. A zsoltárok vallástörténetünk alapszövegei, és zeneileg is olyan alapot jelentenek, amely évszázadokon és kultúrákon át elevenen szól. Európa idej kulturális fővárosa, a Mura-parti Graz – történelmi városmagja az UNESCO-világörökség része – ezért választotta a zsoltárt az egyhónapos egyházzenei fesztivál vezérmotívumául.

Látogatásunk során három nap alatt hat koncertet hallgathattunk végig. Nagycsütörtökön Timna Brauer és barátai nyitott széderestre, zenével kísért rituális lakomára várták a nagyerdeműt. Timna Brauer litván-jemeni gyökerekkel bír, jemeni nagyapja Herzl Tivadar kocsisa volt. Timna Bécsben és Párizsban tanult zenét, és férjével, az izraeli Elias Meirivel 1985 óta koncertezik. Nagypénteken Bach János-passióját szóltatta meg két grazi társaság: az 1991-ben alapított Capella musicae és a Klaus Hubmann zenetudós igazgatta A piü voci énekegyüttes. A „minimalista” kiosztás (kilenc énekes és kis létszámú zenekar) az eredeti helyzetet igyekezett rekonstruálni, hisz mint tudjuk, Bach a lipcei városatyák fukarsága miatt állandó személyi gondokkal

küszködött; a János-passió pedig 1724-ben született, egy évvel azután, hogy a Tamás-templom karnagya lett. A zenemű lírai és drámai szépsége ilyen „kiszerelesben” is felülmúlhatatlan, Fritz Steinbacher erőteljes tenorja meggyőzően közvetítette az Evangélista szavait, és a rillingi tökélyhez szokott fülnek mindenképp izgalmas kontraszt-élményt nyújtott az előadás.

Nagyszombat délutánján az audiofilek új grazi templomába, a Helmut-List-Halléba sereglett a nagyerdemű: a stájer származású Bach-kortárs, Johann Joseph Fuchs II Fonte della Salute című sepolcraját vitte színre a világhírű II Giardino armonico. Fuchs 1715-től a bécsi udvar főkarmestereként ténykedett, és a császári ház nagyböjti épülésére írta az opera és az oratórium jegyeit társító – bűn, irgalom és kegyelem, megátalkodottság és megbocsátás örök kérdéseit boncolgató – művét. A szövegkönyv szerzője, Pietro Pariati bécsi udvari költő mélyen humanista meggyőződéséről tett bizonyosságot, amikor a megátalkodott lator előtt is nyitva hagyta a belátás, megbánás és megváltás útját. A vetített háttér és a szólótájk jelmezei a korabeli, félig szcenizált előadásokra utaltak.

Nagycsütörtök, Nagypéntek és Nagyszombat éjszaka a Tenebrae-t, e régi, ma már ritkán gyakorolt katolikus ritust idézte fel a grazi Choralschola és a NOVA énekegyüttes. Éjszakáról éjszakára 15 zsoltár hangzott el, hozzá antifonák, rezponzóriumok és lekiók, s minden zsoltár végén kihuny egy gyertya, mignem teljessé vált a sötétség. A kereszthalál drámáját hitelesen közvetítette a zsolozsmázás és a gregorián éteri monotonája. A különc herceg, Carlo Gesualdo által

A litván-jemeni származású Timna Brauer és barátainak nyitott széderestje Grazban. Mindhárom nagy világvallásban a spiritualitás egyik fontos forrása a zene

Fotó: Gramofon-archív

hat szólamban megzenésített rezponzóriumok kromatikus mozgalmasságukkal, hol zúgópatákként áradó, hol forrásként csobogó, hol tengerszemmé csendesülő dallamvilágukkal egyszerre vallottak szerzőjük lelki zaklatottságáról és az újra meg újra átélt misztérium megrendültségéről.

A három nap zenei sűrűsége és gazdagsága bizonyította: a graziak jó úton indultak el, amikor vallásilag semmiképp sem békés korunkban a zene segítségével kívántak a hit és kultúrák közötti átjárhatóságról üzenni. Kár volna, ha egy ilyen kezdet nem lelne folytatásra.

Nagy Márta/Graz

Műsák randevúja Zemplénben

Az idén tizenkettedszer szállnak alá a műsák, hogy randevúzzanak egymással – és persze velünk – a zempléni táj kínálat történelmi és természeti díszletek között. A régi pataki diákok úgy tartották, hogy a műsák nem is az Olümposzon, hanem itt, a sárospataki Királyhegyen laknak. A csodák fesztiváljának 12 éve a bizonyíték arra, hogy igazuk volt.

De nemcsak csodákat, hanem valódi társas együttlétet is ígértek Önöknek, hiszen ez alatt a 8 nap alatt találkoznak a művészetek

különböző ágai, rég nem látott kollégák találnak újra egymásra, s ami ugyanilyen fontos, megismerhetik egymást a tüneményes apró zempléni falvak lakói és az ország különböző részeiből idelátogatók. A hangulatos kirándulókoncertekre érkezők itt nem egyszerűen csak koncerthallgató közönség, hanem olyan vendégek, akiket friss pogácsával és finom borral fogadnak. Úgy gondolom, az európai színvonal mellett talán éppen ez a vendégszeretet emeli ki a Zempléni Művészeti Napokat a fesztiválok sorából.

12 év nagy idő egy rendezvény életében, s ilyen hosszú idő alatt olyan hagyományok alakultak ki, mint amilyen például a szomszédolás. Az elmúlt években a fesztivál szerves részévé vált a határokon átvelő kapcsolat, amelynek keretében olykor mi látogattunk Kassára, Mezőlaborcra, vagy hozzánk érkeztek vendégek Homonnáról, Beregszászról. Büszke vagyok arra, hogy az Antenna Hungária által a kezdetektől támogatott Zempléni Művészeti Napok immár évek óta bizonyítja, Európa kulturálisan mindig is egységes volt, s hogy számunkra a határok már megszűntek.

Mint Önök már megszokhatták, a rendezvény szervezői évről évre kiemelnek egy-egy gondolatot az eseményen belül. Ebben az évben a Rákóczi-szabadságharc kezdetének 300. évfordulójára emlékezünk. Magyarország e régiója számára a szabadságharc különleges jelentőséggel bír, hiszen a Rákócziak ezer szállal kötődnek e tájhoz. Akik most idelátogatnak, velünk jöhetnek Borsiba, Rákóczi szülőhelyére, majd Kassára, a Rodostói-ház udvarára, hogy egy koncert és egy színházi előadás keretében együtt emlékezzünk meg a fejedelemről.

Az Antenna Hungária nevében minden kedves vendégünknek kívánom, hogy a zene, a tánc, a versek és persze a különleges lakomák élménye mellett fedezze fel a gyönyörű zempléni vidéket, a szebbnél szebb műemlékeket, a középkori templomokat, várakat. Érezzék magukat otthon ezen a tájon!

Dr. László Géza
vezérigazgató
Antenna Hungária Rt.

A Zempléni Művészeti Napok programjából

Augusztus 16., szombat

19.30 SÁROSPATAK,
a Rákóczi-vár udvara
LISZT FERENC
KAMARAZENEKAR
Km.: KELEMEN BARNABÁS
– hegedű, KOKAS KATALIN
– hegedű, brácsa

Augusztus 17., vasárnap

19.00 TOKAJ, református templom
PERTIS ZSUZSA – csembaló, RÓBERT GYÖRGY – blockflöte
17.00 KISROZVÁGY, Berzseny falu
STOYAN YANKOULOV (Bulgária), HORVÁTH KORNÉL – ütőhangszerek, LANTOS ZOLTÁN – hegedű
17.00 PÁLHÁZA, Térségi Művelődési Ház
SOLA SCRIPTURA TEOLÓGIAI FŐISKOLA ÉNEKKARA ÉS SZIMFONIKUS ZENEKARA
18.00 TOLCSVA, Oremus pincészet
OREMUS SZALON
19.30 SÁROSPATAK, a Rákóczi-vár udvara
RENEZÁNSZ LAKOMA

AUGUSZTUS 18., HÉTFŐ

18.00 ERDŐBÉNYE, református templom
CANTEMUS GYERMEK-KÓRUS
Vezényel: SZABÓ DÉNES
18.00 SÁROSPATAK, Rákóczi-pince
PINCEKONCERT
BORKÖSTÖLÓVAL
18.00 SÁROSPATAK, Rákóczi-vár, Öregpalota
„VOLT EGYSZER EGY ALKOTÓHÁZ”
19.00 SZERENCS, Rákóczi-vár
VUJICSICS EGYÜTTES
19.30 SÁTORALJAJHELY, Lavotta Ház
HORVÁTH MÁRIA – ének, SZOKOLAY BALÁZS – zongora

Augusztus 19., kedd

16.00 TAKTABAJ, református templom
MAGYAR HÁRFADUÓ
18.00 MÁD, református templom
PRO MUSICA LEÁNYKAR
Vezényel: SZABÓ DÉNES

19.30 SÁROSPATAK, a Rákóczi-vár udvara
LISZT FERENC
KAMARAZENEKAR
Km.: KELEMEN BARNABÁS
– hegedű, KOKAS KATALIN
– hegedű, brácsa

Augusztus 20., szerda

KIRÁNDULÓKONCERT:
Borsi, Kassa
15.00 BORSI, Rákóczi-vár
LAVOTTA KAMA-
RAZENEKAR
20.00 RODOSTÓ – Tóth Máté Miklós színműve
KASSA, Rodostó-ház
17.00 FÜZÉRRADVÁNY, a Károlyi-kastély kertje
ÖTÓRAI TEA: ILLÉNYI KATICA – ének és a STÚDIÓ 11
18.00 KIRÁLYHELMEC, katolikus templom
JÓNÁS KRISZTINA – ének
KROMMER LÚCIA – viola da gamba, KÓNYA ISTVÁN – lant

Augusztus 21., csütörök

17.00 SÁTORALJAJHELY, a városháza díszterme
BAROKK KÁVÉUZSONNA
Közreműködik: a MAGYAR HÁRFADUÓ
18.00 BODROGKERESZTÚR, református templom
JÚLIA BURASOVÁ – fuvola (Szlovákia) PETER TOMKO – gitár (Szlovákia)
18.00 FÜZÉRRADVÁNY, Károlyi-kastély
a LISZT FERENC KAMARAZENEKAR tagjainak estje
19.30 SÁTORALJAJHELY, piarista templom
ESTERHÁZY ENSEMBLE
22.00 SÁROSPATAK, Rákóczi-vár
ELLA PÉTER klavichordestje

Augusztus 22., péntek

19.00 TOLCSVA, Ős Kaján étterem
DAVID YENGIBARJAN – harmonika
19.00 SZERENCS, görög katolikus templom
CSEPELI SZENT EFRÉM KÓRUS
19.30 SÁTORALJAJHELY, a városháza díszterme
BAROKK LAKOMA
Km.: MAGYAR HÁRFADUÓ

19.30 SÁROSPATAK, A Művelődés Háza
Mozart: A VARÁZSFUVOLA
A Budapest Bábszínház előadása

Augusztus 23., szombat

16.00 HOLLŐHÁZA, KÁVÉDÉLUTÁN
Közreműködik: DAVID YENGIBARJAN – harmonika
17.00 BODROGOLASZI, katolikus templom
GITÁRMUZSIKA
STRAUB TAMÁS és DRASKÓCZY ZOLTÁN
19.30 SÁROSPATAK, református templom
LISZT FERENC KAMARAZENEKAR Km.: MARIA JOSÉ MORAIS (Portugália) – zongora

KIÁLLÍTÁSOK

VIZSOLYI JÁNOS SZOBRAI (Sárospatak)

MÁRTON A. ANDRÁS festőművész: Hommage a Bolyai (Sárospatak)

Válogatás a szentendrei FERENCZY MÚZEUM anyagából (Sátoraljajhely)

SCHMAL KÁROLY KIÁLLÍTÁSA (Sátoraljajhely)

II. ZEMPLÉNI INSTRUMENTUMKIÁLLÍTÁS (Sátoraljajhely)

HÓDOLAT A NYELVÚJÍTÓNAK (Sátoraljajhely)

KÖKAPUI NEMZETKÖZI SZOBORPARK

II. NEMZETKÖZI PORCELÁN-MŰVÉSZ-PROJEKT kiállítása (Kökapu)

A X. KÖZÉP-EURÓPAI MŰVÉSZTELEP KIÁLLÍTÁSA (Tállya)

A fesztivál teljes programja és bővebb információ az Óbudai Társaskörben.
Telefon: (06-1) 250-0288

Az Esterházy Ensemble Sátoraljaújhelyen Pompakedvelő Miklós nyomdokain

Augusztus 21., csütörtök 19.30
Sátoraljaújhely, piarista templom

Az Esterházy Ensemble-t Michael Brüssing és felesége, Brüssing-Andrásfalvy Mária alapította, Bolyki Andrással együtt. Vonóstriójuk különleges ismertetőjegye, hogy egyik hangszerre a közel kétszáz éve feledésbe merült baryton.

Ennek a rezonáns húrokkal ellátott, viola da gamba-szerű instrumentumnak a fénykora arra az időre tehető, amikor „Pompakedvelő” Miklós herceg állt az Esterházy-udvar élén. A herceg kitűnő barytonjátékos volt; kedvenc hangszerét mindenhol – még Párizsba is – magával vitte. Noha többen írtak számára erre az instrumentumra, udvari zeneigazgatója, Joseph Haydn emelte azt művészi magaslatokra. Közel 170 barytonművet vetett papírra az 1760-as és 1770-es években, amelyek a kamarazene-irodalom nagyszerű alkotásai. (Egyszer meg is feddték szegény „Haydn papát”, amiért titokban barytonozgatott, s ráadásul uránál magasabb színvonalon.)

Sajnos a művek jelentős része elveszett, de még mindig bőven maradt annyi, hogy az Esterházy Ensemble ezeket tarthassa repertoárjának középpontjában. A Zempléni Művészeti Napok egyik legszebb helyszínének számító, sátoraljaújhelyi piarista templomban is Joseph Haydn, valamint zenekarának híres koncertmestere, Tomasini alkotásaiból adnak elő. Természetesen korhű hangszeren játszanak, mert fő törekvésük, hogy a művek – származásuk bármely korból – úgy csendüljenek fel, ahogyan egykoron a zeneszerzők elképzelték őket. A trió alapító tagja, Michael

Brüssing Bécsben és Németországban végzett viola da gamba szakon, és kezdett el behatóan foglalkozni a barytonnal. Ma egyformán fontosnak tartja a gambát és a barytont: számos historikus

együttes tagja, karmesterként és szólistaként több kontinensen járt. Felesége, Andrásfalvy Mária a budapesti Zeneakadémia cselló szakának elvégzése után szintén a bécsi testvérintézményben szerzte meg művészoklevelét viola da gamba tárgyból. A trió harmadik tagja, Bolyki András – miután 1988-ban megnyerte az Országos Brácsaversenyt – a Budapesti Fesztiválzenekarba szerződött. Közel másfél évtizede az Erkel Ferenc Kamarazenekar szólamvezetője. Mint a Bolyki Brothers egyik tagja, a vokális jazz világában is otthon érzi magát.

Várkonyi Tamás

Eric Solén és a Matáv Szimfonikusok Sárospatakon Svéd karmester dirigálja a nyitókoncertet

Augusztus 16., szombat 19.30
Sárospatak, a Rákóczi-vár udvara

Az előző évekhez hasonlóan, idén is több olyan fiatal művész kap fellépési lehetőséget a Zempléni Művészeti Napokon, akik valamelyik rangos zenei versenyen előkelő helyezést értek el. Régi gyakorlat ez; tavaly a legutóbbi Nemzetközi Liszt Ferenc Zongoraverseny harmadik helyezettjét, az olasz Massimiliano Motterlét hívták meg. Idén – Kelemen Barnabás és Kokas Katalin mellett – Eric Solénre esett a házigazda Liszt Ferenc Kamarazenekar választása.

A fiatal, harmincnégy éves karmestert jól ismeri a magyar közönség, hiszen harmadik helyen végzett tavaly májusban, a Magyar Televízió X. Nemzetközi Karmesterversenyén. A Zempléni Művészeti Napok nyitókoncertjén a Matáv Szimfonikus Zenekart vezényli a sárospataki Rákóczi-vár udvarán. Ez az akusztikai tér, valamint a történelmi környezet csak kisebb, mintegy ötven fős

zenekar fellépését teszi lehetővé. A hangverseny műsorát is ezen körülmények figyelembe vételével állították össze a szervezők: Rossini Selyemlétra-nyitánya és Brahms Haydn-variációi után Beethoven Hetedik szimfóniája csendül föl.

Eric Solén egy hónappal budapesti harmadik helyezése után harmadik lett azon a spanyolországi karmesterversenyen is, melynek zsűrijében Sir Neville Marriner elnökölt. Solén a németországbeli Oldenburg színházának első karmestereként egyre nagyobb tapasztalatra és repertoárra tesz szert. Eddig kétszáznál több operaelőadást vezényelt; Mozart, Verdi, Wagner, Offenbach és Leoncavallo operáin kívül Britten, Janáček színpadi műveit is dirigálja. Ezek mellett számos kortárs operát – köztük Ligeti György alkotását, a Grand Macabre-t – is vezényelt már. Több alkalommal szerepelt a stockholmi, illetve a malmői operaházban. Svédország legtöbb zenekara élén is fellépett már, valamint számos szimfonikus koncertet dirigált más skandináv államokban is. A Matáv Szimfonikus Zenekarnak nem ez első fellépése a Zempléni Művészeti Napokon. Három éve nagy sikerrel adták elő Kovács János vezényletével Liszt Faust-szimfóniáját. VT

Négy évtizede pódiumon, s tizenkettedik éve Zemplénben a Liszt Ferenc Kamarazenekar Félszavakból is értik egymást

Negyvenedik születésnapját ünnepli a méltán világhírű Liszt Ferenc Kamarazenekar. Rolla János és csapata hatalmas utat tett meg az elmúlt négy évtizedben, és generációk nőttek fel az ő muzsikájukon. Rolla azt mondja, mindmáig a zene szeretete tartja össze őket, s már évek óta tudatosan nevelik a saját utánpótlásukat.

„Frici bácsi rövidnadrágos zenekara”. Kezdetben így emlegették a zeneakadémistákból alakult vonós kamaragyüttest, amelynek művészeti vezetője Sándor Frigyes volt, s amely negyven évvel ezelőtt, egészen pontosan 1963. március 18-án adta első hangversenyét, a Zeneakadémia nagytermében. Mái büszkén őrzik e koncert stencilezett meghívóját, melyből kiderül, hogy az esten Corelli, Vivaldi, Debussy, Farkas Ferenc és Weiner Leó kompozícióit játszották. „Sándor Frigyes volt a konzervatórium igazgatója és a növendékzenekar vezetője. Keze alatt ismerhettük meg a zenekari játék alapjait” – idézi fel a kezdeteket Rolla János, az együttes művészeti vezetője. „Amikor megalapítottuk a magunk zenekarát, kértük, tanítson bennünket továbbra is. Mesterünk lett másfél évtizedre. A mi generációnk az ő hegedűiskoláján nevelkedett fel. Pedagógiai, művészi, előadói tapasztalatainak részesévé váltunk. A zene szeretetére nevelt bennünket, és szerintem ez tartja mindmáig össze a társaságot.”

A Zeneakadémia elvégzése után a Liszt Ferenc Kamarazenekar tagjai nagy szimfonikus zenekarokban (Állami Hangversenyzenekar, Operazenekar, Rádiózenekar) helyezkedtek el, s évekig csak „mellékállásban” folytathatták a kamarazenekari munkát. A hetvenes évek elejétől azonban egyre több külföldi meghívást kaptak, s a Hungaroton is mind gyakrabban foglalkoztatta őket. Az évek során több, mint egymillió lemezük kelt el, ami a klasszikus zenében, hazai viszonylatban rendkívüli teljesítmény. A zenekar önállósulására 1976-ban nyílt lehetőség: ekkor mindannyiukat az Országos Filharmonia vette státuszba.

Rolla János: egy-egy turné rákényszerített az alkalmazkodásra, megtanultunk együtt élni. Olyan ez, mint egy sok éves házasság

A Liszt Ferenc Kamarazenekar a hetvenes-nyolcvanas években az egész világot bejárta, s mindenütt nagy elismerést szerzett. Olyan sztár-muzsikusokkal dolgoztak együtt rendszeresen, mint Maurice André, Isaac Stern és Jean-Pierre Rampal. A rendszerváltás után az együttes helyzete egy időre bizonytalanná vált, de aztán – alapítványi működési formában, Szolnok város támogatásával – újra stabilizálódott, s folytatták sikeresorozatukat. A kilencvenes évek elején Rolla János kezdeményezte a Zempléni Művészeti Napok létrehozását: a fesztivált – amelynek főtámogatója kezdettől az Antenna Hungária Rt. – idén már tizenkettedszer rendezik meg.

„Egy-egy turné rákényszerített bennünket az alkalmazkodásra, megtanultunk együtt élni. Olyanunk vagyunk, mint a sok éves házasságban az emberek, akik félszavakból is értik egymást, kitalálják egymás gondolatait” – mondja Rolla a negyvenedik születésnap alkalmából. A Liszt Ferenc Kamarazenekar alapítói közül már csak néhányan – Weisz Zsuzsa, Kostyál Kálmán, Lovas György, Rolla János – maradtak az együttesben. Régóta tudatosan nevelik a saját utánpótlásukat, s Rolla szerényen azt mondja, „talán még tud profitálni belőlünk az a fiatal muzsikus, aki hozzánk kerül.”

A Liszt Ferenc Kamarazenekar 1998-ban, fennállása harmincötödik évfordulóján, Zemplénben. Az egykori alapítók közül mára csak Weisz Zsuzsa, Kostyál Kálmán, Lovas György és Rolla János maradt az együttesben. Évek óta tudatosan építik a saját utánpótlásukat, szívesen hívnak maguk közé fiatalokat

Fotók: Gramofon-archív

Retkes Attila

Horváth Mária nyolcszáz év terméséből válogatta első szólólemezőnek repertoárját

A gregoriántól a kortárszenéig

Augusztus 18., hétfő 19.30
Sátoraljaújhely, Lavotta Ház

A koncertlátogatók egy része számára Horváth Mária mezzoszoprán énekesnő neve bizonyára kevésbé hangzik ismerősen. Ennek talán csak egyik oka az, hogy viszonylag későn került érdeklődési körébe a szólóéneklés. Az évek folyamán számos énekegyüttes és kórus tagjaként több iskolával, zenei felfogásmóddal találkozott. Ilyen volt a Győri Leánykar, majd később a Schola Hungarica, míg a Budapesti Tomkins Énekegyüttesben alapító tagként tizenhat évig énekelt.

„Korán megérlelődött bennem az elhatározás az iránt, hogy megismerjem az énekművészet helyes technikáját, mechanizmusát. Ebben két kiváló tanár volt segítségemre: a néhány éve elhunyt Pauk Anna és a kilencvenkettedik életében járó Váginé Gödel Hilda. Nekik köszönhetem, hogy megismertem az éneklés minden csínját-bínját” – emlékezik vissza. Horváth Mária énekművészi pályafutása lényegesen eltér a megszokottól. A Tomkins Énekegyüttesrel adott több száz koncerttel és kamaranékesi tapasztalattal a háta mögött fordult a szólóéneklés felé. Több magyar zongoraművésszel adott azóta dalestet. Partnerre volt többek között Csalog Gábor, Hauser Adrienne, Kemenes András, Kocsis Zoltán, Szilasi Alex, Várjon Dénes és Vásáry Tamás is. Szokolay Balázssal a Zempléni Művészeti Napok keretében kerül sor első közös estjükre. Számos kortárs magyar zeneszerző ajánlotta neki kompozícióját, és a mai muzsika avatott előadójaként tartják őt számon. Jeney Zoltán, Kondor Ádám, Serei Zsolt, Sári József, Sály László, Szokolay Sándor csak néhány név azon szerzők közül, akiknek műveit rendszeresen előadja. Fontos esemény volt számára, amikor a kilencvenes évek elején Kurtág What is the Word című művében az öttagú háttérkórus egyik szólamát énekelte. A szerző betanításában számos európai nagyvárosban és együttesrel adta elő a darabot, többek között Eötvös Péterrel és az Ensemble Modernnel is. „Nehéz szólalom ellenére, nagyon kedvessé vált számomra ez a darab és több fantasztikus koncertélményem fűződik hozzá. Kurtág Györggyel való ismeretségünk kezdete azokra az időkre nyúlik vissza, amikor még egy kottából énekelünk a Schola Hungarica próbáin” – mondja. A magyar kortárs művek – beleértve Serei, Csapó és Sály László operáinak ősbemutatóit is – megszólaltatása mellett több külföldi alkotás hazai bemutatója fűződik nevéhez. Ilyen volt például a zenetörténeti tettekért emlegetett hangverseny 2000-ben, amikor Boulez Gazdátlan kalapács című művének páratlanul nehéz vokális szólamát énekelte el a Serei Zsolt vezette Componensemble-val.

Mindezek ellenére tévedés lenne azt hinni, hogy Horváth Mária csak a modern zene specialistája. Többször vett részt a Budapesti Kamaraopera produkcióiban, és másokkal is énekelte régebbi kórus zenéit. „Szívesen gondolok vissza arra az időszakra, amikor a Tomkins Énekegyüttes közreműködésével többször léphettem fel

Az elmúlt években jó néhány kortárs magyar zeneszerző ajánlotta kompozícióit Horváth Máriának

Foto: Dobra János

Hamari Júlia partnereként Purcell Dido és Aeneasában. Nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy a világhírű alt néhány évvel későbbi visszavonulásakor engem kért meg, hogy énekeljem helyette a főszerepet, mintegy átadva ezzel a stafétabotot. Dido alakja azóta is életem egyik fontos részét képezi” – mondja. Hogyan szerepelhet egyazon énekes repertoárján Purcell és Sály László neve? – kérdezhetnénk a megszokott gyakorlatra hivatkozva. Kevesen vannak ugyanis, akikről ez elmondható, de Horváth Mária esetében az énekel stílusok kivételesen széles skálájáról beszélhetünk. A gregorián zene hangzásvilágát éppúgy közel érzi magához, mint például Kondor Ádám vokális műveit. Zenei névjegy gyanánt jelentette meg első szólólemezőjét 2001-ben, amelyre a műveket körülbelül 800 év zenei terméséből válogatta. Rugalmas hangterjedelmű mezzoszoprán lévén, nem okoz gondot számára a mélyebb alt és a magasabb szoprán szólamok megszólaltatása sem. Ezt a tulajdonságát jól tudja kamatoztatni a hangfaji határokat nem tisztelő kortárs kompozíciókban és a középkori zenében egyaránt. Pályafutását számos elismerő kritika – többek közt Kroó György is – kísérette és kíséri mind a mai napig.

Horváth Mária Szokolay Balázssal együtt – a sátoraljaújhelyi Lavotta Művészeti Iskola hangulatos kamaratermében – ezúttal népszerűbb műsorról, Mozart, Haydn, Rahmanyinov és Bartók dalaival lép fel.

Várkonyi Tamás

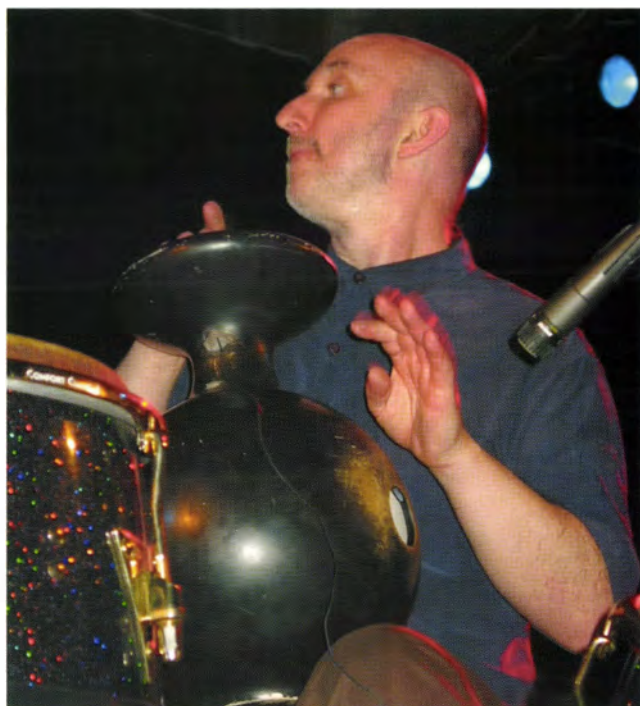

Horváth Kornél ütőhangszeres duója és Lantos Zoltán A szent téboly határán

Augusztus 17., vasárnap 17.00
Kisrosvágy, Berzseny falu

Távol-keleti, balkáni és magyar, jazz és folk egyszerre. Kecsegtető koktél azok számára, akik mindig valami újban gondolkodnak, ha zenéről van szó. A Zempléni Művészeti Napok nagyrészt komolyzenei programja mellett mindig akad egy-két izgalmas jazz-formáció, amelynek kreativitása friss színfolt a fesztivál gazdag programjában. Az első számú magyar ütőhangszeres, Horváth Kornél és bolgár kollégája, Stoyan Yankoulov közös produkciójának, a Percussion Projectnek Lantos Zoltán hegedűművész a közreműködője.

Lantos Zoltánt nem könnyű koncerten elkapni idehaza; igazi rejtőzködő művész, zenéje pedig valódi kuriózum – olyan fűszer, ami akkor a legjobb, ha finoman adagolják. A hegedű a jazzben zseniális bravúrokra képes – jól tudják ezt azok, akik szívesen hallgatják Stéphane Grappelli játékát. Lantos azonban ennél is tovább

Stoyan Yankoulov

Fotó: www.ritmusedepo.hu

vágyott, és bizony olyan messzire jutott, ameddig magyar zenészek közül kevesen. Lantos ösztöndíjat kapott Indiába, és Delhiben kevés híján kilenc évet töltött az észak-indiai klasszikus zene gyémánt tisztaságú dallamainak és ritmusainak – rágáknak és táláknak – tanulmányozásával. Itt olyan zenei világ lett az övé, amely a honi zenei berkeken belül még manapság is szűz mezőnek számít. Lantos hangszeres fellépése fölött nem lehet csak úgy elsiklani. Egyéni építésű, rezgőhúrokkal kiegészített hegedűinek megszólalását telt, mégis éterien lebegő hangzás jellemzi, ám a mivesz hangszerek alighanem csak kezelőjük intelligens és lélekkel teli stílusa hatására terítik hangzásuk teljes spektrumát.

A hegedű kitűnő ellenpontjának bizonyulnak a különböző ütőhangszerek – jól tudja ezt Horváth Kornél, aki már évek óta játszik Lantossal közös produkciókban. Nem csoda, hogy a Zempléni

Fent: Horváth Kornél

Fotó: www.ritmusedepo.hu

Lent: Lantos Zoltán saját kvartettjével, a Mirrorworld-del. Balról jobbra: Horváth Kornél, Juhász Gábor, Lantos Zoltán és Dresch Mihály

Fotó: BMC Records

Művészeti Napok koncertjére is őt hívta. Horváth Kornél világszóló érdemeiről méltatlanul kevés szó esik a magyar zenei sajtóban. Aki hallotta már bongón, kongán és más jellegzetes afro-kubai ütőhangszereken játszani, jól tudja, hogy ritmikai telítettsége, tempójának biztonsága méltán emelte őt világviváriumokban is a legjobb ütőhangszeresek közé. Élő koncerten a hangfenoménhez társuló látvány bőven tartogat érzéki csalódásokat: Horváth Kornél keze túlzás nélkül elmosódik játék közben a néző szeme előtt, miközben a hihetetlen virtuozitás hangjai rendszerint

egyfajta szent téboly határáig kalauzolják az elmét. Horváth Kornél színpadi hatásának egyik titka kétségtelenül a sebességben van – ez pedig bizony gyakran gyorsul ép ésszel nehezen felfogható tartományokig. Az egyéni kéztechnika segítségével, melyet kialakított magának az évek során, fantasztikus, felfokozott pörgetések elképesztő magabiztossággal áradnak még az egyszerűbb hangszerekből is, és a meghökkentő ritmusvariációknak egész tárháza hangzik fel egy-egy szólókoncertjén. Horváth Kornél a jazzben egyedülállóan népszerű Trio Stendhal ütőseként alapozta meg máig tartó presztízsét, azóta az egyik legfoglalkoztatottabb ütőhangszeres.

A Percussion Project másik tagjának, Stoyan Yankoulovnak a története hasonló számos más, balkáni zenész családban felnőtt előadóéhoz. A 38 éves ütős gyerekkorában harmonikás édesapja

mellett járta az országot, aki lakodalmi zenészként kereste a kenyerét. Stoyan a jellegzetes balkáni kétfenekű dobon, a tupanon kísérte apját (a tupan ismerős lehet a balkáni rezesbandák kedvelőinek). A hetvenes-nyolcvanas évek divatját követve, a hagyományos dalok mellett a tangót, a rumbát vagy a rock and rollt is a népi hangszereken kellett – modern elektromos hangszerek híján – elsajátítani. Ez bizony igencsak virtuózzá és sokoldalúvá fejlesztette a bolgár zenészek akkori generációját. Yankoulovnak máig is szenvedélye az egymástól egészen különböző lüktetések közös nevezőjének kipuhatólása a koncert során. „A ritmus akkor jó, ha lendületbe hoz, és forgása elvisz messzire” – hangzik a bolgár dobos mottója, amely ezen a ponton szerencsésen találkozik a sokszor meghökkentő hangzásokra oly nyitott magyar előadóművészekével.

H. Magyar Kornél

Örmény és argentin dallamok magyar színpadon David Yengibarjan tangószünetvédelme

Augusztus 22., péntek 19.00
Tolcsva, Ős Kaján étterem

David Yengibarjan művészetében, személyében egyaránt kapocs keleti és nyugati zenei nyelvek között. Egyfajta zenei tolmács. Aligha lehetne ehhez mérten méltóbb helyet találni szólókoncertje számára a zempléni régiónál. Az örmény származású harmonikaművész – akinek produkciót az Antenna Hungária Rt. kiemelten támogatja – saját népzenejének hangzásvilágára alapozza játékát. A tangó méltó tolmácsolója a földgolyó túlfeléről, örmény motívumokkal megspékelve.

David Yengibarjan: Jereván és Buenos Aires dallamait játssza

Fotó: BMC Records

A fiatal, húszas éveinek végén járó művész a jereváni zeneiskolában kezdte tanulmányait a nyolcvanas években, ahol stílusát még a tangóharmonika orosz zenei alkalmazása határozta meg. Később, alig tizenkilenc évesen került Magyarországra, otthon hagyta a csasztuskát, és kiforrott, színpadra érett egyénisége már itt, a Magyarországon szerzett tapasztalatok nyomán bontakozott ki. David Yengibarjan aligha alakulhatott volna ennyire összetett művésszé a magyar kulturális pezsgés sokoldalúsága nélkül. Maga is elismeri, a különböző égtájak és kultúrák találkozási pontján a legkülönbözőbb zenei dialektusokkal ismerkedett meg, s vált mindegyiknek hiteles tolmácsolójává.

Yengibarjan mai játékát alapvetően meghatározzák a hangszer őshazájának, Argentínának zenei áramlatai, ezen belül természetesen a tangó első számú komponistája, Astor Piazzolla életműve. A fiatal művész Budapesten találkozott először Piazzolla zenéjével, amikor közreműködött Halász Péter rendező egyik rendhagyó színházi produkciójában, s innen kezdve tartja magát a tangó elkötelezett tolmácsolójának. Szünetvédelmes színpadi jelenléte, feszes, mégis

túlradóan beszédyszerű kifejezőmódja egyrészt saját temperamentumból táplálkozik, de másrészt nyilván a tangó műfajának fontos kellékei közé is tartozik. A tangó alapvetően fájdalmas hangulatú műfaj, azonban az értékvesztettség legmélyén mindig ott búvik a remény már-már vallásos erejű megragadása. Ez az ellentét teszi, hogy a tangó nem hal el parttalan busongásokban, hanem olykor érzelmi végletek közt ingadozva, de mindvégig megőrzi frissességét – és immár évtizedek óta népszerűségét is.

Az 1999-ben alakult Yengibarjan Trió puritán kamarazenei felállása nem éppen a tangó hagyományából táplálkozik. A harmonikát bőgő és akusztikus gitár kíséri, amelyek a közös játék során szinte mindvégig egyenrangúak a zenekarvezető hangszerével. A trió első lemezén (Tango Passion – BMC Records) és a koncertrepertoárban egyaránt többnyire Yengibarjan saját szerzeményei szerepelnek, amelyek tradicionális argentin dallamokkal, illetve kisebb részben örmény népdalokkal egészülnek ki. A trió Barcza Horváth József és Juhász Gábor közreműködésével alakult meg, de 2002-től a bőgőt már Egri János, a gitárt Botos Tibor kezeli.

hMK

Regényes és bájos helyszínek Zemplénben Bodrogolaszi, Kisrosvágy, Taktabáj, Borsi és a kassai Rodostó-ház

Az élő művészet – közvetve és közvetlenül – a valóságra irányítja a figyelmet. A Zempléni Művészeti Napok programjai évről évre újabb helyszíneken is megjelennek, a publikum rácsodálkozhat a régió kevésbé ismert, ám felfedezésre váró szép vidékeire. Idén négy kistelepülés, Bodrogolaszi, Kisrosvágy és Taktabáj, valamint II. Rákóczi Ferenc szlovákiai szülőhelye, Borsi lesz a fesztivál újabb meglepetése. Történelmük regényes vonatkozásokkal is bír.

A mintegy ezer lelket számláló Bodrogolaszi az új helyszínek közül a „legnépesebb” település. Nevét három évvel ezelőtt visszhangozta a sajtó, a Tisza és mellékfolyói áradása idején. Pedig a Sárospataktól mindössze öt kilométerre fekvő Árpád-kori település árvíz nélkül is igazán érdekes, a hegyaljai borvidék bájos falvacskája. Első írásos említése 1244-ből származik, IV. Béla a tatárjárás után telepített ide olaszokat – vallonokat – királyi vincellérékül, azzal a céllal, hogy a szőlőművelés újra induljon a pusztítás után. Egykor mezőváros volt, különböző szabadalmakkal és vásártartási joggal. 1404-ben a Perényiek birtoka lett, 1504-ben Perényi Imre a maga részét a pálos rendnek adományozta. 1567-ben, az adórajstomban törökök által elpusztított településként említik, de hama-

A kassai Rodostó-ház homlokzata

Fotó: Kassa Mária

Képzőművészeti és kulináris kalandozások

A Zempléni Művészeti Napok nemcsak a koncertekről híres, hanem képzőművészeti és kulináris programjairól is. A borvidék pincéiben és vendéglőiben lakomáknak és más költői „túlzásoknak” is helyet szorítanak.

A sárospataki református templom idén két kiállításnak is otthont ad. A fizikai és geometriai témákat kedvelő festőművész, Márton A. András Hommage á Bolyai című tárlata a templom repositóriumában lesz látható. Márton a nyolcvanas évek végétől alkot, elsősorban a természettudományok, a zene és a térgeometria inspirálják, s e tételekkel analóg módon, „humán törvényszerűségeket” felismerésére törekszik. Kompozíciói szükséztlenül szürrealizmusba hajlók. Munkáival kapcsolatban kulcsszó a fejelemzettség, mely abból a meggyőződésből táplálkozik, hogy a festészet „kézműves” jellege ellenére is alapjában szellemi tevékenység. Márton képei mellett Vizsolyi János szobrászművész alkotásai szerepelnek a sárospataki templomban. A művész precíz kidolgozású, monumentális hatású márványszobraival legutóbb a Vigadó Galériában találkozhatott a publikum. Vizsolyi művei igen nagy szakmai sikereket arattak az elmúlt években.

Sátoraljújrhelyen Schmal Károly festményeit mutatják be a piarista templomban. Schmal művészete olyan világba kalauzolja a befogadót, amelyben együtt él a rend és a zürzavar. Festészete légies és tiszta, témája a kereszt, a megfeszítés eszköze, a világok és nézőpontok találkozása. Erdélyi Dániel megfogalmazásában a kereszt Schmal művészetében „a találkozás az elmúlással, a többé nem-találkozással.” A művész a lét és a halál, a megváltás miszté-

riuma körül sűrög-forog: egyszerre alázatos és fölszabadt, de nem cinikusan morbid. Ezen kívül még két látnivaló található Sátoraljújrhelyen: a II. Zempléni instrumentum-kiállítás, valamint Ézsiás István szobrász Hódolat a nyelvújítónak című tárlata várja a kalandozókat: az egyik a Lavotta Házban, a másik a Kazinczy Múzeumban. A közeli Kőkapun ugyanakkor a Károlyi-vadászkastélyhoz tartozó nemzetközi szoborpark avatójára invitálják a művészetkedvelő közönséget, itt porcelán-kiállítás is lesz, míg a tályai Maillonth-kastélyban a X. Közép-Európai Művésztelep munkáit mutatják be.

S mivel nemcsak igével él az ember, érdemes előre összeállítani a fesztivál kulináris programját is. Az első nap délutánján költészettel és zenével lehet oldódni a tolcsvai Oremus pincészetben, amely kiváló előkészítése lehet a sárospataki reneszánsz lakomának. Ez utóbbi a fesztivál elmaradhatatlan eseményének bizonyult a korábbi években is. Másnap, Sárospatakon koncerttel egybekötött borkóstoló, valamint Tolcsván a francia konyhaművészek által vezetett Ős Kajánban magyaros ízek lephetik meg a művészetpártolókat. Harmadnap ráérős sváb délután Herceggúton, a Gomboshegyi-pincésornál, de a kőkapui szoborpark avatója után se siesünk tovább: itt a Károlyiak egykori kastélyába, vadászlakomára invitálják a nagyerdeműt. Augusztus 20-án ötórás tea lesz Füzérradványban Illényi Katicával és a Stúdió 11-gyel, 21-én pedig elegendő lesz némi barokk kávéuszonna, hárfaszóval, Sátoraljújrhelyen. Másnap is lesz barokk zene, de itt már nemcsak uzsonna, hanem igazi lakoma várja a vendégeket. TG

rosan újjáépült. A terebesi pálosok 1598-ban vették birtokukba, 1606-ban Bocskai fejedelem elfoglalta, a pálosok csak 1610-ben kapták vissza birtokukat. Az újhelyi pálosok 1651-ben a terebesiek többi birtokával együtt az olaszit is átvették. A legenda szerint a faluhoz tartozó Csók-dűlőt Báthory Zsófia egy csókért adta oda az újhelyi pálosoknak.

Olaszi 1786 után került a vallásalap tulajdonába, 1808-ban Lónyay Gábort jegyezték földesúrként. A Lónyayak az 1860-as években szép, nagy kastélyt építettek itt – a kastély Mikszáth Kálmán Különös házasság című regénye több fejezetének helyszíne. Az 1930-as években tulajdonosa, gróf Lónyay Elemér és neje, Stefánia főhercegnő főként nyáron lakott a diszes kerttel körülvett kastélyban. A község döntően református volt, templomuk 1793-ban épült. A görög katolikusok 1644-ben szentelték fel templomukat. A római katolikus templom a Bodrog feletti magaslaton, kőfalmaradványokkal övezve található. Az első templomot ezen a helyen még a XII. században emelték, román kori alapokon épült újjá a XVIII. században. A II. világháborúig – kimondottan a földre támaszkodva – 1800 lélek élt meg itt.

A szlovák-magyar határ közelében fekvő Kisrosvágy IV. Béla uralkodása alatt a zempléni várhoz tartozott, a tatárjárás idején elpusztult. IV. Béla eladományozta, új tulajdonosai, Agen, Igner és Ambrus népesítették be újra. Birtokosai gyakran változtak, közöttük megtaláljuk a Sennyeeket, Szirmayakat és Perényieket is. Kúriáját a Bártfayak építették. A község református többségű, temploma 1796-ban, késő barokk stílusban, a Pili család jóvoltából épült fel. Festett, kazettás mennyezetét a Nap, a Hold és a csillagok ábrái díszítik, az épület ezen része, valamint a padok 1814-ben készültek el. A templomnak 1924-ben a falu egyik családja – eltűnt fiuk emlékére – 20 millió korona értékű harangot adományozott. Az 1930-as években jelentős római és görög katolikus, valamint izraelita közösség is jelen volt Kisrosvágyon. A kisközség határában a Bodrogközi Régi Kultúra Közhasznú Alapítvány honfoglalás kori települést épített fel, amely a nyári szezonban látogatható. A 15 hektáron

A Tolcsvai Kurucz-kastély

Fotó: Mészáros István

álló Berzsény falu az első régészeti park, ahol a közönség megismerheti, hogyan élhettek eleink a IX–X. században. A régészeti park magában foglalja a Karos község határában teljesen feltárt X. századi magyar temető rekonstrukcióját is. A falu folyamatosan éli életét, aminek a látogatók szemtanúi és cselekvő részesei lehetnek.

Taktabáj község nevét 1446-ban említik először az oklevelek – Bájként lett feltüntetve, a Kállay-család birtokaként. A XVIII. században az uradalom a Patay földbirtokosoké lett, barokk kastélyát Patay Sámuel császári és királyi tanácsos és neje, Udvarhelyi Mária 1726-ban építtette Tornósy Tamás kassai mesterrel. A négyszög alaprajzú, egy emeletes épületet a sarkokon toronysisakkal manzárdtető fedte, az egykor várkastélyszerű épület ma már átalakított formájában látható. Evangélikus-református temploma 1782-ben épült, orgonáját tavaly újították fel. A kastély ősparkja tájvédelmi terület, a környék rőt vadállományban gazdag. A település amúgy – akárcsak az előbb említettek – szegény, pedig szép. Több figyelmet érdemelne.

A fesztiválnak továbbá van egy új és egy régi-új szlovákiai helyszíne, amelyek II. Rákóczi Ferenc életéhez és halálához kapcsolhatók. (A fejedelem 1676-ban született a borsi kastélyban, 1735-ben halt meg számkivetésben, a törökországi Rodostóban.) Az 1067-ben alapított Borsi település neve a II. Rákóczi Ferenc Emléktársaságnak köszönhetően került újra köztudatba, miután tizenkét éve mozgalmat indítottak a fejedelmi szülőház megmentéséért. A ház megmentésére tett kísérletek története egyébként lassan száz éves lesz. Ugyanakkor Rákóczi jelentős zarándokhelyén, Kassán található a rodostói ebédlőház másolata, melyet 1906-ban építettek. Itt helyezték el a törökországi száműzetés emlékeit, a fejedelem saját festésű ebédlőbútorait, valamint festményeket, leveleket, fegyvereket, családi ereklyéket. A Rodostóház a régi kassai városfal épen maradt darabjában, a Hóhér-bástya néven ismert részben kapott helyet, rekonstrukciója tavaly fejeződött be – olyan, mintha új volna.

A Rodostó-ház makettje, középen pedig belső részlete

Tölgyesi Gábor

Kamarakoncertek 2003/2004

Zeneakadémia Nagyterem – Budapest

A bérlet – 4 koncert

2003. október 17. péntek
2003. november 21. péntek

2004. április 21. szerda
2004. május 21. péntek

Borogyin Quartet
Barbara Bonney
Malcolm Martineau
Ránki Dezső, Klukon Edit
Adorján András,
David Grimal, Pierre Lénert,
Perényi Miklós, Vigh Andrea

B bérlet – 4 koncert

2004. január 11. vasárnap

2004. február 14. szombat
2004. április 20. kedd
2004. április 28. szerda

Perényi Miklós,
Várjon Dénes,
Takács-Nagy Gábor,
Papp Sándor
Ewald Quintet
Tokyo Quartet
Pauk György–Jandó Jenő

A bérletek megvásárolhatók a Zeneakadémia jegypénztárában.

Bérletárak: 4800–7040–9280–12 480–15 680 Ft

Jegyárak: 1500–2200–2900–3900–4900 Ft

Jakobi Koncert Kft.

Strém Koncert Kft.

II. Gödöllői Nemzetközi Liszt Fesztivál

Királyi Kastély díszterem

2003. október 22–29.

2003. október 22. (szerda) 19 óra – **Várjon Dénes**
Liszt, Bartók, Weiner, Kodály és Kurtág művei

2003. október 23. (csütörtök) 19 óra – **Vásáry Tamás**
Schumann, Beethoven és Liszt művei

2003. október 24. (péntek) 19 óra – **Tóth Péter**
Liszt és Muszorgszkij művei

2003. október 25. (szombat) 19 óra – **Paul Lewis** (Anglia)
Mozart, Schubert, Beethoven és Liszt művei

2003. október 26. (vasárnap) 19 óra – **Bogányi Gergely**
Chopin, Liszt művei

2003. október 28. (kedd) 19 óra – **Jandó Jenő**
Mozart, Schubert és Liszt művei

2003. október 29. (szerda) 19 óra – **Szegedi Anikó**
Chopin és Liszt művei

V. Gödöllői Nemzetközi Hárfaesztivál

Királyi Kastély díszterem

2003. október 5–13.

2003. október 5. (vasárnap) 19 óra **Nyitókoncert**
Susanne Mildonian, David Watkins
és a **Budapesti Vonósok**

2003. október 7. (kedd) 19 óra **David Watkins** (Anglia)

2003. október 8. (szerda) 19 óra **Susanne Mildonian**
(Belgium)

2003. október 9. (csütörtök) 19 óra **Vigh Andrea**
Km.: Hajnóczy Júlia (szoprán) Gulyás Dénes
(tenor), Szabadi Vilmos (hegedű)

2003. október 10. (péntek) 19 óra **Jana Boušková**
(Csehország)

2003. október 11. (szombat) 19 óra **Marielle Nordmann**
(Franciaország)

2003. október 12. (vasárnap) 19 óra **Gálahangverseny**
Marielle Nordmann, Jana Boušková
Vigh Andrea és a **Budapesti Vonósok**

2003. október 13. (hétfő) 18 óra **Fiatalok hangversenye**
Az I. Gödöllői Nemzetközi Hárfaaverseny
nyilvános döntője

Jegyek válthatók a Zeneakadémia jegypénztárában (tel.: 342-0179) és a Gödöllői Királyi Kastélyban (tel.: 06-28-410124).

Jegyárak/Prices: 1000–2000–3000–4000–5000

A Forrás Zenei Klub főtámogatója:

Médiaszponzor:

Gyémánt fokozatú támogatók:

Öten, világszínvonalon fújják ugyanazt

Rangos hazai és külföldi koncertek sora vár az Ewald Quintetre

A most befejeződött évadban számos sikeres hangversenyen lépett közönség elé az Ewald Rézfúvós Quintet, de ezekben a hetekben is bőven akad dolguk, hiszen az együttesnek három új lemeze születik.

A saját kiadásukban megjelenő album mellett egy CD-t a Közép-Német Rádió, egyet pedig a Münchener Rádió felkérésére készítenek el. Az együttes tagjai emellett nyáron, a Bartók Szemináriumon először muzsikálhatnak az UMZE-ban, majd fellépnek a luganói Nemzetközi Mesterkurzus Fesztiválon, valamint a Zempléni Művészeti Napokon. Östől is felkérésekkel teli a naptárjuk, hiszen az angliai Magyar Kulturális Év londoni nyitóhangversenyén a kvintetté a főszerep, ezt követően pedig országos turnéra indulnak, s tizenkét vidéki nagyvárosban muzsikálnak majd. A sorozat egyik kiemelkedő estje a februári, fővárosi hangversenyük lesz, amikor első alkalommal adnak önálló koncertet a Zeneakadémia nagytermében.

Bakó Levente, az Ewald Quintet művészeti vezetője szerint az idei esztendő hozta a legtöbb felkérést az együttes számára, rengetegen ismerték meg őket itthon, s ebben komoly szerepet játszott a Sine Morbo Művészeti Estek sorozata. A két trombitásból, egy kürtösből, egy harsonásból és egy tubásból álló társulat azért is jelentkezett két esztendővel ezelőtt a Sine Morbo pályázatára, mert bár számos nemzetközi versenygyőzelmet tudhatott magáénak, a hazai zenei életben kicsit idegenkednek a fúvósoktól. Így számukra a Sine Morbo-sorozat jelentette az igazi áttörést, ennek köszönhetően figyelt fel rájuk a magyar zenei közvélemény, s jutottak újabb és újabb koncertezési lehetőségekhez. Továbbra is a Sine Morbo Művészeti Estek kiemelten támogatott fiatal tehetségei közé tartoznak, így a jövő szezonban nagy országjáró turnéra indulnak, amely során tizenkét vidéki nagyvárosban bizonyíthatják tudásukat, s önálló estet adhatnak a Zeneakadémián.

Az Ewald Rézfúvós Quintettet 1996-ban alapították a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem hallgatói: Bakó Levente, Tarkó Ta-

más, Kovalcsik András, Káip Róbert és Kelemen Tamás. Névadójuknak pedig azért választották az 1860-ban, Szentpétervárott született Victor Ewaldot, mert 1912-ben ő komponált elsőként darabot két trombitára, harsonára, kürtre és tubára. A kvintett tagjai már korábban is elismertek voltak szólistaként (országos versenyeken arattak sikereket), de tisztában voltak azzal, ha együttesként is hasonló eredményeket akarnak elérni, aprólékos, fáradhatatlan, fegyelmezett és rendszeres munkára van szükség. Naponta több órát gyakoroltak (s gyakorolnak ma is), hogy kialakítsák a tökéletes hangzást.

Erre mindenképp szakítanak időt, bár a kvintett mellett mindenki játszik más együttesben is. Bakó Levente a Danubia Szimfonikus Zenekar tagja és az ELTE Kamarazenekarának segédkarmestere, Kovalcsik András a Magyar Állami Operaház Zenekarának tagja,

Tarkó Tamás a Danubia Szimfonikus Zenekarban játszik, Káip Róbert a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarában muzsikál, Kelemen Tamás pedig a Police Big Band tagja. A repertoár bővítésében komoly segítséget nyújt az együttesnek Szentpáli Roland tubaművész, akinek számos átíratot köszönhetnek.

1998-ban megkapták a franciaországi Narbonne-i VII. Nemzetközi Rézfúvós Kvintett Verseny I. díját, 2000-ben a Brémai Nemzetközi Trombitás Napok keretében rendezett megmérettetés I. díját, Dél-Koreában az I. Nemzetközi Rézfúvós Kvintett Verseny első- és különdíját, 2001-ben pedig a II. Jan Koetsier Nemzetközi Rézfúvós Kvintett Verseny I. díját is. Emellett számos országban vendégszerepeltek, Dél-Koreától Németországon át az Egyesült Államokig tapsolhatott estjeiken a publikum.

A fiatal művészek alapvető célkitűzése közé tartozik az is, hogy minél szélesebb körben tegyék ismertté

a magyar kortárs zenét. Neves szerzők műveit mutathatták be az eddigi évek során, hiszen már Dubrovay László, Tihanyi László, Perényi Miklós és Madarász Iván is komponált számukra darabot. Ennek eredményeképpen 2000 decemberében a Magyar Szerzői és Jogvédő Iroda Artisjus-díjjal tüntette ki az együttest. Sőt, még egy rangos kitüntetést is átvehetett a mindössze huszonöt éves átlagéletkorú kvintett: 2002-ben megkapták a Liszt-díjat.

Réfi Zsuzsanna

Az Ewald Quintet: az álló sorban Tarkó Tamás, Kelemen Tamás, Káip Róbert, az ülő sorban: Kovalcsik András és Bakó Levente

Fotó: Gramofon-archív

Változatos koncertkinálat óvodásoknak, iskolásoknak, egyetemistáknak Műsorvezető kerestetik

A gyerek- és ifjúsági koncertek egyik kulcsszereplője a műsorvezető. Mivel ezek a hangversenyek olyan közönségnek szólnak, amelynek jó része – már csak életkoránál fogva is – kevésbé jártas a komolyzenében, mindenképpen szükség van valakire, aki fölkelti az érdeklődésüket, segíti őket a tájékozódásban, ráirányítja a figyelmüket néhány fontos mozzanatra, egyszóval végigkalauzolja őket az elhangzó műsoron.

Nagy felelősség hárul a műsorvezetőre, hiszen rajta is múlik, sikerül-e az ifjú hallgatóságot „odaszoktatni”, s rendszeres koncertlátogatót faragni belőlük. Éppen ezért ezt a feladatot nem láthatja el akárki: alapfeltétel a kiváló kommunikációs készség és a zenében való jártasság. Ezek akár felvételi követelmények is lehetnének egy olyan kurzuson, amelyen kimondottan zenei műsorvezetőket képeznek. Tudomásom szerint ilyen képzés sehol nem folyik az országban, pedig valószínűleg nem volna haszontalan. Kovács Róbert, a Filharmónia Budapest Kht. tavaly fiatalon elhunyt műsorszerkesztője már öt-hat évvel ezelőtt is dédelgetett ilyen terveket. Úgy gondolta, szükség van utánpótlásra, és nem mindegy, kikből lesznek a mai műsorvezetők utódai. Persze munkát leginkább talán vidéken találhatnának, a fővárosi gyerekkoncertek házigazdáinak mintegy fele ugyanis szorosan kötődik a koncertet rendező együtteshez, másik része pedig hosszú évek óta állandó közreműködője ezeknek a

Kiváló kommunikációs készség és a zenében való jártasság. Ezek akár felvételi követelmények is lehetnének egy olyan kurzuson, amelyen kimondottan zenei műsorvezetőket képeznek.

Pablo Ariel, a „vándormuzsikus”

Pablo Ariel izraeli színész, rendező – igazi jolly joker. 1991 óta számos országba vitte el gyerekeknek szóló koncertműsorait. Ahol arra van igény, vendégjátékként egy izraeli művészkollégája közreműködésével maga mutatja be a produkciót, de legalább ilyen gyakran a helyi zenekarral, karmesterrel, koreográfussal együttműködve, közösen hozzák létre az általa kitalált koncepció és forgatókönyv szerinti, de a helyi viszonyokhoz és lehetőségekhez rugalmasan adaptált előadást. Szükség esetén a díszleteket, jelmezeket, bábokat és a világítást is ő viszi magával, de ha mindez megvan helyben, csak a rendezés és betanítás feladata hárul rá. Műsoraiban erős vizuális hatások alkalmazásával igyekszik közelebb hozni a komolyzenét a fiatal közönséghez. Három koncerttípus szerepel a repertoárján: a zene megközelítése egy ismert történeten keresztül (pl. Péter és a farkas), egy-egy hangszer(csoport) vagy zeneszerző bemutatása, illetve operák rövidített változatának, keresztmetszetének előadása (pl. Humperdinck: Jancsi és Juliska, Rossini: Hamupipőke).

hangversenyeknek. Természetesen egyikük sem főállásban végzi ezt a munkát, mert – noha egyébként meglehetősen sok koncertből válogathatunk, egy-egy hétvégére akár négy-öt is juthat belőlük – ahhoz mégsem elegendő az ilyenfajta események száma, hogy valaki kizárólag ebből megélhessen. Hacsak nem fejleszt ki olyan önálló „csomagot”, amely szinte bárhova elvihető, bárhol felhasználható. (Ld. keretes írásunkat Pablo Arielről.)

A budapesti zenekarok többsége – Nemzeti Filharmonikusok, MÁV Szimfonikus Zenekar, MATÁV Szimfonikus Zenekar, Budapesti Fesztiválzenekar, Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar, BM Duna Szimfonikus Zenekar – önálló sorozato(ka)t kínál a gyerekeknek. Akad olyan, amelyik egyelőre más hangversenyrendező (a Filharmónia Budapest Kht.) ifjúsági bérletében lép fel, de fontolgatja saját sorozat elindítását (Danubia Ifjúsági Szimfonikus Zenekar), és olyan is van, amelyik sajátos jellegénél fogva (Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara) vagy más okból (Magyar

Rádió Szimfonikus Zenekara) nem szervez ilyen koncerteket. A kínálat igencsak gazdag, hiszen a felsoroltakon kívül több más intézmény is jelen van a piacon gyerekeknek, fiataloknak szóló sorozataival: többek között a már említett Filharmónia Budapest Kht., amely hagyományosan háromféle bérletet hirdet meg (Mesélő muzsika, A muzsika világa, A zene titkai); az International Buda Stage, amelynek Bonbon matinéi ma már nyolc bérletbe

rendezve várják a gyerekeket; a Zuglói Szent István Zeneház, amely a négyféle műsorból álló Pastoralnak ad otthont. (A külföldi zenekarok gyerekprogramjairól ld. másik keretes írásunkat.)

A műsorvezetők egyik kategóriájába, mint fentebb utaltunk rá, azokat sorolhatjuk, akik közvetlenül – leginkább vezetői minőségben – kapcsolódnak az adott zenekarhoz. Ilyen esetben a programszerkesztést is szinte mindig maguk végzik, ők találják ki, mikor milyen szálra fűzzék fel a sorozat előadásait, s egyáltalán: mit játszzanak ezeken a koncerteken. Fischer Iván, a Budapesti Fesztiválzenekar zeneigazgatója egyúttal az együttes próbatermében rendezett Kakaókoncertek műsorvezetői és szerkesztői feladatait is ellátja. Jóllehet a gyerekelőadásra szánt szóló- és kamaradarabokat az együttes tagjai választják ki, de Fischer dönti el, melyek hangozhatnak el közülük, ő állítja sorba őket és alakítja ki a végleges műsort. Egy évek alatt kikristályosodott rituálé szerint, rendkívül szuggesztíven vezet végig az ifjú közönséget a zene ösvényein. Fenyő Gábor, a MÁV Szimfonikus Zenekar igazgatója eredetileg maga is muzsikus. Unokák és nagyszülők hangversenyei címet viselő bérletük szerkesztő-műsorvezetőjeként sokat merített más, korábban indult sorozatok, így a Kakaókoncertek tapasztalataiból is, de sikerült kialakítania saját stílusát, mellyel barátságos, családias légkört tud teremteni a Stefánia Palotában rendezett koncerteken. A közönség az általa jegyzett, közérthető nyelven megfogalmazott, rövid írásos ismertetőt is ingyen hazaviheti, s ennek segítségével könnyebben felidézheti a hallottakat.

Hamar Zsolt, a Nemzeti Filharmonikusok első állandó karmestere szerkeszti és dirigálja a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Énekar ifjúsági hangversenyeit, ám műsorvezetőként többnyire nem ő lép a közönség elé, pedig a tavalyi koncertévad egyetemistáknak

ISMERETLEN SZERZŐ

Gyerekrasz Medgyesi Gabriella és Ujfalussy Béla Ghymes-könyvből

a Di-Color Studio szives engedélyével

szóló bérletében bebizonyította, hogy ebben a szerepben is kitűnően megállja a helyét. A középiskolás korosztályt megcélzó másik tavalyi sorozatát a sikeres reklámszakember és rap-előadó, Geszti Péter vezette Batta András zenetörténésszel, s ez a szokatlan páros olyan kiválóan működött, hogy az idei szezonban is folytatták a közös munkát, s így lesz ez a jövő évi ifjúsági koncerteken is. Ők a műsorvezetők körében az előbb említettekhez képest egy-

ismert, és legalább némi zenei affinitással is bíró személyiséget, aki valamilyen okból lát fantáziát a feladatban, s akinek a neve esetleg olyanokat is odavonz, akik egyébként nem érdeklődnének anynyira. Ha viszont legalább néhány évente indítanak valahol ilyen (maximum egyéves) képzést, rögtön megoldódna ez a probléma. De vajon kik tanítanak a jelentkezőket erre a „mesterségre”?

Aradi Péter

Hogy csinálják külföldön?

A *New York-i Filharmonikusok* igen sokféle lehetőséget kínálnak a fiataloknak – itt most csak néhányról ejtünk szót. Évadonként kétszer, tanítási napokon, általános és középiskolásoknak külön-külön tartanak egyórás hangversenyt az Avery Fisher Hallban, melyre a diákok tanáraikkal együtt mehetnek el. Bő egy hónappal a koncert előtt a tanároknak egy felkészítő workshopon kell részt venniük, hogy aztán a koncertig hátralévő időben a zenekar által rendelkezésükre bocsátott audiovizuális és írott anyagok segítségével megfelelően elő tudják készíteni a koncertlátogatást. Négy szombat délután ifjúsági koncerteket rendeznek, melyekre szüleikkel várják a gyerekeket, akik a hangversenyek előtt találkozhatnak a zenekar tagjaival, kipróbálhatják a hangszereket, sőt, akár maguk is készíthetnek hangszert. A 12-17 éveseket három alkalommal invitálják egyórás, koraesti koncertre, melyre mindössze tíz dollárért (vagyis kevesebbért, mint amennyibe egy mozijegy és a nélkülözhetetlen pattogatott kukorica kerül) másodmagukkal ülhetnek be, s előtte részt vehetnek egy háromnegyed órás programon, melyen vendégművészekkel, szólistákkal találkozhatnak és beszélgethetnek.

A *Londoni Filharmonikus Zenekar* évente 156 workshopot tart, melyeken mintegy négyezer gyerek vesz részt, a Royal Festival

Hallban adott öt koncertjével pedig csaknem tizenötezer gyereket tud elérni. Külön programban foglalkoznak a fogyatékos gyerekekkel, melyben megpróbálják a zene segítségével fejleszteni képességeiket. Három vasárnap délelőtt körülbelül egyórás családi koncerteket tartanak, melyeknek műsorvezetője a Children's TV egyik ismert munkatársa. Az *Izraeli Filharmonikus Zenekar* néhány éve átfogó zenei nevelési és közösségi programot indított, s az idei évadban elérte a még kezelhető maximális létszámot: 6500 általános és 2200 középiskolás vesz részt ennek keretében két-két matinékoncerten és két-három olyan iskolai órán, melyet a zenekar tagjai tartanak, akik a tanárokat is felkészítik a hangversenyeken elhangzó művekből.

Az *Orosz Nemzeti Zenekar* 1996-ban indította el a Zene varázslata elnevezésű programját, mellyel árvaházakban élő, valamint testi és szellemi fogyatékos gyerekeket próbál minél több művészeti élményhez juttatni. Évente megrendezi a Hogyan látom a zenét? című kiállítást: a gyerekek rajzait és festményeit a zenekar koncertjének napján kiállítják a Moszkvai Konzervatóriumban, minden résztvevő ajándékot kap, az első díjas munkáját pedig felhasználják a zenekar egyik plakátján. Évente több száz hátrányos helyzetű fiatalnak teszik lehetővé, hogy elmenjenek a Diótörő, illetve a Péter és a farkas előadására.

„Sosem tudtam igazán kikapcsolni”

Sólyom-Nagy Sándor pályájáról, Bayreuthról és az új nemzedékről

Sólyom-Nagy Sándor csaknem négy évtizede a Magyar Állami Operaház művésze. Nyolcvannégy szerepet énekelt, nemzetközi hírnevét Bayreuthban alapozta meg, itthon és külföldön is világsztárok partnere volt a színpadon. A Gramofonnak adott interjúban nemcsak pályafutásának legfontosabb mozzanatait elevenítette fel, hanem kedves emlékeiről, látszólag jelentéktelen apróságokról is mesélt...

Gramofon: A visszaemlékezéseit csokorba fogláló Gyökerek, ágak, levelek című kötetben szeretettel emlékezik Békés Andrásra, Mikó Andrásra, de Ferencsik Jánosra és Lukács Miklósrá is. Mégis, ki volt a legerősebb hatással önre?

Sólyom-Nagy Sándor: Ha egyetlen személyt kell mondanom, akkor egyértelműen Ferencsik. Hihetetlen érzéssel tudta, mi a fontos a zenében, mi a fontos a színpadon. A legjobb értelemben volt nagyvonalú. Az apró nüanszokkal nem törődött. Ha megidézem, máris látom magam előtt gyönyörű mozdulatait, gesztusait. Többször vezényelte a Nürnbergit, amikor én voltam Sachs. Igazi grand seigneur volt abban a tekintetben is, amilyen eleganciával tette túl magát az énekek apróbb hibáin. Olyankor csak annyit mondott, hogy „aki a színpadon énekel, az hibázhat is, de mindent ki kell tudni javítani. Ettől még gyönyörűséges maradhat az alakítása, és a teljes mű.”

G.: Rendkívül tartalmas pályafutásának valamennyi fellépését őrzi emlékezetében, de – vérbeli krónikásként – zsebnotezei révén is megőrizte őket az utókoroknak...

S-N. S.: Pedig nálam ez nem volt tudatos. Bár noteszeimet valóban elraktam, de esküszöm, soha nem gondoltam arra, hogy egyszer még jól is jöhetnek, ha irni fogok. Két esztendő történéseinek kivételével megvan minden naplóm ma is. Karrierem egyébként 1964. december 11-ével indult, amikor Verdi Rigolettójának Ceprano gróf szerepében debütáltam az Operaház színpadán. Nem túlzás, akkoriban Budapest – legalábbis az operajátszást tekintve – a világ közepe volt. Ahogy eszembe jutnak a nevek, énekelhettem Leonie Rysanekkel, Plácido Domingóval, Luciano Pavarottival, Carlo Bergonzival, Luigi Alvával, Nicolai Geddával, de Renata Scottóval is, és a sor hosszú lenne, ha folytatnám.

G.: Ha arra kérnénk, hogy e végtelennek tetsző előadásfolyamból emeljen ki egyet, melyiket hozná szóba?

S-N. S.: Megmondom. Az 1973 februári Toscát Rysanekkel. Tomboló siker volt. Korunk egyik legnagyobb szopránja már megjelenésével fantasztikus drámát teremtett a színpadon. Most is szinte beleborsózik a hátam, amikor felidézem a gyilkossági pillanatot. Kiitta a kezében lévő pohárból a bort, majd hirtelen odavágta a poharat az asztal széléhez, ami persze darabokra tört. De ezzel az „akcióval” sikerült elterelnie a figyelmemet néhány pillanatra, miközben könnyedén leszúrt. De azok a csodás ívek, legatók is emlékezetesek maradtak, ahogyan zenélt, amilyen hittel énekelt! Nagy művész volt, pedig már nem volt fiatal. Nemcsak Scarpiát énekeltem vele, hanem a

Salome Jochanaanját is, és az élmény ott sem volt kisebb. Megkedvelt. Egyengette a pályámat is. Még egy akkoriban hihetetlennek tűnő San Francisco-i vendégfellépést is elintéztett számomra. Az persze más lapra tartozik, hogy az Opera nem engedett el, s így aztán elszalasztottam a távoli Amerikát, pedig őt előadáson lehettem volna Jago. És ki tudja, hogyan alakult volna a pályafutásom.

G.: Amikor felidéz egy-egy tapsviharos, bravós estét, mi szerint osztályoz: saját sikere, az előadás egysége, a szépen megszólaltatott darab, vagy mondjuk egy önnek újszerű rendezői elgondolás alapján?

S-N. S.: Számomra mindig az előadás egysége volt a döntő, a történet költőien szép megformálása mind zenei, mind színészi oldalról. Ritkán mentem haza füttyörészve egy előadás után, arra gondolva, milyen nagyszerű is voltam. Helyette azon morfondíroztam, mi lehetett volna még jobb, hol voltak aprócska, a nem szakmabelieknek tán fel sem tűnő pontatlanságok az alakításokban. Örület, de soha nem tudtam igazán kikapcsolni.

G.: Érdekes, hogy visszaemlékezéseiben három szerepet – Jago, Rigoletto, Hans Sachs – a többi fölébe helyezte...

S-N. S.: Eddig nyolcvannégy szerepet énekeltem, s ebből mindössze tizenöt-húsz volt a kisebb, a többi nagy, sőt kifejezetten főszerep. Mindegyik kedves maradt a szívemnek.

Ferencsik Jánossal próba közben

Fotók: Magyar Állami Operaház

G.: Emlékszik még, miként fogadták az Operában, amikor 1966-ban, friss diplomásként a „nagy öregek” közé csöppent?

S-N. S.: Mindenkire odamentem, és akkurátusan bemutatkoztam. Jól vették. Losonczy Györgynek majd leesett az álla, még a szemüvegét is levette. Utóbb visszahallottam, miket mondott. Hogy bement hozzá valaki, és nem akart semmit, csak bemutatkozni. Hát, az ilyesmi itt nem szokás. Jönnek-mennek az emberek, néha hónapokig azt sem tudjuk, ki kicsoda... Én pedig azt éreztem, hogy egyből a keblükre öleltek, és ez az egész pályámon megmaradt. Talán csak a kilencvenes évek elején, a nagy maszkeolások idején éreztem csipkelődést innen-onnan, amikor ez ellen szót mertem emelni.

G.: Egy ideig Nagy Sándor néven lépett fel, de aztán 1972-ban még odatétette a nagyanyai ágról származó Sólyomot is. De nemcsak a neve, repertoárja is bővült: sorra kapta az új szerepeket. S-N. S.: Ez ügyben leginkább Lukács Miklós, illetve Mikó András nagy-nagy bizalmát éreztem. Lukáccsal együtt érkeztem az Akadémia felé. Én végeztem, ő maradt ott ének-tanszékvezető, de ide

Mihály András (balra) és Wolfgang Wagner társaságában az Operaház főigazgatói szobájában

Fotó: Magyar Állami Operaház

jött direktornak, és szinte a vállán hozott a Házbá. Tizenhárom éven át igazgatta az Operát, és közben egymás után kaptam tőle a fontos szerepeket. Lukács ezt akként magyarázta, hogy ügyesen, okosan oldom meg a rám bízott feladatokat, és zeneileg mindig ott vagyok, ahol kell. Mint karmester, ezt kifejezetten díjazta. Tökéletesen megbízott bennem.

G.: Ha kiírták egy új szerepre, hogy vágott bele?

S-N. S.: Válaszommal üzeni szeretnék a fiataloknak. Jó ideje tanítok az Akadémián, és fájó szívvel kell mondanom, hogy csak elvétve találok magamhoz hasonlóan kíváncsi növendéket. Nem a tehetségemre célok, hanem az ismeretlen megismerése utáni vágyra. Amint megkaptam az új szerepet, máris rohantam a kottatárba. Végignyálaztam, hány hang benne az enyém, megvan-e a magyar szöveg. Ezt a fajta lelkesedést hiányolom.

G.: És a figura megismerését is ennyire lényegesnek érezte? Hozzáolvasott?

S-N. S.: Az operajátszásban ez sem elhanyagolható. Persze a zenei tudás az alap, de amit csak lehet, hozzá kell olvasni a szerephez. Az elején Kutrucz Éva tanárnőm adott a kezembe írásokat, mondván: „Sanyikám ezt olvassa el gyorsan...” Én pedig belemerültem, és élveztem minden információt. De ugyanígy segített ebben másodík, vagyis jelenlegi feleségem, Pogány Imola is.

G.: Egy-egy szerepet többször is megformált, más gárdával, más dirigenssel, más rendezővel. Fontosnak érezte, hogy a figura ugyanaz maradjon vagy éppen a személyiség különböző tulajdonságait igyekezett kidomborítani?

S-N. S.: A színházi munkának megvannak a szigorú KRESZ-szabályai, amit be kell tartani. De azon belül ezerféle szint lehet és kell

is megvalósítani. Szeretem mindig másként formálni a szerepet, de az alapfigura persze nem változhat. Scarpia soha nem lehet vigjátéki hős, miként Falstaff sem véreskezű szadista.

G.: Idővel visszatérő vendég lett Bayreuthban is. Több mint húsz nyarat követően, tavaly azonban végleg búcsút vett a Wagner-szentélytől...

S-N. S.: A legtöbbször a Nürnbergiben énekeltem, de Wolfgang Wagner osztott rám szerepet a Tannhäuserben, a Parsifalban és a Trisztánban is. Tíz évig Herr Sólyom-Nagy voltam neki, majd elkezdett sándorozni. És azóta kizárólag így kezdi hozzám intézett leveleit: „Lieber Sándor!” Csináltam magánstatisztikát, és e szerint 22 nyáron összesen 238 előadásban énekeltem Bayreuthban. Búcsúzóul kaptam egy gyönyörű bekeretezett színes színpadképet, amin én is rajta vagyok. Meghatódtam, mert Wagner úr személyesen nyújtotta át nekem a színpadon.

G.: Nem mehetünk el szó nélkül csaknem végzetes hangszalag-betegsége mellett sem...

S-N. S.: Egy kisebb műtéthez szükséges gerincérezéstelenítés kapcsán valószínűleg túladagoltak valamit, aminek következtében megsérült az egyik hangszalagmozgató ideg a torkomban. A végén pedig megbénult a bal hangszalagom. Fél évig azt hittem, hogy mindennek vége. De aztán, talán a közben végzett erőteljes foniatríai gyakorlatoknak köszönhetően egyik pillanatról a másikra megint tudtam énekelni. Már nem akarom eladni magam, de nem énekelek rosszabbul, mint régen...

G.: 1996-ban elindult viszont az operaházi direktorságért, de nem futott be. Elárulná, milyen főigazgató lett volna?

S-N. S.: Mint Wolfgang Wagner. Mert ő képes ötvözni a szigorúságot a legmelegebb, legközvetlenebb kapcsolattartással. Ha kell, képes ragyogó arccal viccelődni, ha viszont gyorsan kell cselekedni, nyomban határozott lesz. Azonnal kiszálltam volna az éneklésből, és szerettem volna kifejezetten baráti kapcsolatokat ápolni a Házban mindenkivel. Úgy érzem, jó direktor lettem volna.

G.: Akkor legutóbb miért nem vágott bele?

S-N. S.: Mert mi, a tíz Kossuth-díjas művész, hoztuk vissza Szinetár Miklóst. Hatott a levelünk. És úgy érzem, Miklós örült is. Benne megvan az a bölcsesség, és humor, ami belőlem ilyen fokon talán hiányzik. Ő most főintendáns. Aligha pályázhatott volna bárki is sikerrel mellette.

G.: Gyermekei közül egyedül Máté követi a pályán. Örül vagy inkább félti?

S-N. S.: Ő is bariton, de világosabb, karcsúbb hang, mint az enyém. Tavaly végzett az Akadémián, most az erfurti színházban dolgozik. Bevallom, mindent megtettem, hogy lebeszéljem a pályáról. Mert küzdelmes, göröngyös. A tehetsége persze megvan, de mert régebben nagyobb volt a kereslet az énekesek iránt, ma nehezebb befutni.

G.: Töretlen karrierje során megkapott minden elismerést, a Liszt-díjat követően érdemes, majd kiváló művész, végül Kossuth-díjas is lett. Csak egy valami hiányzik...

S-N. S.: Igen, az örökös tagság. Pedig a vele járó előnyöket már élvezhetném is. Azt mondták, legközelebb. Én mindenesetre reménykedem.

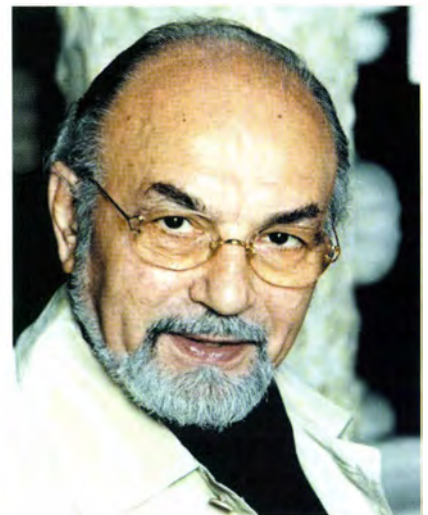
Lindner András

Miskolc vendége Bartók és Mozart Nemzetközi Operafesztivál az Avas alján

A zene várost épít – mondták az alapítók: Hegyi Árpád Jutocsa színigazgató – 2002-ig a Miskolci Nemzeti Színház igazgató-főrendezője, valamint Kesselyák Gergely karmester és Müller Péter Sziámi szövegíró, szervező, színházi mindenes. És valóban: Miskolc városa harmadik éve úgy tesz június első felében, mintha máris az Európai Unió egyik régiójának kulturális központja lenne.

Marton Éva

Renato Bruson

Fotók: Miskolci Operafesztivál Kht.

A miskolci teátrum ma Közép-Európa legnagyobb színházi komplexuma, öt játszóhellyel. Mindegyik másra alkalmas: a XIX. századi, klászcista stílusú, méltóságteljes régi épület pompás a hagyományos előadásokhoz, de a mögötte lévő nyári színpad is képes látványos produkciók bemutatására. A Játékszín, a Kamaraszínház és a Csarnok workshopokat, kísérletező elképzeléseket fogadhat be. Idén egyébként nemcsak a színház, hanem a város és a környék templomai, kastélyai is várják az érdeklődőket. Nemcsak térben, hanem időben is terjeszkedik a fesztivál: nyolc nappal indult, tavaly már tízszer hajnalodott a vendégekre az Avas alján, idén tizenkét estén két életre valamely zenemű, jövőre már kéthetesen tervezik a fesztivált.

A Bartók +... – Miskolci Nemzetközi Operafesztivál alapkonceptiója, hogy minden esztendőben műsoron legyen Bartók Béla, s mellé mindig egy másik operaszerző műveit rendelik. 2001-ben, halálának századik évfordulóján az első vendég Verdi volt, 2002-ben a második Puccini, idén pedig Wolfgang Amadeus Mozart érkezik Borsodba. A nyitókoncerten (június 11.) Mozart hegedűversenyét Szergej Dogadin szólaltatja meg. Szinte hihetetlen, de a nemzetközi porondon már többszörös versenygyőztes muzikus mindössze tizenöt éves. A program második felében a Cantata Profana hangzik el: Bartók kompozíciójának egyik szolamát Fekete Attila énekl, a másikat a kolozsvári születésű Alexandru Agache. A világhírű bariton jól ismeri a darabot, hiszen Solti György vezényletével lemezre énekelt. Ezt az előadást Mischa Santora svájci karmester dirigálja, aki ettől az évtől a Bartók+... fesztivál zeneigazgatója, mivel Kesselyák Gergely Budapesten, az Operaházban kapott fontos feladatot.

Izgalmasnak ígérkezik a Hannoveri Állami Operaház vendégjátéka. Az együttes állandó repertoárján több Mozart-opera is szerepel – így a Szöktetés a szerájból, A varázsfuvola vagy a Figaro házassága –, Miskolcra azonban két ritkaságot hoznak, a Zaïdét (június 12.) és Az álruhás kertészlányt (június 13.). A Zaïde bizonyos szempontból a Szöktetés parafrázisának tekinthető. A zeneszerző nem fejezte be darabját, töredékben maradt fenn. A jegyzetek alapján majdnem három emberöltővel Mozart halála után Anton André egészítette ki a dalművet, amelyet 1866-ban, Frankfurtban játszottak először. Az álruhás kertészlányt 1775-ben mutatták be, a korabeli visszhangok a jövődől zsenit vélték felfedezni a csodagyerekből fiatalemberré serdült tizenkilenc éves ifjában, Mozartban.

Néhány évvel ezelőtt, a miskolci operatársulat szervezésének kezdetén Szikora János rendező A varázsfuvolát állította színpadra. Június 12-én ezt az előadást újítják föl, abszolút „regionális” szereposztásban. Pamina például Raimondi Ildikó lesz, aki Aradon született, de német operaházakban és Bécsben lép föl. Sarastrot az ugyancsak Bécsben élő orosz világsztár, Jevgenyij Nyesztyerenko alakítja, Papageno tollruháját az osztrák Anton Scharinger ölti föl, Papagenét a magyar Herczenik Anna. Tamino a német Wolfgang Bünten, az Éj királynője pedig a lengyel Aleksandra Zamojska lesz. Balettelőadások is kiegészítik az operaprodukciónkat, a Szegedi Kortárs Balett például az utókor által különféle misztikus történetekkel körített Mozart-Requiem-re készített koerográfiával vendégszerepel Miskolcon. Szerencsére a táncjáték nem a „rémhistóriákat” dolgozza föl, hanem szuverén vízió, amely a zene drámaiságát jeleníti meg.

Teljes színpadi produkcióval érkezik Miskolcra a Magyar Állami Operaház, a Belgrádi Állami, a Prágai Nemzeti és a Rigai Állami Opera. A rigaiak a Cosi fan tuttét adják elő, a belgrádiak viszont Bartók pantomimját, A csodálatos mandarint. A Debreceni Csokonai Színház a másik Bartók-táncalkotást, A fából faragott királyfit hozza el a fesztiválra. A budapesti Operaház a Szöktetés a szerájból című művet játssza, s Constanzt a bemutatón megismert vonzó pozsonyi szoprán, Adriana Kohutková énekl. A prágai társulat – mondhatnánk: természetesen – a Figaro házasságát mutatja be. A Figaro ugyanis az 1786-os bécsi ősbemutatón nem aratott az értékeihez méltó sikert, fél évvel később Prágában viszont igazi diadalt hozott a zeneszerzőnek.

Koncertszerű előadásban szólal meg a Don Giovanni, sztárvendéggel a címszerepben: Renato Brusont láthatja-hallhatja viszont a magyar publikum. Az énekes tavasszal Budapesten nagy sikerrel lépett föl Rost Andrea oldalán a Traviatában. Paolo Gavanelli korábbi Rigoletto-alakítására is jó szívvél emlékezünk, s most ő is a Don Giovanniban vendégszerepel, ezúttal Leporellőként. Szceniorozott változatban is látható lesz a Don Giovanni, Selmecci György zeneszerző-karmester Auris Társulatának tolmácsolásában. Az Új Színházban néhányszor már színre került produkciót rendezőként is Selmecci jegyzi.

Koncertszerűen hangzik el a Színigazgató című egyfelvonásos is, ugyanígy részletek a Titus kegyelméből. Lesznek bábelőadások (ez a műfaj Mozart korában roppant népszerű volt) és tenorgála,

Jevgenij Nyesztyerenko

Mischa Santora

Alexandru Agache

műelemzések és zongoraest, amelynek Ránki Dezső a szólistája (június 16.), valamint filmvetítések konzultációkkal egybekötve. Sass Sylvia festményeit a színház előcsarnokában állítják ki. Az edelényi rokokó Coburg-kastély falai között is zene szól, a Reményi Ede Kamarazenekar hangversenye június 13-án hallható. Miskolc egyik ékessége a Szentháromság ortodox templom. Dúsan aranyozott ikonosztáza, értékes szentképei méltó környezetet adnak több koncertnek is. Bartók egyetlen operáját, A kék-

szakállú herceg várát június 21-én szólaltatja meg a Miskolci Szimfonikus Zenekar, a herceget Robert Hale énekli, Judit pedig a fesztivál védnöke, a világhírű szoprán, Marton Éva lesz. Hale februárban és márciusban a berlini Deutsche Operben játszott a Kékszakállút: az az előadás Götz Friedrich elképzelése alapján készült, és az a Jiří Kout vezényelte, aki június 22-én, fesztivál záró nagyszabású operagálán a MÁV Szimfonikus Zenekart dirigálja Miskolcon.

Albert Mária

A ZENE VÁROST ÉPÍT. OPERAMI!

Bartók + Mozart

2003

június 11-22.

Miskolci Nemzetközi Operafesztivál

International Opera Festival Miskolc, Hungary

Fesztivál jegyiroda:

Tel.: (46) 516 735, 516 736. Fax: (46) 509 835. E-mail: mnszjegy@chello.hu

www.operafesztival.hu

A Magyar Állami Operaház

2003/2004-es szezonzának bemutatói

Wolfgang Amadeus Mozart: **DON GIOVANNI**

Operaház, 2003. december 6.
karmester: Kovács János
jelmez: Zeke Edit
rendező: Kesselyák Gergely

Szokolay Sándor: **VÉRNÁSZ**

Operaház, 2003. szeptember 27.
karmester: Oberfrank Péter
díszlet: Horgas Péter
jelmez: Jánoskúti Márta
rendező: Kovallik Balázs

Benjamin Britten: **A CSAVAR FORDUL EGYET**

Thália Színház,
2004. január 17., 19., 21.
karmester: Oberfrank Péter
díszlet: Antal Csaba
jelmez: Benedek Mari
rendező: Kovallik Balázs

Erkel Ferenc: **HUNYADI LÁSZLÓ**

Erkel Színház, 2003. október 11.
karmester: Medveczky Ádám
díszlet: Csikós Attila
jelmez: Schäffer Judit
rendező: Szinetár Miklós és
Harangi Mária

Leoš Janáček: **JENUFA**

Operaház, 2004. március 13.
karmester: Kovács János
rendező: Vidnyánszky Attila

Vincenzo Bellini: **NORMA**

Erkel Színház, 2003. október 17.
karmester: Rico Sacconi
díszlet: Csikós Attila
jelmez: Velich Rita
rendező: Szikora János

Liszt Ferenc – Kenneth MacMillan: **MAYERLING**

Operaház, 2004. április 24.
karmester: Csányi Valéria
díszlet-, jelmez- és látványterv:
Nicholas Georgiadis
koreográfia: Kenneth MacMillan

Leó Delibes – Harangozó Gyula: **COPPELIA**

Operaház, 2003. október 25.
karmester: Déri András
díszlet: Fülöp Zoltán tervei nyomán
Csikós Attila
jelmez: Márk Tivadar tervei nyomán
Velich Rita
koreográfia: Harangozó Gyula
színpadra állította: ifj. Harangozó Gyula

Richard Wagner: **LOHENGRIN**

Erkel Színház, 2004. május 2.
karmester: Jurij Szimonov
díszlet és jelmez: Alexander Dodge
rendező: Katharina Wagner

„Tizenhét évet töltöttem szállodában”

Arcképvázlat Budai Liviáról

Budai Livia nem várta meg, amíg kezdőként azon a bizonyos létrán feljebb és feljebb jut. Ehhez túl nagy volt benne a bizonyítási vágy. Külföldön próbálta meg ismereteit elmélyíteni, tudását kamatoztatni. Amint azt fényes operaénekesi karrierje bizonyítja: sikerült. A napokban a Pikk dáma Grófnőjeként láthattuk a Magyar Állami Operaházban.

„Itthon sokáig azzal hitetgettek, hogy szükség van rám, de hamar beláttam, hogy ha szeretném álmaimat valóra váltani, akkor valahol máshol kell próbálkoznom. Egyre fokozódó nyugtalanságom egyenes arányban nőtt a bennem fortyogó bizonyítási vágygal. Budapesten azért sem voltam könnyű helyzetben, mert olyan nagy nevű mezzoszopránok énekeltek akkor az Operaházban, mint Komlóssy Erzsébet, Szőnyi Olga vagy Ercse Margit” – mondja a művésznő. Noha huszonevesen már lemeze jelent meg, több évtized távlatából úgy gondolja, hogy csakis külföldön tudott igazán kibontakozni. „Úgy éreztem magam itthon, mint egy mesterséges körülmények között életben tartott növény, amelynek növekedését nem a saját életritmus határozza meg. Csak akkor éreztem jól magam a bőrömben, amikor több hónapot tölthettem el egy-egy szerep tanulmányozásával – és erre csak külföldön nyílt lehetőségem. Szilárd alapokat kaptam ugyan a budapesti Zeneakadémián, de a szakmát igazán a színpadon, Németországban tanultam meg” – summázza távozásának okait Budai Livia. „1986 óta járok vissza Budapestre, és minden fellépésemnél nagyon izgulok. Hazai színpadon teljesen más érzés énekelni.”

Budai Livia négy nyelven beszél, de ennél még több nyelven énekel: repertoárján az olasz és német operairodalom remekei mellett Janáček, Csajkovszkij, valamint francia szerzők művei is szerepelnek. El sem tudja képzelni, hogy úgy vigyen színpadra egy szerepet, hogy nincs tisztában az énekelt szavak értelmével. „Egy énekesnél rögtön meghallani, ha nem érti, amit előad. Sajnos még mindig sokszor találkozni ilyenekkel a világ minden táján. Mivel

csehül nem beszélek, prágai születésű fogorvosomat kértem meg, fordítanám le nekem Janáček-szerepeim szövegét” – meséli. Budai Livia május végén és június elején lépett fel Budapesten, három Pikk dáma előadásban. „Az öreg grófnő szerepe azért is nagyon kedves nekem, mert így énekelhetek egy francia nyelvű ariosót is.”

Miután 1976-ban, egy grazi Verdi Requiem-előadáson felfedezte egy impresszárió, Németország operaházaiban kezdett énekelni. Aztán 1985-ben úgy döntött, hogy szabadúszóként már csak bizonyos produkciókra szerződik, és ügynökségek kezébe teszi a sorsát. Erre az időszakra úgy emlékszik vissza, hogy „ennek az életmódnak – számtalan előnye mellett – megvan az a hátránya, hogy az ember kicsit otthontalanul érzi magát a világban. Nemrég kiszámítottam, hogy pályám huszonnyolc évéből körülbelül tizenhetet töltöttem szállodában. Volt úgy, hogy tíz hónapot is úton voltam, megállás nélkül.”

Budai Livia diszkográfiája tucatnál is több felvételt jegyez, de az énekesnő egyre ritkábban vonul stúdióba. „Mindig nagy hangsúlyt fektettem a színpadi játékra, a spontán reakciókra, éppen ezért nem kedvelem a lemezfelvételeket; képtelen vagyok vezényszóra ihletetten a mikrofonba énekelni. Sőt, hallgatóként sem bírom elviselni egy-egy perfekcionista zenei rendező vagy karmester steril, »klinikailag tesztelt« felvételeit. Inkább felteszem Simionato egy-egy recsegő-sercegő lemezét” – magyarázza. „Úgy látom, hogy manapság alábecsülik a színészi játék jelentőségét. Szerintem a színpadi mozgás az operaéneklés szerves részét képezi. Tudnia kell az énekesnek a színpadon a lehető legtermészetesebben leülni vagy lépcsőn lejönni. Egy őszinte orrtörés vagy köhintés sokszor nagyobb kifejezőerővel bír, mint egy magas C.”

Budai Livia úgy gondolja, hogy karrierje – közel harminc év után – végéhez közeledik. „Noha az anyós-

s szerepeket is szívesen játszom, az éneklésen kívül sok minden más is érdekel. Például évek óta a japán kertek igézetében élek és festek. Visszavonulásom után nem kötögetni fogok, mint ahogyan azt nemrég egy kortárs operában tettem, magát Lady Macbethnek képző idős asszonyként. Egyebek mellett a belső nyugalmat és békét sugárzó természetet szeretném festményeim megjeleníteni.”

Várkonyi Tamás

Magát Lady Macbeth-nek képző, idős asszony szerepében, a Luzerni Opera kortárszenei produkciójában

Fotó: Gramofon-archív

Kocsák Tibor zenei vezető a Webber-musical kulisszatitkairól Az Operaház fantomja: szuperprodukció a Madách Színházban

Az Operaház fantomja című Webber-mű magyarországi előadásáért több esztendeje komolyan versenyeztek a hazai színházak, a Magyar Állami Operaháztól a Budapesti Operettig. Végül a Macskák nálunk példátlan sikersorozatát produkáló Madách Színház nyerte el az 1986-ban, Londonban bemutatott játék jogát. Lapzártánk idején (május végén) nagy volt az izgalom a színházban: minden premier előtt elérkezik az a pillanat, amikor a művészek úgy érzik, megoldhatatlan feladatra vállalkoztak. Ilyenkor a „kormányosoknak”, vagyis a rendezőnek, zenés darab esetében a karmesternek igencsak észnél kell lenni.

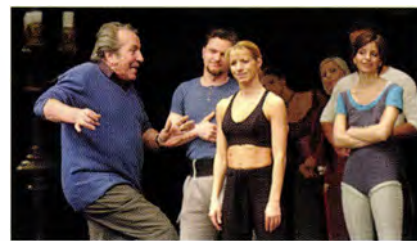

Kocsák Tibor, a Madách zenei vezetője, számos musical szerzője arra hívja föl a Gramofon olvasóinak figyelmét, hogy a Fantom a szerző munkásságában, sőt a musical műfaján belül is különleges alkotás. Musical, de a meghatározást ki kell egészíteni az opera szóval. A motívumok – amelyekből ismerhetjük a slágerszámokat – struktúrája alapján akár modern népeperának is nevezhetnénk a darabot. A dallamok szépsége nem öncélú, hanem a szereplők lelkiállapotát fejezi ki – e tekintetben is közel áll az operához. A cselekmény bizonyos pontjain megjelenik például a sors-téma, a rútságot, de a katarzist is zeneileg karakterizálja a komponista. Webber még azt is megengedi magának, hogy egy-egy rövid utalással csipős – zenei – megjegyzéseket tegyen a tradicionális operajátszásra.

A szereplőkre komoly nehézségek vártak: Christine-nek háromvonalas E-t is kell énekelnie, de az énekbeszédese jelenetekhez stabil erő és mélység is szükséges. A

A Fantom szereposztása

A Fantom: Csengeri Attila, Miller Zoltán, Sasvári Sándor
Christine: Bíró Eszter, Király Linda, Mahó Andrea, Krassy Renáta
Raoul: Homonnay Zsolt, Miller Zoltán, Bot Gábor
Carlotta: Pelle Erzsébet, Röser Orsolya, Sáfár Mónika
Umberto: Pankotay Péter, Rozsos István, Gerdesits Ferenc
Vezényel: Kocsák Tibor.
Maklár László, Zádori László
Díszlet: Kentaur, jelmez: Vágó Nelly, szcenika: Götz Béla
Koreográfia: Seregi László
Rendező: Szirtes Tamás

Gordon Eszter képei május közepén, a próba-időszak hajrájában készültek

Fantom szerepe igazi bariton szólam, tenor magasságokkal. Lesz ugyan mikroport a szereplőkön, de az eszközt nem bombasztikus hanghatásokhoz, hanem a szöveg érthetőségéhez hívják segítségül. Az énekeseknek ugyanis jelentős zenekari apparátus fölött kell megszólalniuk. Az együttes a jogtulajdonos jelenlegi szabványának felel meg, így tizenkilenc tagú, s minden fontos hangszer jelen van benne, de a lírai vonások miatt a vonóskar bővebb. Három nagy teljesítményű szintetizátor is dolgozik az előadásban. Jó tudni, hogy a musicalben összesen két ponton kötelezték őket a play back technika használatára, egyszer 32 ütem erejéig az orgona zengését, azután a nagy duett alatt egy dobkészlet hangját játsszák be, ám Az operaház fantomja ettől eltekintve teljes egészében élőzenével élvezhető. Kocsák Tibornak nincs favoritja a szereplők között, úgy látja, sőt hallja hogy a zömmel fiatalokból álló szereplőgárda valódi csapattá alakult, számukra semmiféle hangmagasság, ritmusképlet, technika, stílusváltás nem okoz gondot. Az angol „ellenőrök” is meglepve tapasztalták, hogy míg Londonban „Christine-importra” szorultak, itt mennyi egyenrangú tehetség állítható ki egy-egy feladatra.

Albert Mária

Alkalom szüli a tolvajt

Augusztus 15-én, 16-án és 17-én Rossini bájos vígoperája, az Alkalom szüli a tolvajt csendül fel a nádasdladányi Nádasdy-kastély kertjében. Az áprilisban, a Millenárison bemutatott olasz nyelvű előadás szabadtéri verziójának főszerepeit a Magyar Állami Operaház művészei – Rezsnyák Róbert, Szüle Tamás, Mukk József, Megyesi Schwartz Lúcia, Kövári Eszter Sára és Hormai József – éneklék, közreműködik a BM Duna Szimfonikus Zenekar. A vígopera rendezője Kerényi Mihály, karmestere Kaposi Gergely, az előadás producere Kapus Judit. Nádasdladány Fejér megyében, Budapesttől 80 kilométerre található, s az 1870-es években itt épült meg az angol Tudor-stílusban tervezett Nádasdy-kastély, mely Európában igazi építészeti ritkaságnak számít. A XIX. század végén még roppant korszerűnek számító, hatalmas kastély szerencsésen túlélte a két világháborút, de állapota százharminc év alatt sokat romlott. Ezért is fontos, hogy 1993-ban védett műemlékké nyilvánították, s azóta a 6900 négyzetméteres épület, illetve a huszonkét hektáros, botanikai ritkaságokban is bővelkedő park vagyongazdálkodója a Műemlékek Állami Gondnoksága.

ReA

Don Pasquale Miskolcon

A Miskolci Nemzeti Színház operatársulata az évad utolsó bemutatójaként Donizetti örökzöld sikerdarabját, a Don Pasquale-t adta elő májusban. Miskolcon jó néhány évig maximum az operett adta a zenés színházi repertoárt, mintegy fél évtizede kezdte Hegyi Árpád Jutocsa, a korábbi igazgató-főrendező és Kesselyák Gergely zeneigazgató fölépíteni a hivatásos operaegyüttest, és persze megszervezni a műfaj közönségét a városban. Minden jó tempóban haladt, a két szakember azonban már nincs a posztján. Halasi a zeneigazgatói posztra a Kesselyákhöz hasonlóan fiatal

Klezmer szvit hangszerekre és táncosokra

A Budapest Klezmer Band (BKB) tavaly megjárta az olasz Alpokat és a Nagy Almát, azaz New Yorkot a Győri Balett-tel, a Purim című táncjátékkal. Az őszt Hamburgban töltötték: a Fliegende Bauten, a szórakoztató és színházi negyed 500 nézőt befogadó sátor-színháza látta őket vendégül. Ez az esztendő is hasonlóan érdekesnek ígérkezik számukra: elkészült a BKB és a Győri Balett új táncprodukciója.

A Klezmer Szvit című darabot a Liszt Ferenc Kamarazenekar (LFKZ) felkérésére komponálta Jávor Ferenc. A szvitet a kamarazenekar és a BKB együtt mutatta be a Zeneakadémián 2001-ben, a mű CD-n is megjelent. Kiss János, a Győri Balett igazgatója beleszeretett a zenébe, felkérésére egy külön koreográfiai csapat dolgozott a baletten. A bemutatón nemcsak a BKB, hanem az LFKZ is ott volt a színpadon, az előadások később is élőzenével mennek. E tény azért is lényeges, mert a produkciót még a premier előtt, tehát látatlanban meghívták a nagy-britanniai magyar

és alkatilag is rokon Bartal Lászlót kívánja megnyerni. Az állandóságot az első karmester, a francia Philipp de Chalendar képviseli. Ő vezényelte a Donizetti-bemutatót is. Miskolcon szívesen látott vendég, a Magyar Állami Operaház tagja, Szüle Tamás énekelte a címszerepet – kitűnően. Méltó partnere volt Kincses Károly, Malatesta doktor szerepében. Kettőjük és a zenekar teljesítménye azt a reményt kínálja, hogy Miskolc megmarad az operajátszás egyik figyelemre méltó műhelyének.

AM

Énekverseny Gyurkovics Mária emlékére

Kettős évforduló indokolja, hogy a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem budapesti tanárképző intézete énekversenyt hirdessen a magyar operajátszás egyik rendkívüli személyiségének emlékére. A híres koloratúrszoprán, Gyurkovics Mária kilencven éve, 1913. június 19-én született, és harminc éve, 1973. október 28-án hunyt el. A harmincas évek végén tűnt föl az Operaház színpadán, stílusérzéke, technikája, fényes koloratúrszopránja később lehetővé tette, hogy a dalszínház a Donizetti-repertoárt rá alapozza. Szintén kitűnő volt a lírai Verdi-szólásokban, és a Mozart-darabokban. Gyurkovics ugyanis korát megelőzően, s utolsó esztendeiben egészségét is meghaladóan volt remek színész – humora és drámai készsége egyaránt kiemelte a nagyszerű énekesek közül. Oratórium- és dalelőadóként is nagyra becsülték, e téren férjével, Forrai Miklós karnaggal sokat tett a magyar zenekultúráért.

Az idei, első Gyurkovics-énekverseny ötlete a Forrai-Gyurkovics házaspár leányától, Forrai Zsuzsannától, a tanárképző igazgatóhelyettesétől ered. Két kategóriában – a felsőoktatásban résztvevő magánénekesek, illetve az 1968 után született gyakorló énekesek – nevezhettek az indulók május végéig. A döntőt novemberben rendezik.

AM

A Budapest Klezmer Band: balról a negyedik Jávor Ferenc, az együttes vezetője és zeneszerzője

Fotó: Budapest Klezmer Band

kulturális évre, a Queen Elisabeth Concert Hallban november 30-án láthatja a nemzetközi publikum a darabot. A tiszteletes táncjáték legtöbb jelenetéhez a győriek táncosa, William Fomin tervezte a koreográfiát, és egy-egy tétel fűződik Bozsik Yvette és Román Sándor nevéhez.

AM

„A karmesternek nem önmagát kell megvalósítania”

Ligeti András várja a további megmérettetéseket és kihívásokat

Karmesteri szobájában, a pianó előtt ma is ott a hegedűje.

Bár már több mint két évtizede a karmesterpálca játssza életében a főszerepet, a hangszer ma is nagyon fontos számára.

Rendszeresen gyakorol, sőt időnként koncertmesterként is beül zenekarába. Ligeti

András, a Matáv Szimfoniku-

sok zeneigazgatója nagyon élvezi ezeket a „másik oldalon” tett kirándulásokat, hiszen teljesen másfajta élmény így együtt muzsikálni zenészeivel.

Gramofon: Nyáron ünnepli ötvenedik születésnapját. Fontosak az ön számára a kerek évfordulók?

Ligeti András: Nem tartom lényegesnek az ilyen jubileumokat. Emberi habitus kérdése, hogy ki hogyan éli meg az idő múlását, s áldozata lesz-e a saját életkorának. A kérdés az, hogy igazodni kezd-e a naptár mutatta évekhez vagy továbbra is a belső időszámítása, az érzése szerint él. Én ez utóbbi alapján próbálok létezni a világban. Személy szerint semmiféle tragédiát nem érzek az ötvenes szám mögött, s nem tartom másnak, mint egy statisztikai adatnak.

G.: Egy ilyen jubileum azonban jó alkalom lehet a mérlegelésre, összegzésre is...

L. A.: Úgy vélem, a számvetés semmiképp sem kötődhet évszámokhoz. Ha az ember komolyan veszi ezt a hivatást, akkor napi kötelezettség. Minden koncert, minden próba megmérettetés. Az ötven évnek – hátrányai mellett – akad egy nagy előnye is, hiszen így több évtizedes összehasonlítási alappal rendelkezem. Régi szokásomhoz híven minden partitúrába beírom, hogy az adott darabot mikor és kikkel dirigáltam. Minél több esztendő van a hátam mögött, annál több tanulságot hordoznak ezek a bejegyzések. Mennyi badarságot tesz az ember, amikor a pályája elején szinte falja a darabokat! Mennyi minden megy el mellette észrevétlenül! Ha az ötven év ünnep számomra, akkor azért az, mert érdekes visszatekinteni erre a fél évszázadra, s látni, hogyan alakult a véleményem, honnan hová jutottam.

G.: Volt, amiben gyökeresen változott a karmesteri elképzelése az eddigi évtizedek alatt?

L. A.: Korábban mindig betegesen ragaszkodtam a partitúrához, a leírt hangjegyek számomra szentírásnak számítottak. Mára ez a tendencia kissé átalakult. Egyre inkább rájövök, a zeneszerző is ember, az ő logikájában is akad esetlegesség. Hogy milyen lesz egy mű, az attól is függ, hogy az adott pillanatban milyen lelkiállapotban van a zeneszerző. Ezért az, hogy egy koncerten hogyan hangzik fel a darab, sokban függ az előadók aznapi hangulatától, s mindegyik verzió lehet ugyanolyan jó és hiteles. Ha ezt valaki el tudja fogadni, akkor eljut az előadási szabadság végső határáig. S minél többet vezényel az ember, annál többet gondolkodik azon, hogy mit is tesz valójában. Ez

Közelkép

Ligeti András hegedűművész, karmester 1953. augusztus 5-én született Pécsen. A Liszt Ferenc Zeneakadémián 1977-ben szerzett hegedűművész, majd 1979-ben, Kórodi András osztályában karmesteri diplomát. Pályája 1977-ben az Operaház koncertmestereként indult, ahol 1981 és 1985 között karmesterként is tevékenykedett. 1985-től a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának karnagya, 1990 és 1993 között igazgató-karmestere. 1997 óta a Matáv Szimfonikus Zenekar zeneigazgatója. Vendégeskedett a világ jó néhány nagy zenekaránál, majd 1998 és 1999 között a Leeds-i Opera North állandó karmestere, 2001 januárjától a WASO, a Nyugat-Ausztráliai Szimfonikus Zenekar első vendégkarmestere. 1976-tól a Zeneművészeti Főiskola hegedű, később karmesterképző szakán tanít. 1993 óta a Zeneakadémia zenekarának irányítója. Munkája elismeréseként Liszt-díjat (1988), kétszer Bartók-Pásztory-díjat, 2002-ben pedig érdemes művész kitüntetést kapott.

az egész karmesterség különleges, de kissé furcsa hivatás. Először óriási lendülettel veti bele magát mindenki, tanul, építi a repertoárját és a pályáját. S aztán egyszer azon kezd el gondolkodni, hogy mi is az a karmester. Mi is rejtőzik valójában a sokak által keltett, misztikus köd mögött? Rengeteget beszélgettem erről Abbadóval is, s egy érdekes, de végtelenül egyszerű következtetésre jutottunk.

G.: Mi volt ez?

L. A.: Ma már ugyanolyan végzettségű emberek foglalnak helyet a zenekarokban, a dirigens és a muzsikos osztálytársaként végez a zeneakadémiákon. Épp ezért én abban hiszek, hogy a karmesternek a próbákon igazából megfigyelő szerepe van. Engem az érdekel, hogy az adott együttesnek milyen a zenei karaktere, hogyan tud megszólalni a mű az ő sajátos interpretációjukban. Úgy vélem, a karmesternek nem elsősorban önmagát kell megvalósítania, hanem figyelembe kell azt is vennie, hogy muzsikusként is van elképzelésük a darabról. Ha valaki az első próbán elkezdi rettenetesen szenvedni, behunyja a szemét és lobog a sörénye, nos, ez engem zavar, sőt idegesít. Időt kell hagyni arra, hogy az együttes és a dirigens elképzelései ösztencsiszolódjanak, összeérjenek, hogy olyan együttműködés születhessen, akár egy kamarazene-órán.

G.: Ezt tanítja a zeneakadémia zenekarának is, ahol már éppen egy évtizede dirigálja a fiatal zenészeket?

L. A.: Legalábbis erre törekszem. A Mihály Andrásztól örökölt szisztéma szerint évente több alkalommal, kampányszerűen dolgozunk együtt, s ezt követően koncerten vagy vizsgadarabban lép fel a zenekar. Roppant mód élvezem ezt a munkát, bár meg kell mondjam, elég kavicsos az út. Egyre gyakrabban akadnak morális és etikai gondok. A mi időnkben például elképzelhetetlen volt, hogy ne vegyünk részt egy kamarazene-órán, ma pedig ez gyakorta megesis a diákokkal. Sokasodnak a fegyelmi problémák, sok fiatal meg sem jelenik az első zenekari próbán, mert nem érzi kötelességének. Nem érnek rá, ezerfelé vállalnak munkát, és sajnos a mai világ rá is kényszeríti őket mindeerre. Nehéz így életre hívni egy ösztencsiszolt zenekart, de közben ezek a fiatalok egy nap alatt is óriási fejlődésre képesek, rengeteg örömteli meglepetést rejt a velük folytatott munka. Ráadásul így alkalmam nyílik arra, hogy közülük

Ligeti András saját zenekara, a Matáv Szimfonikusok élén, az MTA Roosevelt téri dísztermében

Fotó: Gramofon-archív

a legjobbakat meghívjam a Matáv Zenekar ösztöndíjasainak, s így folyamatosan kiváló utánpótlást tudok biztosítani az együttesnek.

G.: Két esztendeje dolgozik a WASO, a Nyugat-Ausztráliai Szimfonikus Zenekarának első karmestereként. Nagyon eltér az európaiktól az ottani koncertélet?

L. A.: Nincsenek ordító különbségek, sőt egyedi, ausztrál zenei karaktere sincs az együtteseknek, hiszen minden zenekar nemzetközi társulattal rendelkezik. Annál az együttesnél, ahol én dolgozom, sok olyan muzsikust találni, aki korábban a Londoni Filharmonikusok tagja volt, így a játékmódjuk az angolszász szisztémára emlékeztet. Egy szezonban átlagosan tizenkét koncertet dirigálok, hétfőtől péntekig tartjuk a próbákat, pénteken, szombaton, s néha vasárnap pedig hangversenyeken lépünk pódiumra. Érdekes és tanulságos volt számomra ez az ellentmondásokkal teli országban töltött idő, de ezzel a szezonnal befejezem az ottani szereplésemet. Ausztráliában is egyre kevésbé támogatják a kultúrát, s a zenekarok rákényszerülnek, hogy csökkentsék hangversenyeik számát, s inkább musicaleket, zenés színházi produkciókat tűzzenek műsorukra. Ez pedig tőlem teljesen idegen.

G.: A klasszikus vokális műfaj, gondolom, azért hiányzik, hiszen nyolc esztendőt töltött a Magyar Állami Operaházban.

L. A.: Így igaz, s ez az egyik megoldatlan problémám. Amikor Angliában egy esztendőt a Leeds-i Opera North-nál töltöttem, akkor döntöttem el, nem leszek operai vezető. Néha több hónapig dolgoznak a darabon, máskor hagyják, hogy beugrással dirigáljanak produkciókat. Ilyen egyébként velem is megesezt Németországban, ahol próba nélkül, beugrással vezényeltem egy Fideliót. Ezt követően a színház fel akart kérni főzeneigazgatónak, de még éjszaka elmenekültem a városból. Szóval, nem látok magam előtt megfelelő példát. Igyekszem azért a Matáv Zenekarral is előadni operákat, Bartók A kékszakállú herceg vára című műve mellett Puccini Le Villi-jét is eljátszottuk már. S persze várom a kihívást, valószínűleg nem tudnék ellenállni a kísér-

tésnek, ha megfelelő feltételekkel hívnának. Lehet, hogy a hatvanadik születésnapomra ez is teljesül...

G.: Hat esztendeje, 1997 óta vezeti a Matáv Szimfonikusokat. Ez idő alatt az együttes látványos fejlődésen ment át, de olyan nehéz időszakokat is át kellett vészelnie, mint a jelentős létszámleépítés.

L. A.: Ami itt lejátszódott, azt valójában napi szinten volt rettenetes megélni. Szerencsére azonban mindentől nem vesztettük el a zenekar alapvető ismérveit, csak kevesebben lettünk. Minden tragédiából lehet erőt meríteni, s úgy érzem, mindez még inkább összekovácsolta az együttest, és kiderült, ilyen létszámmal is lehet működni, jól muzsikálni. Ma már nem ül a zenekarban olyan zenész, aki ne vállalná magát, a saját játékát, s ezt nagyon jónak tartom. S mivel sokat vezényelek Nyugat-Európában, nyugodtan mondhatom, a Matáv Szimfonikusok nemzetközi mércével mérve is megállják a helyüket.

G.: A közelmúltban lejárt vezetői megbízatását 2005/2006-ig meghosszabbították a Matáv Zenekarnál, s a következő évadban számos érdekességgel várják a közönséget...

L. A.: Talán az egyik legizgalmasabb a Világberletünk, amelyet én álombérletnek nevezek, s amelynek keretében José Cura, Kobayashi Ken-Ichiro, Pauk György, Perényi Miklós, Jandó Jenő és Vukán György lesznek a vendégeink. A kamarabérletünk is számos érdekességet kínál, hiszen együttesünk muzikusai eljátszzák például Bach Brandenburgi versenyeit, s ezeket a műveket kevés zenekar tűzi műsorára. Formai váltást is végrehajtottunk, így a következő évadban nem A, B, C bérletet lehet vásárolni, hanem Concerto, Rapszódia és Szimfónia sorozatokból válogathatnak az érdeklődők. Az izgalmas hazai koncertek mellett sok külföldi hangverseny is vár, hiszen Belfastban, Angliában, Japánban, Olaszországban, Norvégiaiban is a közönség elé lépek majd. Ráadásul tele vagyok tervekkel, ötletekkel és reményekkel, úgyhogy soha rosszabb évet, mint ez az ötvenedik...

Réfi Zsuzsanna

A Nemzeti Filharmonikusok

2003-2004-ES SZEZONJÁNAK KÍNÁLATÁBÓL

2003. október 19.

Jean-Claude Casadesus

Jean-Efflam Bavouzet

2003. december 22.

Kocsis Zoltán

Ránki Dezső

2004. február 19.

Hamar Zsolt

Salvatore Accardo

2004. április 14.

Philippe Entremont

Renaud Capuçon

Nemzeti
Filharmonikusok

**Bérletek válthatók
az ismert jegypénztárakban.**

Részletes programunkat
keresse Koncertnaptárunkban!

Honlap: www.filharmonikusok.hu

A Nemzeti Filharmonikusok
fenntartója:

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

Debussy- és Ravel-
művek Kocsis Zoltán
hangszerelésében
Hajnóczy Júlia
(szoprán), Nemzeti
Filharmonikusok
Vezényel:
Kocsis Zoltán
Hungaroton Classic
●●●●●

Ha valaki, hát Kocsis Zoltán valóban a szó reneszánsz értelmében vett zene-
művész: hivatásának egyre nagyobb területét járja be, s mind több ágaza-
tát veszi birtokába. Eleinte értetlenkedve figyeltük, zseniális pianista lété-
re miért nem kizárólag hangszerének szenteli magát, miért forgácsolja szét
alkotó energiáit megannyi terület között, beleértve tanítást és vezénylést,
esszéírást és műsorszerkesztést, társaságalapítást és zenekarépítést – meg
persze a komponálást is. De mára bizony már be kellett látnunk, hogy
Kocsis esetében nem kiegészítő sportágokról van szó, hanem – wagneri
megfogalmazással élve – afféle „Gesamtkunstwerk”-tevékenységről. Amit
elemezni és kritizálni lehet – pontosan ugyanúgy, ahogyan zongoraművé-
si produkcióit –, megkérdőjelezni azonban semmiképp.

Koncertjein mostanában egyre gyakrabban tapasztaljuk, hogy egyetlen
este keretében akár két vagy három arcával fordul a közönség felé: mint diri-
gens, mint hangszeres szólista, s mint XX. századi mesterművek zenekari
változatának szerzője. Nagyszerű Bartók-orkesztrálásait közreadó hangle-
mezére azonban addig sajnos nem számíthatunk, míg a CD forgalmazása elé
akadályt gördít a jogutód érthetetlenül késlekedő beleegyezése. Viszont a
Hungaroton gondozásában készült Debussy-Ravel korongja már az üzletek-
ben van, és jó okkal feltételezhető, hogy megjelenése a nemzetközi lemez-
piacon is nagy boom lesz. A hetven percnyi terjedelemben megszólaló da-
rabok ugyanis ezentúl már nemcsak a kamarazene kincstárában lelhetők fel,
hanem Kocsis társalkotói közreműködésével a zenekari irodalom arany ol-
dalaira is beírták nevüket. Szilárd meggyőződés, hogy például a Verlaine-
versekre írt Debussy-dalciklus (Ariettes oubliées) előadástörténetében Ko-
csis zenekari feldolgozása nem csekélyebb jelentőségű esemény, mint
Muszorgszkij zongorára komponált „Képiállításának” világgazdaságában a
Ravel-féle konzertiális hangszerelés megszületése. Az Elfelejtett arietták
ugyanis kivételes szépségű, titokzatos és elbűvölő darabok, amelyeket eddig
eredeti formájukban – valószínűleg a zongoraszólam roppant követelmé-
nyei miatt is – kamaraesteken csak elvétve lehetett hallani. Most viszont, a
zenekari változat transzparens szövetéhez simuló érzékeny szopránhang
(Hajnóczy Júlia) szuggesztív, vibráló, feszültségekkel teli előadásában reve-
lációként fogadjuk, és reméljük, hogy a Debussy-repertoárjukat bővíteni
szándékozó hangszeres együttesek is lecsapnak majd rá. A Nemzeti Filhar-
monikusok lefegyverző teljesítménye kifejezetten örömenélésnek hat; mind
e dalciklusban, mind a korongon rögzített többi, részben Ravel, részben Ko-
csis által zenekarra alkalmazott Debussy-opuszban: Marché écosaisse,
Danse, Images (oubliées). Kocsis Ravel-műveket is kézbe veszi: a Menuet
antique mellett legképrázatosabb hangszerelői bravúrja a Couperin sírja-
ciklus azon tételének (Fugue, Toccata) orkesztrálása, amelyeket maga a
szerző kihagyott saját zenekari változatából. Döbbenetes vakmerőségnek
tetszik első pillanatban, de a hangzó eredmény ismeretében csak azt mond-
hatom: impozáns egy koprodukció.

Kerényi Mária

Beethoven kilenc
szimfóniája
Bécsi
Filharmonikusok,
Vezényel:
Sir Simon Rattle
EMI
●●●●●

Weingartner, Furtwängler, Schuricht és Abbado után a Bécsi Filharmoniku-
sok ötödik hangversenyciklusa; Schmidt-Isserstedt, Böhm, Bernstein és
Abbado után az ötödik lemezfelvétele a kilenc Beethoven-szimfóniából Sir
Simon Rattle produkciója. Nagy várakozás előzte meg, aminek nehéz ele-
get tenni, hiszen sok és sokféle nagy előadás érhető el lemezen, s nehéz
nemcsak az említett két négyes, hanem a teljes spektrum kvintesszenciáját
megvalósítani. Rattle törekedett rá, s ha nem is sikerült neki, előadása jó-
nak, értékesnek mondható. A volt birminghami zeneigazgató régen készült
a felvételre. Olvasataiban megmutatkozik, hogy tudatosan ötvözte a külön-
böző előadói hagyományokat, a historikus gyakorlatokat is beleértve,
ahonnan a peckes hangsúlyozást és a vibrató mellőzését vette. Ötvözete
teljes mértékben elfogadható, muzikalitása és igényessége, továbbá szá-
mos érdekes megoldása miatt. Sajátos pozitívista hangvétel, tömörségre
törekvés, és javarészt fűrge menet jellemzi ezeket az előadásokat. Rattle
mintha pozitív érzéseket vetítene Beethoven szimfóniáiba, amelyeket ősz-
sze akar fogni, amelyekkel haladni akar. Alighanem ez valósult meg az EMI
Classics rögzítette, meghívott közönség előtt zajlott bécsi koncerteken.

Rattle lendületesen, sebesen, a művek vidámabb oldalát hangsúlyozva
ment végig az első nyolc szimfónián, sőt a IX. Szimfónia III. és IV. tételén
is. Az Eroica gyászindulója, a Kilencedik III. tétel sem igazán komor és gyá-
szos. Rattle élesen elkülönítette a megelőzőektől a IX. szimfóniát, első két
tételét kifejezetten masszívan szólaltatva meg. A ciklus csúcspontja – és
az Eroica I. tételének ellentétpárja – a Kilencedik I. tétel. Előbbi nagyon
sebes, utóbbi lassú, megfontolt. Az interpretáció szabadsága miatt ez utó-
bbi a ciklus csúcspontjának tűnik. Rattle a jelek szerint kedvét lelte abban,
hogy néha szorosabbra vegye, máskor elengedje a gyeplőt, itt drámaivá te-
gye a zenét, ott visszavegyen komolyságából, egyszer különös megoldást
mutasson fel, másszor mellőzte a kiemelést. Rattle a hangzás terén is öt-
vözte a kiegyenlítetttséget, az átláthatóságot a tömörséggel. Általában ez is
sikerült neki, néhány szakasz kivételével, köztük a IX. Szimfónia IV. tételé-
ben, ahol az énekkart túlságosan az előtérből halljuk. A szólisták elsőran-
gúak, Thomas Hampson szereplése különösen dicséretes.

Ami nem meggyőző ebben a sorozatban, nem egyedül Rattle hatásköré-
be tartozik. Az egésznek bizonyos „majdnem-jellege” van. Majdnem jó a
hangminőség, de néha nem kifogástalan. Majdnem meggyőző a stílus, oly-
kor azonban nem. Azt hiszem, Rattle-nek nem így kellett volna felvenni a
kilenc Beethoven-szimfóniát, hanem egyenként, stúdióban, esetleg a hang-
versenyciklust követően. Az anyag így ugyanis kissé sok volt a Beethoven-
interpretációban nem gyakorlott dirigensnek, a historikus megszólaltatás-
ban nem otthonos zenekarnak és a hangmérnöknek, akinek azt kellett
reprezentatív módon rögzítenie, ami csak majdnem volt reprezentatív.
Rattle előadásain azonban így is egyéni hangvétele, sajátos mondani-
valója van, ami méltánylandó.

Zay Balázs

Concerto bérlet

Szeptember 23.
ROSSINI: Olasz nő Aljeirban
RAHMANYINOV: Rapszódia egy Paganini témára
PUCCINI: Cappriccio sinfonico
MENDELSSOHN: Olasz szimfónia

December 17.
MAHLER: 10. szimfónia - Adagio
BEETHOVEN: 9. szimfónia

Február 5.
RAVEL: Bolero
VUKÁN: Zongoraverseny
SOSZTAKOVICS: Jazz szvit No. 2.

Április 8.
RIMSZKIJ-KORSZAKOV: Nagy orosz hűsvét - nyitány
MARTINOV: Concerto lyrique
SCHUMANN: 1. „Tavaszi” szimfónia

Május 6.
RESPIGHI: Róma fonyói
Róma kútjai
Római ünnepek
Templomablakok

Rapszódia bérlet

Szeptember 24.
ROSSINI: Olasz nő Aljeirban
RAHMANYINOV: Rapszódia egy Paganini témára
PUCCINI: Cappriccio sinfonico
MENDELSSOHN: Olasz szimfónia

November 13.
MOZART: Linzi szimfónia
SCHUMANN: Csellóverseny
HAYDN: Szimfónia Nr.104

Január 14.
SCHUMANN: Manfred nyitány
SIBELIUS: Hegedűverseny
CSAJKOVSZKI: 4. szimfónia

Február 13.
SMETANA: Az eladott menyasszony - nyitány
DE FALLA: A bűvös szerelem
BRAHMS: D-dúr szerenád

Április 26.
BEETHOVEN: 2. Leonóra - nyitány
BRAHMS: Kettősverseny
RAHMANYINOV: 2. szimfónia

Szimfónia bérlet

December 18.
MAHLER: 10. szimfónia - Adagio
BEETHOVEN: 9. szimfónia

Február 25.
BEETHOVEN: Esz-dúr zongoraverseny
BERLIOZ: Fantasztikus szimfónia

Április 9.
RIMSZKIJ-KORSZAKOV: Nagy orosz hűsvét - nyitány
MARTINOV: Concerto lyrique
SCHUMANN: 1. „Tavaszi” szimfónia

Június 10.
SCHUBERT: Operarézeklet
C-dúr szimfónia

Világ bérlet

Oktober 28. Budapest Kongresszusi Központ
Operarézeklet
DVOŘÁK: 9. „Újvilág” szimfónia
Közreműködik és vezényel:
José CURA

December 4. Budapest Kongresszusi Központ
BERLIOZ: Római karnevál - nyitány
RAVEL: 6-dúr zongoraverseny
MUSZORGSKIJ: Egy kiállítás képei
Közreműködik:
JANDÓ Jenő zongora

Február 6. Zeneakadémia
RAVEL: Bolero
VUKÁN: Zongoraverseny
SOSZTAKOVICS: Jazz szvit No.2
Közreműködik:
VUKÁN György zongora

Április 23. Zeneakadémia
BEETHOVEN: 2. Leonóra-nyitány
BRAHMS: Kettősverseny
RAHMANYINOV: 2. szimfónia
Közreműködnek:
PAUK György hegedű
PERÉNYI Miklós cselló
Vezényel: **LIGETI András**

Kamarabérlet

Oktober 7.
BACH: I. Brandenburgi verseny BWV 1046
MOZART: G-dúr szerenád KV 525

November 18.
BACH: II. Brandenburgi verseny BWV 1047
MOZART: D-dúr induló KV 62
D-dúr szerenád KV 62/a

December 9.
BACH: III. Brandenburgi verseny BWV 1048
MOZART: D-dúr induló KV 320/a
D-dúr „Postakürt” szerenád KV 320

Január 6.
BACH: IV. Brandenburgi verseny BWV 1049
MOZART: D-dúr induló KV 189/c
D-dúr „Colloredo” szerenád KV 189/b

Február 17.
BACH: V. Brandenburgi verseny BWV 1050
MOZART: D-dúr induló KV 213/b
D-dúr szerenád KV 213/a

Május 14.
BACH: VI. Brandenburgi verseny BWV 1051
MOZART: D-dúr induló KV 249
D-dúr „Haffner” szerenád KV 248/b

Múzeum bérlet

Oktober 8.
BACH: I. Brandenburgi verseny BWV 1046
MOZART: G-dúr szerenád KV 525

November 19.
BACH: II. Brandenburgi verseny BWV 1047
MOZART: D-dúr induló KV 62
D-dúr szerenád KV 62/a

December 10.
BACH: III. Brandenburgi verseny BWV 1048
MOZART: D-dúr induló KV 320/a
D-dúr „Postakürt” szerenád KV 320

Január 7.
BACH: IV. Brandenburgi verseny BWV 1049
MOZART: D-dúr induló KV 189/c
D-dúr „Colloredo” szerenád KV 189/b

Február 15.
BACH: V. Brandenburgi verseny BWV 1050
MOZART: D-dúr induló KV 213/b
D-dúr szerenád KV 213/a

Március 31.
BACH: VI. Brandenburgi verseny BWV 1051
MOZART: D-dúr induló KV 249
D-dúr „Haffner” szerenád KV 248/b

Koraesti bérlet

Szeptember 25.
RAHMANYINOV: Rapszódia egy Paganini témára
PUCCINI: Cappriccio sinfonico
MENDELSSOHN: Olasz szimfónia

November 12.
SCHUMANN: Csellóverseny
HAYDN: Szimfónia Nr. 104

Január 13.
SIBELIUS: Hegedűverseny
CSAJKOVSZKI: 4. szimfónia

Február 12.
DE FALLA: A bűvös szerelem
BRAHMS: D-dúr szerenád

Április 7.
MARTINOV: Concerto lyrique
SCHUMANN: 1. „Tavaszi” szimfónia

Pinokkió bérlet
4 varázslatos gyermekhangverseny 4 varázslatos helyszínen!
Fővárosi Nagycirkusz - Planetárium - Országház - Magyar Vasúttörténeti Park

Zeneházi koncertsorozatok
Benkő Dixieland Band és Budapest Ragtime Band

A bérleteket 2003. május 12-től különböző kedvezményekkel árusítjuk zenekarunk jegyirodájában, hétköznap 10-19, szombaton 9-14 óráig.
Május 19-től bérleteinket más jegyirodákban is árusítjuk, kedvezmények nélkül.

A kedvezményekről, valamint gyermek és jazz-bérleteinkről bővebb információt jegyirodánkban kaphat.
Bérletvásárlóinkat év végén CD-lemezzel ajándékozunk meg!

Ludwig van Beethoven:
Zongoraversenyek
Pierre-Laurent Aimard (zongora) és a Chamber Orchestra of Europe vezényel: Nikolaus Harnoncourt
Warner Classics
●●●●●

„Mi értelme lehet még egyszer felvenni e régi csatalovakat?” – teszi fel a költői (és e formában szinte tiszteletlennek ható) kérdést Nikolaus Harnoncourt új albumának szövegezője, az öt Beethoven-zongoraversenyt játszó Pierre-Laurent Aimard. A francia zongoraművész a jelek szerint szükségesnek érezte, hogy a lemezek kísérfűzetében megpróbáljon válaszolni e kérdésre: azt reméli, hogy – viszonylag új keletű – együttműködése Harnoncourt-ral a művek új, eddig nem hallott aspektusaira világít rá. Aimard így, első hallásra nagyon meggyőzőnek és gondolatgazdagnak tűnik; szívesen hallanék vele ugyanakkor Mozart-versenyműveket is, bár Harnoncourt éppen egy Beethoven-szonáta előadása alapján választotta e lemezekre partneréül.

Harnoncourt nem sok zongoristával készített felvételeket: Buchbinder véleményem szerint szerencsétlen választás volt a Brahms-versenyművekhez, s a Mozart-koncertek – roppant zenetörténeti súlyukhoz képest – szinte teljesen hiányoznak a karmester szövegíróiájakból. Aligha meglepő, hogy az interpretáció meglehetősen dirigensi fogantatású: Harnoncourt a partitúra minden hangjáról egyéni, határozott véleménnyel bír, s a kiváló Európai Kamarazenekar most is érzékenyen adja vissza e gondolatokat. A 2000 és 2002 között, Grazban készült felvételek minden versenymű esetében több, egymást követő koncert rögzítésével születtek: Harnoncourt célja a partitúra jelzéseinek tökéletes megfejtése, s nem jár messze a megoldástól. A zenekar artikulációja hallatlanul választékos és színes; érdemes kiemelni a dinamikai jelzések példás, rendkívül jól értelmezett megvalósítását. Más kérdés, hogy a – egyébként „modern” hangszereken játszó – zenekarban historikus timpanikat és natúrtrombitákat használó karmestert nem „zavarja-e” (főleg az első két-három versenymű esetében) a modern zongora alkalmazása. (Hogy pontosan milyen építésű hangszer, azt sajnos nem tudjuk meg a kísérfűzetből.)

Közismert, hogy azon évtizedek, melyek alatt Beethoven öt zongoraversenye megszületett, óriási, szinte máig példátlan változást jelentettek az instrumentum fejlődéstörténetében: e változás előidézésében a koncertező Beethoven által képviselt új játéktípusnak alighanem fontos szerepe volt. Így az első két zongoraverseny annak idején még mindenképpen nagyjából olyan hangszereken (Walter-forte-pianón) szólt meg először, amilyenek Mozart utolsó koncertjeit adhatta, s e hangszereken játszva őket sokkal szembetűnőbb e zene forradalmi, újszerű jellege. Így Aimard is csak részben valósíthatja meg Beethoven meglehetősen extrém jelzéseit, s a zenekar precizitása mellett ez különösen szembetűnő. Ez azonban nem a szólista hibája, aki amúgy nagyon jól érti a karmester „beszédszerű zenéjét”: együttműködésük különösen a C-dúr, c-moll és Esz-dúr koncertben tűnt számomra harmonikusnak. Továbbra is sajnálva, hogy Gardiner anno mégsem Bilsonnal vette fel e koncerteket a DG-nek, Aimard és Harnoncourt összeillő, remek páros; reméljük, hogy együttműködésük folytatódni fog.

Vashegyi György

Beethoven, Mendelssohn, Brahms, Bruch:
Hegedűversenyek
(2 CD)
Nathan Milstein (hegedű) és Philharmonia Orchestra, vezényel:
Erich Leinsdorf, Leon Barzin, Anatole Fistoulari
EMI Classics
●●●●●

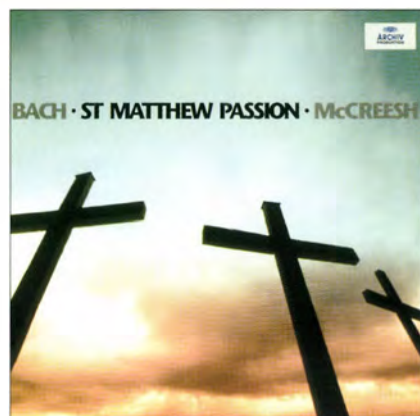
1954 és 1975 között Nathan Milsteinnek három felvétele jelent meg Brahms, kettő Beethoven és Mendelssohn, s egy Bruch hegedűversenyéről. A francia EMI most két lemezen a 61-ben és 63-ban megjelenteket adta ki. A nyolc felvétel egytől-egyig kitűnő, érdemes őket egymás után meghallgatni.

A Brahms- és Beethoven-koncert 1954-es és 1957-es, William Steinberg vezényelte felvétele az EMI Great Recordings sorozatában kapható. Fürge, finom, nemesen játékos hegedülés, egyfajta könnyed klasszicizmus, a tiszta, bontatlan formák közt derű és szépség. Változatlan és változékonyság szép összhangja. A hegedűt kellemesen előtérbe helyező, ideális mono hangzás. Beethoven és Brahms hegedűversenyének Erich Leinsdorf, illetve Anatole Fistoulari kísérte felvétele nyugodtabb, kiegyenlített, lágyabb, melegebb hangzású. Ezek klasszicizmusa csendesebb, a délelőtti frissességet mintha délutáni béke váltotta volna fel. Némiképp eltérő a Leon Barzin kísérte Mendelssohn- és Bruch-felvétel. Mendelssohn műve az ötvenes évek előadásainak feszességét idézi, gyors első tétellel. Bruch koncertjének előadása veretesebb, a hegedűszólamban ötvöződik Milstein szabad, kötetlen játékmódja és a hangsúlyosabb tónusra, hosszabb ívekre törekvés.

1973-ban, Claudio Abbado vezényletével jelent meg a Mendelssohn-versenymű újabb felvétele. Milstein felfogása lényegében nem változott, ám az új felvétel az odesszai születésű egykori Auer-tanítvány hegedülésének teljességgel szabad, variabilis jellegéből következően egyúttal egészen más is. A Deutsche Grammophon egykori felvétele most CD-n is kapható, együtt a Brahms-mű harmadik, 1975-ben megjelent, Eugen Jochum kísérte előadásával. A szólóhangszer ezen a felvételen olvad leginkább zenekari környezetbe. Milstein hegedülése azonban megtartotta régi szabadságát és természetességét, egyszerre érvényesülő változatosságát és egyenletességét. Ez az előadás szimfonikusabb, drámaibb.

S ami különösen csodálatos: Milstein mindig új, saját kadenciát játszott Beethoven és Brahms versenyműveikhez, igen kitűnőeket. Óriási hegedűs volt, s e nyolc felvétel bizony azt az érzést kelti, nem is olyan régen még itt volt velünk a hangszeres előadóművészet aranykora.

Zay Balázs

Bach: Máté-passió

Deborah York, Julia Gooding, Magdalena Kožena, Susan Bickley, Mark Padmore, James Gilchrist, Peter Harvey, Stephen Loges Gabrieli Players, vezényel: Paul McCreech

Deutsche Grammophon - Universal

Régóta várható volt, hogy előbb-utóbb megszületik Bach Máté-passiójának első olyan lemezfelvétele, melyen a mű kórustételei szólamonként csak egy-egy énekes által szólnak majd meg. Joshua Rifkin és Andrew Parrott kutatásai már mintegy két évtizede – nem kis vitát váltva ki a historikus táboron belül – lényegében bebizonyították, hogy Bachnak e legnagyobb apparátust igénylő műve előadásához annak idején aligha lehetett több muzsikusa. (Azért használtam ezt a szót, mert tudjuk: Bach zenészei hol énekeltek, hol a zenekarba ültek be, ahogy éppen a szükség diktálta.) Az elsőség azonban Paul McCreech-é lett, aki – a kísérőfüzetben önzetlenségükért köszönetet mondva Rifkinnek és Parrottnak – most a DG-nél így rögzítette a művet – abban a Roskilde Katedrálisban, ahol a múltban már több CD-t is felvett.

Mindenki (bevallva-bevallatlanul) kisebb-fajta botrányra számított a hír hallatán; őszintén szólva én is némi aggodalommal ültem le meghallgatni az albumot, annál is inkább, mert McCreech eddig hallott felvételei rám meglehetősen vegyes benyomást tettek. Mindent összevéve azonban kellemesen csalódtam: az olvasat lényegében méltónak tűnik az Opus Magnum-hoz. Az elmúlt néhány évben egyébként előadóként én is egyre jobban meggyőződtem az efféle kis előadó-apparátus helyénvalóságáról a lutheránus egyházi zenében: újra meg újra bizonyosodok, hogy Bach-hoz is csak zenetörténeti előzményei felől érdemes a hivatásos zenésznek közelíteni. Tunder, Geist, Bernhard, Theile, Buxtehude: nagyjából e nevek

képviselek a Schütz és Bach közti „elfelejtett” generációt, akiknek ismerete azonban nélkülözhetetlen a lipcsei kántor megértéséhez. Ők, akik a messi Észak-Németországba Frescobaldi és Carissimi műhelyéből érkeztek, alig-alig komponáltak kórusra, s Bach szorosan nyomukban járt, azaz: e minimál-apparátusos megközelítés zenetörténetileg és stílusztikailag maximálisan indokolt

Mindez a muzikológiai háttér azonban mit sem érne, ha McCreech gárdája nem igazi zenei tüzelt és szenvedéllyel nyúlna a felmérhetetlen partitúrához. Az album hőse, Mark Padmore Evangélistát, áriát és kóruszólókat egyaránt énekel: ő az általam hallott egyik legjobb Evangélista. Előadásmódja felkavaróan drámai, formálása kifogástalan, német kiejtése pedig messze felülmúlja a legtöbb angol tenorét. A másik kiemelkedő énekes, Magdalena Kožena itt az első kórus alt-áriát – a mű talán legfontosabb szólószerepét – éneklő a tutti mellett. A többi férfi énekes szintén jó formában van, a név szerint nem említett hölgyek szóló-teljesítménye viszont gyengébb. (Nem igazán tudom megérteni, miért akar egy felnőtt, gyönyörű hanganyaggal rendelkező szoprán – Deborah York-ra gondolok – a sajátja helyett egy kisfiú hangján énekelni: Kožena szerencsénkre nem tesz ilyet.) McCreech tempói gyorsak, de zömben meggyőzőek, kórustételeinek szövege ragyogóan kidolgozott, s dirigálása szerencsére mentes mindazon izléstelenségektől, melyeket e passió újrafelfedezése óta olykor kénytelen volt elszervezni.

A felvétel leggyengébb pontját néhány hangszeres teljesítményben találjuk: a második hegedű-szólo alig-alig elfogadható, az első fuvolista hangszíne és formálása egyaránt sok kívánnivalót hagy maga után, a cacciák ismerten problematikus staccato-kíséretében pedig még egy kisebb gikszert is benne hagyott a nem túl éles fülű zenei rendező. A continuo-csoport sokkal jobb, s Jonathan Manson nemesen formált gamba-szóloja is a szép pillanatok közé tartozik. Instrumentális szempontból azonban kissé „low-budget” produkció benyomását kelti a lemez, ami azért különösen kár, mert ilyen áttetsző vokális együttes mellett valóban hallatszódna Bach csodás hangszeres szólólamai, melyek azonban nem sok újat mondanak. Az egész album jelentőségét akkor fogjuk tudni pontosan megítélni, ha további ilyen koncepciójú előadások is lemezezerülnek. Nem hiszem, hogy sokat kell várunk.

Vashegyi György

Gustav Mahler: Gyermekekgyászok, Adagio a 10. szimfóniából, Anton Webern: Passacaglia op. 1, Im Sommerwind

Cornelia Kallisch – mezzosoprán; SWR Szimfonikus Zenekar Baden-Baden – Freiburg, vezényel: Michael Gielen

Hänssler Classic – Karsay és Társa

Furcsa összeállítású lemezt adott közre a Hänssler Classic. Az évszámokat fetiszálók persze azonnal kapcsolnak: az elhangzó művek mind a XX. század első évtizedében keletkeztek. A trivilitástól reszkető rafináltak valamivel művelesebb koncepciót láthatnak bele a CD műsorlapjába. Mondhatnák, hogy a XX. század második felének néhány jelentős zeneszerző-előadóművésze – mint például Pierre Boulez – Mahlerhez Schönbergék felől közelített. Leegyszerűsítve Boulez – s nyugodtan mondhatjuk e lemez kapcsán, hogy Gielen – érdeklődésének mozgatórugóit így jellemezhetnénk: vajon miért izgatta Schönbergéket Mahler, miért tekintettek rá úgy, mint szellemi mesterükre? Nem példa nélküli ez a fajta történelmi rákmenet. Elég a XIX. század végének Bachból táplálkozó Vivaldi-érdeklődésre gondolnunk. Tartok tőle azonban, hogy a Hänssler Classic összeállítása nem valamiféle történelmi demonstráció, inkább a véletlen eredménye. Webern hagyományosabb, ha tetszik ódivatúbb juvenáliát hallhatjuk Mahler kompozíciói mellett. Gielen előadásmódja az Im Sommerwind esetében inkább húz az „ez olyan mahleres” felé, mint a nem is oly régen recenzált Sinopeli (Teldec, 1999) debussy felfogása. Utóbbi felvétel originálisabb szerzőként állítja be a 21 esztendő Webernt. Gielen lassabb tempóban, töredezetten építi fel a kompozíciót. Viszont a Passacagliát elementárisabban izzítja át. Gielen Mahler-interpretációja minden ízében magával ragadó, Cornelia Kallisch nem is tud mindig megfelelni e magasságoknak.

Molnár Szabolcs

Veress Sándor: I. szimfónia, Négy erdélyi tánc vonószekarra, Klarinétverseny
Horváth László – klarinét
és a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar
vezényel: Pál Tamás
Hungaroton Classic ●●●●●

Az elmúlt évek öröndetes fejleménye, hogy Veress Sándor egyre több műve már CD-n is elérhető. Ezek a felvételek, bár a koncertélményt nem helyettesíthetik, fontos szerepet játszanak Veress életművének szélesebb körű megismertetésében. A mester nevét a művelt zenehallgatók többsége már ismeri, sokan tudják, hogy Bartók és Kodály tanítványaként, Ligeti és Kurtág mestereként a magyar zenetörténet kulcsfigurája. Kapocs. De éppen az ilyen könnyen rögzülő sztereotípiák nehezítik meg életművének tárgyilagos megismerését. Egy-egy jó felvétellel rávilágíthat arra, hogy az életmű önálló értékkel rendelkezik. A Hungaroton Classic új Veress-felvétele ilyen. A szerző alkotói pályájának két korszakát mutatja be reprezentatív, zenekari műveken keresztül. Az I. szimfónia és a Négy erdélyi tánc az 1940-es években, a kései korszakot képviselő Klarinétverseny 1981-82-ben készült. A sajátos sorsú I. szimfónia – a japán császári dinasztia 2600 éves fennállásának ünnepére kiírt zeneszerzői pályázaton első díjat nyert, melyet egy-egy japán, magyar és svájci bemutató követett, hogy azután ötven évig csipkerózsika álmát aludja – vonzó kompozíció. Az elmúlt évek „ébresztési kísérletei” igen hasznosak voltak, de a mű reneszánszáról egyelőre korai lenne beszélni. A Négy erdélyi táncot a Szimfóniához hasonlóan kitűnő előadásban rögzíti ez a CD. A két lassú tétel eszményien sikerült. A felvétel számomra legizgalmasabb darabja a Klarinétverseny, mely inspirált és kidolgozott előadásban hangzik el. A szépen formált, ihletett klarinét szólóhoz a zenekar lélegző és érzékenyen rezdülni kísérete társul. Pál Tamás kitűnően közvetíti a darab rétegzettségét, alkonyi színeit, s nem utasítja vissza a kompozíció érzelmességét, szenvedélyét sem.

Molnár Szabolcs

Pietro Mascagni: Fritz barátunk
Pia Tassinari (Suzel), Ferruccio Tagliavini (Fritz),
Amalia Pini (Beppe), Saturno Meletti (David)
Orchestra Sinfonica e Coro dell'EIAR di Torino
Vezényel: Pietro Mascagni
Warner ●●●●●

Igazi csemege a XX. századi operacsillagok híveinek a Warner muzeális „újdonsága”: a Fritz barátunk című Mascagni-daljáték 1942-ben rögzített felvétele, amelyet a kor sztárénekesei jegyeznek, s maga a szerző vezényel. Alkotója lírai komédiának nevezte az elzászi környezetben játszódó darabot, s a benne feltaruló falusi idillt talán a Parasztbecsület komor drámáját feloldó üde ellentétnek szánta, ám a kívánt hatást nem érte el vele. Ugyanis a Verga-témát feldolgozó Cavaleria rusticana kirobbanó sikere után Mascagnitól, a világot viharos ütemben meghódító verizmus atyjától a közönség újabb lépést várt a megkezdett úton: további szembesítést az emberi szenvedélyek okozta krízisekkel, amelyek szikrázó konfliktusokba, megrázó tragédiákba csapnak át. A Fritz barátunk azonban ilyesmivel nem szolgált. Napfényes melódiái, hangszerezései mesterfogásai nem kárpótlták a várakozásaiban csalódott publikumot, úgyhogy a darab mára már csak mint kuriózum tűnik fel elvettve egy-egy operatársulat műsorrendjén. Pedig igényes és hálás szövegeiben jól érzik magukat az énekesek: a prima donna Suzelt alakító Pia Tassinari, aki a Scala és a Met deszkáin is gyakran csillogtatta erősen tremolós szopránját, és férje, a címszerepet megformáló Ferruccio Tagliavini, a „bel canto hercege”. Beppe cigány figurájakifejezetten „Wunschtraum” penzum egy hegedülésben is virtuóz drámai mezzónak, amilyen például Anday Piroska volt – de a lemezen hallható Amalia Pini is remekül megbirkózik a feladattal. A produkció abszolút sztárja vitathatatlanul a vezénylő Mascagni, aki 79 évesen is fiatalos lendülettel irányítja az előadás hangszeres és vokális közreműködőit, autentikus képet adva a mű erényeiről.

Kerényi Mária

Minden ami zene!

Minőségi komolyzene, komplett operák, óriási jazz választék, meditációs és világzene.
Különleges gyűjtemények, 10, 20, 40, 100 CD-s válogatások!

Keresse a hipermarketekben vagy rendelje meg a www.carmen.hu internet-áruházunkból

Magyarországon forgalmazza a H & H '92

EMI
CLASSICS

Klasszikus és jazz újdonságok!

GREAT RECORDINGS
OF THE CENTURY

MUSSORGSKY
The Nursery - Sunless
Songs and Dances of Death
Boris Christoff
Alexandre Labinsky
Georges Trépoie
Orchestre National de la
Radio-Philharmonie Française

EMI
CLASSICS

Brahms

A German Requiem

Tomowa-Sintow - Van Dam

Wälder Singverein
Berliner Philharmoniker
Herbert von Karajan

EMI
CLASSICS

2CD GREAT CONDUCTORS OF THE 20TH CENTURY

DIMITRI MITROPOULOS

Mozart - Beethoven - Debussy - S. Sibelius

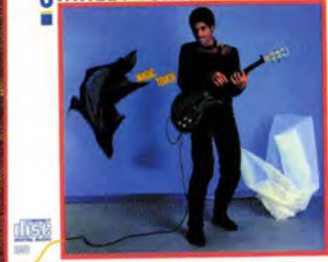
DONALD BYRD

THE CLASSIC BLUE NOTE RECORDINGS
DEXTER GORDON

STANLEY JORDAN

www.emimusic.hu

ECONOVUM

„Iványi prof. és Társai”
Gazdasági Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

Az ECONOVUM „Iványi prof. és Társai” Gazdasági Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

az alábbi szolgáltatásokat ajánlja:

- Stratégiai diagnosztika és akciótérvezés SWOT- és portfólió-elemzéssel
- Szervezeteffektívítés, reengineering és javadalmazási rendszer korszerűsítése
- Átfogó költséggazdálkodás (Total Cost Management) kiépítése és költségcsökkentő értékelés végigvitele
- A kaliforniai Newport University magyarországi képviseletként – rugalmas, távoktatási formában – magyar vagy angol nyelven amerikai közgazdász és doktori fokozat megszerzésének lehetővé tétele

Információ: 06/30/940-4342

Dvořák, Schumann: Hegedűversenyek
 Thomas Zehetmair (hegedű) és a Philharmonia Orchestra
 vezényel: Eliahu Inbal, Christoph Eschenbach
 Teldec – Warner

Okos párosítás: két kevésbé méltányolt romantikus hegedűverseny. Szerzőik egy-egy versenyművet írtak zongorára, csellóra és hegedűre, s utóbbi egyiküknek sem a legkiválóbb koncertje. Dvořák a Cselló-, Schumann a Zongoraversennyel alkotott abszolút nagyot, e két hegedűkoncert mégis érdekes és értékes. Dvořáké kifejezetten jó mű, Schumanné problematikus, késői darab, mely előrevetíti szerzője közeledő pszichózisát. Ám eredeti alkotás, a skizofrénia nemcsak távolról, egész halványan jelentkezik benne, mint például a korábbi nagy zongoraciklusok bonyolult utalásrendszerében, hanem érzékelhető magában az anyag megformálásban is. A komponista özvegye és Brahms nem is akarta publikálni, 1937-ben azonban megtört a jég, s a darabot kiadták, bemutatták. Schumann görcsösen kapaszkodik a néha nehezen alakuló vezérszólamba, a folyamatosságot makacs háttérrel (ostinato) is erősíti. Amennyivel kevesebb az ihlet e műben, annál több a küzdelem, s ezért különösen becses.

Miként viszonyul mindehhez az interpretáció? A dirigensek derekasan irányítják a Philharmonia Zenekart, Zehetmair játéka is dicséretes. E remek hegedűs mestere a plasztikus szólamvezetésnek, gyengéje azonban a gyakran nyers vonókezelés, ami ezen a lemezen alig érezhető. A rendkívüli, a különös azonban hiányzik az előadásokból. Itt-ott, különösen a lassú tételekben – s a ráadás-darabban, Dvořák f-moll Románcában – erősebben hat egy-egy megoldás, ám az egész mégsem eléggé egyéni és emlékezetes. Mintha az előadás és a hangfelvétel is valamiféle optimalizáláson ment volna át, ami végül mégsem előnyére, hanem hátrányára vált. Vitathatatlan erényei mellett sem tűnik igazán természetesnek, emberközelinek, megragadónak.

Zay Balázs

Liszt Ferenc: Zongoradarabok
 Vásáry Tamás – zongora
 Deutsche Grammophon – Universal

Öröm látni Vásáry Tamás 1958-ban megjelent, első lemezének újrakiadását a The Originals sorozatban, együtt két további, 1960-ban és 1961-ben napvilágot látott Liszt-lemezének részleteivel. Sajnálatos azonban, hogy nem dupla albumként jelent meg a három LP teljes anyaga. Éppen a legérdekesebb mű, a h-moll szonáta nem került rá a lemezre, s a Felix Prohaska vezette Bambergi Szimfonikusokkal felvett Esz-Dúr és A-Dúr zongoraverseny. Előbbi sosem volt, utóbbiak most nincsenek nemzetközi CD-forgalmazásban. A három kimaradt darab éppen megtöltötte volna dupla album második lemezét. Vásáry első lemeze mono, a többi sztereó, mégis a mono szól tisztábban, különösen a bambergi felvételeknél.

Tizenegy Liszt-darab, sajátos, elismerésre méltó előadásban. Vásáry modora különösen viszonyul Liszt zenéjéhez. Általában extrovertáltabb pianisták stílusát asszociáljuk Liszt alkotásaihoz, s nem véletlenül. Ám Vásáry a maga introvertált alkatával nagyon közel tudott férkőzni Liszt műveihez, s különös kvalitású alternatíváját nyújtotta a darabokhoz általában jobban illeszkedő, súlyosabb, keményebb, virtuózabb megközelítéseknek. Költőiség, finomság, a melankolikus epizódok különösen expresszív megjelenítése jellemzi ezeket az előadásokat. A virtuózabb szakaszok megfelelő technikai felkészültséggel, sajátos visszafogottsággal szólalnak meg. A hangsúly nem a művek sodrására, inkább azok líraiságára helyeződik. Mindezt jól mutatja a VI. Magyar rapszódia, melynek mélabús, lassú szakaszai a legérdekesebbek. A gyorsra vett XV. Magyar rapszódia fegyelmzett és kiszámított. A La Campanella mérsékelt tempójával, visszafogottságával lírai darabként hat. Ennek megfelelően a Consolations 2. és 3. darabja és a Szent Ferenc a hullámokon előadása különösen figyelemre méltó.

Zay Balázs

Franz Schubert: D-dúr zongoraszonáta, Dalok
 Ian Bostridge – tenor,
 Leif Ove Andsnes – zongora
 EMI Classics

Leif Ove Andsnes napjaink egyik legnagyobb munkabírású zongoristája. Koncertnaptára hihetetlenül zsúfolt, repertoárja gazdag. Precizitásának, darabtanulási sebességének köszönhetően nemcsak a koncertügygökök, hanem a lemezkészítők is szeretnek vele dolgozni. Mostani Schubert-lemezének borítóján nem azzal a decensen elegáns Andsnes-szel találkozhatunk, aki divatbemutatókon és koncerttermekben egyaránt autentikus módon jelenik meg, hanem egy vagányabb, filmszínészi módon hunyorgó, „korunk hősevel”. Korunk hőse abban az értelemben is, hogy megjelenése nem más, mint alkalomhoz, korhoz és trendhez illő maszk, miközben a munkatempó, a megbízhatóság, a precizitás a régi. Korunk hőse nem kockáztat, de hogy ne lehessen gyávának nevezni, rengeteget dolgozik, s teljesítménye sohasem esik egy bizonyos – igen magas – szint alá. Schubert-lemezén hozza régi formáját. Eddig is tudtuk róla, hogy nem nagy hangszin-varázsló és inkább a dinamikai teraszok mérnöki kivitelezésére fekteti a fő hangsúlyt. Tudtuk róla, hogy tempói elevenek, hogy soha nem enged magának egy nyolcadnyi levegőt sem, ha a kotta erre nem utasítja. Bostridge hangja még mindig csodálatos. Schubert-felvételén inkább az expresszív deklamáció mesterének mutatkozik, s a XVIII. században gyökerező affektusaival nem tud mit kezdeni egy látszólag problémátlanul csörgedező romantikus dalban. Talán ezért ragadtatja magát túlzásokra a szóvegmondás terén. Az ügyesen elhelyezett mikrofonoknak köszönhetően Andsnes energikus zongorázása nem nyomja el Bostridge édeskés hangját. Összefoglalva: nem tudtunk meg semmi újat Leif Ove Andsnesről, nem tudtunk meg semmi újat Bostridge-ről, s végül semmi jelentőset Schubertről.

Molnár Szabolcs

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Bérletek 2003/2004-re

MESTERBÉRLET

2003. október 27.

Schubert: Rosamunda-nyitány
Grieg: a-moll zongoraverseny,
op. 16.
Csajkovszkij:
V. e-moll szimfónia, op. 64.
Vezényel: Kovács László
Zongora: Vásáry Tamás

2003. december 01.

Mendelssohn:
Szentivánéji álom – szvit
Csajkovszkij:
VI. h-moll szimfónia
Vezényel: Carolos Trikolidis

2004. február 23.

Csajkovszkij:
b-moll zongoraverseny,
No.1. op. 23.
Rimskij-Korszakov:
Seherzade, op. 35.
Vezényel:
Matsunuma Toshihiko
Zongora: Oravecz György

2004. április 19.

Beethoven:
I. C-dúr szimfónia, op. 21.
Mozart:
D-dúr hegedűverseny,
KV. 218
Csajkovszkij:
IV. f-moll szimfónia, op.36.
Vezényel: Kovács László
Hegedű: Pauk György

MESTERBÉRLET KAMARAKONCERTEK

2003. november 19.

Zongora: Bogányi Gergely

2004. március 10.

Zongora: Csalog Gábor

NÉPSZERŰ BÉRLET

2003. október 13.

Dvořák: 4 Szláv tánc:
op. 46, Nr. 2, Nr. 5.,
Nr.8. op. 72., Nr.10.
Britten: Francia népdalok
Dvořák: VIII. G-dúr
szimfónia, op. 88.
Vezényel: Hans Richter
Ének: Denisa Neubarthová –
mezzoszoprán

2003. november 17.

Nicolai: Windsori víg nők –
nyitány
Mendelssohn:
II. B-dúr szimfónia
Beethoven: III. Esz-dúr
„Eroica” szimfónia, op. 55.
Vezényel: Pál Tamás

2003. december 8.

Schubert: h-moll
„Befejezetlen” szimfónia
Mozart: A-dúr zongora-
verseny, KV. 488.
Mahler: I. D-dúr
„Titan” szimfónia
Vezényel: Kovács László
Zongora: Frankl Péter

2004. február 16.

Kodály: Galántai táncok
Francaix: Klarinétverseny
Gershwin: Kék rapszódia
Vezényel: Kovács László
Klarinét: Varga Gábor

2004. április 5.

Rossini: A tolvaj szarka –
nyitány
Bizet: C-dúr szimfónia
Részletek Wagner operáiból
Vezényel: Kesselyák Gergely
Ének: Szabóki Tünde,
Molnár András

SZEZONBÉRLET

2003. október 06.

Miskolci Szimfonikus Zenekar
Liszt: Magyar fantázia
Liszt: Esz-dúr zongoraverseny
Berlioz: Fantasztikus
szimfónia (Epizódok egy
művész életéből) Op. 14
Vezényel: Kovács László
Zongora: Jandó Jenő

2003. november 24.

Miskolci Szimfonikus Zenekar
Grieg: Peer Gynt-I. szvit Op. 47
Sibelius:
d-moll hegedűverseny
Richard Strauss:
Hősi élet Op. 40
Vezényel: Ács János
Hegedű: Kokas Katalin

2003. december 15.

Reményi Kamarazenekar
Művészeti vezető: Gál Károly

J. S. Bach: G-dúr partita
BWV. 829.

Carl Philipp Emanuel Bach:
c-moll fantázia és fuga
W. 119/7 (H. 75.5.)

Grieg: Holberg-szvit

Carl Philipp Emanuel Bach:
A-dúr csembalóverseny
W. 8 (H.411)

Közreműködik:
Spányi Miklós-csembaló

2004. február 9.

Miskolci Szimfonikus Zenekar
Vezényel: Vashegyi György

2004. március 1.

Nemzeti Filharmonikus Zenekar

Wagner: Parsifal-előjáték
Chopin: E-dúr nocturnes
Mahler:

Egy vándorlegény dala
Mahler: D-dúr szimfónia
(A titán)

Vezényel: Kocsis Zoltán
Közreműködik:
Oliver Wildner-ének

2004. március 29.

Miskolci Szimfonikus Zenekar

de Falla: A háromszögletű
kalap-táncjáték

Dohnányi: II. zongoraverseny
Vajda: Kamaraszimfónia
Respighi: Róma fenyői
Zongora: Várjon Dénes
Vezényel: Kovács László

2004. április 26.

Liszt Ferenc Kamarazenekar
Művészeti vezető: Rolla János

KAMARAESTEK

2003. október 30.

Tfirst Vonósnégyes

Beethoven: c-moll vonósnégyes
Haydn: Vonósnégyes
Brahms: h-moll karinét kvintett
Közreműködik:
Varga Gábor-klarinét

2004. február 18.

Hajnóczy Júlia-ének
Vigh Andrea – hárfa

Miskolci Szimfonikus Zenekar

3525 Miskolc Fábrián u. 6/a
Tel.: (46) 323-488, (46) 506-695 • Fax: (46) 351-497
www.mso.hu • e-mail: missy@elender.hu

Jegyek válthatók a Filharmónia Kelet-Magyarország
Kht. jegyirodájában
3525 Miskolc, Kossuth u. 3. • Tel./Fax: (46) 506-656

Sperger: Kürtversenyek (D-dúr, Esz-dúr),
Kürtkvartett (Esz-dúr), Jagdmusik
Nagy Miklós (kürt), Erdődy Kamarazenekar,
vezényel: Rác Márton

Hungaroton Classic

Egy nagybőgővirtuóz, aki nemcsak saját hangszerére komponál, hanem a kürtnek is megszólította – ez Johannes M. Sperger, az Erdődy Kamarazenekar legújabb CD-jén megszólaló kürtzenék szerzője. A Mozart-kortárs muzsik (1750-1812) pályafutása elején Batthyány József hercegprimás, majd Erdődy Lajos gróf zenekarának tagja volt, s indokkal feltételezhető, hogy az ő szolgálatukban írta a Hungaroton Classic gondozásában készült korongon világpremierként rögzített kürtversenyeket is. Így került a booklet címlapjára az Erdődyék gyepűfűzesi kastélyát ábrázoló akvarell, amúgy azonban mindkét zenekari darab autográf kottaanyaga a schwerini zeneműtár gyűjteményében maradt fenn. Alkotójuk ugyanis 1789-től haláláig a Mecklenburg-schwerini nagyherceg alkalmazásában állt. Nagyra értékelem az Erdődy Kamarazenekar repertoárját újrafelfedezésre érdemes kismesterek opuszaival gyarapító Szeffcsik eredményeit, amelyek közvetlenül konvertálódnak zenei élménnyé az együttes sikeres koncertjein és díjazott felvételein. A Sperger-CD legfőbb vonzereje azonban, ami még a művek ritás-értékét is felülmúlja: Nagy Miklós kürtművész szenzációs játéka. Briliáns technika, kristálytisza intonáció, fényes, magvas, karcsú hang, személyesség a kifejezésben és a formálásban – ezek a kiváló kürtös előadói jegyei. Produkcióját a versenyművekben az Erdődy Kamarazenekar foglalja mi ves keretbe, a kürtkvartettben pedig válogatott kamarapartnernek (Szabadi Vilmos hegedű-, Bársony Péter brácsa- és Kertész György csellóművész) közreműködése emeli ki. Művészi önarcképe viszont az önmagával folytatott hangszeres párbeszédben (12 kürtduó) rajzolódik ki legmarkánsabban. Nagy Miklós – világmárka.

Kerényi Mária

Szöllősy András zenekari művei
BBC Szimfonikus Zenekar, vez.: Eötvös Péter
Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok,
vez.: Wilhelm András

BMC Records

A nyolcvankét esztendő Szöllősy András a magyar zeneszerzés kimagasló jelentőségű, karizmatikus személyisége. Meglehetősen későn – több évtizedes zenetudományi és zeneiroi tevékenység után –, voltaképpen csak 1968-ban megkezdett zeneszerzői pályája során olyan egyetemes értéket hozott létre, amely joggal mérhető a modern zeneszerzés legnagyobbjainhoz. Szöllősytól azonban olyan messze áll az önmegszelés, mint Makó Jeruzsálemtől – „ráadásul” nem ment el Nyugatra, ma is Budapesten él, ami sajnos még most, másfél évtizeddel a vasfüggöny megszűnése után sem a legjobb ajánlólevél a világhírnévhez. A magyar zenésztársadalomnak kötelessége (lenne), hogy a Szöllősy-életmű kincseit előadja, megismertesse a világgal. Kevesen teszik ezt meg, bár szerencsére az utóbbi időben a Hungaroton és a BMC Records is fontosnak érezte, hogy szerzői lemezt jelentessen meg Szöllősy alkotásaiból. A BMC új CD-jén 1972 és 1993 között keletkezett művek kaptak helyet: a Kodály emlékére írt Musica per Orchestra, az 1974-ből való Sonorita, az ugyancsak a hetvenes évek elején keletkezett Musica Concertante, s végül a fúvós kvintettre és vonószenekarra komponált Elégia (1993). Szerkesztőként, zenei rendezőként, sőt a Musica Concertante és az Elégia karmestereként is nagy érdemeket szerzett az album létrehozásában Wilhelm András zenetörténész. A Musica per Orchestra és a Sonorita is méltó interpretációban csendül fel: a BBC Szimfonikus Zenekart Eötvös Péter dirigálja. Tradíció és modernség, avantgárd és klasszicizáló törekvések, racionális szerkesztésmód és érzelemgazdaság. E látszólagos ellentétpárokból épül fel Szöllősy András sajátos világa, e fontos és rangos lemezen.

Retkes Attila

ECM NEW SERIES

DREYFUS JAZZ

Forgalmazza a MusiCDome Kft.

Cím: Budapest, XIV.

Fogarasi út 5.

Telefon: 221-5260 Fax: 383-8396

E-mail: ertekesites@musicdomekft.hu

Decca – Universal

Mozart:
Szöktetés a szerájból
The Academy of
Ancient Music
vezényel:
Christopher
Hogwood

●●●●○

1991-ben még javában dúltak a régizene-játszás körüli szakmai csatározások, amikor a historikus előadói praxis egyik úttörője, Christopher Hogwood lemezre vette az operairodalom egyik örökzöldjét, Mozart Szöktetés a szerájból című művét. A hogwoodi hangzáskép, a szokatlan tempók és artikuláció hallatán akkor még sokan megbotránkoztak, de most, tizenkét évvel később – amikor az inséges idöket élő Decca újra piacra dobta a felvételt – már senki sem csodálkozik. Hogwood interpretációja már-már etalon a historikusok számára, de a „régizenélés” ellenzöi is elfogadják, megbarátkoztak vele. Ehhez persze kellett néhány kitünö énekési teljesítmény (Lynne Dawson, Uwe Heilmann), valamint a The Academy of Ancient Music egységes tónusú, technikailag kifögástalan, zeneileg is meggyözö zenekari és kórushangzása.

Hungaroton Classic

Otto Klemperer
mint Bach–Wagner
karmester
Budapesti
koncertek

Otto Klemperer, a múlt század egyik legjelentösebb dirigense 1947 és 1950 között Budapesten élt és dolgozott. A Magyar Állami Operaház egyik aranykorát köszönheti az akkor már idösödö német dirigensnek, aki rendszeresen vezényelte a kor vezető hazai szimfonikus zenekarait is. A Hungaroton albuma – a Magyar Rádió archívumából vett felvételek segítségével – felvillant valamit Klemperer „fontolva haladó”, jellegzetes stílusából, művészetéből: Bach Magnificatja, D-dúr Brandenburgi versenye, illetve két Wagner-zenedráma, a Lohengrin és A nürnbergi mesterdalnokok részletei csendülnék fel a régi felvételekröl. Az előadók között megcsodálhatjuk többek között Báthy Anna, Sándor Judit és Tiszay Magda énekhangját, a Forrai Miklós vezette „klasszikus” Budapesti Kórust, és a Brandenburgi versenyben Fischer Annie zongorajátékát.

Deutsche Grammophon – Universal

●●●●○

Mahler:
III. szimfónia
Bécsi Filharmonikusok, vezényel:
Pierre Boulez

A mai francia zenei előadóművészet első számú „zászlóshajója”, Pierre Boulez Mahler-interpretációról megoszlanak a vélemények. Vannak, akik úgy gondolják, hogy Párizsból úgysem lehet megérteni azt a jellegzetesen közép-európai „dekadenciát”, ami a Csehországból származó, Bécsben működö Gustav Mahlert jellemezte. Mások viszont nagyra értékelik Boulez törekvéseit, s a mahleri zene legsikeresebb propagátoraként ünneplik öt. Elöadásaiból néha magam is hiányolom a „Monarchia-sound-ot”, de el kell ismerni, hogy új lemezen a grandiózus 3. szimfóniát határozott koncepcióval, rendkívül szuggesztíven adja elő. Nyilván az sem mindegy, hogy bécsi muzikusok voltak segítségére: a Filharmonikusok, a Sängerknaben és a Wiener Singverein nőikara. A mezzoszoprán-szölista, Anne Sofie von Otter viszont sápadtabb, szintelenebb a megszokottnál.

Telarc – Karsay és Társa

●●●●○

Sztravinszkij:
Tűzmadár-szvit,
Petruska, Scherzo
á la Russe
Cincinatti Szimfonikus Zenekar, vezényel: Paavo Järvi

Sztravinszkij-rajongóknak kötelező, de másoknak is ajánlott „olvasmány” a Telarc új albuma, amely az 1971-ben elhunyt, s mára klassziczálódott orosz mester két közismert remekművét (Tűzmadár-szvit, Petruska) és egy „elhanyagoltabb” darabját, a Hollywoodban írt, s eredetileg filmzenének szánt Scherzo á la Russe-t tartalmazza. A Cincinatti Szimfonikusokat zeneigazgatójuk, a negyvenes éveik elején járó, s a közelmúltban sztár-karmesterré emelkedö, észt származású Paavo Järvi dirigálja – igazán lendületesen és dinamikusán. Igazi amerikai produkció született: színes, erőteljes, bombasztikus, helyenként talán túlzásoktól sem mentes, de azért szerencsére nem izléstelen. És főleg: támadhatatlanul profi. Az említett Orosz scherzo különösen figyelemre méltó: egyszerre szórakoztató és elgondolkodtató muzika.

Warner

●●●●○

American Piano Music
Michel Legrand
(zongora)

Az elmúlt évtizedek úgynevezett szórakoztató zenéjének egyik emblemikus személyisége, Michel Legrand zongoraművész 1994-ben gondolt egy merészet, és klasszikus lemezt készített: vállaltan szubjektív, de valahogy mégis teljességre törekvö válogatást az amerikai zongorairodalom remekműveiből és kuriözumaiból. Az Eratónál megjelent lemezt a franciák anyavállalata, a Warner most újra kiadta, s a kompiláció még kilenc év múltán is túlzás nélkül nevezhető szenzációsnak. Ropant szokatlan repertoár – az alig ismert, XIX. századi Louis Moreau Gottschalktól a ragtime-klasszikus Scott Joplinon át Bernstein, Copland, Barber és Cage művészetéig. És ropant szokatlan interpretáció: lezser elegancia és elmélyültség, tisztelet és tiszteletlenség. Legrand-ra nem lehet nem odafigyelni.

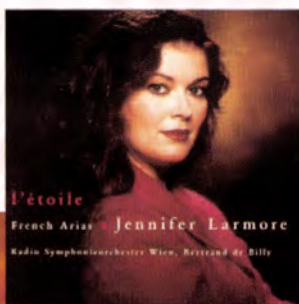

Hungaroton Classic

●●●●○

„Vándorló” melódiák
Schubert-művek
Liszt-átiratban
Oravecz György
(zongora)

Hogy Liszt Ferenc rajongott a nála mindössze tizenhárom évvel idősebb, de tragikusan fiatalon elhunyt Franz Schubert művészetéért, ma már szinte zenetörténeti közhely. Most, amikor a Hungaroton felkérésére Oravecz György csokorba gyűjtötte a Liszt által átdogozott Schubert-kompozíciókat, mégis meglepö az a „lelki rokonság”, ami a két zeneköltöt egymáshoz fűzte. A CD-n hallható darabok közül a legismertebb a Wanderer-fantázia; lényegesen ritkábban hallható hangversenyszerűen a Mélodies hongarises d’après Fr. Schubert című, majdnem negyvenperces ciklus, amely valójában Liszt első magyar tematikájú zongoraműve. Az albumot a 3. Grande Marche caractéristique zárja, melyben Oravecz, a pazar Liszt-játékos minden virtuozitását kiélheti. Ki is éli: technikaközpon-tú, de tényleg briliáns lemezt készített.

WARNER CLASSICS HUNGARY

DVOŘÁK — Szimfonikus költemények
Royal Concertgebouw Orchestra
NIKOLAUS HARNONCOURT
2 CD

BEETHOVEN — Zongoraversenyek (I-V.)
PIERRE-LAURENT AIMARD
Európai Kamarazenekar, Nikolaus Harnoncourt
3 CD

L'ÉTOILE — JENNIFER LARMORE
Francia áriák: Offenbach, Massenet, Thomas,
Berlioz, Gounod, Ravel, Chabrier, Saint-Saëns
CD

BAROKK KEDVENCEINK GITÁRON
Albinoni, Bach, Vivaldi
SHARON ISBIN
CD

RACHMANINOV: I. és III. zongoraverseny
NIKOLAI LUGANSKY
Birminghami Szimfonikus Zenekar, Sakari Oramo
CD

AFRICAN RHYTHMS
Ligeti György és Steve Reich afrikai ihletésű művei
Pierre-Laurent Aimard, Aka Pygmies
CD

www.warnermusic.hu

Váci Hangszerház

2600 Vác, Kossuth u. 15.
Tel./fax: 06 27/510-500, 510-501
E-mail:
imrohang@mail.digitel2002.hu

Kezes nélküli hitellehetőség!

Új és használt hangszerek adás-vétele, komoly- és könnyűzenei kották nagy választékban.

A Gramofon magazinban szereplő CD-k megvásárolhatók, megrendelhetők az

MCD Könyv- és Zeneáruházban

(V. Deák Ferenc u. 19.)
ahol kiemelt klasszikus és jazz választékkal várjuk kedves Vásárlóinkat, továbbá belehallgatási lehetőséget biztosítunk a vásárlás megkönnyítésére!

Az MCD üzletlánc további CD boltjai:

MCD ZENEÁRUHÁZ,
VI. Jókai u. 40.

MCD ZENESAROK,
József körút és Baross u. sarok

MCD CAMPONA, XXII.
Nagytétényi út 35-37.

Újraélheti a zenét!

Üzletünkben a gregoriántól a kortárs zenéig hanglemezen mindent megtalál – ha mégsem, kívánságát előjegyezzük, számon tartjuk.

Egyéb szolgáltatásainkról kérjen további felvilágosítást!

CD Centrum

Klasszikus Zene

Jazz

Népzene

World Music

Gyerekenek

A Deli Pultól egy percre a CD Centrumban

XII. Magyar Jakobinusok tere 4.
Tel.: 355-38-08

Nyitva:
H-P: 12-19
Szo: 10-13

Rendelés postal útvánvétel is

Kurtág György:
Hölderlin-dalok;
Jelek, játékok,
üzenetek;
... pas á pas...

ECM – MusiCDome

Kurtág György művészete világszerte egyre szélesebb körben válik ismertté, ami már önmagában is nagyszerű dolog. Ebben elvülhetetlen érdemeket szerzett Manfred Eicher kiadója, az ECM, amit nem lehet elégszer méltatni. Kurtág ma már része a zenei köznyelvnek, s ezért egyre több előadó tartja fontosnak, hogy játssza a zenéjét. Ezzel viszont megszűnik a Kurtág-interpretációk bensőséges, a szerzői szándékot híven tükröző, szinte családias atmoszfériája, ami teljesen logikus, de valahol mégis egy kicsit szomorú. Ezt éreztem az új ECM-albumot – Hölderlin-dalok; Jelek, játékok, üzenetek; ... pas á pas – hallgatva. Kurt Widmer bariton, az Orlando Trio és az ütőhangszeres Mircea Ardeleanu rengeteg tud Kurtágról, tisztességesen játssza a darbjait, de nem beszélí anyanyelvi szinten azt a nyelvet, amiben Csengery Adrienne vagy Keller András olyan utolérhetetlen. Nem nacionalizmus ez, csak ténymegállapítás.

Vidovszky László:
12 vonósnégyes,
12 hegedűduó

BMC Records

Az 1945 utáni magyar zenetörténet egyik legérdekesebb kérdése, hogy miként jelenik meg – néha nyíltan, de többnyire latensen, búvópatakszerűen – a bartóki örökség az újabb nemzedékekhez tartozó zeneszerzők műveiben. Milyen formai keretek között, milyen kompozíciós eszközkészlet segítségével, és főleg: miféle indítástól hívják segítségül Bartókot az utódok? Ez a kérdés Vidovszky László új, vonósnégyes-tételeket és hegedűduókat tartalmazó szerzői lemeze kapcsán is felvethető. Az apparátus, s bizonyos mértékig a szólamszöveg, hangszerkezelés is a Bartók által kijelölt utat folytatja, hogy aztán váratlanul elkanyarodva új ösvényt vágjon a bozótban. Sok kis mozaikból összerakott, nehezen megfejthető, nehezen befogadható zene ez, Vidovszky két különböző korszakából: a Tizenkét vonósnégyes 2000-ben, a Tizenkét duó 1987 és 89 között keletkezett.

Afrikai ritmusok
Steve Reich, Ligeti
György művei és afrikai
dobkompozíciók

Warner

Az Afrikai ritmusok című lemez hasonló vállalkozás, mint néhány éve a Muzsikás együttes és Alexander Balanescu Bartók-albuma volt. A Warner újdonsága is bemutat néhány „műzenei” darabot – jelen esetben az amerikai Steve Reich Clapping Music és Music for Pieces of Wood című művét, illetve a magyar Ligeti György néhány zongoraetüdjét, Pierre-Laurent Aimard előadásában –, s aztán megpróbálja megvilágítani, hogy milyen népzenei forrásokból táplálkoznak ezek a kompozíciók. Ezeket a forrásokat azonban – Bartókkal ellentétben – nem Közép-Európában és a Balkánon kell keresni, hanem a fekete kontinensen. A Bossobe, Bobangi, Yangissa, Anduwa, Banga Banga, Mohunga és Mai című dobkompozíciókat a lemezen aka pigmeusok szóltatják meg. Ez a népcsoport elsősorban Zaire, illetve a Közép-Afrikai Köztársaság területén él, s mindmáig őrzi ősi kultúráját. Szép és emberi lemez, öröm hallgatni.

John Cage és Herbert Henck művei
Herbert Henck (zongora, preparált zongora)

ECM – MusiCDome

A preparált zongora és a kreatív, improvizatív, de a jazz-zel nem rokonítható kortárszene fáradhatatlan – elismert, bár vitatott megítélésű – propagátora, Herbert Henck megint hallatott magáról. Új szólólemezén előbb eljuttassa John Cage-nek a negyvenes évek végén keletkezett Szonáták és játékok preparált zongorára című ciklusát, melyhez saját, 1993-ban, illetve 2000-ben rögzített rögtönzéseit társítja. Ezeknek utólag a Festeburg Fantasies címet adta. Hosszan el is magyarázza a kisérőfüzetben, hogy milyen szándék vezérelte és milyen körülmények befolyásolták a Festeburg létrehozásakor. Nos, bármennyire is fájhat ez Hencknek, a két szerző, a két mű nem tartozik egy súlycsoportba: ha Cage életműve ólomsúlyú, akkor Henck inkább lepkesúlyúnak tűnik. Nagy érdeme viszont, hogy szépen, kulturáltan, stílusosan zongorázik, a preparált zongora hatásait valódi zenei gesztusokká tudja formálni.

Sály László:
Dance music

BMC Records

Az európai zenetörténetben évszázadokon keresztül természetes volt, hogy a „tánczene” egyáltalán nem negatív fogalom: egy barokk sara-bande, egy bécsi klasszikus menüett vagy akár kontratánc – bár bizonyos mértékig a tánc szóalkotó funkciójához is kötődött – igazi műzene, a szó legnemesebb értelmében. 2003-ban viszont „tánczenei” lemezt kiadni nagy merészség, hiszen mi más juthatna erről az átlagember eszébe, mint az ötőrai teák lagymatag hangulata, esetleg Poór Péter és Harangozó Teri slágernek csúfolt dalocskái. Sály László, az Új Zenei Stúdió köréből indult, eredeti tehetségű zeneszerző mégis ezt a címet adta új lemezének, amit végighallgatva megállapíthatjuk: Sály visszaadta a tánczene becsületét. Szerepel itt három blues, három ragtime, egy tangó, egy boogie-woogie, egy Keringőféle Esterházyinak, de van Magyar tánc is, sőt hagyományos Lassú és friss. Kivétel nélkül remekül, szellemesen megírt, kifinomult zenék.

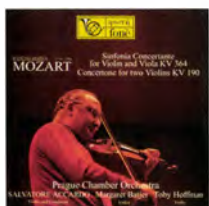

Lauds and Lamentations
Elliott Carter és
Isang Yun művei

ECM – MusiCDome

A svájci Heinz Holligerről tíz-tizenöt éve sokan – felületesen – még azt gondolták: íme egy remek oboaművész, aki sok más hangszeres muzsikushoz hasonlóan nem tudja megállni, hogy ne vezényeljen és ne komponáljon. Mostanra fordult a kocka, s azt mondhatjuk: Holliger az egyik legfelkészültebb, leginvenciózusabb karmester, zeneszerző és fesztiválalapító, akinek még az az előnye is megvan, hogy virtuóz mester egy hangszernek, nevezetesen az oboának. Új, kortárszenei lemezén oboistaként is előjön belőle a zeneszerzői gondolkodás: ihletett játékkal szinte alkotótársra lép elő a kilencvenöt éves Elliott Carter és az 1995-ben elhunyt Isang Yun – jórészt eredetileg is Holligernek írt – darabjaiban. Muzsikustársai is nagyszerűek: Thomas Zehetmair hegedül, Ruth Killius brácsázik, Thomas Demenga csellózik. (Heinz Holliger másik új albumáról recenzióink az 58. oldalon.)

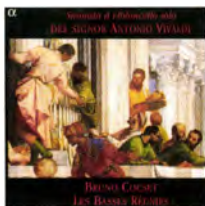

Mozart: Esz-dúr
sinfonia concertante,
C-dúr concertone
Prágai Kamarazene-
kar, vezényel:
Salvatore Accardo

Foné – CD Bár

Egy itthon még nem túlságosan ismert, de a nyugat-európai piacon hosszú ideje jelen lévő, nagyon igényes olasz kiadó, a Foné albumán Wolfgang Amadeus Mozart két szólistára és zenekarra írt versenyművei szólalnak meg – hagyományos, talán kissé túlságosan is konvencionális, de kifejezetten szép, stílusosan megformált előadásban. A kitűnő Prágai Kamarazenekart olasz dirigens, Salvatore Accardo vezényli, aki mindkét kompozícióban – Esz-dúr sinfonia concertante, C-dúr concertone – maga játssza a hegedűszólamot is. Patinás mesterhangszerének tónusa fényes, világos, artikulációja jól érthető, cadenzái is nagyon izlések. A sinfonia concertante brácsás közreműködője Toby Hoffman, míg a concertone másik hegedű szólamát Margaret Batjer szólaltatja meg – ugyancsak kifogástalanul. A zenekar mindig pontosan érzi, mikor léphet egy kicsit előtérbe, s mikor kell a szólistákat segítve visszahúzódnia. Az egyetlen nagy kérdés: a kórosan túltelített európai lemezpiacon hogyan lehet érvényesülni tradicionális repertoár tradicionális előadásával? Ez azonban már nem a művészek, hanem a marketingszakemberek dolga. Mindenesetre rögzíthetjük: jó label, jó előadás, üdvözljük Magyarországon.

Vivaldi:
Csellószonáták
Bruno Cocset (cselló)

Alpha Records – CD Bár

Vörös hajú muzikus, aki pap létére meglehetősen világi életet élt. Beutazta egész Európát, hegedűvirtuózként koncertezett, sőt még nagy vagyonra is szert tett – igaz, kalandor életmódja miatt a pénz legnagyobb részét elveszítette. Ez a felületes kép élt az utókorban Antonio Vivaldiról. Az elmúlt évek-évtizedek zenetudományi forráskutatásai azonban megmutatták, hogy Vivaldi zeneszerzői életműve sokkal mélyebb, összetettebb és jelentősebb, mint korábban hitték. A torinói egyetemi könyvtárból előkerült vokális művek – operák, oratóriumok, serenaták (Gramofon, 2002 ősz, 36. oldal) – mellett a „rőt pap” hangszeres oeuvre-je is újabb és újabb színekkel gazdagodik. Nemrégiben például – a nápolyi konzervatóriumból, illetve egy németországi kastélyból – cselló szólóra és basso continuoóra írt „suonáták” kerültek elő, amelyek kiegészítik Vivaldi csellószonátáinak már korábban is ismert, párizsi szériáját. Lassú-gyors-lassú-gyors formaképletű, szerkezetileg azonos, zeneileg azonban roppant változatos művek ezek, melyek élvezetesen szólalnak meg Bruno Cocset tolmácsolásában. A continuo is szépen szól, ami a billentyűs Blandine Rannou, a pengetős Pascal Monteilhet és a mélyvonós Richard Myron teljesítményét dicséri.

CD
SACD
DVD-A
DVD
LP

KLASSZIKUS
NÉPZENE
JAZZ

CD bár

FONE, ALPHA, EGEA, KNITTING FACTORY,
ACT, KIRKELIG, SCHANACHIE

Júniusban klasszikus zenei **CD AKCIÓ**
pl.: Foné Records 4900 Ft helyett 1500 Ft.

CD-BÁR
1088 Budapest, Krúdy Gyula u. 6.
Tel.: 486-0572, 486-0573

Ez komoly!

AKADÉMIA
zeneműbolt

Budapest, VI. Király u. 28.
Tel.: 351 1942

Nyitvatartás:
H-P.: 10-18
Sz.: 10-14

Hollósy

Zongoraterem

és Hangszerbolt

Bp., Teréz krt. 37.

Tel.: 312-7975

Nem könnyű manapság megfelelő hangszert találni.

Ebben próbál segíteni cégünk széles választékával.

Nálunk a legolcsóbbtól a legdrágáig, a 100 éves, antik hangszerektől az új, márkás hangszerekig megtalálhatja az Ön számára legmegfelelőbbet.

A Hollósy Hangszerboltban

- akusztikus és digitális zongorák
- szintetizátorok

- keyboardok
- hangtechnikai berendezések

széles választékát kínáljuk.

Hangszereink ára egy év garanciát tartalmaz.

A könnyebb vásárlást többfajta futamidejű és konstrukciójú,

igen kedvező részletfizetési lehetőségeink segítik.

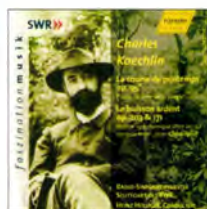
A jó döntésben szakszerű tanácsokkal és udvarias kiszolgálással segítjük Önt

Tango Song and Dance
Anne-Sophie Mutter
(hegedű)

Deutsche Grammophon – Universal ●●○○○

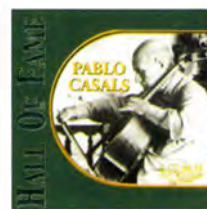
Anne-Sophie Mutter nevével, szépségével és tehetségével sok mindent el lehet adni, de a legfrissebb, Tango Song and Dance című lemez talán még az ő előadásában is túlságosan kommersz, marketinges-bulváros produkció. Az történt, hogy Mutter férje, az ugyancsak sztár-státusban lévő karmester és zongoraművész, André Previn még házasságkötésük előtt, 1997-ben írt egy darabot Annie-Sophie-nak, amit öt évvel később – mint a bookletből tudjuk, hajnal négy órakor – lemeztettek. Ez a Tango Song and Dance című, háromtételű, crossover-szerű képződmény (nem éppen remekmű), amihez kerestek még néhány bombabiztos bravúrdarabot (Brahms Magyar táncok Joachim József átíratában, Gershwin Porgy és Bess-ének jelenetei Heifetz feldolgozásában, valamint Kreisler-miniatűrök), majd a végére egy komolyabbat: Fauré A-dúr szonátáját. Ez lenne 2003-ban a siker receptje? Nagyon szomorú.

Charles Koechlin
zenekari művei
SWR Rádiózenekar
(Stuttgart), vezényel:
Heinz Holliger

Hänssler Classic – Karsay és Tsa ●●●●●

Heinz Holligernek a stuttgarteri SWR Rádiózenekar közreműködésével megjelent új lemezeroppant izgalmas muzsika hallható: a Debussy-és Ravel-kortárs, de Satie-hoz hasonlóan misztikus, különc, avantgárd-közeli francia mester, Charles Koechlin két kompozíciója. Mindkettő irodalmi ihletésű: az egyik (La course de printemps) Koechlin kedvencéből, a dzsungel könyvéből merít, míg a másik (Le buisson ardent) forrása Romain Roland regénye, a Jean-Christoph. Mindkét mű és a ragyogó interpretáció is ritka csemege. A koncertfelvételtől megszólaló La course... pompás hangszinkavalkádja, kiismerhetetlenül bonyolult ritmikai eszközkészlete magávalragadó. A II. világháború idején írt Le buisson viszont az elkötelezett pacifista Koechlin személyes hangú vallomása, a romantikus szimfonikus költemények hangzásvilágával ötvözve.

Pablo Casals
felvételei
Hall of Fame sorozat

TIM – H&H '92

Hall of Fame – Hírességek csarnoka. A rockműfajból is jól ismert fogalom ezúttal egy klasszikus zenei és jazz-vállalkozást takar, melyet a hullámzó színvonalú, olcsó sorozatairól ismert hamburgi TIM kiadó indított útjára, a borítón látható írásjelekből ítélve jelentős ázsiai közreműködéssel. A cselló fejedelme, Pablo Casals életművéből öt CD ad keresztmetszetet, tisztelegesen megírt, jó fényképekkel illusztrált, német és angol nyelven közölt tanulmány kíséretében. Maguk a felvételek fantasztikusak: Casals mellett Alfred Cortot, Jacques Thibaud, Mieczyslaw Horszowski, Otto Schulhof, a Széll György vezényelte Cseh Filharmonikusok és a barcelonai Orquestra Pau Casals játéka hallható a lemezeken. A technikai minőség viszont nagyon változó, és sajnálatos, hogy sem a disc-ről, sem a borítóról nem derül ki a felvételek eredeti forrása.

Agostino Steffani:
Scherzi Musicali
Affetti Musicali,
művészeti vezető:
Malina János

Hungaroton Classic ●●●●○

A Hungaroton – jól bevált piaci stratégiájának megfelelően – megint egyszer folytatta az európai zenetörténet fehér foltjainak, ma már ismeretlen kismestereinek feltérképezését és újrafelfedezését. Ezúttal Agostino Steffani, a Bachnál, Händelnél és Vivaldinál egy generációval idősebb itáliai zeneköltő művészetét vették górcső alá: hat világi kantátáját – Scherzi Musicali összefoglaló címmel – a Malina János vezette Affetti Musicali játssza, természetesen korhű hangszereken. Kitűnő előadás, remek énekesek (Kiss Noémi, Lax Éva, Timothy Bentch, Benkő Pál), felkészült hangszerek, szép olasz szövegmondás. Olyan az interpretáció, mint egy derűs, békés pásztoridill, s ez ideális, mert maguk a művek is ilyenek – még akkor is, ha olykor gyászról, kétségbeesésről, sorstragédiákról szólnak. Érdemes megjegyezni Steffani nevét: majdnem olyan jó, mint a nagyok.

Nizzai rapszódia
Eugène Bozza
klarinétművei

Hungaroton Classic ●●●●○

Ismerik Eugène Bozza nevét? Nos, akinek a családjában vagy a baráti körében nincsenek professzionista fafüvösök, aligha tudják elhelyezni az európai zenetörténet képzeletbeli térképén a francia mestert. Érdemes tehát róla elmondani, hogy 1905-ben született, 1991-ben hunyt el, a párizsi Conservatoire-on végzett, ő is Római-díjas volt (mint korábban Berlioz vagy Debussy), és a valencienesi Zeneművészeti Főiskola igazgatójaként fejezte be pályafutását. Zenéje tudatosan vállalja az impresszionizmus örökségét, de a neoklasszikus stílus sem idegen tőle. A fiatal generáció kiváló klarinétosa, a modern zenére specializálódott Klenyán Csaba imponáns válogatást nyújt át a hallgatóknak Bozza klarinétműveiből, a budapesti Zeneakadémia japán korrepetitora, Maki Yamamoto precíz zongorakíséretével. A CD zárószáma a címadó darab, a Cote d'Azur fővárosára, Bozza szülőhelyére utaló Nizzai rapszódia.

Fantasie-Caprice
Hangversenydarabok
klarinétra
Horn András
(klarinét), Gábor
József (zongora)

Hungaroton Classic ●●●●○

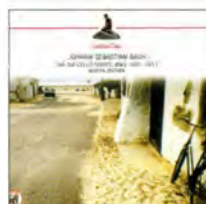
A középgenerációhoz tartozó Horn András – tanári pályája mellett – koncertező művészként is sokat tesz hangszerre, a klarinét megismertetéséért, repertoárjának gazdagításáért. E törekvéseinek egyfajta keresztmetszetét adja a Fantasie-Caprice című album, amely klarinétra írt hangversenydarabok gyűjteménye, elsősorban a késő romantika korából és a XX. századból. A címadó darab szerzője például a francia Charles-Edouard Lefebvre, de felfedezhetjük a komponisták sorában Lefebvre honfitársait, a százegy évvel (!) élt Paul Henri Bussert (1872-1973) és Henri Tomasit is, akinek Introduction et Danse cími darabja kifejezetten szépen formált, mívesen kidolgozott muzsika. Nem hallgathatjuk el azonban, hogy néhány gyengécske kompozíció is becsúszott a válogatásba, aminek összképe így vegyesnek mondható. Szerkesztésből közepes, előadásból jeles, osztályzata: jó.

**Altbachisches Archiv
Válogatás
a Bach-család
vokális műveiből**

Harmonia Mundi – Karsay és Társa ●●●●○

Johann Sebastian Bachról köztudott, hogy muzsikusi dinasztiából származott. Azt már kevesebben tudják, hogy Bach – ősei és rokonai iránti tiszteletből – igyekezett összegyűjteni a családhoz tartozó zeneszerzők alkotásait, s ebből létre is hozott egy kisebb-fajta archívumot, melyet Altbachisches Archiv néven ismer a zenetudomány. Az itt őrzött kéziratok egy része 1935-ben nyomtatásban is megjelent, de a kollekciónak a II. világháborúban nyoma veszett, s csak a közelmúltban találták meg, a mai Ukrajna területén. A Cantus Köln régizene-együttes – Konrad Junghänel vezetésével – most az archívum teljes anyagának megszólaltatására vállalkozott, amely el is fért egy dupla CD-n. Roppant érdekes kísérlet ez – még akkor is, ha Johann, Heinrich, Johann Michael, Johann Christoph és Georg Christoph Bach szerzeményei aligha nevezhetők remekműnek. A barokk zene „családfájának” feltérképezése és ihletett megszólaltatása így is bravúros teljesítmény.

**J. S. Bach: Cselló szólószvit
Morten Zeuthen –
cselló**

TIM – H & H '92 ●●●●○

Scandinavian Classics. Ezt a – biztatóan hangzó – címet kapta a német TIM kiadó legújabb olcsó sorozata. A repertoárt tanulmányozva azonban hamar kiderül, hogy ezek az albumok nem elsősorban a svéd, norvég, dán és finn zenetörténet értékeit, hanem skandináv előadóművészek produkcióit mutatják be, különösebb műfaji és stílári megkötöttség nélkül. Ezáltal persze a sorozat már rögtön nem annyira érdekes, ami azonban nem jelenti azt, hogy ne találhatnánk benne figyelemre méltó interpretációkat. Ezek közé tartozik az a felvétel is, melyet Morten Zeuthen dán csellóművész készített (a kilencvenes évek közepén) Johann Sebastian Bach hat szólószvitjéből. Az idősebb generációhoz tartozó Zeuthen – aki hosszú pályája során a New York-i Carnegie Hallt, a londoni Wigmore Hallt és a tokiói Casals Hallt is megjárta – technikailag felkészült, izlésesen, túlzásoktól mentesen játszó mestermuzsikusi. A hat Bach pontosan a helyén van az ő tolmácsolásában.

GRAMOFON

**Bestiario de Cristo
Alia Musica,
művészeti vezető:
Miguel Sanchez**

Harmonia Mundi – Karsay és Társa ●●●●○

Miguel Sanchez együttese, az 1985-ben alapított, spanyol Alia Musica nagyon speciális szezletet hasított ki magának az európai zenetörténetből. A néhány hangszerrel kiegészített énekegyüttes a középkori spanyol, illetve szefárd zsidó vokális hagyományt kutatja, a könyvtárak mélyén meglelt tételeket publikálja, koncerteken, fesztiválokon előadja, majd lemezre veszi – nagy sikerrel. Új albumuk is nagyon különleges: az említett spanyol és zsidó egyházi repertoárból olyan tételeket gyűjtöttek csokorba, amelyekben – konkrét vagy éppen szimbolikus-allegorikus formában – állatok jelennek meg. Liturgikus darabok sasokról és ökrökről, kecskékről és fergekről, legyekről és oroszlánokról, galambokról és kígyókról, pelikánokról és lepkekről. Edzett füleknek is bombameglepetés ez a CD, amelynek címe (Bestiario de Cristo) kicsit profán magyar fordításban így hangozhat: Isten állatkertje.

**Händel: Acis, Galatea
e Polifemo
Le Concert d'Astrée,
vezényel:
Emmanuelle Haïm**

Virgin Classics – EMI ●●●●○

Amikor Ovidius a Metamorfózisokban megörökítette Acis és Galatea históriáját, aligha gondolta, hogy a történet évezredek múltán megannyi zene-mű forrása lesz. Ezek közül a legismertebb Händel 1718-ban komponált alkotása, mely műfaját tekintve „masque”, azaz sajátosan angol szinpadra teremtett zenés játék. Az az Acis és Galatea-opusz azonban, mely a Virgin Classics felvételén megszólal, nem ez a mű, hanem egy tíz évvel korábbi, 1708-ból való, azonos című Händel-darab. Műfaját tekintve hatalmas méretű kantáta, amely napolyi látogatása idején írt, Nicola Giuvo szövegkönyvére. Ezzel magyarázható az olasz cím: Acis, Galatea e Polifemo. A francia előadók (Sandrine Piau, Sara Mingardo, Laurent Naouri) olasz kiejtése ugyan néha nagyon furcsa, de mégis szépen formált, stílusos előadás ez. Érdekessége, hogy a Le Concert d'Astrée zenekart a csembaló mellől női karmester, Emmanuelle Haïm irányítja.

JAZZ-ÚJDONSÁGOK

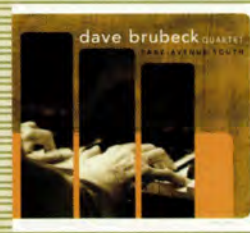
**John Pizzarelli Trio
Live at Birdland
Telarc**

**Yellowjackets
Time Squared
Telarc**

**John Patitucci
„songs, stories & spirituals”
Concord**

**Dave Brubeck Quartet
Park Avenue South
Telarc**

**MAGYARORSZÁGON
FORGALMAZZA:
A KARSAY ÉS TÁRSA KFT.
1021 Budapest, Versec sor 15.
Tel.: 200-6443 Fax: 200-9650
E-mail: karsaygy@axelero.hu**

A zene jó kezekben van a fiataloknál

Szerény, mosolygós óriás – Charlie Mariano Budapesten

Fotók: Huszti István

Charlie Mariano, a Bostonban született, olasz származású altszaxofonos gazdag pályáját nehéz röviden összefoglalni (tesztünk azért egy kísérletet: www.gramofon.hu). Fiatal korában még az akkor feltűnt Charlie Parkert próbálta utánozni, azóta bejárta fél Amerikát és egész Európát, élt Japánban és Indiában, majd Kölnben telepedett le. Budapestre sem először látogatott, amikor április utolsó napjaiban a Balázs Elemér

Group új lemezének, az Our Worlds Beyond-nak a koncertpremierjére megérkezett. A pillantásában van valami szigorú vonás, talán a hetyke, ősz szemöldöke teszi, de mondatait, gondolatait sokszor mosolyogva, nevetve zárja le. Útkeresésről, fiatalokról, és néhány általa jól ismert legendáról beszélgettünk vele a koncert napján.

Gramofon: Azt mondta, megszerette Eleméréket. Ők viszont ettől nagyon boldogok, annyira felnéznek Önre...

Charlie Mariano: Örülök, hogy ez kölcsönös, mert nagyon kedves emberek, melegszívűek. Talán egy kicsit idealisztikusnak tűnhet, de nekem nagyon tetszik ez a fajta emberi megközelítés. Nem szabad elfelejteni, hogy voltak nagyszerű zenészek, akik szörnyű emberek voltak...

G.: Ezzel el is érkeztünk Charles Mingushoz.

C. M.: (nevet) Jó, jó, de nekem sosem volt semmi bajom Charles Mingusszal, jóban voltunk, velem kedvesen bánt, sosem ütött meg... (nevet)

G.: És ki volt az ön kedvenc zenekarvezetője a korai években?

C. M.: Tudja, amikor először kezdtem szerepelni, az még a big band korszak volt, ebbe próbáltam beilleszkedni. De rá kellett jöjjek, hogy nem is annyira szerettem a big bandeket. Stan Kentoné ugyan nem az első nagyzenekar volt, amiben dolgoztam, de két év után elegendő volt belőle, elteltem vele, azt gondoltam, hogy nem tudom tovább csinálni. Ugyanis egy big bandhez csatlakozni nagy kihívás, meg kell tanulni a számokat, blattolni kell, jól kell játszani az embernek a szólamát. De ugyanaz a zene estéről estére, nem is lehet sokat szólózni, talán 16 ütemet egyszer, vagy két versszakot egy másik számban, és ez nem az, amiről egy improvizáló zenész álmodik.

G.: Ugyanakkor a hatvanas években már Toshiko Akyoshi és mások eltértek a hagyományos big band koncepciójától, több egyéni

szólót alkalmaztak, és a szólamokat is másként hangszerelték, mint korábban, nem gondolja? Hiszen Toshikoval is játszott.

C. M.: Persze, benne voltam, de még az sem az volt, amire én vágytam. Minél kevesebb a tag, annál többet kell egy-egy muzsikusk csinálnjon. És én ezt szeretem. Most ezért játszom sok duót.

G.: Érdekes nyomon követni, hogyan kereste mindig az újat a big band korszak után is, sosem mondta azt, hogy igen, ez az, amit életem végéig csinálni akarok. Inkább egzotikus hangzásokat kerest.

C. M.: Rám először azok hatottak, akik vezető szerepet töltek be a saját területükön abban az időben. Akiknek a környezetében dolgoztam: Johnny Hodges és Coleman Howkins. Később, amikor Charlie Parker híres lett, a fiatal muzsikuskok, mint én, teljesen elképedtünk tőle, mert olyan fantasztikus volt. Soha senki ilyet nem csinált még, mint ő. Éveken keresztül úgy próbáltam játszani, mint Parker, és végül rájöttem, hogy soha nem fogok tudni tökéletesen úgy játszani, mint Charlie Parker, mert nem vagyok Charlie Parker. Azután elkezdtem a saját hangomat keresni, felismertem a saját erősségeimet, és a saját gyengeségeimet. És erre építkeztem. A különböző dolgok a pályámon inkább csak megtörténtek velem, sosem igazán kerestem őket. Engem utolértek a dolgok. Például amikor Toshikoval megismerkedtem és később összeházasodtunk, majd Japánba költözünk. Vagy amikor Indiába mentem, és valami egész mást kezdtem tanulni, dél-indiai zenét.

G.: Mégsem lehet azt mondani, hogy csak attól, hogy mindenre nyitott, tudatosság nélkül ilyen magas szinten elsajátította volna az új dolgokat. Biztos volt valami személyes motivációja, hogy ne álljon meg egyszer sem...

C. M.: Igen-igen..., azt hiszem arról van szó, hogy amikor megtett valamilyen új lépést, akkor természetesen adódott a következő lépés, hogy többet akarok tudni róla. Amikor hallottam ezeket a dolgokat, túlságosan újak voltak ahhoz, hogy beugorjak és rögtön részt vegyek bennük. Ilyenkor sokat hallgatja az ember, és megpróbálja megtanulni.

G.: Az indiai zenét viszont koncentrált tanulás nélkül, csak hallgatással nem lehet megtanulni. Európai klasszikus zenei iskolázottsággal nekiállva külön erőfeszítésre van szükség.

C. M.: A nyugatiaknak is külön erőfeszítést kell tenni, hogy a saját zenéjüket megtanulják... de azért persze, igaza van. Van, akinek ez jobban sikerült, például itt van Lantos Zoltán. Csodálatos zenész, aki mélyen magába szívta ezt a kultúrát.

G.: Mikor ismerkedtek meg? Hiszen már többször játszottak együtt.

C. M.: Most is játszunk olykor-olykor, a Madras Special együttesben játszottunk Ramesh Shothammal együtt.

G.: Talán az első magyar zenész, akivel játszott, az Binder Károly, de úgy tudom, az első találkozást nem rögzítették lemezre.

C. M.: Úgy emlékszem, hogy Ramesh is velünk volt, így van. Pár-szor játszottunk, ha jól emlékszem. Hogy van Binder?

G.: Jól, köszönöm a nevében is, ő vezeti a jazztanszékot a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. De ön magyarokkal még korábban, Amerikában is játszott.

C. M.: Zoller Attila a barátom volt, és Szabó Gáborral is játszottam.

G.: Vele mikor ismerkedett meg?

C. M.: Amikor a Berklee-re járt. Én ott tanítottam, és ő oda járt, ekkor ismerkedtünk meg. Nagyon kedves ember volt, milyen szomorú, hogy végül ezt az utat kellett bejárnia.

G.: Attila talán szerencsésebb személyiség volt, nem?

C. M.: Attila humoros ember volt, kedves, mindenkivel viccelt.

G.: Milyen volt most Elemérékkel felvenni a lemezt?

C. M.: Jó volt nagyon, persze nem játszom minden számban. Nyugodt, kellemes hangulat uralkodott a stúdióban, hiszen tényleg olyan jó zenészek.

G.: Ők meg azt mondták, hogy nagyon mély benyomást tett rájuk, ahogy ön a zenéjüket megközelítette, mindent fel is vett első „take”-re, tehát első kísérletre, és milyen koncentráltan, fókuszáltnan vett részt a felvételen.

C. M.: Sok lemezen játszottam, és szeretem elsöre felvenni a szólómat. Nem szeretem, ha mondjuk negyedikre készül el egy szóló végleges változata, addigra fejben is kifárad az ember, „ezt már játszottam, ezt már ismerem” – azt gondolja.

G.: Hogy tud ennyire fókuszált maradni? Megérkezik egy új zenei szituációba, megnézi a kottát, megigazítja a hangszerét, és szinte kész is.

C. M.: Nem tudom. Tényleg nem tudom. Azt tudom, hogy arra van képességem, hogy amikor blattolok, rögtön interpretáljak is valamit, de nem vagyok valami jó blattoló. Ez egy súlyos kifogás szokott lenni velem szemben, hogy nem valami jól blattolok. (nevet) Egyébként talán az lehet, hogy sok tapasztalatra tettem szert az évek során. Sokféle környezetben, különböző emberekkel játszottam. Talán ez segíthet, hogy ilyen sokat játszottam.

G.: És a meditáció nem segített? Hiszen közelebről is megismerkedett az indiai kultúrának ezzel a részével is.

C. M.: Igen, kipróbáltam, meditálással is behatóbban foglalkoztam, de azután abbahagytam. Nekem ez nem jelentett közvetlen kapcsolatot a zenével. Talán másnak ezt adhatja, de nekem nem.

G.: Néhány éve Kölnben telepedett le, és itt él legalábbis az év egy részében Lee Konitz is, aki nemrég szintén csinált Magyarországon lemezt a Trio Midnighttal. Összejárnak Lee-vel?

C. M.: Néha találkozunk, de nem valami gyakran. Vagy ő turnézik vagy én, azért néha leülünk egy kicsit beszélgetni.

G.: Miért éppen Kölnt választotta?

C. M.: Amikor először jöttem huzamosabb időre Európába, négy

évig éltem Hollandiában. Nehéz dolgom volt, nem kaptam meg a munkavállalási engedélyt, és végül áttelepültem Németországba, ahol ezek a dolgok sokkal egyszerűbbek voltak.

G.: Most mi a kedvenc felállása, kikkel zenél a legszívesebben? Az előbb a duózást emlegette, ez volna az?

C. M.: Igen, de sok mást is csinállok. A munkám a Tarnaka College of Percussion of Bangalore-ral csodálatos, ezt imádom, és sok minden mást. És a legnagyobb része élvezetes is, ahogy ezt a budapesti alkalmat is nagyon élvezem, szeretetre méltó sráccokkal.

G.: És az Egyesült Államokba is visszajár? Valahogy ott kevésbé ismerik el, mint ideát, ugye?

C. M.: Túl régóta eljöttem, hogy ismerjenek, de azért a zenészek ismernek. Tavaly játszottam egy Los Angeles-i fesztiválon májusban, az jó volt, és Bostonban a szülővárosomban is jártam, és ott élő dél-indiai zenészekkel adtam egy koncertet.

G.: Már nem tanít rendszeresen, ugye?

C. M.: Szinte egyáltalán nem, nem mintha valami kifogásom lenne a tanítás ellen, de azért jöttem el Amerikából, mert tanítottam, a Berklee School of Musicban több mint harminc órát hetente, és az azért túl sok volt.

G.: Van-e fiatal játékos, akire úgy tekint, mint a kedvencére, van-e kiugró tehetség, akit ismer?

C. M.: Nem akarnék fejből hirtelen megnevezni valakit, de tudja, a zene – nem is akarom jazznek nevezni, mert nekem nem olyan fontos, csak a zene, az fontos – jó kezekben van szerintem a fiataloknál, jól csinálják. Nem félek attól, hogy rosszabb lesz.

G.: Tehát azt mondja, hogy az improvizáció kell, csak éppen nem kell feltétlenül jazznek nevezni. Jól értem?

C. M.: Igen... de én még az improvizációhoz sem ragaszkodom, én ugyan elsősorban ezzel foglalkozom, nekem ez áll a központban, de sokfajta zenét hallgatok, és egy része nem is improvizált. Nem az a fontos, ha egyszer jó a zene, akkor teljesen mindegy.

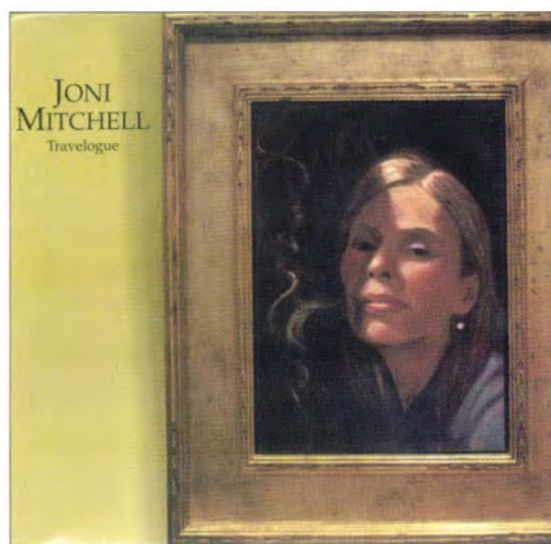
G.: Akkor behelyettesíthetjük azt a fogalmat, hogy jazz, azzal, hogy nyitottság az ön felfogásában? Ez volna a dolog lényege? Ez a kulcs?

C. M.: Nem tudom, nem tudom.

G.: De hát bebizonyította már, hogy milyen jól tudja.

C. M.: Jó-jó... (nevet) Szerintem valóban fontos, hogy nyitott szellemmel közelítsünk bármihez, amit meghallunk, és engem egyáltalán nem érdekel, hogy minek nevezik.

Zipernovszky Kornél

JONI MITCHELL
TRAVELOGUE
Nonesuch – Warner

Joni Mitchell – ének
Herbie Hancock – zongora
Billy Preston – Hammond B-3
Kenny Wheeler – szárnykürt
Wayne Shorter – szoprán saxofon
Plas Johnson – altsaxofon
Brian Blade – dob
Chuck Berghofer – bőgő
Larry Klein – basszusgitar
Paulinho DaCosta – percussion
Vince Mendoza – szimfonikus zenekari hangszerelés
●●●○○

Semmi sem tart örökké. Ezt Joni Mitchell énekelte, először még 1982-ben. Akkor jellegzetesen fátyolos, de még inkább lányos hangján. Most rekedtes, nikotinmarta, amelyet előszeretettel csepeľnek a nyugati kritikusok. A country-énekes dalszerzőből profi jazz-művésszé érett Mitchell korai lemezeit hallgatva valóban megdöbbentő, ha utána berakjuk a 90-es évek közepéről, visszatérésnek időszakából származó korongokat. Ne-

kem azonban tetszik Mitchell kopott, érett orgánuma is, jobban illik stílusának kontextusába, mert hátborzongatóan hiteles atmoszférát teremt versei fájón aktuális üzenetéhez.

Joni Mitchell élete nyitott könyv zenéjén, szövegein, dalain keresztül. A hippikorszak kellős közepén indult karrier igazi kibontakozása a 70-es évek derekán kezdődött el, amikor Joni megnyerte magának Jaco Pastorius,

és fantasztikus lemezek sorát készítették közösen (kezdve az 1976-os Hejirával). Az énekesnő több álomzenekart is összekovácsolt ekkor: Pastorius magával hozta Wayne Shortert, Alex Acuña-t (Don Juan's Reckless Daughter, 1977) és Herbie Hancockot (Mingus, 1979). Az ütőhangszerekhez később Don Alias ült, illetve a Pat Metheny-Lyle Mays páros az énekesnő jóvoltából zenélt először közösen Michael Breckerrel a széles nyilvánosság előtt – a korszakot betetőző Shadows and Light című koncertfelvételen (1980). Pastorius zseniális basszus soundja mellett remek rezes hangszerelése is díszítik a korszak sorlemezeit. Mitchell vonzalma a bőgősökhöz egyébként legendás. Az 1979-es lemezen Mitchell szövegei Charles Mingus szerzeményeire szólnak. Pastorius halála után néhány évvel Larry Klein basszusgitárosban talált máig kitarító társra.

A remek kapcsolatokat Mitchell legutolsó lemezén is kihasználja, ám a sztárzenészek „hízelgő” listájához képest a zene egyértelmű csalódás. A dupla album válogatásanyaga az életmű legkedvesebb dalait gyűjtötte össze, új hangszerelésben. Vince Mendoza szimfonikus zenekari és vonósnyegyresre írt variációi csak ritkán találják meg a tökéletes arányokat (olykor viszont nagyon

TŰZKŐ CSABA
ZENGŐ KŐ
KCG – Universal
Tűzkő Csaba – tenor-saxofon, tárogató, furulya; Borbély Mihály – szoprán saxofon, klarinét, tárogató, tilinkó; Csejtei Ákos – tenor-saxofon, furulya; Bede Péter – altsaxofon, altfuvola; Szabó Sz. Dániel – zongora; Szandai Mátyás – bőgő; Baló István – dob
Km.: Molnár László – népi brácsa, Terék József – népi bőgő
●●●○○

Ha Tűzkő Csaba pályafutását nézzük, nem könnyű észrevenni egy jelentős fordulat előjeleit, de azért lehettek ilyenek. A saxofonos-zenekarvezető a népzene és a Kárpát-medencei gyökerek felé fordult, és ezzel egészen új korszakot nyitott. A lassan már középgenerációs magyar saxofonos sok mindenben próbálta ki magát,

mire eljutott ide, a magyar zenei gyökerek kortárs klasszikus zenei szinten megharmonizált, kislemezes feldolgozásához. Tűzkő élt és muzsikált sokat külföldön, Ausztráliában és Franciaországban is. Előző lemeze, a Savoy Quintet nevű együttesével, a szving és a modernebb jazzhangzás ötvöztetésével próbálkozott. De új

zenekara egész más irányba indult, több mint egy éve elkezdett kísérleteiknek kézbe vehető eredménye a Zengő kő című lemez.

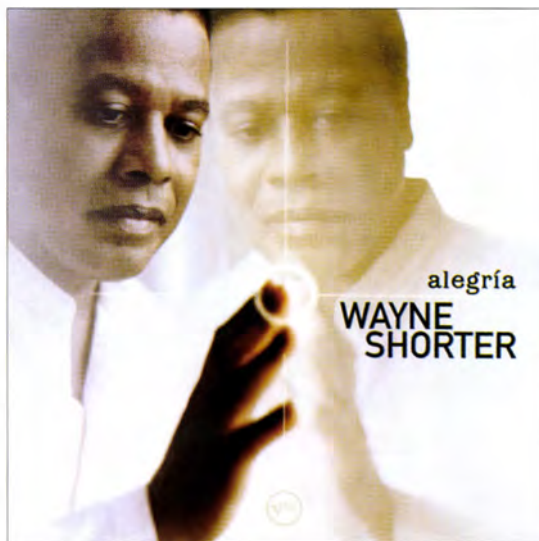
Szabados György nyomdokain Dresch Mihály jutott el a népzenei és a jazzelemeknek olyan mély szintéziséig, melyet döntő, korszakos jelentőségűnek ismer el szakma és közönség egyaránt. Dresch kiteljesedése idején már megjelent a következő generáció, melynek a Dél-alföldi Szaxofonegyüttes egyik jellegzetes példája: Benkő Róbert és Geröly Tamás személyében Dresch zenekarának két korábbi tagját is magukba foglalták. Lehet párhuzamot vonni a Tűzkő szeptett négy fúvósa és a Szaxofonegyüttes között, ráadásul Tűzkők dobosa és bőgőse a jelenlegi Dresch-zenekar törzstagjai, mégis erősen félrevezető az összehasonlítás. Tűzkő ugyanis másik úton indult el: a teljes tudatosság, a hangszerelés aprólékosan kímélt, ezen a lemezen kis túlzással minden hangot megírt. A Dresch-féle identitással mindkét fúvósokra épülő zenekar azonosul, amennyiben a népzenei és jazz elemek azonos mélységben lakoznak bennük, a szívük-lelkük legközepeiben. A dél-alföldi muzsikusok ösztönösen szólaltatják meg az őserőt, ami a természetben, a lélekben, a kultúrában szunnyad.

is, mint pl. az Otis and Marlenában, a Refuge of the Roadsban, a Chinese Cafében, és a Cherokee Louisban). A rosszul választott szövegek túlzérelt crescendóiból azonban legtöbbször hiányzik a harmónia, és nagyon ritkán találja meg a zenekar a megfelelő tempót is. Mindez méltatlan Mitchell szerzeményeinek jelentőségéhez. Mint ahogy az is, hogy néhány apró füttyenés, pillanatnyi impresszió szól Shorter szoprán saxofonjából, és hasonlóan csekély, két-három akkordos szerep jut Hancocknak is. A többiek jelenléte szinte alig érzékelhető. Két szám ugyan jól szvingel (You Dream Flat Tires, Be Cool), de a Travelogue még erős túlzással sem nevezhető jazzlemeznek. Bár nem ez az első eset, hogy Mitchell a visszavonulását fontolgatná, ezúttal alighanem komolyan lehet venni: a CD bemutató sajtótájékoztatóján az énekesnő bejelentette, hogy végleg felhagy a stúdiómunkával. Az okok között főleg a lemezkiadás tragikus, Mitchellt is végképp kiábrándító helyzetéről esett szó, ezen túl azonban előadóművészi kiüresedésre is gyanakodhatunk. Semmi sem tart örökké, éneklé Joni Mitchell: egy nagyszerű életmű minden bizonnyal záró fejezetéhez érkezünk.

H. Magyar Kornél

Tűzkő Csabának a népzene fenségességén érzett elragadtatása viszont analitikus alkatát hozza előtérbe: az ornamentikától eltekintve szinte mindent lekottázott. A megismerés folyamata (miután a jazz történeti stílusait ugyancsak óriási következetességgel elsajátította) a Zengő kő tanúsága szerint mindig lenyűgözi. Évtizedes tapasztalat ez zenekarának tagjai közül Borbély Mihály számára (hiszen ő a Dresch-féle generáció tagjaként és Binderrel ott volt a kezdeteknél). Borbély szólói – és persze a Szandai-Baló részleg alapja – valahogy már mintha nagyobb levegőt mernének venni. A Szeptett ugyanis nem állt meg az úton: koncertjein sokkal több mélyen inspirált szóló hangzik el, mint a lemezen, és újabb szerzemények közé bekerült például a Jazz rondo, amelyből kiderül, hogy az autentikus népzenei anyag mellett mennyire jól érzi a zenekar magát mainstream közegben is. A következő lemez már számot kell adjon erről a feelingről is. Bemutatkozásnak pedig egyenesen fenomális, hogy Tűzkő három varázslatosan komponált szvit, valamint a másik három darab alkotójaként új hangot tudott megszólaltatni ezen a stílusirányzaton belül.

Zipernovszky Kornél

WAYNE SHORTER
ALEGRÍA
Verve – Universal

Wayne Shorter
– tenor- és szoprán saxofon
Danilo Perez, Brad Mehldau
– zongora
John Patitucci – bőgő
Brian Blade, Terri Lyne
Carrington – dob
Alex Acuña – ütőhangszerek
fúvósegyüttes,
csellőegyüttes
●●●●●

„Úristen, mennyi mindenem vagyok túl!” Minden oka megvolna a 70 éves Wayne Shorternek, a jazz egyik legizgalmasabb hírvivőjének, hogy egy retrospektív pillanatában így kiáltson fel, hiszen oly sok nagyszerű muzsikussal és oly sok különféle stílusban játszott már. De nem ő volna, ha a következő gondolata nem az volna: „jó, akkor még egy nagy lépést előre!”

Ezt a viszonyulást példázza az Alegria is, amely időben körülöleli a tavalyi sikert, a Footprints Live! című CD-t; a turnét megelőzően kezdték felvenni ezt a stúdiólemezt, de az élő album után jelent meg. Rajta Shorter korábbi, saját 1960-as évekbeli zenekaraival (Angola, Capricorn II), illetve a Miles Davis kvintettel (Orbits) megjelent szerzeményei és más, ismert vagy ismeretlen szerzőktől származó darabok mellett két új száma szerepel, a régieket viszont annyira átértelmezi, hogy szinte felismerhetetlenné válnak. Így tíz meglepetés vár a hallgatóra.

Ha műfaji meghatározásba kezdünk az Alegriát illetően, két lehetőség áll előttünk: a nyitó Sacajawea, a záró Capricorn meg talán a She Moves Through the Fair című népdalfeldolgozás kivételével – és már ezzel a különbségtétellel is nagy merészséget követünk el – nem tekintjük jazznek, ami itt szól, és inkább valahol a klasszikus kamarazene dobozában keresünk neki egy ficakot. A másik variáció az, ha ünnepélyesen kijelentjük, Shorter új utat vágott a jazznek, ezen most lehet haladni egy darabig. Utóbbival a gond az, hogy ezen az úton csak Shorter zeneszerzői zsenialitásával felvértezve lehet előre jutni, ez az adomány pedig igen ritka.

És persze nem kis jelentősége van, hogy értő, együttérző és hasonlóan kivételes tehet-

ségű játéktársak dolgoznak a saxofonossal. A „kemény mag”-nak, a Footprintsen is jeleskedő Danilo Perez-John Patitucci-Brian Blade hármashoz jó esélye van rá, hogy a jövő jazzlexikonjaiban mint a Shorter nagy visszatérése utáni időszak klasszikus formációjaként utaljanak rájuk, annak ellenére, hogy csak pár éve vannak együtt. És annak ellenére is, hogy három számban Brad Mehldau zongorázik, szintén háromban Terri Lyne Carrington dobol, a kvartett pedig sok esetben kibővül további fa- és rézfúvósokkal (köztük találjuk például Chris Pottert, Steve Davist és Lew Soloffot), csellókkal és az ütőhangszeres Alex Acuñaval. Érdekes, hogy Patitucci, Carrington és Acuña még elektronikus-jazzrockos korszakában volt partnere Shorternek, és mára mindnyájan megérkeztek egy bizonyos értelemben szofisztikáltabb, áttetszőbb, szabadabb zenéhez, amely úgy nyújt szabadságot, hogy az alapszerkezete közben rendkívül kötött.

Van még egy vendégművész, akiről muszáj szót ejteni, ő pedig nem más, mint Shorter, aki a többsávos technika segítségével néhol két szövegszóban játszik tenor-, illetve szoprán saxofonon. Ezzel a megoldással sűríti a hangzást, és növeli az intenzitást a megfelelő helyeken.

Nem könnyű hallgatnivaló az Alegria – amely spanyolul boldogságot, örömeztetést jelent –, mert a shorteri építkezés korántsem evidens irányokat jelöl ki, a témákra pedig nem jellemző a rövid kinyilatkoztatás. A mélyrétegek felfejtéséhez többszöri figyelmes meghallgatásra van szükség.

Amiben persze segít, ha megint olyan szerencsések leszünk, hogy a világon mindenütt ünnepelt kvartettet testközelből figyelhetjük.

Bércesi Barbara

ERIK TRUFFAZ
THE WALK OF THE GIANT TURTLE
 Blue Note – EMI
 ●●●●○

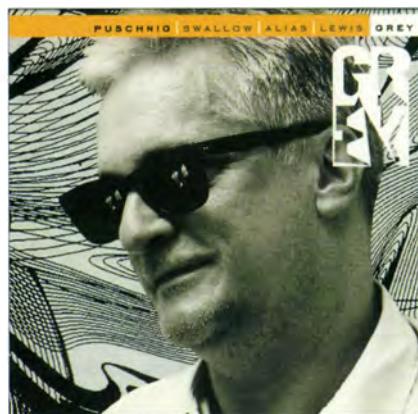
Erik Truffaz, a világhírű francia trombitás legújabb lemeze csak többszöri meghallgatás után került közel hozzám. Hogy a megkedvelés lassú víz módjára ment végbe bennem, annak egyértelmű oka van: Truffaz ezúttal, még az eddigi albumaihoz képest is, a kollektív zenélés, az improvizáció (jazz?) egészen új útjait járja be, a befogadás ezért hosszabb folyamat.

A kiváló muzsikusi eddigi felvételein már körülalazódott sajátos koncepciója: a mai táncritmusokkal ötvözött jazz, tágabb értelemben improvizatív zene, lebegő, transz-szerű hangulat keretében bontakozott ki.

Az új lemezen Truffaz és együttese még egy lépést tesz előre. Ebben a zenében már teljesen feloldódik a zenészek egyénisége, sőt, a hallgató is, – továbbmegyek: maga az egyén is eltűnik az univerzális érzületeket keltő, úszkáló monotonitásban. Szólók helyett töredékek, töltőgetések; sémák helyett harmónia-érzetek; részek helyett fluid egymásba-ékelődések... Az elektronikus kortárs zene, a jazz, a pop és a rock lelek egymásra ebben a spontán improvizációs keretben. Mindegyik darabnak sajátos, egynemű hangulata van: a mindent átítató révület, valamiféle időntúli, sivatagi érzésvilág adja meg az album egységét. Truffaz zenéje „akció” nélküli: mintha a 21. század túlsúfolt, hektikus világát tagadná ez a melankolikus lebegés. Néhol nő ugyan a feszültség, egy-egy felfelé ívelő szóló is akad, de az eksztázis mindig elmarad: a hallgató mindig „visszaalszik” a révületbe. Az óriás teknősbéka céltalan, de kellemes utazása.

Kár, hogy a tudatosan sokkoló, hard rock által inspirált darabok (pl. King B) kilógnak a pasztellárnyalatú zenei közegből, megzavarják a nyugodt révedezést.

Szabó Sz. Dániel

PUSCHNIG, SWALLOW, ALIAS, LEWIS, GREY
 Quinton – Varga
 ●●●●○

Rég tudom, hogy egyetlen Puschnig-lemezt se szabad „kihagyni”, mindet gondosan meg kell hallgatni többször is. Játsszon ugyanis az osztrák altszaxofonos bármilyen formációban, az albumon mindig történik valami izgalmas. Még akkor is, amikor érezhetően imitál az együttes (Red-White-Red & Spangled, 1983), borzongatóan drámai művek kerülnek ki a kezeik közül. Puschnig tavasszal Budapesten is bizonyította Michel Godard és Linda Bsiri oldalán, hogy a neodada gesztusoktól a lírai tirádákig mindenre kapható, és bármihez nyúl, arannyá változik. Röviden: az egyik legtermékenyebb és leginvenciózusabb európai muzsikusi, akit ismerek.

Ezek után nem ért váratlanul, hogy a Grey világa (a felvételek 2001 augusztusának közepén készültek) teljesen különbözik mind a Godard-triótól, mind pedig másik újabb lemezenek, a csak szaxofonokat, trombitát és tubát alkalmazó projekt (Ob'n und Unt'n) „alpesi” jazz-atmoszférájától. A Grey egy változatlanul jókedvűen játszó és milliányi zenei ötlettel rendelkező muzsikusi „jazz-rock” lemeze, karakteres basszusgitar-kísérettel (Swallow), a swinget gyakran rockritmikára cserélő dobossal (Lewis) és a mindegyik zenei hangulathoz pompásan igazodó rutinos ütőssel (Don Alias). Az On Broadway című nyitó darabban például Puschnig megmutatja, hogy még egy Jethro Tull-rajongónak is tud a kedvében járni, a Down By The Riverside feldolgozásában pedig a rockzenére emlékeztető ritmikát és basszusmeneteket az altszaxofon ellensúlyozza. A CD megejtő Ellington-darabját (In A Sentimental Mood) Puschnig és Alias kétperces egzotikus duója követi, melyben a szaxofonos kiváló hojak-játékosnak mutatkozik.

Máté J. György

THE CARLA BLEY BIG BAND
LOOKING FOR AMERICA
 WATT/ECM – MusicDome
 ●●●●○

Carla Bley, a kortárs jazz egyik legjelesebb zeneszerző-egyénisége, keresi Amerikát. Azt már jó ideje tudjuk róla, hogy a hatvanas évektől olyan zenéket írt, melyeket később jazz-világnagyságok sora vett fel a repertoárjába. Bizonyára a legfontosabb szakmai, vagy alkotó partnerek egyike volt első férje, a zongorista Paul Bley, akinek a kortárs jazzre gyakorolt hatása szintén vitathatatlan. Viszont most az is kiderül, hogy a hölgynek a humorérzéke is jobb, talán kifinomultabb is, mint legtöbb férfikollégájának. Vendégszólístái ezúttal Gary Valente (harsona), Lew Soloff (trombita), Andy Sheppard (tenorszaxofon), Wolfgang Puschnig (altszaxofon). Csupa játék, csupa időzjel zenét kreált Amerika keresésének ürügyén. Szerkezetét illetően kicsit emlékeztet a Grecsó Kollektiva Villa Negrájára.

Itt az amerikai himnusz meghökkenítő parafrazisai, illetve annak különböző stációi közé illesztett szólistikus jazz-etűdök adják a kompozíció gerincét. Feltehetően minden részlet konkrét, programzene-szerű funkciót tölt be, de azt nem tudhatjuk, hogy miről is szól a történet; legfeljebb a hangulatait hagyjuk hatni. A fanyar réz- és szaxofon kórusok, az épphogy csak stílzáltnak felvillanó – néha funkos, néha indulószerű, vagy éppen latinos – keretsémák, az extrém, de színvonalas hangszerzölők (különösen a vendég rézfúvós szólisták részéről), csak sejtetik, hogy az a bizonyos eszmény, melyet Amerikának hittek sokáig, nem egészen olyan. Ezzel együtt ott, úgy látszik változatlanul nem (Jimmy Hendrix woodstocki „hazafias fellépése” óta sem) felháborító szentségtörés a nemzeti önirónia zenei kifejeződése. Ha ragaszkodnánk valami történethez, egyet tehetünk: asszociálunk – viszont, ami eszünkbe jut erről a zenéről, talán jobb, ha megtartjuk magunknak. Matisz László

STEFON HARRIS
THE GRAND UNIFICATION THEORY
 Blue Note – EMI
 ★★★★★

A Nagy Egyesítési Elmélet című lemez fő jellemzője, hogy sokféle hatás és stílus kerül egymás mellé, jól megférnek egymással, de nem egyesülnek. A lemez világos, tempós és melodikus alapfelfogásába rengeteg minden belefér. Harris maga is bevallja, hogy az elmélet lényege: most ezek a hatások érték, ezek a zenei pillanatképek a legfontosabbak a számára. Néhány, jobban sikerült szám a CTI-lemezek hangszerelésére, levegősségére emékeztet. A latin lüktetés határozza meg a legtöbb a ritmust. A természetes anyagokból készült hangszerek, a klasszikus kortárs és világszenei elemek, a természet hangjait utánzó effektek is nagy súlyt kapnak, Harris a vibrafont marimbára váltja ilyenkor. Fel is borul az addigi arány a lemez körülbelül huszadik percében: Steve Turre jellegzetes kagylóival jelet ad, mire felbukkannak a kelta mitológia boszjijai. De félre a Harris-féle kozmogóniát, kvantumfizikát és misztikát! Fárasztó és olykor feleslegesnek tűnik – rá is nyomja bélyegét például az „angyali induló”-ra, mely az én elképzelésemnek túl ormótlan. Helyenként pöffeszkedő az izgalmas címadó téma is. Harris hangszerelőnek ígéretes, vibrafonosnak már most is kitűnő. Van saját hangja, és ez ilyen fiatalon elég elképesztő. Milt Jacksonnak leróta a kegyeletet, Gary Burton felé is ki-kihallok egy-egy biccentést, de emberünk a Hutcherson-féle vonalon indult, és már saját útját járja. Ha majd a Pharoah Sanders-féle bölcsességre is rá tud majd nyitni, még többre viszi (vö.: Master Plan). Aki jót akar, óvakodjon a lemezborító lapjain fejtegetett zagyvasságoktól, csak űsse a lábával a ritmust, ne keresse a formai elemeket a „szvit”-ben. Elmélet nélkül csupa élvezet.

Zipernovszky Kornél

**PIETRO TONOLO, GIL GOLDSTEIN,
 PAOLO BIRRO, PIETRO CIANCAGLINI**
FARFALLE
 Egea – CD-Bár
 ★★★★★

Az akusztikus hangszerek bensőségessége utolérhetetlen. Összehasonlíthatatlanul kellemesebb egy természetes anyagokból készült tárgy, mint egy akár részben szintetikusból. A zenében a hangszerek hangja, hangszíne, a tárgyak anyagához hasonlítható. Tonoloék (Tonolo – szaxofon, Goldstein – harmonika, Birro – zongora, Ciancaglini – nagybőgő) bizonyára nem csak a terem akusztikája miatt választották a perugiai S. Cecilia Auditoriumot a felvétel helyszínül. A barokk terem harmonikus szépsége a Farfalle zenei anyagával azonosnak tűnik. A szépen cizellált zene nem él a meglepetés eszközeivel, a négy hangszer dúsz és mégis szellős hangképet alkot, sokszor maradnak kettesben-hármasban, a főtémák imitációként megszólalnak különböző hangszereken, tehát nem csak a szaxofonon. Az ütőhangszer épp annyira nem hiányzik ebből a zenéből, mint amennyire egy vonósnégyesből sem hiányozna. Egy dal esetében a kidolgozás előtti első ötlet lehet egy fődallam, egy ritmusképlet vagy egy harmóniasor. Ezen a lemezen mintha mindig a dallamból indultak volna ki az alkotók.

Gil Goldstein nevét először egy bonyolult vonós hangszerelés alkotójaként olvastam, majd hammond-organistaként, manapság viszont egyre több lemezen tűnik fel mint harmonikás. Csodás zenész, aki a hangszer látványos trükkjeinek mellőzésével hoz létre tiszta zenét. Pietro Tonolo együttese olyan kvalitásokkal bír, amik világszerte elismerésre tarthatnak igényt. Hogy kevésbé ismertek, mint Amerikában befutott kollégáik, talán érthető, de muszáj szót ejtenünk róluk még akkor is, ha relatíve kevés lemezük jut be Magyarországra.

Juhász Gábor

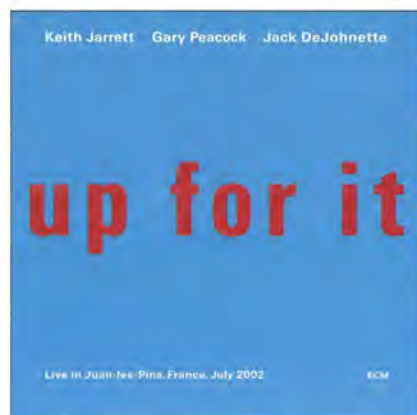

CHARLIE HUNTER QUINTET
RIGHT NOW MOVE
 Ropeadope/Rykodisc – MCD
 ★★★★★

A Blue Note-tal 1995 óta tartó és hét lemezt eredményező együttműködés után Charlie Hunter kiadót váltott (erre a cím egy bizonyos olvasata is utalhat). Stílusa viszont alapvetően nem változott, de talán pontosabb lenne azt mondani, hogy továbbra is többféle stílussal kísérletezik. A rhythm'n'blues, a funky és a latin ritmusok nyűgözik le leginkább, ezeket formálja saját képére. A saját képét pedig leginkább a nyolchúros gitár hangja adja, melyet egészen meggyőzően kezel. Úgy kíséri magát, mintha Hammond-organon játszana (egyes kritikusok szerint azért is szerződtette szívesen a Blue Note, mert az általuk kiadott 70-es évekbeli ősfunk hangzását idézte), a bőgőt vagy basszusgitárt rendszeresen megspórolja felvételein.

Abból a szempontból is hű maradt önmagához, hogy ismét felállást váltott, ahogy eddig is mindig tette. A különféle kvartettek, a szeptett és a duó után most a kvintettet választotta (John Ellis tenorsaxofon, Curtis Fowlkes harsona, Gregoire Maret szájharmonika, Derek Phillips dob). Nem épp átlagos hangszerösszetétel, de a választás Huntert igazolja. A hangzás kerek is, színes is, sőt valamiféle kedélyességet, iróniát is érezni benne – nem mintha a harsona vagy a harmonika eleve vicces hangszer lenne, valószínűleg a kompozíciókban is kell keresni e hatás okát. Azok pedig Hunter szokásához hűen jók, ha nem is sziporkázóak. De rejtély, mi a funkciója azoknak a többi közé ékelt számtöredékeknek, amelyek már az 1998-as Return of the Candymanen is felbukkantak. Az igazi gond, hogy a Hunter által képviselt stílus lassan már második gyermekkorából is kezd felnőni, a védjegyként választott és tényleg lenyűgözően megszólaltatott hangszerén kívül pedig még nem talált rá egy olyan zenei nyelvre, ami igazán a sajátja lenne.

Bércesi Barbara

**KEITH JARRETT–GARY PEACOCK
–JACK DEJOHNETTE
UP FOR IT
ECM–MCD**
●●●●●

Jarrett esetében olyan muzsikusról van szó, aki egyedül és különböző formációkban, számos irányzatban, sok-sok alkotói perióduson keresztül kereste a maga lehető leghitelesebb útját. Ebben az útkeresésben a fél világ tanúja lehetett annak, hogy a muzsikós bejárja a poklot és a mennyet, hogy a vakvágány és a szárnyalás része a készülő életműnek, hogy a művészi értelemben vett szenvedés szinte természetes állapot. Jarrett alkotói periódusainak legjelentősebb szakasza a jelen albummal huszadik születésnapját ünneplő trió. Ez a legalkalmasabb közeg ahhoz, hogy két nagyszerű partnerével a lehető legteljesebb mértékben jelenítse meg a zene sokféle kettős természetét. A mostani koncertlemez igazi tanul-

mány abban a vonatkozásban is, hogy a felvételek hallható standardok elsős tananyagának számítanak. A Jarrett trió nagy, örökzöld korszakát idéző zene ott folytatódik, ahol a nyolcvanas években induló rendkívüli sikorsorozata egy kis időre abamaradt; a zongorista idegrendszeri betegsége miatt. A lemezen hallható számokra egyöntetűen jellemző a szerzők, illetve az önálló életet élő melódiák iránt érzett nagyfokú tisztelet, sőt alázat. Azzal a néhány lehetetlenség akkorddal, mellyel a zongorista előkészíti az utig ismert témát, biztosra megy azzal a szándékával, hogy az ismétlés, a ráismerés okozta gyermeki öröm a legteljesebb mértékben újraélhető legyen minden „jelenlévő” számára. A három muzsikós témákat nem értelmezi át, ragaszkodik az eredeti harmóniakhoz és egy adekvát tempóhoz is (tényleg, mint az iskolában). Jarrett óvatosan, szinte félszegen „írja” tovább a zenét: eleinte csak kevés hanggal díszíti, gazdagítja, majd kíváncsian olyanná válik a rögtönzés, mely az égbe emeli az egész zenedarabot. A hallgatónak a zene benyomása, hogy az improvizáció egyszerre lineáris és vertikális. A zene ilyen fokú kiteljesedése, a dallamfűzés, a szekvencia-menetek, az arányok, már nem a zene élvezetéről, érzéki és gondolati asszociációiról szólnak, hanem valamiféle örök, leginkább természeti jelenségre emlékeztető nagy működésről. A bőgő és a dob mindehhez olyan formát, rendet, olykor új alternatívát ad, mely a legcsekélyebb kétséget sem hagyja afelől, hogy a jelenség velük együtt létezik – de talán afelől sem, hogy valamennyien természetes részét képezzük annak a bizonyos nagy működésnek.

Matisz László

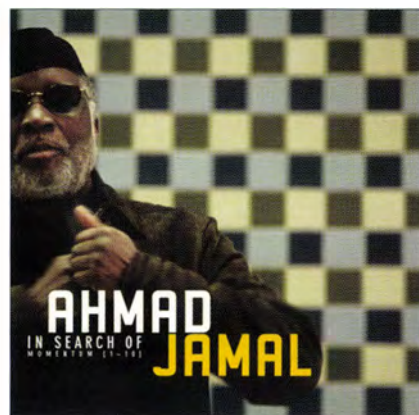
**JOHN PIZZARELLI TRIO
LIVE AT BIRDLAND
Telarc – Karsay és Tsa**
●●●●○

A Birdlandben készült dupla CD a John Pizzarelli Trió tíz esztendő fennállását ünnepli. Négy esete anyagából válogatták össze a felvételeket.

Pizzarelli édesapja, Bucky is nagyszerű gitáros volt, Benny Goodman, Zoot Sims, Bud Freeman és hasonlók voltak a partnerei. Őt ma már úgy emlegetik, hogy John apja. A fiú 1960-ban született, a papa mellett tűnt fel, ma pedig jazz körülmények között szupersztárnak nevezhető. Tucatnál több lemeze kapható egyszerre.

Johnék (Ray Kennedy zongora, Martin Pizzarelli bőgő), mintha apja stílusát folytatnák, akusztikus trió formációban játszanak, amely repertoárjában is emlékeztet Nat King Cole ötvenes évekbeli együttesére. Pizzarelli énekel is, meglehetősen fahangja van, amit büszkén vállal, ezzel is a 30-as, 40-es évek suttogó baritonjait idézi. A hagyományos külső azonban nem csupán nosztalgia, játékok sok modern elemet tartalmaz. Pizzarelli nagyon jó zenész, úgy énekel, mint egy zenész, gitározása pedig tele van bebop elemekkel. A bőgős Pizzarelli és különösen a zongorista Kennedy pedig a háttérben remek untermann munkát végeznek.

Friedrich Károly

**AHMAD JAMAL:
IN SEARCH OF...MOMENTUM
Dreyfus – MusiCDome**
●●●●●

Harold Mabern mondja Jamal játékáról, hogy megvan benne az a bizonyos „Liszt Ferenc-billentés”, ami még a legjobb technikájú pianisták között is különleges helyet biztosít a számára. Marcus Roberts Erroll Garner virtuozitásának továbbvivőjét és kiteljesítőjét látja benne. Igazi zenész-óriás, amilyen Art Tatum volt. A csatláthatlan fülű Miles Davis szintén kedvenc muzikusai között tartotta számon a mindig is introvertált Fritz Jones-t, aki Idrees Sulieman szellemi hatására tért át az iszlám hitre. Napi olvasmánya a Korán, és filozófiai érdeklődése minden fellépését, kompozícióját, lemezét áthatja. Ez alól a mostani, hol sodró lendületű, hol kontemplatív vagy éppen játékos-vidám album se kivétel. Billentése ma, túl a 70-en is kifogástalan, technikája lebilincselő, páratlanul könnyed eleganciája nem is annyira Pittsburgh-öt vagy Chicagót, sokkal inkább Párizst idézi. Minőségetikus, aki sok régebbi szerzeményt már nem tudja fejből, de Karl Czerny etűdjei és a Le tombeau de Couperin kottáját (s Billy Strayhorn számainak gyűjteményét) mindig kéznél tartja. Ugyanakkor nem tartozik a szerzetesszigorúságú gyakorlók közé. Nem legyőzi és meghódítja a zenét, hanem éli és felfedezi. Temérdek tapasztalat birtokában is nap mint nap hajtja a kíváncsiság, hogy még többet tudjon meg a Steinway klaviatúrájának titkairól. A legszívesebben talán trióban játszik, mint most is, James Cammack és Idris Muhammad, két nagyszerű kolléga társaságában.

Istennek tetsző pálya lehet az övé. A Gondviselés akaratából, valamint szelleme és tehetsége folytán neki a zongora mellett kellett felnőnie és megöregednie. Történetmondónak tartja magát, aki szavak nélkül mesél.

Máté J. György

JOHN PATITUCCI
„SONGS, STORIES & SPIRITUALS”
 Concord – Karsay és Tsa
 ●●●●○

John Patitucci legújabb albuma méltó folytatása a legutóbbi, Grammy-díjra jelölt, *Communion* című kiadványnak. A világhírű bőgős már megteheti, hogy csak néhány szóló erejéig „tündököljön”, többnyire kísérszerepben marad, sőt, egyik darabjában nem is játszik. Zeneszerzői és hangszerelői jelenléte azonban annál intenzívebb. A lemez tónusa egységes: szinte mindegyik szerzemény a szabadon csapongó fantáziára, a finom hangzásra és sodró hullámmásra épül, repülnek a kompozíciók. Ebbe az atmoszférába tökéletesen belesimul a Brad Mehldau-vonalat érezhetően követő zongorista, Ed Simon játéka: töredékes, lágy fűrtökből álló szólói nagyon meggyőzőek. Patitucci és Brian Blade már hosszabb ideje együtt játszik Wayne Shorter kvartettségében: a szabadon kezelt, érzéki, ősejű groove-okban egyértelműen érzem a „guru” hatását.

A brazil származású Luciana Souza fanyar, visszafogott énekkel és szerzeményekkel gazdagítja a lemez színeit, bár hangjának intenzitását kicsit hiányolom. John Thomas hangszíne és frazeálása, különösen a folkos hangvételi *I will Arise*-ban, nagyon megnyerte a tetszésemet. A lemez kompozíciós egysége megkérdőjelezhető: kissé kilóg a sorból a vonósnyegyese, nagybőgőre és énekhangra írt darab. A *Rhapsodic Journey*-ről meg az *Elektric Band* és filmzenei közhelyek jutnak eszembe. Az örökzöldek feldolgozásai nagyon ötletesek és egyéniek, az *It Never Entered My Mind* az album egyik gyöngyszeme. A brazil és kubai ritmusvilág is sajátos színben tűnik fel a szokásos kísérési alapokat megszakító, aberrált csavaroknak köszönhetően. Összességében a lemez nagyon jól sikerült, nem „hegyeket rengető”, de a dalok és mesék éppen a nemes egyszerűséggel tündökölnek.

Szabó Sz. Dániel

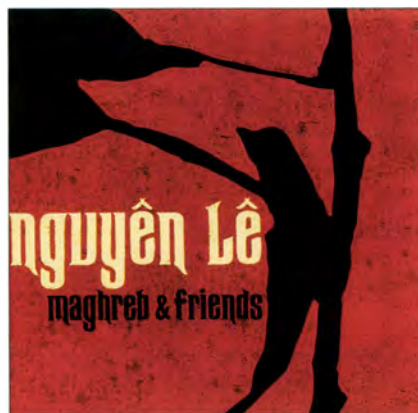

NIGUN
KLEZJAZZ
 Etnofon
 ●●●●○

Egy találó meghatározás szerint a klezmer a zsidó diaszpóra zenei tükré, amely közép- és kelet-európai vándor muzsikusok esküvőkön játszott, világi tánczenéjéből a 20. század végére e népcsoport öntudatának hordozójává váló zenei előadási gyakorlattá fejlődött. Jeles művelői az előadók műfajának nevezik, hiszen az évszázadok során a cigányzenéhez hasonlóan sokféle zenei hatást magába szívott, beépített, a kifejezés anyagává tett. A különböző népzeneiből, városi szórakoztató zenéből merített elemek a muzsikusok személyisége révén az előadás során ötvöződnek stílizált egységgé, közvetlen, nyílt kommunikációvá. Immár nemcsak a jiddis élethelyzet lenyomataként, hiszen par excellence jazzmuzsikusok — mint Dave Douglas vagy Don Byron — is hozzájárultak a klezmer újabb kori népszerűsítéséhez.

A zsidó öntudat magyarországi reneszánszának megnyilvánulásként e sorba illeszkedik a budapesti jazztanszakot végzett, képzett muzsikusokból álló Nigun együttes koncertlemeze. Az elnevezés héberül dallamot, jiddisül szöveg nélküli dalt jelent. A névválasztás tükrözi a zenei irányultságot: a dalformában létező, hagyományos zsidó zenék és a jazz improvizatív technikájának ötvözesét. A kilenc, jiddis című szám többsége feldolgozás, amelyekben a szaxofonok (Vázsonyi János, Váczi Dániel) és a gitár (Párniczky András) viszik a vezető szerepet. A zsidó folklór keleties dallamai többnyire páratlan ütembeosztásokkal társulnak, felvezetésükben, kibontásukban hol áttételesebb, hol közvetlenebb a jazzes frazeálás, harmóniavilág és ritmika jelenléte. Ez nem a klezmer zanzásító, sírva vígadó változata: a gyökerekhez visszanyúló, személyességével ható, kreatív pillanataiban szintézist teremtő zene.

Turi Gábor

NGUYỄN LÊ:
MAGHREB & FRIENDS
 ACT – CD-Bár
 ●●●●○

Ma már azt is lerágott csont emlegetni, hogy a world music lerágott csont. Látszólag a lehetőségek legszélesebb spektrumát rejti magában. De a látszat csal. Hogy minden kultúra egy lényegű, csak azon a megállapításon túl igaz, hogy minden kultúra alapvetően más. Aki több nép kultúráját, több nép zenéjét akarja egymáson átszűrve megszólaltatni, annak hosszú éveket kell fordítania tanulmányozásukra, esetleg úgy kell születnie, hogy eleve többféle hatásnak van kitéve. Ezt a lépést megspórolni nem lehet. Nguyễn Lê vietnami szülők gyermekeként a jelentős létszámú afrikai és arab közösségnek otthont adó Párizsban született, és jelenleg is ott él. Tizenöt évesen dobolni kezdett, aztán átváltott a gitárra, de tanulmányai során vizuális művészetekkel és filozófiával foglalkozott. Diplomamunkáját az egzotikum mibenlétéről írta. Lê tehát tudatosan is kutató, ez zenéjéből is kihallható. Minden hangszert és zenei elemet indokolt helyen és módon alkalmaz, jó arányokat tart, és soha nem téveszti szem elől a kompozíciót magát.

A számos közreműködő közül elsősorban Karim Ziad dobos, gumbrijátékos, ütőhangszeres, énekes és a lemez társproducere képviseli Maghreb (Marokkó, illetve Észak-Afrika) zenei világát. Ziad Michel Alibo basszusgitáros funkys játékkal is összhangban képes dobolni, az alap, amelyet megalkotnak inkább hangzásában közelít Európához, illetve Észak-Amerikához, az egymásra helyezett páros és páratlan metrumokkal inkább Afrikát idézi. Fekete Afrika a kora (nyugat-afrikai hárfá) és a peul furulya segítségével szólal meg, Lê vietnami citerán is hallható, sőt, sűrű, hömpölygő dallamfolyamokat játszik. Elsőrangú zeneszerző, szólista és hangszerelő.

Bércesi Barbara

SLIDE HAMPTON
ALL STARS
Americans Swinging In Paris
EMI

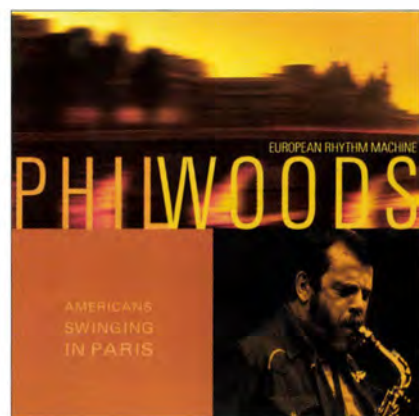
A franciák mindig is élen jártak a jazz magas művészetként való elismerésében. Saját zenészeiket is nagy becsben tartják, és nem véletlen, hogy az otthoni állapotoktól megcsömörlő amerikai jazzmuzikusok közül talán legtöbbben Franciaországot választották új hazának. Az egyik legelső jazzmuzikusot megformázó köztéri szobrot, amely Sidney Bechet-nek állít emléket, a francia Rivierán állították fel. A franciák így tiszteltek a korai jazz mestere előtt, aki már 1951-ben végleg náluk telepedett le. Kenny Clarke 1954-ben érkezett, és szinte mindenki, aki számít, megfordult hosszabb-rövidebb időre Párizsban.

A „Párizsban szvingelő amerikaiak” impozáns névsort vonultat fel a korai jazztól az avantgárd kísérletekig. Az album 1969 elején készült, az LP változat The Fabulous Slide Hampton Quartet címmel jelent meg. Hampton ekkor 37 esztendő volt. Maynard Ferguson big bandje után saját oktettjét vezette, amely nagyzenekarira emlékeztető hangzásáról volt híres. 1968-ban a Woody Herman zenekar szólistájaként került Európába, és itt is maradt 1977-ig. Ez a kvartettje (a Joachim Kühn, Niels-Henning Ørsted Pedersen, Philly Joe Jones ritmusszekcióval) tudomásom szerint nem volt állandó együttes, valószínűbb, hogy csupán a lemezfelvételre jöttek össze. A quartet a modern bop és Coltrane 60-as évek eleji stílusában szólal meg. Engem Kühn játéka zavar kissé, mert főként a szólóban túl hirtelen túl szabad játékot enged meg magának, ezen kívül a zongorázása mellett játszani valóját énekli is, amit még Keith Jarrett-nél sem szeretek. A bőgő-dob mindvégig csodálatosan szvingel, Hampton pedig Coltrane stílusát próbálja meg trombonon megvalósítani, és ezt a nem könnyű feladatot sikerrel oldotta meg. A felvétel nyilvánvaló erényei dacára sem tartozik a korszak legjobb lemezei közé. *Friedrich Károly*

BENNY CARTER
THE KING
Americans Swinging In Paris
EMI

Amerikaiak szvingelnek Párizsban, így volt ez már a múlt század harmincas éveiben is, amint ez a kitűnő válogatásalbum is bizonyítja. E felvételek nagy részét az 50-es évek óta ismerem külföldi rádióadók jóvoltából. Mind a zene, mind a felvételek minősége olyan, hogy nagy örömmel és némi nosztalgiával hallgatom ma is valamennyit. Külön érdekesség, hogy ezek az 1936–38 között készült három perces kis remekművek az idők során a legkülönbözőbb válogatásokban, más nevek alatt is megjelentek: gyűjteményekben őrzők egy hatvanas években kiadott Amiga LP-t Django Reinhardt néven, és egy holland CD-t, amelyen Coleman Hawkins a főszereplő. Nem baj, végül is mindhárom játszottak a korabeli francia-amerikai válogatásban. Esetünkben Benny Carter áll a fókuszban. A rendkívüli tehetségű színesbőrű muzikus 1907-ben született New Yorkban. Gyermekkorában először zongorázni kezdett, később trombitára, majd altszaxofonra váltott, emellett kitűnő hangszerelő is volt. A harmincas években már őt jegyezték Johnny Hodges mellett a legjobb szving altónak. Ebben az időben töltött több esztendőt Európában, elsősorban Párizsban és Londonban. A francia felvételeken Carter mellett a legismertebbek Hawkins, a gitáros Django Reinhardt és – figyelem! – a zongorista Stephane Grappelli. A repertoár ismert standardekből áll: Crazy Rhythm, Out Of Nowhere, Sweet Georgia Brown és hasonlók. Mai füllel is mind kitűnő zene, lendületes szvingek, hangulatos bluesok és balladák. Carter elsősorban virtuóz altszaxofon-szólóival nyújt kiemelkedőt, de trombitajátéka is kifogástalan. Hangszerelései abban az időben nagyon modernnek számítottak, a sound helyenként a cool hangzást előlegezi. A lemez teljes anyaga kiemelkedő jazztörténelmi dokumentum. *Deseő Csaba*

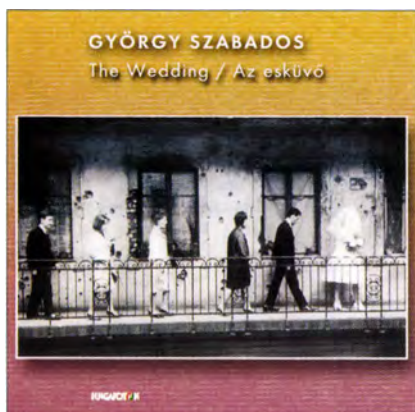

PHIL WOODS
EUROPEAN RHYTHM MACHINE
Americans Swinging In Paris
EMI

Az altszaxofonos Phil Woods 1968 tavaszán érkezett Párizsba, hogy közel öt évet töltsön Európában. Utólag okoskodva az az érzése az embernek, hogy kellett neki ez a szabadabb néhány év, éppen a társadalmi korszak- és izlésváltás éveiben, hogy azzá legyen, ami: kolosszális szólista, koncepciózus zenekarvezető, a bebop szülöttként örökzöld modernista.

Woods '68 novemberében, két nap alatt rögzítette ezt a lemezt, ami annak idején Phil Woods Alive and Well In Paris címmel jelent meg. A European Rhythm Machine valójában a kvartett neve, és milyen kvartett! A svájci George Gruntz zongorázik. Ő a jazztörténet igazán nagyformátumú zenekarvezető-producerei közé tartozik. A bőgős és a dobos, Henri Texier és Daniel Humair franciák, akik számtalan csodálatos produkcióban vettek részt. A legelképezhető számomra a lemez repertoárja. A Stolen Moments dallamának lenyűgöző szépségét felülmúlja a When We Were Young negyedórás átdolgozása, háttorzongató, kortárs zenei eszközöket is finoman használó Gruntz-szólóval. A lemez címadó száma Woods szerzeménye, kirobbanó energiájával a hard bop kereteit feszegeti. Egy Rollins-szám és a Freedom Jazz Dance zárja a lemezt.

A CD-sorozat címét úgy is fel lehet fogni, hogy az amerikaiak úgy szvingelnek Párizsban, hogy mindenki elájul. Itt viszont egy művészi kifejezőképességeinek csúcán álló nagyjereű szólistához csatlakozik három európai, saját bevallásuk szerint is gőzhenger ritmus, és valami egészen unikálisat teremtenek. A sorozat egyébként bátran húz ívet a Hawkins-Rheinhardt kollaborációtól a hatvanas évekig, folytonosságot próbál felmutatni az amerikaiak Párizs-központú ideiglenes létében. De a szving-korszakban nem alakult ki az a „kétirányú” utca, ami az „elveszett nemzedéknél” már igen. *ZK*

**SZABADOS GYÖRGY
AZ ESKÜVŐ**

Hungaroton – Hungarian Jazz History

Immár CD-n is hozzáférhető a magyarországi jazz korszakos jelentőségű lemeze. Ha mást nem alkotott volna Szabados György, Az esküvővel kitörőhatáron beírta volna nevét a magyar zene történetébe. A magyar zeneiség, a free jazz és a huszadik századi zenei nyelvezet szuverén szintézisét megteremtő mű nem az ornamentika szintjén közelít a kiindulópontot alkotó folklórhoz: Bartók Béla nyomdokai-ban járva, a szabadon kezelt ritmus és a rögtönzés koordinátarendszerében korunk érzelmi és tudati szférájába emeli anyagát. Mély beágyazódottságából szervesen következő spontaneitás lehengerlő dinamikával és közlésvágygallyal párosul: minden hangja, minden gesztusa, minden megnyilatkozása önmagán túlmutató jelentéstartalommal telítődik. A zeneszerzőzenekarvezető-zongorista Szabados energikus, az improvizációkban is pontos játékfelfogásához konzenszialis kapcsolódik Kathy-Horváth Lajos szárnyaló hegedűjátéka, Vajda Sándor jazzben gyökerező, robusztus bőgőhangja, és nem utolsó sorban a szabad kifejezésbe belekóstoló Kőszegi Imre energiahullámokat gerjesztő dobolása.

A Hungarian Jazz History sorozatban megjelent CD adósságot törleszt: előlapján Fejes Lászlónak a címadó kompozíciót ihlető fotója látható, amelyet 1974-ben a cenzori szigor leparancsolt a bakelitlemezek borítójáról. A CD ráadásdarabokat is kínál: a hagyományos jazzhez szorosabban kapcsolódó 1964-es B-A-C-H-élmények és a meditatív rögtönzés jegyében fogant 1982-es Világpor című triódarabokat, továbbá az 1981-es Debreceni Jazznapokon rögzített Balladát, Szabados szólószámát. Vajh, mikor jön el az idő, amikor e nagy formátumú teremtő ember minden szerzeménye digitális formában is elérhetővé válik a jelen- és az utókor számára?

Turi Gábor

**CHET BAKER
CHET BAKER & CREW**

Pacific Jazz – EMI

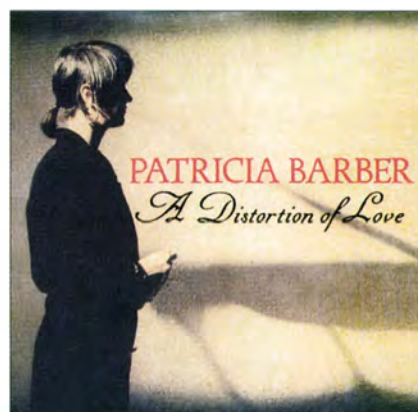
A 26 éves trombitást 1956-ban – a lemezfelvételek idején – Amerika egyik vezető muzsikusa-nak tekintik. Pályájának egyik legtermékenyebb periódusa ez: csak két hónapja tért vissza házába hosszabb európai tartózkodás után, s máris ott ül a Los Angeles-i Forum Theaterben, élvezve a természetes akusztikai adottságokat és a korszak egyik legjobb kvintettjét állítja maga mellé.

Phil Urso tenoros Mingusszal dolgozott korábban, Bobby Timmons Baker hazaérkezése-nek idején még Kenny Dorham együttesében vappelt, őket egészíti ki Peter Littman (dob) és Jimmy Bond (bőgő), illetve néhány számban Bill Loughborough kromatikus timpanin. Az eredeti LP producere, Dick Bock a trombitást csúcsmódban mutató session után szinte minden létező kombinációban készített Baker-felvételeket, például '56 októberében nagyze-nekari számok kerültek szalagra. A Crew digitalizált kiadásán az eredeti nyolc számot hat további felvétellel egészítették ki, melyek közül kettő semmilyen más lemezen nem jelent még meg. Így több mint egy órássá bővült a cool ze-neanyag.

A borítón a sima bőrű, fiatal muzsik egy vitorlás kötelzetébe kapaszkodik, miközben hangszereit fújja. A zenésztársak is láthatóan élvezik a gondtalan hajózást. Süt a nap, kékek a hullámok, melenget a napfény. Gondok nem léteznek ebben a világban, viszont az ál-mok mind valóra válnak.

John Fordham resignáltan jegyzi meg vala-hol, hogy a barázdált arcú középkorú Baker, akinek az élete már romokban hevert, időnként továbbra is úgy játszott, mintha e fiatalkori ví-zió napfényről és gondtalanságról még mindig igaz volna.

Máté J. György

**PATRICIA BARBER
A DISTORTION OF LOVE**

Antilles/Verve – Universal

A chicagói zongorista-énekesnő nevével és egyik CD-jével két éve találkoztam először. Ze-néje első hallásra megfogott, lemezeit azóta is szívesen hallgatom. Most egy különleges kiad-ványát tartom a kezemben: A Distortion of Love a Polygram Records 1992-ben kiadott anyaga, idei új kiadásban. A felvétel időpontja '91 november, azóta az intellektuális előadó-nak tekintett Barber egy versenytársnak számi-tó lemezcégnél, a Blue Note-nál – ott sem túl könnyen – tudta kibontakoztatni karrierjét.

De maradjunk csak a zenénél. Adva van egy kitűnő erőkből álló quartet: Wolfgang Muthspiel – gitár, Marc Johnson – bőgő, Adam Nussbaum – dob és persze Barber, aki zongorázik és énekel. A műsorban a teljes együttes ritkán hallható, kivételt képez két gyors tempójú, hisztérikus hangvételű darab, amely meglehetősen kilóg a program egységéből. Patricia valószínűleg itt akarta bizonyítani, hogy képzett, virtuóz zongo-rista. A többi felvétele sokkal inkább az álmo-dozás, a szelíd líra és a finom hangzás jellemző. Nussbaum seprős kísérete, Muthspiel visszafa-gott gitározása itt-ott felbukkan ugyan, akár-csak Marc Johnson jól megkomponált bőgőki-sérete, de a reflektorfényben elsősorban Barber intim, olykor érzéki énekhangja szerepel saját zongorakiséretével. Szerzeményeit többen meg-zenésített költeményeknek tekintik. Szép zene, bár gyakran távol van attól, amit még jazznek nevezhetünk. Igazi jazz viszont a már említett két vad számon kívül a You Stepped Out Of A Dream című standard ballada, számomra ez a lemez csúcspontja, ebben a teljes együttes hall-ható, Patricia varázsos éneke, zongorajátéka és a többiek remek együttműködése.

Mindent összegezve jó lemez, igényes, egyé-ni hangú produkció. Patricia Barber újabb fel-vételeit azonban jobbnak tartom, azokon messzebbre jutott.

Desseő Csaba

YELLOWJACKETS
TIME SQUARED

Heads Up/Telarc
Karsay és Társa

A Yellowjackets első lemeze 1981-ben jelent meg, ez kb. a huszadik a sorban. Ez nem is túl sok egy ennyire népszerű formáció esetében, a mostani CD ráadásul több mint két évvel az előző után jelent meg. Ezt az együttest jazz-rock, vagy fusion stílusúként szokás emlegetni, ami nem nélkülözi az igazságot, de az ő zenéjük nem az a jazz elemekkel tűzdelt háttérzene, amely a legtöbb ilyen együttest jellemzi. A Yellowjackets komoly jazzt játszik. A Coltrane, Davis, Corea, Hancock által fémjelzett hagyományokon túl Monk is feltűnik az inspirációik között. Bob Mintzer az ötven körüli szaxofonosok egyik legjobbját, talán a legjobb jazz basszusklarinétos a piacon. Russell Ferrante a billentyűkön szintén jól játszik, ő azonban már nem olyan egyből felismerhető egyéniség, mint Mintzer. A ritmusszekció játéka sem hagy kívánnivalót. A kompozíciókat Mintzer és Ferrante jegyzi.

FK

THE MARSALIS
FAMILY
A JAZZ
CELEBRATION
Marsalis Music/
Rounder – Varga

Belső tűz és rutin, bravúr és biztonsági játék keveredik a jazz jelenleg leghíresebb dinasztiájának első nyilvános koncertjén. Ellis, Branford, Wynton Jason, Delfayo (zongora, szaxofon, trombita, dob, harsona) eget rengetően erős kvintettet alkotnak, többféle szereposztásban sokszor játszottak már együtt, fiúk apjukkal, a két legidősebb egymással, stb., de az egész klán még soha. Ezen a nehezen összehozott New Orleans-i koncerten (Ellis papa nyugdíjba vonulása alkalmából) Roland Guerin bőgős csatlakozott hozzájuk állandó tagként, Harry Connick Jr. és Lucien Barbarin trombonos pedig egy-két szám erejéig. A lemez egyetlen hiányossága, hogy nem lemeznek készült: egy gálakoncert felvétele, melyen az emelkedett pillanatok sokszor átjönnek, nagy egyéni teljesítmények vannak, a témák szépek, jól játszhatóak, igényesen táltal darabok, de a lelkesedés és a megérdemelt tapsok nem pótolják, hogy ez csak egy hangkép. Mintha képeslapot néznék, nem melengeti át a szívemet, mert nem voltam ott.

ZK

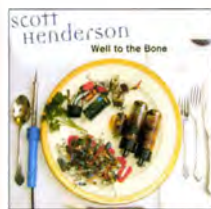
MINDI ABAIR
IT JUST HAPPENS
THAT WAY

GRP – Universal

Újra és újra elsodálkozom, hogy mennyire uralkodó divat még mindig David Sanborn utánzása az amerikai piacon. Kenny G is az ő árnyékából bújt elő (csak előnyösebb a megjelenése és ezért könnyebb volt megmarketingelni), mint annyian. Itt a legújabb dupla epigon: a szőke Mindi. Altón és szopránon adja elő a témákat, ezeket általában ő társszerezte. A dalocskáknak a címében nincs semmi eredeti (Save the Last Dance, Play, stb), nagyobb baj, hogy zeneileg is teljesen sablonosak: az előadásmód meggyőződés nélküli, pedig néhány komoly erőt is felvonultat a jobb napokat látott GRP. A belső borító fotói (úgy nyomták a kezébe a hangszert: tartsd csak a fejed fölél!) pont olyan erőltettek, mint a zene nagy része. Az épp úgy történt – vélem én –, ahogy szokott, ha a producerek receptre dolgoznak: ha volt is Mindikének önálló gondolata, azt nem adták ki.

ZK

SCOTT
HENDERSON
WELL TO THE
BONE

ESC – Varga

Kezdetben vala a blues. Ez Scott Henderson életreténetére is igaz. Henderson saját bevallása szerint amióta először gitárt fogott a kezébe, több bluest játszott, mint jazzt, sőt azon is nőtt fel, de eddig még nem jött el az ideje, hogy kifejezetten blueslemezt készítsen. A Well to the Bone sem kifejezetten az, inkább blues-rock, sok énekkel, nagyon sok gitározással és a triófelállást (John Humphrey basszusgitározik és a Tribal Tech-beli kolléga, Kirk Covington dobol) meghazudtolóan sűrű hangzással. Ezt a sűrűséget úgy érte el a főnök, hogy utólag többféle gitárral további hangrétegeket adott a felvett anyaghoz. Végül úgy járt, mint a bűvészinas, aki belemelegszik a varázslásba, és már nem tud megálljt parancsolni újonnan szerzett varázstudományának: Henderson most próbálkozott ugyan is először a layerezés technikájával. Több gitár szól, mint amennyit egy lemez hatvanöt percén keresztül élvezni lehet, ami kár, mert Henderson amúgy döbbenetes tudású gitáros.

BB

MÁRKUS
TIBOR/EQUINOX
QUARTET
ARE YOU FREE?
Binder Music
Manufactory

Márkus Tibor kitartása és szorgalma új lemezén elvezetett oda, hogy az Equinox kvartettel minden eddigi anyagánál extenzívebb muzsikát produkált. Az Are You Free újdonsága nem merül ki abban, hogy az utolsó lemez óta megfialította kvartettjét, leginkább Zana Zoltán groove-osabb hangja érvényesül előnyösen. Érezni ugyan döccenőket néha, egyrészt a számokon belül, másrészt a stílusok és hangszerelemek egymásutánosságában. Mégis, az egész anyag üde és érdekes, a harmadik szám a két énekesssel (Király Martina és Kovács Linda) fantasztikusan indul.

Márkusék eddigi lemezeihez hasonlóan most is kellemes percekert jelentenek a Ravel, Chet Baker, Evans és Monk tiszteletére eljátszott hangjegyek, és a vendégművészek szólói. Az opust a szerző négy részre botja, ennek logikáját még a standardek nélkül sem tudom teljesen követni.

ZK

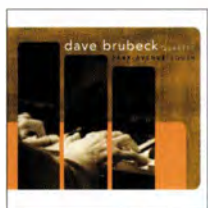
GIANLUIGI
TROVESI
OCTET
FUGACE

ECM –
MusicCDome

Igazi posztmodern zene az altsaxofonos és klarinétos Trovesi legújabb albuma. A klasszikus zenét idéző cím és zenekarnév kissé félrevezető, az anyag inkább dixiebandból, hetvenes évek rockzenéjéből és avantgarde jazzből gyúrt szövet, ironiába csomagolt zenei utalások tömegével. Ugyan az oktett névsorából (Beppe Caruso – harsona, Massimo Greco – trombita, Marco Remondini – celló, szaxofon, Roberto Bonati, Marco Micheli – nagybőgő, Fulvio Maras – ütőhangszerek, Vittorio Marinioni – dob) nem olvasható ki, a lemezen mégis hallható csemballó és elektromos rock gitár is. Már ez is sejteni engedi mennyire sokszínű ez az album, nekem éppenséggel egy kicsit túl sokszínű. Nem áll össze egy egységes zenei ívvé, és az utalások is az éppen elmúlt divatok még nem patinás unalmát idézik fel, igaz üdítően ironikus formában. Nem lett kedvem az album, de Trovesi kreativitására, bátor kísérleteire igazi szüksége van korunk, egyre inkább a tisztas reprodukálás felé sodródó jazz életének.

JG

**DAVE BRUBECK
QUARTET
PARK AVENUE
SOUTH**

Telarc – Karsay
és Társa

Dave Brubeck újra és újra elkápráztatja régi és új rajongóit azzal, hogy milyen sok és milyen jó lemezt készített – 83 évesen. New York-ban egy csöppnyi kávézóban vették fel közönség előtt ezt az anyagot. Brubeck bevallja, hogy nagyon kevés helyük volt, tulajdonképpen a kirakatablakban ültek, kintől állandóan beintettek nekik, meg bekopogtak, úgyhogy inkább végig csukott szemmel játszott. Varázslatos Brubeck vallomása arról is, hogy írta meg erre a koncertre új témáit, mind-egyikből egy-egy barátja vagy fontos kapcsolata bontakozik ki. A kvartetben Bobby Millitello altózik és fuvalózik, így jogosan nevezik ezt a Brubeck-együttest is klasszikusnak, korábbi lemezei és koncertjei óta mindenkinek nyilvánvaló, miért ragaszkodik ennyire hozzá Brubeck. Egy izléseles, kellemes, szórakoztató, mesélőkedvű, bölcs, galambösz művész társaival együtt elvarázsolja, felemeli és megmosolyogtatja egy utcára nyíló kávézó közönségét. Ez jazz. ZK

**GRUPA PALOTAI
MINIMYTHS**

BMC

Palotai Csaba három éve alakította meg a párizsi konzervatóriumban ezt a kvartetetet négy francia társával. A magyar gitáros tavaly volt harminc, előtte Budapesten tanult a Jazztan-szakon, majd Párizsban diplomázott, tanára volt többek között Gadó Gábor is. Zenéje egészen friss, egyéni, az együttes le sem tagadhatná, hogy mennyire fiatal. Komolyan is veszik fiatal-ságukat: mernek szemtelene lenni. Erre a hangszerösszeállítás eleve garancia: a basszushangszer a helikon, a tubára emlékeztető hang-szer, ehhez jön a (két, egymást váltó) szaxofo-nos és az ütőhangszeres. A témák teljesen szabadok, a hangzáskép pedig rockos, a kvartet az európai posztavantgárd területeit járja be, melodikus intenzitással és szoros egymásra figyellel. A jazzhagyományra tett utalások a lemez kiemelkedő pillanatai. A BMC zenei palettája új színnel gazdagodott a Grupa bemutatásával. ZK

**RAVI COLTRANE
MAD 6**

Eighty-Eight's/
Columbia – Sony

Ravi Coltrane apja John Coltrane volt – ezt a tényt most próbáljuk meg félretenni, bár nem könnyű, hiszen Ravi tenor- és szoprán-szaxofonos, és apjának két számát most is eljátssza. Negyven felé Ravi már nem kezdő, technikailag magasan iskolázott. Hajlok rá, hogy higgyek a lemezre ragasztott reklámcímkének: ez eddigi legtüzesebb anyaga. Négy saját témát játszik, továbbá két Monkot: Az Ask me Now gyönyörű, de a Round Midnight igencsak felejthető. Azzal viszont nehezen tudok megbarátkozni, hogy a két kísérő zongorástrió, a George Colligan és az Andy Milne (aki viszont nem a fia a Micimackó szerzőjének) vezette alakulat állandóan váltogatják egymást. Milne-ék mintha jobban hangszerelnének, de a tűz nagyobb a másik csapatnál. A lemez kerülgeti az igazi nagyságot, meg-megkapaszkodna a csúcson, de nem tudja a magas színvonalat fenntartani. A tehetség ígéretének beteljesítése így is egyre közelebb. ZK

**SZABÓ GÁBOR
HIGH CONTRAST**

Blue Thumb/
Verve – Universal

Szabó Gábor zenéje ma is él, közvetlen tanítványának tekinthető ugyanis Carlos Santana, aki játszotta is Szabó számainak, és az ebben az időben kimunkált latinos, rockos Szabó-stílust vitte tovább. Erről a lemezről is elhihetik sokan, hogy egy régi Santana-lemezt hallanak, ha nem ismerik Szabó játékát. Szinte kicsap a hetvenes évek levegője, ha elindítjuk a lemezt (1971). Sajnos ez az elmaradhatatlan vonóskarra is igaz, a ritmososabb, gyorsabb számok inkább kiállták az idő próbáját. A lemez, funky-s felfogásban odatett lemez nem is akart extenzívebb szólókkal vagy összehatás szempontjából kitűnni. A CD korongján a Verve a a ritmusgitáros Bobby Womack nevét is alkotótársként tünteti fel – a számokat valóban együtt írták, de azért ez Szabó-lemez. Tetszetős ennek az újrakiadásnak a csomagolása: mintha LP-t venne az ember kézbe, papírborítékban van, nem kazettában, mint a CD-k. Kár, hogy így viszont olyan kicsik lettek a hátsó borító betűi, hogy teljesen olvashatatlank. ZK

**ELLA & LOUIS
AGAIN**

Verve – Universal

Újra és újra érdemes méltatni ennek a találkozásnak a jelentőségét a jazz, mint népszerű kreatív előadóművészeti ág szempontjából: Fitzgerald és Armstrong énekel, utóbbi trombitál is, a kíséret meg kozmikus (Peterson, Ellis, Brown, Bellson). Ez már a reprim: az Again három felvételi napon született 1957 derekán, miután a két világsztárt egy évvel korábban Norman Granz már összehozta egy LP kedvéért. A történelmi felvételt a Verve ezúttal is túl spórolatosan adta ki: a kétszer alig 45 perc egy hanggal sem ad többet az első kiadásnál. Értelmetlen, hogy miért nem lehet ötven év után legalább néhány félretett tracket hozzátenni a jól ismert anyaghoz (mint például az Armstrong-Ellington dupla CD-n). Ezen a két korongon még akkor is maradt volna hely, ha az első találkozást is hozzábiggyeszítik. A Porgy & Bess (dupla LP) már meg sem merem említeni. A zene csillagos minősítésen felül áll, de igazi duett a 19 track közül csak 12-n van, ezek viszont ellenállhatatlanul bájosak, elegánsak és természeteseek. ZK

**MONGO
SANTAMARIA
COSTA DEL ORO**

Past Perfect –
H & H '92 Kft.

Mongo Santamaria legendás figura a latin jazz világában, itthon mégis kevés lemez hozzáférhető a neve alatt. A kubai muzsikusként pályafutása egy mexikói kitérő után 1950-ben már a New York-ban bontakozott ki. Perez Prado, Tito Puente zenekara után egyre-másra kapta a felkéréseket Dizzy Gillespie, Chick Corea, Herbie Hancock és hasonló világnagyságok lemezeire. Rock, pop, soul és R&B lemezekre is gyakran felfedezhetjük izes afro-cuban ritmuskíséretét és szólóit. Ez a lemez koncertfelvétel 1992-ből. A nyolctagú együttesben három fúvós és két ütős játszott a hagyományos zongora-bőgő-dob kísérettel. Csupa jó szólólista, akik a nagyrészt meg-hangszerelt, igényes zenekari produkciót hibátlanul, izesen adják elő. A kevésbé ismert témákat is nagyon hangulatosan tálalják, nem csak a Watermelon Mant. A lemez garantáltan jókedvre deríti a hallgatót, 71 percen át hamisítatlan afro-cuban ritmus- és dallamvilággal, akusztikus hangzásával, őszinte zenéjével. DCs

IBRAHIM FERRER
BUENOS HERMANOS
World Circuit – BMG

RY COODER – MANUEL GALBÁN
MAMBO SINUENDO
Nonesuch – Warner
●●●○○

Ibrahim Ferrer második szólólemeze májusi megjelenésekor rögtön a European world music toplista első helyezettje lett! Vajon mi lehet e '97 óta tartó siker titka a havonta változó divatáramlatok által felkorbácsolt világzene tengerén? A latin zene (főként a mambo és a cha-cha-cha) egyszer már az ötvenes években is hódított az USA-ban és Európában. Érdekes, hogy a skandináv országokban különösen népszerű lett. 1997-ben Wim Wenders „Buena Vista Social Club” című mozifilmje és az ennek műsorából készült CD állította újra az érdeklődés középpontjába és ismertette meg az azóta fölnőtt generációkkal is. Ezen az egykori legendás havannai szórakozóhely ma már dédnagypapa korú zenészeinek önfeledt, őszinte muzsikálását csodálhatjuk, akik Castro Kubájában zárványként őrizték meg az ötvenes-hatvanas évek latin zenei nyelvét és előadói gyakorlatát.

Megjegyzem, bár kétségtelenül ez a leghíresebb kubai zenés dokumentumfilm, egyáltalán ne higgyük, hogy az egyetlen! Hasonlóan jó a *Lgrimas Negras*, *A salsa lelke*, a *Santiagói nyugdíjasok* stb. A Buena Vista egyértelműen Ibrahim Ferrernek (ének), Omara Portundónak (ének), Compay Segundo-nak (ének, gitár), Rubén Gonzáleznek (zongora), Juan de Marcosnak (trombita), Amadito Valdésnek (timbales) köszönheti sikerét. Szomorú, hogy a társaság egyik legfiatalabb és legmeghatározóbb tagja, a még hatvan évet sem élt Eliades Ochoa elsőként távozott el a csapatból. Őt két éve a magyar közönség is hallhatta a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon. A zenekar „szülőatyja” és producere, Ry Cooder gitá-

ron, fia, Joachim pedig dobon és ütőhangszereken csatlakozik a tiszteletreméltó művészgárdához. Véleményem szerint az ő „vendégszereplésük” nélkül is tökéletes lenne az együttes.

*Ibrahim Ferrer*ről már sokan leírták, hogy östehetség, valóságos kincs! Kubában kiváló zenészek működnek, csak hogy Ferrer nem kezdte ki a világhírnév, a show-business sem! Pályája csúcán is közvetlen, szerény, mesterkéletlen és – ami a legfontosabb – művészileg hiteles tudott maradni! Hetvenöt éve született Santiago de Cubában. Az ötvenes években többek között *Pacho Alonso* havannai együttesében énekelt. Harminc évvel később szegénységben, cipőpucolásból élt! 1997-től – amikor már „a kapitalizmus keze betette a lábát” a szigetországba – lemezfelvételeket készíthetett az *Afro Cuban All Stars*-szal, ekkor lett világhíres Ry Cooder produkcióiban. 1999-ben szólólemeze jelent meg *Buena Vista Social Club presents Ibrahim Ferrer* címmel, ami egy év múltán Grammy- és Latin Grammy-díjat kapott.

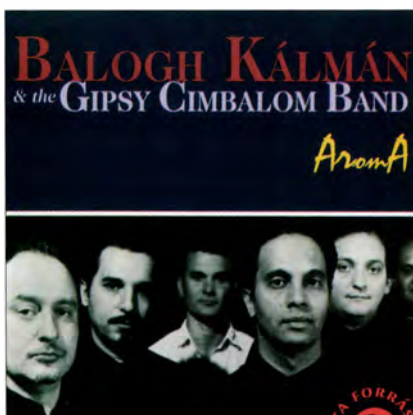
A mostani *Buenos Hermanos* mindenben a jó hagyományokat követi. Ibrahim Ferrer tenorja lágy, fátyolos, előadásmódja szenvedélyes maradt. (Érdekes, hogy ugyanazzal a címmel már megjelent egy lemez 1997-ben a *Septeto Matamorostól*, a másik híres kubai énekes, *Benny Moré* közreműködésével – akinek Ferrer is gyakori énekpartnere volt.) Az új CD külső megjelenése kellemes, enyhén nosztalgikus, Ibrahim jellegzetes, mosolygó arca, „jóságos nagypapa” imázsa garancia a tartalomra! A tokban pazar kísérfüzet lapul spanyol-an-

gol szövegkönyvvel. A tizenhárom számot, *sont*, *guajirát*, *cha-cha-chát*, *guaguancót* és természetesen lassú, érzelmes, szerelmi dalt: *bolero*t tartalmazó album egységes, mégis változatos. Egyik leghíresebb boleroja, a *Perfume de Gardenias* már ismerős lehet az előző lemezről, most a *Blind boys of Alabama* kórus izléses közreműködésével hallható.

A *Mambo Sinuendo*, Ry Cooder és Manuel Galbán duólemeze sokkal eklektikusabb az előzőnél. Egyfajta nosztalgikus blues-pop egyveleg, latin alapokon. A dizájn egyértelműen múltidéző: fényes, csillogó felületen egy 1959-es Cadillac részlete – mintha csak rock and roll-t hallanánk – figyelemfelkeltő, de érthetetlen. A zene is a nosztalgiaadivat jegyében született, háttérhangulatot, aláfestést, filmzenét sugall. Az ötven percnyi anyagot végighallgatva hiányérzetünk marad! Várjuk, hogy a sok „kiséret” után végre megszólaljon az ének, vagy egy harsány fúvós hangszer. Mindhiába. Az érdektelen „presszó” hangzást számomra csak megerősíti a végig mélyen punnyogó gitárok soundja: sok chorus, vibrató, tremoló, ettől a hangzás lebegővé, úszóvá, hamiskássá válik. Az is kellemetlen, hogy nem tudhatjuk meg, mikor melyik előadó gitározik – a felvételen a két sáv végig összemósodik! Az egyik számban hosszú orgonaszólót is hallhatunk: csak következtetni lehet, hogy Galbán játszotta fel a billentyűs és a vibrafonszólamot is. Óriási melléfogásnak tartom, hogy Cooder az album egyetlen számában sem látta szükségesnek hitelesebb és kompetensebb zongorista, például Rubén González vagy Chuchó Valdést alkalmazását.

A stúdiófelvétel hiányosságai, melyek mindkét lemeznél fennállnak, itt jobban kiütözköznek. Talán az elavult, alkalmatlan kubai stúdió az oka (a *Mambo Sinuendo* belső borítóján ez látható, és jól ismerjük a filmből is), vagy rossz hangmérnöki koncepció: a hangzás meglehetősen „doboz”, mint amikor lakásban készítünk felvételeket. A gitár és az ének kivételével minden hangszer nagyon „hátnál” van, erőtlen, távoli. Csak hogy a latin zene berkeiből vegyünk ellenpéldát, a modern *salsa*-zenekarok fergeteges, magokkal ragadó hangzást produkálnak, lemezeik megszólalása sokkal közelebb áll a fiatal közönség hangzásideáljához! Ez a hiányosság nem megengedhető, pláne, amikor egy produkciót szenzációs megjelenése után öt évvel kívánnak eladhatóvá tenni.

Pödör Bálint

**BALOGH KÁLMÁN
ÉS A GIPSY CIMBALOM BAND
AROMA**

FolkEurópa

Balogh Kálmán – cimbalom

Major László, Budai Sándor – hegedű, ének

Kovács Ferenc – trombita, hegedű

Kuti Sándor – gitár

km.: Novák Csaba – nagybőgő, ének

Lang János, Jakab Attila – hegedű

Váradi „Brunner” Csaba – brácsa

Aki látta a Latcho Drom című filmet, végigkísérhette a roma zene útját Indiától a Távolság- és Közel-Keleten, Egyiptomon, Törökországon át Európáig. A film remekül érzékelteti, milyen elképesztő távolságokon keresztül van szoros

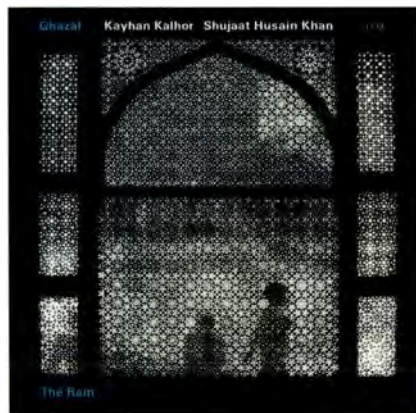
összefüggés, és egymásra hatás a romák zenéjében, szellemi vonatkozásaiban egyaránt. Hátborzongató, ahogy egyes ismert, vagy kevésbé ismert motívumok egymás mellé kerülnek Balogh Kálmán új lemezén, ám mire a CD a végére ér, minden bizonnyal egységes, homogén produkció benyomását kelti a hallgatóban. A közös temperamentum mindig nyilvánvaló ennek a különlegesen vitális, szabadsága miatt hol irigyelt, hol méltatlanul megkülönböztetett népnek a zenéjében, ám a tűz egyidejűleg kiemelhetetlen távlatokat is jelent. Más etnikumot nem nagyon tudnék említeni, melyre igaz a fenti – látszólag egymásnak ellentmondó – kettősség. És ami még biztos: ezt a lemezt fizikai lehetetlenség mozdulatlanul végighallgatni; a tempó, a dinamika, a „húzás” talán több is a könnyedén befogadható mértéknél.

Mindezek tükrében, vagyis a különböző földrészek, országokban élő romák zenéjét felidézve, alapjában véve autentikus cigányzenét prezentál a Gipsy Cimbalom Band. (Ez elsősorban talán kissé meglepő annak, aki épp a lemez titkosügyönyök-témáját hallgatja...) Balogh Kálmáné csak részben ösztönösen, emellett pedig – hallhatóan is – az alapos népzene kutatók igényével viszonyulnak ehhez a fél világot átölelő kultúrához. A zenekar nem egyszerűen virtuóz muzikusokból áll: ezek az előadók egyszerűen mestereik a hangszereiknek.

De adós vagyok annak a magyarázatával, hogy vajon hogyan lehet autentikus egy olyan népzenei produkció, melyben Hacsaturján és Duke Ellington témái mellett még jazz-es magyar népdalfeldolgozás (Csillagok, csillagok...) vagy 007-es motívum is hallható. Nos, a roma zene autentikus jellegét legalább olyan mértékben meghatározza a harmóniaváz és a ritmus, mint a dal vagy a téma. A hangszerelésről sem mondhatunk semmiféle általános érvényűt, tudniillik a romák – kis túlzással szólva – képesek azzal az eszközzel megjeleníteni zenekultúrájuk lényegét, mely éppen a kezük ügyébe esik. A roma zenész a világ bármely pontján simán „ráérez” arra a melódiára, melyben felfedezi saját hangját, és menthetetlenül autentikus cigányzenét képes kreálni belőle. Az egyes zenedarabok között persze vannak a téma szempontjából is eredeti zenék. Ilyen például mindjárt a lemezt indító moldvai „Vizes és szirba”, vagy a román „Keserű kávé”, illetve „Csingerálás” is. Ezek az eredeti dallamok csak még inkább bizonyítják Balogh Kálmáné műfaj- és földrészegyesítő kísérletének sikerességét.

Ebben a zenében szinte minden összefügg egy nép született, eredendő vitalitásával, mely egyébként a kultúrák egymást megtermékenyítő hatásának egészséges tényét is jelenti.

Matisz László

**GHAZAL
THE RAIN**

ECM – MusiCDome

Kayhan Kalhor – kemence

Shujaat Husain Khan – szitár, ének

Sandeep Das – tabla

●●●●○

A perzsa és az indiai zene újkori találkozása csaknem annyira szokatlan, mint bármely más, a világzene hatására, egymás mellé rendelt,

két nagymúltú kultúráé. Kayhan Kalhor és Shujaat Husain Khan lemezén mégsem érezzük az eresztékek nyikorgását, és ez csak részben a két zenész nagyszerű alkalmazkodó képességének köszönhető. Kettőt írok keleti gyakorlat szerint, ahol csak a szólista kerül a lemez első borítójára, a kísérőnek a hátlappal kell beérnie. De természetesen mindvégig háromra gondolok, sőt amikor félálomban először végighallgattam a lemezt, sokkal nagyobb számú együttest képzeltem magam elé. Szóval nem csak az alkalmazkodóképesség teszi egységessé a produkciót, hanem a két kultúra azonos gyökere is. Az észak-indiai zene szeretői hangsúlyozzák annak évezredek múltját, de sohasem feledik megemlíteni annak perzsa (párszi) eredetét, a dél-indiai zene hatását kevésbé számottevőnek tartják. A szitár eredete is perzsa, mint minden *tár* (perzsául húrra) végződő hangszere, de ez inkább csak etimológiai érdekesség: ha, teszem fel, egy brazil gitáros (a gitár is perzsa eredetű) találkozna Kayhan Kalhorral, a fenti eresztékek bizony nyikorognának. Három improvizációval átszótt kompozíciót játszanak, ahol a keleti

gyakorlat szerint az improvizációban megtartják az adott módusz hangjait, a hangközlépések irányát, melyek kötöttek, és mind a dinamikát, mind a tempót fokozzák a kompozíció vége felé. Mivel a perzsa és az indiai zene is modális alapú és hasonló szervezőelveken nyugszik, ezt könnyen megtehetik – de ne feledjük, a szervezőelvek csak hasonlóak, korántsem azonosak. A móduszoknak gyökeresen eltérő nevük van, ami Indiában Kirwani, az perzsául Isfahan, a díszítmények egészen más irányba tekeregnek, a kemence hangja közelebb áll a türk vagy örmény hangszerek hangjához, mint az indiaiakéhoz.

A napokban Angliában, egy lemezboltban rajongva tisztelt indiai zenész példaképeim fiának, lányainak lemezeibe botlottam. Shujaat Husain Khan szintén a nagyok egyike, Ustad Vilayat Khannak a fia. Mivel a Pandit Ravi Shankar utáni generáció volt az első, amely elismerést nyert Európában és Amerikában, a Nyugat igazán csak most találkozik a tradíció hihetetlenül erős, családon belüli átörökítő erejével.

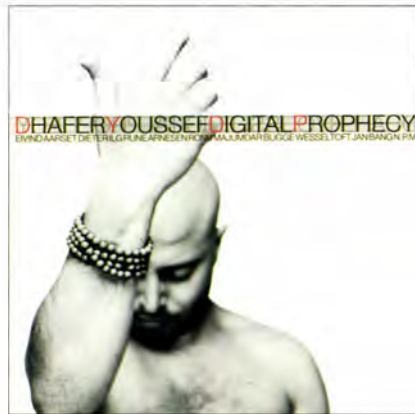
Juhász Gábor

KOVÁCS FERENC
MAGONY VONÓSOK
 Gramy Records
 ●●●●●

Újdonsült dél-indiai zenész barátom mesélte: idős mestere szerint a legnagyobb művészek látják a zenét, a lehető legplasztikusabb formájában élük át, már-már életfunkcióik is annak a harmóniájára működnek. A Magony vonósok lemezborítóján Szabados György sorai „látható”-nak nevezik Kovács Ferenc zenéjét. Szabadosnak igaza van – valahol a mélyben ugyanaz működik ilyenkor az egész világon. Amikor az első Magony-lemezről írtam (Gramofon, 2001. ősz, 34.), nem mertem kijelenteni, amiben az új, dupla lemezt hallgatva biztos vagyok: Kovács a legnagyobb ismert népzenei gyökerű hegedűművész az országban. Képzettsége ideális arányban egészíti ki az örökölt magyaros-rusztikus hangvételt, szabadságeszményét. Zenekarának tagjai (Budai Sándor, Oláh Kálmán, Salamon Beáta – hegedű, Novák Csaba – bőgő, Németh Ferenc – ének) mind képzett, komolyzenész végzettséggel rendelkező muzsikusok. A Magony kompozíciói – főként az első lemez koncertfelvételein, de a TranzDanz társulatnak írt színpadi kísérőzenében is – biztos arányérzékkel idézik a magyar népzene háttartalán, csapongó-busongó szabadságát, de sosem dagályosságát. Tempói mindig nagyon pontosak – képzettsége ezen a ponton a legnyilvánvalóbb –, művészi keretet szabnak a hegedűdallam kántáló megszólalásának. Zenéjének világa (különösen a koncertlemez csúcán elhangzó, kétrészes szarvas-szvit) intenzív erővel idézi fel a magyarság legősibb emlékeit. Kovács Ferenc szárnykürtje is felcsendül az első korong végén – a Soós Imre emlékére játszott népdal szólóbetétje egyszerűen gyönyörű. Köszönet illeti a Gramy kiadót, amely minden támogatást nélkülözve, teljesen önerőből jelentette meg ezt az értékes produkciót.

H. Magyar Kornél

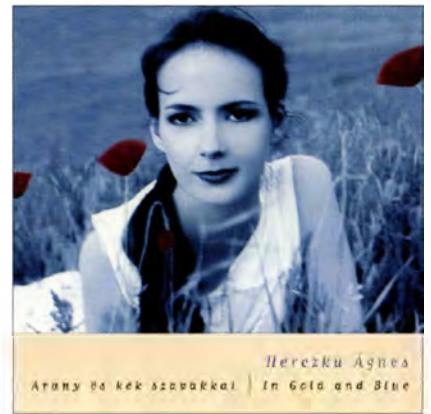
DHAFER YOUSSEF
DIGITAL PROPHECY
 Enja – Varga
 ●●●●●

Az ud egyre meghatározóbb szereplője korunk nyugati hangszeres zenéjének. Nem elírás, tényleg nyugatira gondoltam. Anouar Brahem, Rabih Abou Khalil és természetesen Dhafer Youssef az európai zenei életet rázta fel és nem a közel-keletit. Egyébként az arab ud nem először jelenik meg Európában, a reneszánsz lantnak is az ud volt az őse (a hangszerről szóló cikkünk; Gramofon 2002. tavasz, 48-49. – a szerk.).

Dhafer Youssef zenéje nem a nyugati piacon berobbanni vágyó keleti egzotikum, Jan Garbarek utolsó lemezeinek a hangütését még senki sem követte olyan sikeresen, mint Youssef. Hallhatóan a legfrissebb, legkomolyabb elektronikai eszközöket használják, a vonósokat idéző elektromos szőnyegek meleg és misztikusak, a dobprogramok újszerűek, mégis jólesően kiszámíthatóak. Youssef tartózkodik a vásári virtuózkodástól, minden hangja határozott és szárnyaló, pedig egy alapvetően gyors lecsengésű hangszer (mint az ud) esetén nagy a kísértés, hogy a zenész felesleges hangokkal töltsen ki az időt. Szöveg nélküli éneklésében már nincs akadálya a hosszú, fájdalmasan kitartott hangoknak, igaz a magas fekvésekben érezni, hogy messze nem annyira képzett énekes, mint amilyen udos. Az uddal csodálatos párost alkot Ronu Majumdar indiai fuvalója. Diszitémnyei indákként tekerőznek a népdalszerű témák köré.

Dhafer Youssefék zenéje modern hangszeres zene. Művészet. Természetesen világzene, ha mindenáron kell egy kategória – könnyebbésként a lemezboltosoknak –, de ha már mi, lemezhallgatók birtokoljuk, nyugodtan elfelejthetjük ezt a kategóriát, hogy a lemez megtalálja szelményünkre szabott fiókját.

Juhász Gábor

HERCZKU ÁGNES:
ARANY ÉS KÉK SZAVAKKAL
 Fonó Records
 ●●●●●

Herczku Ágnes nevét, hangját, művészetét sok helyről ismerhetjük már. Varázslatos megjelenése mellett énekudása is meggyőző, under- és overground produkciókban egyaránt részt vett már. Szakmai nyitottsága ellenére egyértelműen a magyar népzene az anyanyelve. Nagyon megörültem, amikor megláttam, hogy szólólemeze Dsida Jenő kis kötetének zenei adaptációját készítette el. Tévedtem, sőt kicsit kicsit becsapva éreztem magam. A lemez csupán mottójával és címével használja a sokak számára jól ismert verset. Nem hiszem, hogy jó választás egy meglévő címet egy új és anyagában csak távolról rokon műhöz kapcsolni. Ezután megnyugodhattam, mert a lemez jó. A dalok gondosan vannak összeválogatva, a szövegek is, bár kicsit gyanúsak, a lemezborítón ugyanis csak a dallamok gyűjtői vannak feltüntetve. Az egyébként nagyon szép és hallhatóan népi, vagy népi ihletésű szövegek gyűjtői, esetleges szerzői nem. A borítófüzetben minden dalszöveg angol fordítása szerepel, viszont műfordításnak – már ami a rímeket és a szótagszámokat illeti – nem mindig nevezhetők. Ezzel szemben minden sor nagybetűvel kezdve, egymás alá írva. Ezt átgondolatlannak érzem. A lemez elrendezése, formai íve különben gyönyörű, a dalok témája az énekesnő szándéka szerinti középpont – amely elsősorban a szerelem – hibátlanul körüljárja. A szólóének részek teszik a lemezt igazán személyessé. Ez a hang érezhetően Herczku Ágnes saját hangja, amit az amúgy különböző néven zenekarokat is alkotó zenésztársak (legtöbbjük az Agócs Gergely vezette Fonó zenekarból) ismernek és értenek. A szép, hangtechnikailag kissé archaizáló hangzás Rostás Tibor munkája.

Grillusz Sámuel

H. Magyar Kornél ajánlatai

THE KLEZMATICS
RISE UP!
Piranha – Varga
●●●●○

Vagyis kelj fel – szól a CD címe, és bizony több olyan pillanat is van a lemezen, ami a címhez hasonlóan akár provokatívnak is értelmezhető. Frank London stílusa nem mentes az avantgárd polgárpukkasztástól, tudja ezt, aki csak idén már második alkalommal hallhatta őt magyarországi koncerten. Ezúttal azonban politikáról van szó. Szerencse, hogy zeneileg is nagyon erőteljes, ahogy a klezmer hangja elegyedik az afro-amerikai gospelkórusokkal. De aggódva hallgatom a szöveget, mi szerint „nem félek Jahvétől, Alláhtól, Jézustól, attól viszont igen, amit Isten nevében művelsz”. Mindemmellett azért bőven találni megszakítottan vidám hangvételű darabokat is. Az énekszólám Lorin Klamberg remek, kortalan, nemtelen hangján szól, aki zongoraszólóival is komoly érdemeket szerez magának.

CHE TANGO
Hungaroton
Classic
●●●●○

Az 1999-ben alakult Che Tango elsősorban a komolyzene igényével kezeli Argentína nemzeti zenéjét; a Budapesti Fesztiválzenekarral is játszottak már együtt. A Hungaroton tangólemeze a zenekar vezetőjének, Ernesto Arensonnak köszönheti kimagasló hitelét. Az akkordionművész diktálta kimért, kopogós, pontozott ritmusok a figyelem felkeltésének biztos zálogai. Heves ütemváltások, tempóingadozások inkább a hallgatónak szereznek katartikus hatást, semmint a táncosnak alkalmas kíséretet. A lemez közreműködői – Ana Granik, Tóth Marianna (zongora); Keller Tamás (bőgő); Kiss Gy. László (altszaxofon) – ihletett módon követik Arenson hangütéseit, a szerteágazó váltogatásban pedig a kedvencekre is rátalálhatunk Astor Piazzolla és Anibal Troilo egy-egy szerzeményében.

SAVINA
YANNATOU
TERRA NOSTRA
ECM Records –
MusiCDome
●●●●○

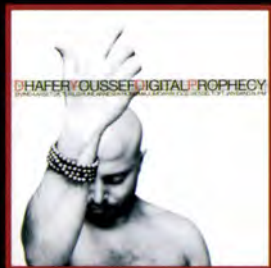
A piacvezető európai lemezkiadó, az ECM képes immár sokadszorra bámulatos megújuláson keresztülmenni. Ahogy nézem legújabb katalógusukat, legalább három lemezt látok, rajtuk válogatott görög eladók programjával. Savina Yannatou énekesnő újraértelmezi az egykori Dead Can Dance duó varázslatos zenei horizontjait – itt-ott meg is haladja Brandon Perry és Lisa Gerrard közös teljesítményét. A lemez a Földközi-medencében élő népek szinte teljes zenei világát igyekszik 70 percen összefoglalni. Van itt görög dal mellett olasz, spanyol, bolgár, szárd, sőt berber, libanoni, szefárd. A zenei aláfestést a Primavera en Salonico kamarazenekar szolgáltatja, amely a bőgő-hegedű-gitár felállást finom érzékkel válogatott közel- és közép-keleti fúvós és pengetős hangszerekkel egészíti ki.

VÄRTTINÄ
IKI
Fréa Records –
Varga
●●●●○

A finn lányok öntudatosan, de már csak trióban szólnak a hangszóróból. Az élményen ez a tény persze vajmi keveset változtat. A Värttinä ettől függetlenül még mindig a legprofibb, leginkább összeszokott formáció, amelyik Európa világzenei palettáján csak elérhető. A hangzás plasztikussága alapján az audiofil kategóriába is nyugodtan sorolható lemez nem utolsó sorban a szürke eminenciás hangmérnökök teljesítménye. A bőgő-percussion ritmusszekció hangszerenként is remekül nyomon követhető, és ezért önmagában is jó hallgatni a lemezt. Maga a zene egyébként a finn és lapp népdalokból kiinduló, rafinált balkáni ritmusokkal fűszerezett produkció. A Värttinä sorlemezei egymáshoz képest nem hoznak ugyan sok újdonságot, de a megszokott profizmus azért mindig jól esik a füleknek.

JAZZ ÉS VILÁGZENE

Magyarországon
forgalmazza
Varga István
(ist.varga@axelero.hu)

CHICAGO
filmzene
EPIC – Sony

A Kabaré és a Chicago zenéje valójában egy töről fakad, még akkor is, ha a két film helyszíne, zenei környezete meglehetősen eltér egymástól. A zenés filmek amerikai hagyományain végigtekintve óhatatlanul az a benyomásunk támad, hogy a showbizniszben semmit sem lehet elrontani. Ez persze nyilvánvaló tévedés, de egy olyan műfaj, ami mégis hitelesen kelti a természetesség illúzióját, kétségtelenül a művészet kategóriájába tartozik. Amerikában a show már a XX. század elején erre a szintre emelkedett, az a magabiztos professzionalizmus, amellyel a zenés varieté színpadát a 20-as években először kezükbe vették, máig felülmúlhatatlan. John Kander és Danny Elfman szerzeményei nemcsak hiteles meglevenítői ennek a korszaknak, hanem a műfaj mesterművei is egyben. A több Oscar-díjjal elismert film főszereplői – Catherine Zeta-Jones, Renée Zellweger, Richard Gere – nem várt profizmussal kezelik énekhangjukat, és a filmszínészként is egyre gyakran alkalmazott rapper, Queen Latifa ezúttal szintén énekel – hanyag eleganciával. A szuperprodukciónak – mert a film zenei anyagát is csak így lehet jellemezni – végén kissé kakukktójságnak bizonyul Anastacia és pár rapper hölgy funkybetétje, a siker ezek nélkül is alighanem garantált.

PURE CINEMA CHILLOUT
válogatott filmzenék
EMI

Ránéztem erre a lemezre, és kellenül rákérdeztem: ki az, aki megvesz egy ilyen válogatást? A best of jellegű mozifilm-egyveleg általában meglehetősen szerencsétlenül vannak összeállítva, és a szerkesztettséget csupán az ügyefogyott hangszerelés tudja alulmúlni. „Kedvenceim” közé tartozik a Csillagok háborúja diszkóverziója, bár Vangelis legsikerültebb filmzenéjét, a Szárnyas fejedelmé soundtrackjét is hallottam már a Royal Philharmonic Orchestra zseniálisan borzalmas ferdítésében... Jelen válogatás azonban mindennek üdítő ellentétje. Való igaz, hogy a dupla korongra összerakott választék egy részét – filmben szereplő operáriákat, szimfóniatételeket – nem erről a lemeztől fogom hallgatni. De régi vágyam teljesül azzal, hogy felvételt tartok a kezemben olyan fontos betétdalokból, mint Morricone torokszorító oboatémája a Misszió című filmhez vagy szerelmi epizódja a Cinema Paradisóból; a Szarvasvadász spanyolgitarra szerzett dallama; a Keresztapa keringője Nino Rotától, vagy Michael Nyman ihletett zenéje a Zongoraleckéből. A felvételek ugyan nem eredetiek, de hűen követik a szerzők hangszerelési instrukcióit, és így valóban hitelesen tolmácsolják ezeket a ma már kétségkívül örökzöldnek számító darabokat. Az igényesebb zenehallgatók a puritán, de informatív kísérőfüzetből az egyes felvételek előadójáról rövid, tömör felsorolások alapján tájékozódhatnak. Hölgyeim és uraim, így lehet olcsó, de igényes lemezt készíteni.

THE HOURS
Philip Glass filmzenéje
Nonesuch – Warner

Az idén 66 éves Philip Glass az egyik legaktívabb filmzeneszerző, akinek a nevét a kortárs zenei tablón is jegyzik. Elismertségénél, érdemeinél fogva joggal várhatnánk el tőle, hogy alkalmazott zenéi legalább olyan számottevőek legyenek, mint „papíron is” autonóm művei. Fájdalom leírnom, amire készülök, mert kedvelem Glass jellegzetes stílusát, játékát a vonós és fúvós szőlások ritmikus keresztszövéseivel. A mostani lemez azonban már nem az első egy túlpörgetett futószalagról, amely Glass zenéit kritikátlanul ontja magából. Az a röhejében is szomorú jelenet jut eszembe a Picasso kalandjai című szatírából (ha már film), amikor az idős mester előtt sorban haladnak a tányérok, amelyekre ő fest két pontot, egy vesszőcskét és máris hozzá lehet jutni eredeti Picassóhoz a bolhapiacra is. Glass a „splendid isolation” kétes állapotában leledzik, önmaga ihlethiányába süllyedve, súlyos letargiában ismétli ugyanazokat a szólamkiosztásokat, ugyanazokat a kis ritmusfigurákat. A fénymáslalt életmű pedig időközben áttekinthetetlen méretűvé hízik. Az órák című – egyébként figyelemre méltó – film kísérője is árnyékolt, végig mormogó opusz, amely gondosan elkerüli az érzelmi tónusokat, egyáltalán mindenféle változatosságot. Nem látok semmi különbséget, ha beteszem a Kundun zenéjét vagy a Qatsi-sorozat bármelyikét utána. Tanulság újságírók és zenekedvelők számára a következő: kockázatos egy évvel ezelőtti cikket előszedni a fiókból és egy az egyben eladni a másnapi számba, de ennél jóval nagyobb „bibi”, ahogy a Dalai Lámá életét megörökítő film zenéje egy amerikai író történetén lötyög.

BOND

Shine

DECCA – Universal

Nincs is jobb annál, mint ha a négy domborító lányka előadja magát nekünk, gondolják producerek ezrei, és bizonyára vevők tízezrei. Nos, hadd kérjünk sűrű bocsánatot azoktól, akik megbotránkoznak, amikor azt látják, hogy a Gramofon technokomolyzenével foglalkozik. A Bond új lemeze szolgáljon csupán apropó, elrettentő példa gyanánt, hogy kifejezzem mélyleges kétségbeesésemet. A XXI. század zenéje – csekély számú, és érdeklődés híján lassan elhaló érték mellett – per pillanat a kommersz olyan szemérmetlen fertőjében leledzik, amelynek úgyszólván semmi se szent. Ebben a válságos időben a latinos temperamentumnak csúfolt pornó (a CD-füzet képei aligha nevezhetőek erotikusnak) teljesen bezsenyezi azt a kevés megmaradt értéket is, amely túlélte az elmúlt időket. Ebben a viszonyban olykor kártékony üzleti megfontolások áldozatává, blaszfémia eszközüvé válik a zene még olyanok kezében is, akiket esetleg jó szándék vezet. Lehull a lepel azokról az ideológia-gyárosokról, akik szerint az ehhez hasonló hig produciók közelebb hozzák a komolyzenét az emberekhez. Valójában ártatlan fogyasztók tömegei akadnak a mézes-

madzag végén fityegő horogra, akiknek eszük ágában sincs nagyítót a kézbe venni, hogy a füzet utolsó oldalán kibetűzzék Borogyin, Albinoni vagy Piazzolla nevét. Ami marad számunkra, az legföljebb a kiváras és a remény, hogy a cipész visszatér a kaptafához, hogy fiatal komolyzenész hölgyek nem idomaik kidomborításával keresik kenyerüket, hanem gyakorlással és repertoárjuk ihletett előadásával. Vagy talán naiv vagyok?

HORGAS ESZTER ARCAI IV. Latin Fiesta – live concert Gramy Records

A tervezett sorozat záródarabja eredetileg komolyzenei lemez lett volna, de végül a latin műsor újabb koncertfelvétele lett belőle, amely több ponton hasonlít az előző lemezre, a szintén élőben készült Spanish Night-ra. Mindkét anyagon szerepel a Bolero jazz-combo feldolgozásban. A különbség azonban mégis komoly, ha tényként fogadjuk el, hogy Horgas Eszter és Vukán György megromlott viszonya miatt a zongorista-zeneszerző ezen a felvételen már nem szerepel. A zene minősége kicsit félloldalas: furcsa koncepció a Take 5-öt négyben játszani – talán abból a megfontolásból, mert az Erkel Színház közönsége úgysem érti a páratlan ritmust... Ugye nem?! Malek Miklós szimfonikus hangszerelése és a Budapest Film Orchestra közreműködése nagyvonalú kulisszát biztosítanak a szolisták számára. A produció az utóbbiak varázsolják valóban élővé, ám az ő nevük – a harmonikás Orosz Zoltánon kívül – rendre hiányzik a borítóról. Mivel ezt enyhén szólva illetlen gesztusnak tartom Magyarországon legjobb jazz-zenészeivel szemben, ezért a művésznevében hadd kérjek bocsánatot azoktól, akiket biztosan felismertem a számokból: kedves Balázs Elemér (dob), Winand Gábor (ének), Fekete-Kovács Kornél (trombita), Juhász Gábor (gitár) – az érdemeiket senki sem vitatja el, bár engem elkeresít ez a szomorkás végjáték.

(Összeállította: H. Magyar Kornél)

Minden, ami a fújáshoz kell!

FON TRADE MUSIC

A zenei hagyományok méltó megőrzése jegyében, a Fon-Trade Music Kft. Magyarországon egyedülálló hangszerkészlettel és szolgáltatásokkal áll a muzikusok, zenei intézmények és kereskedő kollégák rendelkezésére.

Amit kínálunk:

- a világ vezető fúvós márkáinak széles skáláját: nálunk ezeket nem csak megrendelheti, de kézbe veheti, kipróbálhatja, összehasonlíthatja.
- ritmus- és ütőhangszerek teljes tárházát, az óvodai zeneoktatásban használatos Orff-hangszerektől a jazz- és rock szereléseken át a szimfonikus hangszerekig.
- szavatolt minőséget a tanuló hangszerektől a professzionálisig, melyek a világ legnevesebb hangszergyártó cégeitől közvetlenül kerülnek üzletünkbe.
- a fúvós hangszerek szakszerű javítását, karbantartását: javítóműhelyeinkben a legmodernebb és tradicionális technikák ötvözesével, elismert mesterek irányításával, eredeti gyári alkatrészek felhasználásával folyik a munka.

Így magától értetődő a garancia...

1081 Budapest,
Kiss József utca 14.,
Telefon: 06 1 210 2790,
Fax: 06 1 303 1158,
E-mail: fontrade.music@axelero.hu

www.fontrademusic.hu

A valóság vagy annak égi mása?

Gondolatok a hangfelvétel-készítés történetéről és esztétikájáról

„Minden istenség a maga képére alkot, így a festők is. És tisztán csak a fényképészek gyártják a természet másolatait” – írta Apollinaire. Lesújtó gondolatok ezek a fényképészeiről és mindenfajta gépi közvetítésről, hiszen eszerint létezik a művész, a művészi alkotás, s vele átellenben a fényképész, aki viszont csak másolatot gyárt. Több mint fél évszázaddal az első fénykép megszületése után ezek meglehetősen kemény, ám egyben vigasztaló szavak: ha a fotóművészet gondolata még ennyire nem élt a köztudatban, akkor a hangfelvétel első – csaknem teljes – évszázadától miért is várhatnók el, hogy egy még javában technikai nehézségekkel küzdő tevékenységet művészetnek tekintsenek.

A hangfelvétel-készítők célja egyébként sem a hangzással való „művészkedés”, hanem a természet minél pontosabb leképezése volt. Ebben a szellemben nyilatkozott a magyar származású Nikisch Arthur – többek között az első teljes szimfóniaalbum (1914) karmestere – felvételeinek visszahallgatását követően: „El voltam ragadtatva ettől a csodálatos szerkezettől. Akár a vokális, akár az instrumentális zene reprodukálását vizsgálom, a közvetítés teljesen természetű művészi szempontból, és a hatás egyenesen lehengerlő....”.

Bartók és Stokowski: látszólagos ellentmondások

Bartók Béla A gépzene című előadásában (1937) viszont eléggé lesújtóan vélekedett korának zene-közvetítéséről: „...magasabb esztétikai szempontból a zenei rádióközvetítés is csak afféle pótzene, amely – egyelőre legalábbis – semmiképp sem helyettesítheti az élő zenének helyszíni hallgatását...Attól tartok, hogy nagyon sok ember számára nem más még a komolyzenei közvetítés sem, mint valami langyos fürdő cirógatással...”. És a zenepedagógus Bartók is megszólal: „Azoknak számára, akik hangversenyek rendes látogatói, akik nem mondanak le a maguk végezte zenéléséről, akik tudatában vannak a rádióközvetítések fogyatékoságának és azt esetleg a közvetített művek kótából történő egyidejű olvasásával ellensúlyozzák, azok számára nagyon tanulságos lehet a rádió, mert egyébként számukra elérhetetlen helyekről jövő közvetítésekről is valamelyes képet ad nekik. De a nagy tömegekre gyakorolt hatás üdvös voltában, főleg egyelőre, nem nagyon bízom.”

Leopold Stokowski 1943-ban így emlékezett vissza a Fantázia című Walt Disney film zenefelvételére: „...A film számára készülő zene rögzítése igen jó minőségű lehet. Olyannyira, hogy a rögzítés során ki lehet hozni a zenének a hangzás teljes gazdagságával összefüggő, koncertteremben alig vagy egyáltalán nem hallható sajátosságait is.” Ezután elmondja, hogy a Pastorale-szimfóniában a keverés technikájával hogyan adták meg a fafüvőknek az őket megillető hangsúlyt, Muszorgszkij Egy éj a kopár hegyen című művében pedig a mesterséges dinamikasabállyal hogyan valóstították meg a zeneszerző – koncertteremben megvalósíthatatlan – elképzeléseit.

Bartók és Stokowski felfogása között élesnek tűnik az ellentét, ami első hallásra talán azért is feltűnő, mert tudjuk, hogy milyen nagy szerepet játszott Bartók gyűjtőmunkájában a hangfelvétel. Ám az ellentmondás csak látszólagos: míg Bartók az élő zenehallgatást féltette a gépzene eluralkodásától, s óvott attól, hogy a hangszerek természetes megszólalását lassan elfeledve csupán azok „gépi változatában” leljük örömünket, addig Stokowski a hangfelvétel előnyeit hangsúlyozta, de ünneplelt koncert-karmesterként nyilván ő sem örült volna az üresen tátongó nézőterek látványának. Stokowski élni akart a hangfelvétel lehetőségeivel, míg Bartók az azzal való visszaéléstől szeretett volna megóvni minket, s nézeteiket az idő sok tekintetben igazolta. Azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a hangfelvétel-technika igazi nagy áttörését Bartók már nem érthette meg.

Arthur Nikisch, a magyar származású, világhírű karmester fontos szerepet játszott a hangfelvétel-készítés hőskorában

Fotók: Gramofon-archív

Leopold Stokowski és Walt Disney egy hollywoodi zenestúdióban

Kísérletek a stúdióban

A harmincas évek végén Kilián Zoltán Rádióesztétika című munkájában meglehetősen szűkszavúan szól a zenei felvételekről, s azokat elsősorban „hangműszaki kérdésként” tekinti, abból kiindulva, hogy az élő előadás dinamikáját mindenképpen be kell szorítani a zajok és torzítások által megszabott objektív dinamika-határok közé. Egyéb hangzási kérdéseket – eltekintve attól, hogy a hallgatók szerint a cigányzenekarok közvetítésekor halk a bőgő – nem említi. A negyvenes években Hermann Scherchen azt vizsgálta, hogy milyen különleges zenekari ülésrend szükséges az – akkor még általánosan alkalmazott – egy mikrofonos felvételek optimális belső hangzási arányához. Kísérletei során a felvétel érdekében olykor teljesen felborította a hagyományos európai és amerikai ültetési rendet. Hangtechnikai vizsgálatait saját kiadványaiban tette közkincsé.

Az 1950-es évekhez közeledve a zenei felvételek egyik fontos esztétikai vonatkozású kérdése volt, hogy valójában mi legyen a hangmérnök célkitűzése: a természet utánzása – azaz a hangversenytermi élmény közvetítése –, vagy valami más, korábban még nem létezett illúzió megteremtése. Ebből a szempontból érdemelnek figyelmet a következő – olykor egymásnak élesen ellentmondó – idézetek a kor nyugati szakirodalmából:

...Az átvitt programot úgy kell megírni és produkálni, hogy annak hallgatása kellemes legyen... (1947)

...A stúdió hangterét a lehető legprecízebben kell a technikai helyiségben reprodukálni... (1949)

...A természet utánzását esztétikai oldalról kell visszautasítani... (1951)

...A hangátvitel feladata, hogy egy adott hangképet, ha nem is tökéletes objektivitással, de lehetőleg természetesen adjon vissza valamely másik helyen... (1952)

...Az elektroakusztikai eszközöket felhasználó technikai beavatkozás segítségével az eredeti hangélménynél többet lehet és kell nyújtani a pusztánakusztikus átvitelhez képest... (1952)

...Az átvitel feladata az, hogy a hallgatóban lehetőleg tökéletes illúziót keltsen... (1952)

...A torzítatlan sztereó átvitellem sem érhető el a hangzás természetes benyomása... (1954)

...A művészetet nem szabad természettudományos módszerekkel vizsgálni, mert ez azzal a veszéllyel jár, hogy a technika bekebelezi a zenét. A művészet autonómiáját fenn kell tartani... (1954)

...Az elektroakusztikus hangrögzítés a művészi alkotás eszköze, és alapelv, hogy visszajátszáskor a hallgatóban az eredeti előadással azonos művészi élmények ébredjenek... (1957)

Az idézetek két, ellentétes felfogást tükröznek. Az egyik szerint a gépi hangátvitel feladata továbbra is a természetes hangzás leképezése, s ezáltal a hangversenyélmény otthoni megteremtése. A másik felfogás viszont nem a hangversenytermi élményre, hanem magára az élményre – s tegyük hozzá: a rendező és a hangmérnök által megteremtett újfajta élményre – helyezi a hangsúlyt. Egyre tisztábban körvonalazódott, hogy technikai, akusztikai és lélektani okokból a koncertélmény naturalista leképezése a hallgató otthonában lehetetlen. Döntő áttörésként valójában ekkor jelent meg a hangfelvétel-technikában a „művészi újjáteremtés” filozófiája, mely napjainkban már általánosan elfogadott célkitűzés a stúdiókban.

A hi-fi kultusz térhódítása

Miközben folyt az érvek és ellenérvek csatája, a XX. századi hangtechnika egyik legmeghatározóbb irányzata, a hi-fi is kibontotta szárnyait. Mit is jelentett a hi-fi megjelenése a hangtechnikában? Mindenekelőtt egy gondosan kidolgozott *műszaki paraméterrendszer*, hiszen az akkor legfontosabbnak ítélt és ismert műszaki követelményeket szabványban rögzítette. Ám talán még ennél is fontosabb, hogy a hi-fi egy olyan új *szemléletmódot* is képviselt, amely felfedezte a gépi hangzás szépségét, és megteremtette a minél színvonalasabb hangtechnikai készülékek és az igényes zenehallgatás kultuszát. Ez az *igényesség* segítette elő az LP-lemezek, a sztereó hangtechnika és az URH rádióadások gyors elterjedését is.

A hi-fi – legtalálhatóbb magyar elnevezésével – „természethű hangátvitelként” fordítható, s ez első pillantásra a mikrofonok előtti hangkép lehető legtökéletesebb átvitelét, szolgálai utánzását jelenti. Ám ez még nem jár együtt szükségszerűen a hallgató hangélményével, hiszen a hangversenyteremben végtelen számú valóságos hangforrás érzékelhető, míg egy lakoszobában sokcsatornás technika esetén is legfeljebb öt olyan pont van, amely valójában hanghullámokat kelt. És akkor még nem szóltunk a hangversenytermi és lakoszobai dinamika-erősítések különbözőségéről. Ezért a természetes zenehallgatás és még a hi-fi szintű elektroakusztikai átvitel között is olyan feloldhatatlan az ellentét, hogy otthonunkban eleve lehetetlen az eredeti koncertélmény tökéletes reprodukálása. Csak a rendezői-hangmérnöki alkotómunka, a már említett művészi újjáteremtés eredményként születhet meg a hallgatónak az önálló hangfelvétel-művészet által felkínált élménye.

Hogyan értelmezhetjük ennek alapján a hi-fi természetességét? Ahogy a fényképezés művészetének is feltétele a nyersanyag finomsága, a színek helyessége, úgy a technikai feltételek a hang területén is fontosak, de maga a kompozíció itt is, ott is a művész kezében van. Ha például egy oboa nem természetes hangszínnel szólal meg egy felvételen, akkor nincs értelme azzal foglalkoz-

nunk, hogy milyen módon helyezzük el a hangkép mélységeiben. A hi-fi tehát gondoskodik a visszaadás technikai háttéréről, s ha ez teljesül, akkor a stúdiókban történő alkotómunkával együttesen teremt meg a hallgató otthoni élményét. Ez utóbbi nélkül még a legprecízebb stúdiómunka is csupán egy belterjes tevékenység szintjén maradna, mert a hangszórókból áradó esztétikus hangzás kultuszát szüntelenül ébren kell tartani, s ez különösen aktuális napjainkban, amikor a technikai fejlődés nem kedvez egyértelműen a szép hangzásnak.

A művészi újjáteremtés eszközei

A hi-fi korszak kibontakozásával egyidejűleg indult útjára a sztereó technika. Fogadtatása a zenei területen szinte egyértelműen kedvező volt, jóllehet a nem kielégítő művészi mono-kompatibilitás következtében kezdetben kétszeres igénybevételt jelentett, hiszen gyakran készültek párhuzamosan, de külön-külön a monó és a sztereó változatok. Ugyanakkor a rádiójátékok területén a sztereót többen is „a naturalizmus táptalajának” tekintették. A többcsatornás technikával kapcsolatosan az utóbbi években hasonló aggodalmak merültek fel, ám most már a zenei felvételeket féltve. Bizonyos vélemények szerint a digitális technika lehetőségei egy olyan szemléletet sugallnak, amely az eredeti tér átvitelét hangoztatja, ami azonban a hangfelvétel esztétikai önállóságát behatárolja, hiszen ezáltal nem egy koncert, hanem egy reális, konkrét koncert élményének megvalósítása lesz a cél. Más szóval: a reális tér visszaadhatósága következtében sérül a rendezői-hangmérnöki alkotómunka. Erről azonban természetesen szó sincs, hiszen minél fejlettebb a technika, annál bővebbek az alkotók lehetőségei.

Az első előadóművész, aki a hangfelvételi folyamatban magas szinten valósította meg a művészi újjáteremtés gondolatát, Glenn Gould volt. Gould fiatalon, 1964-ben adta utolsó nyilvános hangversenyét, hogy ezután visszavonuljon a stúdiók világába. Úgy érezte, hogy a hangversenyteremben csak megalkuvások árán valósíthatja meg elképzeléseit, hiszen a közönség másképp hall az első sorokban, és megint másképp, ha hátul foglal helyet. És bárhol is ül, nem azt hallja, amit az előadó. Ráadásul a végig azonos helyen ülő hallgató hallástávlatla is végig azonos. Ezért Gould a felvételeit sokszávos technikával, több mikrofonnal vette fel, melyek jeleit szabadon keverve, változó hallástávlatlall készítette sztereó mesterszalagjait. Felfogása hasonló ahhoz a már általánosan alkalmazott operatőri gyakorlathoz, amelynél egy zongoraművész a nagyototáltól egészen a kezéről készített közeli felvételig közvetíthetnek, természetesen előre megtervezett, a zenéhez alkalmazkodó módon, követve annak hangulatát, ritmusát.

Gould felvételein hangszerének színe, térbeli oldottsága, bázisa az adott zenei szituációnak – és természetesen a művész értelmezésének – megfelelően változott. Magas színvonalon alkalmazta az alkotó vágást, szemben a napjainkban szinte kizárólag javító jellegű vágásokkal. Egy forgatókönyv szerinti „akusztikus koreográfiát” készített, hogy minél jobban a mű mélyére hatolhasson, s ezt maradéktalanul hallgatója elé tárhassa. Bátran vállalta, hogy „a lemezre rögzített előadás nem a való élet és a technika célja az, hogy az élet látszatát adja”. Valójában Gould teremtette meg a hangfelvétel művészetét, ráirányítva a figyelmet a művészi módon rögzített hang szépségeire, értékeire. Az „élet látszatát” – a régieket idézve – felfoghatjuk úgy, mint a földi valóságnak égi mását.

Glenn Gould, a különönc kanadai zongoraművész teremtette meg a hangfelvétel művészetét

Hogyan tekintsünk, hallgassunk ma egy művészi hangfelvételt? Ismét a vizuális kultúra tájáról kölcsönözve a példát: egy szobrot megtekinthetünk élőben, a helyszínen és egy arról készített művészi fénykép segítségével. A helyszínen saját, egyéni látásmódunk jut érvényre, többek között attól is függően, hogy milyen szögéből, milyen fényviszonyok között láthatjuk, vagy esetleg hogyan járhatjuk körbe. Ha ezek után egy fotóművész is készít a szoborról egy sorozatot, akkor az alkotó (a szobrászművész) és közénk beékelődik egy újabb művész, aki a háromdimenziós műalkotást fényképen tolmácsolja felénk. Ekkor már az ő látásmódján keresztül szemléljük az eredeti műalkotást, ami nyilván nem helyettesítheti a személyes, helyszíni műélvezetet, ám olyan momentumokat is láttat, olyan érzelmeket is kelthet bennünk, melyek a helyszínen nem jöhetnek létre. Ezért a fotóművész tolmácsolását a helyszíni élmény ugyanúgy nem helyettesítheti. A hangfelvételnél ez a beékelődő művész a rendező és a hangmérnök. Amikor a stúdióban vagy hangversenyteremben elhangzottakat saját elképzeléseik, művészi hitvallásuk szerint ültetik át hangszórókra, valójában olyan hangzasképet hoznak létre, amely a valóságban nem is létezik, ám mégis élményt ad a hallgatónak. Sőt – mert az idő Stokowskit is igazolta –, olykor a technika segítségével a szerző elképzeléseit még közelebb hozzák a hallgatóhoz. A helyszíni koncertélmény és a lemezhallgatás tehát nem helyettesítheti egymást: két önálló, egyenrangú esztétikum.

Ujházy László

Stradivari kontra „némahegedű”

Szabadi Vilmos a technokrácia hatáiról

Szabadi Vilmos egyik legelismertebb hegedűművészként világszerte, de közben ízig-vérig a mai kor embere is, aki odafigyel a technika fejlődési irányaira, és igyekszik lépést tartani velük. A művész azonban a gépek kezelése közben is ugyanazzal a humánus szemlélettel jár el, mint amikor kiáll a közönség elé a koncertpódiumra. Tudja, hogy a gépek hasznos társaivá válhatnak ugyan, de bizonyos feladatokat sohasem tudnak maradéktalanul ellátni.

Gramofon: Milyen stúdiókörülmények között szeret lemezt készíteni? Fontosabb-e a technikai perfekció, a stáb szaktudása, vagy inkább az emberközeli atmoszférának örül jobban?

Szabadi Vilmos: Az utóbbi a legfontosabb. A CD-ímet lassan nyolc éve ugyanazzal a stábbal készítem a Hungarotonnal: Pusztási Katalin, Matz László, Csintalan László, Juhász Miklós, Gyenge Enikő, Séfel Teréz nagyszerű segítsége nélkül édes keveset érne bármilyen kalibrált szuper technikai körülmény, berendezés, stúdiófel-szerelés.

G.: A hanghordozók tökéletesedése, és ezzel párhuzamban a zene elgépiesedése milyen irányban befolyásolhatja a XXI. század kortárs zenéjét, zeneszerzőit?

Sz. V.: Nem tartom aggasztónak a komolyzene helyzetét ebből a szempontból, sőt egyre többször hallani újra az ember felé forduló zenéket. A gépek arra valók, hogy több időt szentelhessünk azokra a dolgokra, amelyekről igazán emberek lehetünk – és így persze a művészetre is. Ha a cél az, hogy minél műveltebbé, minél inkább emberré képezzük magunkat, akkor minden technikai segítség jól jön.

G.: Mennyire lehet hasznos az új, multimédiás technológiák (pl. DVD) megjelenése a komolyzene számára? Számít-e a hallgató-nak a vizualitás az előadás során?

Sz. V.: A látványt a lehető legfontosabb tényezők közé kell sorolni. Még nem érett meg a piac ezeknek a mérhetetlen nagyságú adathordozóknak a kiaknázására. A komolyzenét igenis meg kell menteni, és ezt mindenkinek, aki a zene berkeiben akar tovább dolgozni, tudomásul kell venni. Ezernyi oldala van a zenének, csodákkal van kikövezve minden sarok, de a teljes élményhez a látvány is hozzátartozik.

G.: Mennyire tartja fontosnak zenehallgatás közben, hogy milyen eszközláncba (lejátszó, erősítő, kábelek, végfok) kerül a korong?

Sz. V.: Természetesen fontos a berendezés, bár a környezet és a zavaró neszek, zajok legalább annyira ki tudják zökkenteni a hallgatót, mint egy defektes lemezejátszó. A fényekről is említést kell tenni, hiszen alapvető, hogy ha a szemünk nincs igénybe véve világlódzó vagy túl erős fényekkel, a fülünk annál érzékenyebben hall.

G.: Sokan úgy gondolják, hogy a nagy katalógussal rendelkező, olcsón dolgozó lemezcégek kiadványai technikailag is óhatatlanul a gyengébb minőségi kategóriába tartoznak. Mi a véleménye erről a nézetről?

Sz. V.: A kis cégek rugalmassága és minősége néha nagyon meglepő. Ebben a mai kultúrasorvasztó világban a nagy, lassan mozgó médiaóriásokat olykor bizony meg tudják szorongatni, sőt sokszor megelőzni pusztán a szürkeállományukra és egy-két tehetséges művészre hagyatkozó kicsik. A jövőt amúgy is az ilyen mozgékony cégek fogják megnyerni – reményeink szerint a Hungarotont is beleértve. A világ hihetetlen sebességgel változik, és ezt a sebességet nemcsak követni, de néha irányítani is kell tudni, és áttekinthető struktúrája miatt versenyképes lehet minden kisebb cég.

Szabadi Vilmos: a komolyzenét igenis meg kell menteni

Fotó: Gramofon-archív

G.: Ön szerint melyek a legfontosabb tulajdonságai egy audiofil lemeznek?

Sz. V.: Az információáramlást a művészet terén is a legfontosabbnak tartom. Nagyon jó, ha a CD-n a hangsáv mellett valamilyen számítógépes adatállomány is van. Nemcsak a kiváló hi-fi láncba rakják a korongot, hanem sokszor a CD-ROM lejátszóba, hiszen a zenéről nem lehet elég háttérinformációt megadni. Ha nincs külön ilyen melléklet, akkor más forrásra van szükség – ebből a megfontolásból fejleszttem évek óta a saját weboldalamat, a www.szabadi.com címen. Szükség van szemléletváltásra a lemezboltokban is, hogy az eladó ne nézze fizetőgépnek a vásárlót, aki a pénztártól való távozás után az égvilágon semmit sem várhat el. Furcsán hangzik, de hiszem, hogy ha nem lekezeljük, hanem bátorítjuk a hallgatót egyre több érdekes információval, méltányolja a törekvést, és bátrabban tekint a komolyzene mélyebb rétegeibe is.

G.: Van-e elektromos „némahegedűje”, és alkalmazza-e gyakorlás során?

Sz. V.: Nincs, soha nem gyakoroltam semmilyen művi módon.

G.: Vajon tudja-e helyettesíteni valaha elektromos hegedű egy patinás Guarneri vagy Stradivari hangzását?

Sz. V.: Soha!

H. Magyar Kornél

Lamantin – Tábort és Fesztivált Szombathelyen

Kettős hivatást tölt be a szombathelyi jazzfesztivál, amely idén lelőhelye lesz a Gramofonnak is, az egyetlen klasszikus és jazz szaklapnak. Egyrészt a nyugati végvárok egyetlen nagyszabású, nemzetközi eseménye immár negyedik éve, másrészt hiányt pótol a nyári jazztábor megrendezésével, hiszen mióta Tatabányán megszűnt a jazztábor, nem volt a közös tanulásra és játékra épülő nyári találkozó, holott ez is nagyon fontos része a ma már minden iskolai szintre kiterjedő magyar jazzképzésnek. A fesztivált a szombathelyi Improvizatív Zeneműhely Egyesület rendezi, fő támogatói a Matáv és a város önkormányzata. Az improvizációs tábort június 16-21. között tartják, várnak minden, legalább közepes hangszer tudással rendelkező, az improvizációs műfajok iránt érdeklődő hallgatót. A tanári kar: Márkus Tibor művészeti vezető, Borbély Mihály, Friedrich Károly, Tisza Bea, Gyárfás István, Berkes Balázs, Lattmann Béla, Nesztor Iván.

A Fesztivál programjában (június 19-20-21. esténként, és 21.-én délelőtt) fellép: Gyárfás István Trió feat. Deseő Csaba, Jiří Stivín Quartett, Freeport, Dresch Quartet, Zbigniew Namysłowski Quintet, Charlie Jazz, Lakatos András Trió, az idei jazz-bőgő és basszusgitár verseny győztesei, Solar Jazz Trio, Cotton Club Singers, Creative Art Jazz Trio, Budapest Szaxofon Quartet, Ed Thigpen Trio. További részletek a 06 70 270 4970-es telefonszámon, e-mailben (lamantinklub@axelero.hu) és az interneten: www.lamantin.hu

TOVÁBBI TERJESZTÉSI PONTOK

A Gramofon – Klasszikus és Jazz című folyóirat a Szombathelyi Jazzfesztivál mellett a nyári hónapokban biztosan megtalálható az alábbi helyeken.

BUDAPEST

Budapest Music Center – Bp., IX. Lónyay utca 41., telefon: (06-1) 216-7894
 CD Bár – Bp., VIII. Krúdy Gyula utca 6., telefon: (06-1) 388-4281
 CD Bár Buda – Bp., II. Kacska utca 22., telefon: 06-20-911-6486
 CD Centrum – Bp., XII. Magyar jakobinusok tere 4., telefon: (06-1) 355-3808
 Concerto Hanglezemzolt – Bp., VII. Dob utca 33., telefon: (06-1) 268-9631
 Fonó Budai Zeneház – Bp., XI. Sztregova utca 3., telefon: (06-1) 203-1751
 Írók Boltja – Bp., VI. Andrásy út 45., telefon: (06-1) 322-1645
 Kodály Zoltán Zeneműbolt – Bp., V. Múzeum krt. 21., telefon: (06-1) 317-3347
 Matáv Szimfonikus Zenekar Jegyiroda – Bp., VI. Nagymező utca 19., telefon: (06-1) 302-3841
 MCD Könyv- és Zeneáruház – Bp., V. Deák Ferenc utca 19.
 Óbudai Társaskör – Bp., III. Kiskorona utca 7., telefon: (06-1) 250-0288
 Odeon Videotéka – Bp., XIII. Hollán Ernő utca 7., telefon: (06-1) 349-2776
 Rózsavölgyi Zeneműbolt – Bp., V. Szervita tér 5., telefon: (06-1) 318-3312
 Zeneakadémia aula (koncertek napján) – Bp., VI. Liszt Ferenc tér 8., telefon: (06-1) 342-0179

VIDÉK

Babó Könyvesbolt – 4400 Nyiregyháza, Dózsa György u. 9., telefon: 06-42-313-302
 Corvina Kiadó Könyv- és Zenebolt – 7621 Pécs, Széchenyi tér 8., telefon: 06-72-310-427
 Gramofon Hanglezemzolt – 8000 Székesfehérvár, Ősz utca, telefon: 06-22-314-444
 Könyvpavilon – 7100 Szekszárd, Szent István tér 1-3., telefon: 06-74-413-860
 Record Zenebolt – 3100 Eger, Dózsa György tér 2., telefon: 06-36-517-756
 Roger's – 4024 Debrecen, Batthyányi utca 22., telefon: 06-52-454-768
 Unicus Antikvárium – 9400 Sopron, Szt. György utca 14., telefon: 06-99-340-134
 Victor Audio Hanglezemzolt – 6000 Kecskemét, Vörösmarty utca 6., telefon: 06-76-417-672
 Violin Video és Zene Shop – 8800 Nagykanizsa, Zrínyi Miklós utca 15., telefon: 06-93-313-376

A Gramofon kiemelt támogatói

Klasszikus és Jazz

GRAMOFON

Alapította:

Iványi Margó, Bősze Ádám
 és Retkes Attila, 1996-ban

Igazgató-főszerkesztő:

Retkes Attila

Rovatszerkesztők:

Albert Mária (zenés színház)
 H. Magyar Kornél (világzene)
 Retkes Attila (klasszikus)
 Zipernovszky Kornél (jazz)

Címlapfotó:

Husztli István

A szerkesztőség címe:

1037 Budapest,
 Szépvölgyi út 99.

Telefon: (06-1) 430-2872

Fax: (06-1) 436-0101

E-mail: info@gramofon.hu

A Gramofon honlapja:

http://www.gramofon.hu

Kiadja a Klasszikus és Jazz Lap-,
 Könyv- és Hanglezemzolt Kft.
 H-1037 Budapest, Szépvölgyi út 99.

Nyomdai előkészítés:

Publicitas Art-Media Kft.

Nyomdai kivitelezés:

Publicitas Print Kft.

Honlap: www.publicitas.hu

Megjelenik évszakonként.

Előfizethető a kiadó
 címén, telefonon, faxon, e-mailben.
 Az éves előfizetés ára
 3000 forint.

www.gramofon.hu

A Klasszikus
 és Jazz Online
 június 1-jétől
 megújult tartalommal
 jelentkezik